

T. C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

**17. YÜZYILDA YAPILMIŞ
MENSUR ŞEHNÂME ÇEVİRİSİ
2. Cilt 04a - 27b Varaklar Arası**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDA KEÇE

İSTANBUL, 2010

T. C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

**17. YÜZYILDA YAPILMIŞ
MENSUR ŞEHNÂME ÇEVİRİSİ
2. Cilt 04a - 27b Varaklar Arası**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDA KEÇE

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Zuhâl KÜLTÜRÂL

İSTANBUL, 2010

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Seda Keçe'nin "17. Yüzyılda Yapılmış Mensur Şehnâme Çevirisi 2. Cilt 04 - 27b Varaklar Arası" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Zuhâl Kültüral
Üniversitesi Marmara

.....

Üye : Prof.Dr. Gülden Sağıol Yüksekaya
Üniversitesi Marmara

.....

Üye : Doç.Dr. Okan Yeşilot
Üniversitesi Marmara

.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 20 / 09 / 2010 tarih ve 2010/19-5 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖN SÖZ.....	II
ÖZET.....	III
SUMMARY.....	IV
KISALTMALAR.....	V
TRANSKRİPSİYON CETVELİ.....	VI
GİRİŞ.....	1
İMLÂ ÖZELLİKLERİ.....	5
SES BİLGİSİ	7
METİN.....	12
METNİN ÖZETİ.....	68
SÖZLÜK.....	81
BİBLİYOGRAFYA.....	212
ÖZGEÇMİŞ.....	215
TIPKI BASIM	

ÖN SÖZ

Şehnâme, Firdevsi tarafından kaleme alınan ve İran Krallığının kuruluşu ile Sasani hanedanının varlığının sona ermesi arasındaki kronolojik tarihi, destansı nitelik katarak anlatan manzum bir eserdir.

Şehnâme, 60 bin beyitten oluşan eser, İran tarihi ve gelenekleri hakkında zengin bir kaynaktır. İranlılar ile ilişki içinde olan milletleri ilgilendiren bilgiler vermesi açısından önemlidir ve bu yüzden pek çok dile çevrilmiştir.

Türk kültüründe de büyük önem taşıyan Şehnâme'nin dilimize manzum ve mensur olmak üzere çeşitli tercüme yapılmıştır. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde 6131 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan eser üç cilt hâlinde olup tamamı 1778 varaktır. Her sayfası 25 satır olarak düzenlenen eserde minyatürler de yer almaktadır. İstinsah yılı 1173 olan eserin mütercimi hakkında bilgi bulunamamıştır.

Eserin 04-27 varakları üzerinde çalışılmıştır. Tez Giriş, Metin, Sözlük, İmla Özellikleri kısımlarından oluşmaktadır. Giriş bölümünde Firdevsî, Şehnâme ve Şehnâme tercüme hakkında bilgi verilmiştir.

Metin bölümünde eser çevriyazıya aktarılmış, sayfa ve satır numaraları gösterilmiş olup noktalama işaretleri günümüz imlâsına uygun olarak kullanılmıştır. Metinde okunamayan sözcük [...] şeklinde gösterilmiştir.

Sözlük bölümünde eserin söz varlığını ortaya koyan bir dizin hazırlanarak sözcük ve birleşik şekillerin anlamları verilmiştir. Madde başları alfabetiktir. Madde başı olarak alınan sözcüğün altına o sözcükle ilgili ara madde, deyim ve birleşikler sıralanmış, madde başı veya ara maddelerin ikinci, üçüncü unsur olarak geçtiği maddelere (→) işaretiyle gönderme yapılmıştır. Ayrıca okunan varakların tıpkıbasımları da eklenmiştir.

İmla özellikleri kısmında ise dönemin imlâsına dikkat çekilmiştir.

Yüksek lisans tezi olarak bu eseri bana tavsiye eden ve çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Zuhâl KÜLTÜRÂL'a, hazırladığı Cibakaya programıyla dizin çalışmalarına büyük katkı sağlayan hocamız Prof. Dr. Ceval KAYA'ya teşekkür borç bilirim.

ÖZET

Eser, İstanbul Merkez Kütüphanesi'nde 6131 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Üç cilt olup tamamı 1778 varaktır. Her sayfasında 25 satır olan bu eserde minyatürlere de yer verilmiştir. Üzerinde çalışma yapılan birinci cildin boyu 39, eni 24,5 ve kalınlığı 7,5 cm'dir. Kelime kelime bir tercüme niteliği taşımayan eser hicrî 1187, milâdî 1773 tarihinde tamamlanmıştır. Bu tez yazmanın 04b-27a varaklarını kapsamaktadır.

Bu tezi hazırlamaktaki amaç *Şehnâme*'nin bu mensur tercümesini tanıtmaktır. Tez giriş, metin, sözlük ve imlâ özellikleri bölümlerinden oluşmaktadır. Tezin giriş kısmında Firdevsî, Şehnâme ve Şehnâme tercümeleri ve üzerinde yapılan yazma ilgili bilgiler verilmiştir.

Metin kısmında sayfa ve satır numaraları belirtilmiş, günümüz noktalama işaretlerine uygun olarak düzenlenmiş ve gerekli kısımlarda paragraflar yapılmıştır. Böylece eserden faydalanılmayı kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Okunamayan kelimeler [...] işaretiyle belirtilmiştir.

Sözlük bölümünde eserin söz varlığını gösteren bir dizin hazırlanmış; eserdeki kelime ve birleşik şekillerin metindeki anlamları verilmeye çalışılmıştır. Sözlük hem alfabetik hem de kök esasına dayalı bir sözlüktür. Madde başı yapılan kelimelerin altına o kelime ile ilgili ara madde, deyim ve birleşikler sıralanmış, madde başı veya ara maddelerin ikinci, üçüncü unsur olarak geçtiği maddelere (→) işareti ile gönderme yapılmıştır.

SUMMARY

The book is registered with 6131 inventory number at Istanbul Central Library. It consists of 3 binders and 1778 sheets. There are 25 rows on each page and it also contains miniatures in it.

The first binder that is examined has 39 cm of the length, 24.5 cm of the width and 7.5 cm of the thickness. The book that doesn't have a translation feature word by word, was completed pertaining to the Hegira in 1187 and pertaining to the Christian era in 1773. This thesis contains 04b-27a sheets of the book.

This thesis's purpose is that identifying Şehnâme's prose translation. The thesis consists of introduction, text, glossary and spelling properties sections.

The introduction of the thesis contains Firdevsî and Şehnâme's translations and information relevant to monument.

In the text section, page and row numbers were defined, organized according to today's punctuation marks and paragraphs were used where was necessary. Thus it provides easy utilization of the book. The unreadable words were indicated with [...] sign.

In the glossary section of the book, an index was prepared, indicating the presence of statement, words and combined shapes' meanings were given. The glossary is based on both alphabetical and root fundamental.

KISALTMALAR

- A.* Arapça
- a. g. e.* Adı geçen eser
- bağ.* bağlaç
- bk.* bakınız
- ç.* çoğul
- e.* edat
- F.* Farsça
- Fr.* Fransızca
- hkk.* halk dilinde
- i.* isim
- İt.* İtalyanca
- mec.* mecazen
- ö. i.* özel isim
- sf.* sıfat
- ün.* ünlem
- Yun.* Yunanca
- zf.* zarf
- zm.* zamir
- * Bir madde başı kelimenin türevi olduğunu belirtir.
- / Farklı imlâlarla yazılmış madde başlarını ayırır.
- Yanındaki maddelere göndermeyi ifade eder.

TRANSKRİPSİYON CETVELİ

Harfler	Transkripsiyon Karşılıkları	Harfler	Transkripsiyon Karşılıkları
ا (آ)	Â, â	ش	Ş, ş
ا (أ)	A, a; E. e	ص	S, s
ء	ء	ض	Ẓ, ẓ; Ḍ, ḍ
ب	B, b	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Ẓ, ẓ
ت	T, t	ع	ء
ث	Ṣ, ṣ	غ	G̣, ğ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Ḳ, ḳ
ح	Ḥ, ħ	ك	K, k; G, g; ñ
خ	Ḥ, ħ	ل	L, l
د	D, d	م	M, m
ذ	Ẓ, ẓ	ن	N, n
ر	r	و	V, v; O, o; Ö, ö; U, u, Ū, ū; Ü, ü
ز	z	ه	H, h (a, e)
ژ	J	ی	Y, y; I, i; Î, î, Ī
س	S, s		

GİRİŞ

FİRDEVSÎ ve ŞEHNÂME: Firdevsî İran'ın meşhur destan yazarıdır. 940 yılında Tûs şehrinde doğmuştur. Asıl adı Ebü'l Kasım, lakabı Fahreddin, mahlası ise Firdevsî'dir. Hayatı hakkında çeşitli anlatımlar olsa da çocukluk dönemi ve hayatı hakkında kaynaklarda hemen hemen hiçbir bilgi yoktur. Fakat eserinden iyi derecede Pehlevice ve Arapça bildiği, İran halk kültürüne ilgi duyduğu ve hakim olduğu anlaşılmaktadır.

Firdevsî'nin Şehnâme'yi yazmaya 980-990 yılları arasında başladığı tahmin edilmekle beraber bu eseri yazması için onu kimlerin desteklediği bilinmemektedir. Eseri 1003-1004 yılında tamamlamıştır. İran ve Türk edebiyatında kahramanlık mesnevileri için değişmez tek örnek haline gelmiştir. Eserini devrin hükümdarı Gazneli Mahmud'a ithaf etmiştir. Ancak Sultan Mahmud'dan umduğu desteği bulamamıştır. Şehname'de **Firdevsi**, İran tarihini dört büyük döneme ayırmaktadır: 1) Pişdaniler sülalesi. 2) Kiyaniler sülalesi. 3) Eşkaniler sülalesi. 4) Sasaniler sülalesi. Pişdaniler sülalesinden 10, Kiyaniler sülalesinden 15, (Eşkaniler sülalesinden kısa bir süre), Sasaniler sülalesinden de 9 hükümdarın devri anlatılmıştır. Eserde, İran tarihi, Üçüncü Yazdigerd'e kadar anlatılmaktadır.

Cesur, güzel konuşan, törelere uyan dindar kahramanlar, eserlerinde ideal insan tipini idealize eder. Lirik ve romantik sahneler kadar dehşet verici olaylara da eserlerinde yer vermektedir. Şehname'de sade ve akıcı bir üslub vardır.

Firdevsî'nin ömrü yoksulluk içinde geçmiştir. Ömrünün sonuna doğru doğduğu şehir Tûs'a dönmüş ve burada vefat etmiştir. Ölüm tarihi bazı kaynaklarda 1020, bazı kaynaklarda 1025 olarak geçmektedir.

ŞEHNÂME ve ÇEVİRİLERİ: İran milletinin bütün tarihini, geleneklerini toplayan eser dünya destan edebiyatının en güçlü örneklerinden biridir. Mesnevi şeklinde ve aruzun "fa'ülün fa'ülün fa'ülün fa'ül" kalıbıyla yazılmış olan *Şehnâme* altmış bin beyitten oluşmaktadır.

Dünyanın birçok diline çevrilmiştir. Dilimizdeki ilk çevirisi II. Murad'ın emriyle yapılan tercümedir. Harekeli güzel bir nesihle yazılan eserde 328 varak vardır ve yer yer manzum parçalar bulunmaktadır. Varaklarda dokuz adet minyatür vardır. Çevirinin dilinden, geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmak istediği anlaşılmaktadır. *Şehnâme*'nin

ikinci bölümünü içeren bu nüsha Topkapı Sarayı Merkez Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (Hazine-1518)¹.

İkinci tercüme Şerîfî tarafından yapılan tercüme olup bu tercüme *Şehnâme*'nin tek manzum tercümesidir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde (Hazine-1519) kayıtlı bulunan ve çok güzel harekeli bir nesihle yazılmış olan bu çeviri, iki cilt olup 1170 varaktır. Her sayfada iki sütun hâlinde yirmi beş beyit bulunmaktadır. Eser büyük boy olup bazı kısımları tamir görmüş, bazı yerlere de sonradan ilâveler yapılmıştır. Baştaki ilk sayfa tezhiplidir. Ketebesinde Şerîfî tarafından tercüme ve istinsah edildiği hususu ile eserin bitiş tarihi kayıtlıdır. Eserde birinci ciltte 37, ikinci ciltte 24 olmak üzere toplam 61 adeet minyatür bulunmaktadır. Çevirinin birinci cildinde, baştan Luhrasb'ın tahta çıkışına kadar olan bölüm yer almaktadır. Bu cilt 29709 beyittir. İkinci cilt ise (29710-56506) 26786 beyit/satır içermektedir. Daha sonraki sayfalarda 1-230. beyitler arasında dua bölümleri, 335. beyitten itibaren Şerîfî tarafından ilâve edilen Kansu Gavri'nin sultan oluşu ve sultana övgü bölümleri yer almaktadır. *Şehnâme* vezninden farklı olarak “mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün” kalıbıyla yazılmıştır².

Üçüncü tercüme ise Mehdî mahlaslı Derviş Hasan tarafından II. Sultan Osman'ın emriyle yapılan mensur tercümedir³.

Şehnâme'nin günümüz Türkçesiyle yapılmış tam bir çevirisi bulunmamaktadır. Son yüzyılda *Şehnâme*'den yapılmış çeviriler, yarım kalmış ya da seçme çeviri yoluyla hazırlanmış kitapçık halindedir. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

Muallim Cevdet tarafından lise öğrencilerine yönelik hazırlanmış olan *Şarkın İlyadası Şehnâme* (1928) adlı kitapçık eserin sadece küçük bir bölümünü kapsamaktadır. Eser iki harfli Türkçe olarak hazırlanmış ve seksen sekiz sayfadan oluşmuştur. Rıza Nur, *Türk Bilik Revüsü*'nün dördüncü sayısını tamamen *Şehnâme*'ye ayırmıştır. Burada *Şehnâme* yer yer kısaltılmış yer yer detam olarak tercüme edilmiştir. 276 sayfalık bu tercüme *Şehnâme*'yi tanıtabilecek niteliktedir⁴. Bunların dışında *Şehnâme* üzerinde yapılan çalışmalar şunlardır: Kenan Akyüz, Necati Lugal'in eserinin ön sözünde Doğu'da ve Batı'da yapılan tercümlerinden bahsetmiştir⁵.

¹ Orhan Şaik Gökyay, a.g.e

² Zuhâl KÜLTÜRAL-Latif BEYRELİ, a.g.e

³ Orhan Şaik Gökyay, a.g.e

⁴ Yusuf Öz, *Şehnâme Tercümelere ve Sözlükleri*, Nâme-i Âşina (Ortak Kültür Mirasının Arayışında), s. 25-38, Sonbahar 2002

⁵ Necati Lugal, (çev. [Ön söz Kenan Akyüz]), *Şehnâme*, IV c., İstanbul 1967-1968

Mehmet Kanar TDV İslâm Ansiklopedisinde iki Türkçe tercümesinden bahseder: *Şehnâme*'yi ilk olarak Turner Macan neşretmiş (1-4, Kalküta 1829), bunu yirmiyi aşkın baskı takip etmiştir. Necati Lugal tarafından Vullers baskısı (Leiden 1877-1884) esas alınarak yapılan Türkçe tercümesinin ancak dört cildi tamamlanmıştır (İstanbul 1945-1955).

Bunların dışında Vasfi Bingöl *Şehnâme*'deki bazı hikâyeleri “*Şehnâme'den Hikâyeler*” adlı eserinde yayımlamıştır.

Bizim yaptığımız çalışma sonucunda Türkiye kütüphanelerinde tespit edebildiğimiz manzum ve mensur *Şehnâme* tercümeleri şunlardır:

Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet yazmalarında bulunan *Şehnâme* tercümesi 189 varak olup mütercimi belli değildir. Eserin baş tarafı eksikdir. Bu kütüphanede 101 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan diğer tercüme ise II. Murat'ın emriyle yapılmış bir tercümedir.

Topkapı Sarayı Kütüphanesinde 1518 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan eser II. Murat devrinde nesir şeklinde yapılmış bir tercümedir. Eldeki nüshanın 16. asırda kopya edilmiş olması muhtemeldir. Eser 328 varak olup dokuz minyatüre sahiptir. Bu cilt *Şehnâme*'nin ikinci kısmından başlar.

Topkapı Sarayı Kütüphanesinde bulunan diğer *Şehnâme* tercümeleri şunlardır:

1116 demirbaş numaralı eser *Şehnâme*'nin nesir olarak yapılmış tercümelerindendir. Mütercimnin ismi geçmemektedir.

1519 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan diğer bir tercüme Hüseyin b. Hasan b. Muhammed al-Hüseyini tarafından 1510'da istinsah edilmiştir. 1170 varak olup 62 adet minyatür vardır. Şerif Âmedî tarafından nazım olarak yapılan tercümedir. Topkapı Sarayı Kütüphanesinde başka nüshaları da vardır. Bunlar:

1520 demirbaş numaralı nüsha, 310 varak olup 41 tane minyatürü vardır. Bu cilt Luhrasp'ın hükümete geçmesine kadardır.

617 varaktan oluşan diğer nüsha İstanbul'da Hüseyin b. Hasan tarafından 1544'te istinsah edilmiştir. 1521 demirbaş numaralı bu eser de *Şehnâme*'nin birinci cildini ihtiva ediyor, eser Luhrasp'ın tahta çıkışına kadardır.

Şehnâme tercümelerinin Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki son nüshası 1522 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır ve 572 varaktan oluşmaktadır. Bu nüshanın son sayfası eksiktir. İçinde 55 adet minyatür vardır.

Yukarıda bahsettiğimiz eserler dışında *Şehnâme* tercümeleri şu kütüphanelerde bulunmaktadır: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi (Demirbaş Numarası: 6131),

İstanbul Üniversitesi İslam Araştırmaları Merkez Kütüphanesi (Demirbaş Mumarası: 22), Süleymaniye Kütüphanesi-Hüsrev Paşa- (Demirbaş Numarası: 370), Süleymaniye Kütüphanesi –Reisülkittap- (Demirbaş Numarası: 631), Süleymaniye Kütüphanesi – Darülmünevi- (Demirbaş Numarası: 983), Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi (Demirbaş Numarası: 671), Köprülü Kütüphanesi –Fazıl Ahmet Paşa- (Demirbaş Numarası: 1063)

Üzerinde çalıştığımız eser, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi 6131 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan tercümedir. Bu eser hakkında geniş bilgiyi Orhan Şaik Gökyay vermektedir. Bu nüsha üç cilt hâlinde olup 1778 varaktır. Bu tercüme halk hikâyelerinin üslûbuna uygun bir ifade tarzıyla başlıyor, söz başlarında “ammâ rivâyet-i eşşâh budur ki”, “hâşılı”, “ammâ râvî öyle rivâyet ider kim”, “râvî kavlince”, “ezin canib râvî eydür”, “hulâşa-i kelâm”, “ammâ râvî eydür”, “râvî rivâyet ider kim...” şeklinde mevcut ifadeler bu tercümede Firdevsî'nin eseri esas tutulmakla birlikte, daha başka rivayetlerden de faydalandığını göstermektedir. Sonunda “Bu *Şehnâme* bu mahalde tamam olup bu ruzgârdan zuhurât-ı kevnîyeden olan mevatlar nece dürlü üstadlar dilinden nakl ü beyan olındı” kaydı bu yönünü bir kez daha açıklamaktadır⁶.

Bizim üzerinde çalıştığımız tez, yazmanın 04a-27b varaklarını kapsamaktadır. Okunan varaklarda Rüstem'in maceralarına tanıklık ederken Rüstem'e insanüstü niteliklerin atfedildiğini görmekteyiz. Yüzlerce askerle tek başına savaşması, ağaçları yerinden sökmesi bu özelliklerden birkaçıdır. Olayların akışında baş kahraman Rüstem ve ona bağlı kahramanlar vardır.

⁶ Orhan Şaik Gökyay, “Şehnâme ve Türkçe Tercümeleeri”, *Destursuz Bağa Girenler*, İstanbul 1982, s. 45-49

İMLÂ ÖZELLİKLERİ

1. Ünlülerin Yazılışı

1.1. (a) ünlüsü:

A ünlüsünün yazımı genellikle elif (ا), medli elif (آ) ile yazılır.

1.a. Ön seste genellikle elif (ا), medli elif (آ) ile yazılmıştır.

at (أت) (6b), andan (ان) (7a), alup (آ) (7a), ağlamış (ا) (7a)

1.b. Metnimizde iç seste elif (ا) kullanımı medli ya da üstünlü olmamaktadır.

kalup (8b), başladılar (9b), çobanlar (10a)

1.2. (e) ünlüsü:

Medli ya da üstünlü elif kullanılmamıştır.

eyitdi (9b), elinde (8b): Elif ile yazılmıştır.

Son seste hâ-i resmiyye ile yazılmıştır.

niçe (9b), zemîne (11b), öldürme (11b)

1.3. (ı,i) ünlüsü:

Ön seste elif ye (اِ) kullanılmıştır. Esreli elif kullanımına rastlanmamaktadır.

idüp (19), idelüm (20)

Son seste düzenli olarak ye (اِ) kullanılmıştır:

eyledi (7b), eyitdi (10a), kodı (6b), andı (7b)

1.4. (o, ö, u, ü) ünlülerinin yazılışı:

Başta düzenli olarak elif vav (او) yazılmıştır.

olalum (11a), uzunu (21a),

2. Ünsüzlerin Yazılışı

2.1. ç ünsüzünün yazılışı:

Nadiren ج ile yazılmıştır. Bu durum müstensih ile ilgili olabilir.

niçe (19b, 23b)

nice (15a), üci (3b)

2.2. p ünsüzünün yazılışı:

Son seste پ ile yazılmaktadır:

dönüp (13a), idüp (8b)

2.3. g ünsüzünün yazılışı:

G ünsüzü düzenli olarak ince seslerde kef (ك) ile yazılmıştır.

gördiler (14a), geldiler (14a),

İç seste de g ünsüzü düzenli olarak kef (ك) ile yazılmıştır.

dögölüp (14a), bildüğinden (26b)

2.4. s ünsüzünün yazılışı :

Türkçe sözcüklerde ön seslerde s ünsüzü kalın ünlü taşıyan sözcüklerde sad (ص), ince ünlü taşıyan sözcüklerde sin (س) ile yazılır. Kalın ünlü ile yazılan sözcüklere şu örnekleri gösterebiliriz:

şandı (27a), şovukluk (19b), şalı-virüp (15b)

2.5. t ünsüzünün yazılışı:

Eski Türkçe'de ön seste bulunan t'lerin bir kısmı Eski Anadolu Türkçesi döneminde d'ye dönmüş veya t'li şeklini korumuştur. Metnimizde kalın ünlü sözcüklerden t ile yazılan bazı örnekler şunlardır:

toğrı (21a), taşradan(21a), tağdan (2a)

2.6. ñ ünsüzünün yazılışı:

Ñ ünsüzünün yazılışı düzeni olarak kef ile yazılır.

baña (3b), añun (11b), añsuzın (19a)

3. Yazı İşaretlerinin Kullanılışı

1. Med

Metnimizde Türkçe sözcüklerde medli elif kullanıldığı görülmüştür. Ancak bu düzenli değildir.

adum (11a), anuñ (11b), açuk (12a)

1. Şedde

Alıntılarda çift ünsüzü belirtmek için kullanılmıştır:

evveli (17b), ammā (15b), kelle (10a), şoffaya (11a)

Sonu t sedasız ünsüzüyle biten sözcüklere görülen geçmiş zaman eki -dı / -di eki getirildiği zaman şedde kullanımına metnimizde rastlanmamaktadır.

2. Dik Üstün, Dik Esre

Metnimizde dik üstün ve dik esre kullanımına rastlanmamaktadır.

3. Hemze

Farsça tamlamalarda izafet kesresini göstermek için kullanılmıştır. Bu durum metinde düzenli değildir.

bende-i fermān-berūñ (14b), ma'şuq-ı dilārāmuñ (9b), āvāre-i cismüm (9b)

SES BİLGİSİ

1.Ünlü Değişmeleri

1.a. i>e değişmesi

Eski Anadolu Türkçesi döneminin en önemli ses özelliklerinden biridir. Bu dönemde i'li kullanılan pek çok sözcüğün, günümüzde e ünlüsü ile kullanılan sözcükler olduğunu görüyoruz.

Metnimizde i'li yazılıp bugün e'li kullandığımız sözcüklerden şu örnekleri verebiliriz:

yir “yer”: yire (8b)

vir- : virdi (16a), virdiler (8b)

gice “gece”: gice (18b)

di-: didi (18a), didükde (20b)

iy: “ey” (20b, 21a, 18b...)

yi-: yidi (23b)

yidi “yedi”: (7b)

1.b. e>i değişmesi

Aslında e'li olan şekiller bugün günümüzde i'li olarak kullanılan bazı sözcükler Eski Anadolu Türkçesi'nde de e'li olarak kullanılmışlardır.

Metnimizde bu sözcüklerden şu örnekler verilebilir:

gey-: geydürdi (4a)

zencîr: (9b)

Bazı sözcüklerde Eski Türkçe döneminde e olan ses i'ye dönüşmüştür:

imdi: (9b)

niçe: (10a)

2.a. Ünlü düşmesi

Ünlü düşmesi genellikle vurgusuz orta hece ünlüsünde görülmektedir:

gögsinden (<gögüs): (21b)

naql eyledi (<naqîl eyledi): (10a)

emr eyledi (<emîr eyledi): (16a)

tavrı (<tavır) (11a)

İ- fiilinin çekimli şekilleri sonu ünlü ile biten bir sözcüğe eklendiği zaman i-fiilinin ünlüsünün düştüğü görülmektedir. Metnimizde bunun örneklerine fazla rastlanmamaktadır:

gitmiş-di: (gitmiş-idi) (2a)

İçün, ile edatları bazı sözcüklerde ilk ünlüleri düşerek ekleşmektedir:

kıyas-la: (2a), haqqı-çün: (9b), muşt-la: (10a), destüm-le: (7a), anunçün (1b)

Bazen de ile edatı, sonu ünlü ile biten bir sözcükle birleştiği zaman ünlü karşılaşmasını önlemek için araya -y- koruyucu ünüsüzü gelir.

obasıyla (13a)

2.b. Ünlü birleşmesi

Ünlü ile biten kelimelerden sonra ünlü ile başlayan bir ek ya da sözcük geldiğinde ünlülerden biri düşerek iki sözcük birleşir.

Metnimizde bu sözcüklere şu örnekler verilebilir:

niçün (<ne+içün): niçün (8a)

n'ola (<ne+ola): n'ola (16a)

şimdi(<uş+imdi): şimdi (9b)

n'eyle-<ne+eyle-): n'eyleysin (9b)

nasıl (<ne asıl): (15b)

2. Ünlü Uyumu

2.a. Kalınlık-incelik uyumu

Türkçe'nin her döneminde sağlam bir kural olarak görülen kalınlık-incelik uyumu metnimizde de düzenli şekildedir.

deryâların: (8a)

urayum: (8a)

istemem: (7b)

2.b. Düzlük-yuvarlaklık uyumu

Düzlük yuvarlaklık uyumu açısından Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde bazı sözcük ve eklerde yuvarlaklaşma görülür. Bu yuvarlaklaşma bir kısmında dudak ünsüzlerinin etkisiyle olurken bir kısmında ise Eski Türkçe döneminde mevcut -g, -ğ'ların Batı Türkçesi'nde düşmesi sonucu ünlüleri yuvarlaklaştırmasıdır. Bazı sözcükler ise bir sebebe bağlanmaksızın yuvarlaklaşmıştır.

a) Sözcüklerde yuvarlaklaşma

Bir sebebe bağlı olmadan yuvarlak ünlü taşıyan sözcükler metnimizde şu şekildedir: karşı (16a), altun (20a), delü (9b), kendü (24b), kapu (21a)

Ancak “kendü” sözcüğünün “kendi” (12a) şeklinde kullanımını da rastlamaktayız. Bu müstensih hatası olabilir. Geç dönem metni olduğu için de olabilir.

a) Eklerde yuvarlaklaşma

-up / -üp, -uban / -üben zarf-fiil eki:

Örnekler hep –up/üp şeklindedir. Geç dönem metni olduğu için –uban/üben örneğine rastlamamaktayız.

itdürüp (11a), segirdüp (14b), oturup (25a), haykırup (9b)

-dur / -dür faktitif eki:

geydürdi (6a), itdürüp (11a), boşandurdılar (15a/15)

-sun / -sün, -sunlar / -sünler emir eki:

gelsün (25a), idesün (11b), eylesün (4a)

-dur / -dür bildirme eki:

vardur (11a), yokdur (2a), derisindedür (2a)

-(u)m / -(ü)m, -(u)muz / -(ü)müz iyelik eki:

pederüm (15b), muradum (21b), vilāyetimüz(10b/23), pādişāhimuz (12a)

-(u)ñ / -(ü)ñ, -(u)ñuz / -(ü)ñüz iyelik eki:

hāk-pāyüñden (11a), taḥşīliñüz(12b/01), ḥaşmuñuz (16b/08)

-uñ / -üñ, -nuñ / -nüñ ilgi hali eki:

kal'anuñ (2a), dīvāne'nüñ (10a), delünüñ (10a)

-lu / -lü isimden isim yapım eki:

adlu (20a), devletlü (12a), şehirlü (2a)

-du(m) / -dü(m) görülen geçmiş zaman eki:

bildüm (25a), geldüm (22a), oldum (21a/12)

-du(ñ) / -dü(ñ) görülen geçmiş zaman eki:

eyledüñ (9b), oynaduñ (15a)

-du(k) / -dü(k) görülen geçmiş zaman eki:

geldük (43a), varduk (10a)

-a-vUz istek çokluk birinci kişi eki:

-vuz örneğine bir yerde rastlanmaktadır. Geç dönem metni olmasına bağlayabiliriz. Bu da ilk dönem özelliklerinin yerini daha olgun bir döneme bırakmaktadır.

gelevüz (6a),

-ur / -ür geniş zaman eki:

virür (14a), gelürem (9b), bilür (9b)

-u / -ü zarf-fiil eki:

yürüyü-virdi (1b), diyü (2a)

2.c. Düz ünlü taşıyan ekler

-I belirtme durum eki:

murādı (12a)

-ı / -i iyelik eki:

Yāfeş Şāh'ı (11b), ayağı (12b)

-dı / -di görülen geçmiş zaman eki:

buldı (19a), gördi (19b), eylediler (12b)

-mı / -mi soru eki:

gider misiz, yoḥsa ḳalur mısız? (14a)

-sı / -si iyelik eki:

ḳapusı (12a), ḳorḳusından (13a)

-(ı)l pasiflik eki:

ḳoyıldılar (9a)

-mıḫ / -miḫ öğrenilen geçmiş zaman eki:

görmüḫ (16a), yazmıḫ (26b)

-sın / -sin fiil çekiminde teklik ikinci kişi eki:

neylersin (3b), gelürsin (8a), olmuḫsın (13b)

-sın / -sin teklik ikinci kişi bildirme eki:

Yāfeş Şāh'sın (13b),

-lık / -lik isimden isim yapma eki:

ḫenlikler (2a), susuzlıḳdan (2a), serkeḫlik (13b)

-ınca / -ince zarf-fiil eki:

varınca (4b), gidince (4b)

3. Ünsüz Değişmeleri

3.1 b/v değişmesi

varınca (18a), ḫalı-virdi (18a), virdi (20b)

3.2 ḳ/ḫ değişmesi

Sözcük içinde ḳ/ ḫ değişimi yaygın görülen bir ses olayıdır. Metnimizde iç seste bir kaç örnekte ḳ/ ḫ değişimi görülmektedir. Bunlar:

aḫḫamladılar (9b)

3.3 t/d değişimi

Eski Türkçe döneminde sözcük başındaki t sesinin d'ye dönmesi Eski Türkçe sonlarında başlar. Eski Anadolu Türkçesi döneminde t'yi devam ettirme, d'ye

dönüştürme açısından biraz karışık bir durum vardır. Metnimizde bunun örnekleri şu şekildedir: ağa (9b), oğrı (10a), olu (12a), ayayup (12b)

3.4. Ünsüz düşmesi

Metnimizde (keltür->getür-, otur->otur-) fiillerinin b, l ünsüzleri diğer Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde olduğu gibi bizim metnimizde de düşmüştür.

oturup (17a), getür (17b)

5. Yer değiştirme

Metnimizde yer değiştirme örneği görülmemektedir.

6. Ünsüz uyumu

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde imlâsı kalıplaşmış bazı ekler sadasız ünsüzle biten kelimelere getirildiğinde eklerin ünsüz uyumuna girmediği görülmektedir:

-dA: didükde (1b/11), indükde (22b/23)

-dAn: incitmekden (20b), atdan (3b)

-dum / -duñ (görülen geçmiş zaman eki): öğretdüm (13a), işitdüm (19a)

-dUğ (sıfat-fiil eki): itdüğün (3a)

-dur / -dür (faktitif eki): aldurdu (18a/05), gezdürdi (18a/07)

Sözcük içinde iki ünlü arasında tonlulaşma görülmektedir. Metnimizde bunu şu sözcüklerle örneklendirebiliriz:

-t- / -d-: gidüñ (6a)

-k- / -g-: bildüğinden (7a), itdüğün (3a)

-ğ- / -ğ-: oruyacağı (3a)

METİN

[1b]Ammā rāvi kavlince meger zamān-ıla bu mel'ūnuñ bir zengī 'āşıkı var idi. Gāh gāh ol zengī ile cem' olup şafālanur idi. Bir gün zengī bu ki ² "Seyāhate gidecek oldum. Bir iş iktizā eyledi. Yine gelürüm" diyüp gitdi. Ğayrı gelmedi idi. "Şimdi zengī haberin işidince taḥkīk 'āşıkum olan zengīdür. ³ Yāḥud bir zengī ile bir haber göndermişdür. Eger bu zengī ol zengī degülse bu gelen zengīyi birkaç gün şalıvirmeyüp 'ālem eylerüm." diyüp ol ser-ver ile kendüye çeke ⁴ düzen virüp kalkdum.

'Anber ḥādim ile divānda işte Cābir Şāh'ūñ öñüne gelüp "Beni kim ister?" diyince Rüstem'i gösterdiler. Baḳdı, ol kendinūñ ⁵ āşıkı olan zengī degüldür. Meger Ḳaḥterūn yanında oturup la'ine Ḳaḥterūn'ı görünce ğazāba gelüp Rüstem dönüp eyitdi: "İy Ṭāye ⁶ işte seni ben da'vet eyledüm. Ammā niçün da'vet eyledüm bilür misin?" didi. Ṭāye: " Yok bilmem. Her ne için da'vet eyledünse söyle işideyüm." ⁷ didi. Rüstem eyitdi: "Anunçün da'vet eyledüm ki bu yigide anunçün seḥer ile bu dil-āveri mecnūn eylemişsin. İmdi yine eyü idüp ⁸ derūnuñdan hem ol 'adāveti gider. Yine evvelki gibi Cābir Şāh'a divānında daḥı otursın, şāhın dostuna dost, düşmānına ⁹ düşmān olsun. Elbetde şāhlara böyle bir pehlüvān lazımdur." didi. Hemān la'ine bu cevābı Rüstem'den işidince kaḥkaha ile ¹⁰ gülüp eyitdi: "Ben daḥı kıyās eyledüm ki baña [...] gerek. Şimdi Nekīr ve Ḳaḥterūn ol belādan ḥalāş olman. ¹¹ Ben aña çāre eylemem didükde Rüstem: "Yā niçün eylemezsin mel'üne?" diyü öyle bir ḥaykırış ḥaykırdı kim cümle divānda olanlar ğışş ¹² olup kaldılar.

Cāzū la'tinenūñ ḥavfindan cānı div burundan aldı, yürüyü-virdi. Cāzū ölince bir taraḳa kopup herkes ¹³ kendüye geldi; gördiler ki cāzū ḥelāk olmuş. Ḥükemā "Cāzūnuñ biraz kanını bu dil-āvere dokundurmadıkça evvelki sūretine girümez." didiler. ¹⁴ Bu kere Rüstem kaḥkup cāzūnuñ sīnesine bir hançer urup yardı ve ciger kanın alup Ḳaḥterūn'a saçdı. Ḳaḥterūn ba-fermānındur. Anı ¹⁵ uyḳudan uyanur gibi uyanup kendüsin ol esbābda görüp: "N'oldı baña kim ben bu pōstları esbāb yirine geymişüm." diyü ḥicāb eyledi. ¹⁶ Andan Rüstem emri ile cāzūnuñ küştesin kaldırıp bir mezbere yire bıraḳdılar. Ḥaremde bu vāḳıyı Gülnār Bānū'ya ḥaber virdiler. Bānū ḥaz eyledi. ¹⁷ Bundan soñra Rüstem Cābir Şāh'a emreyledi, Bānū'nuñ levāzımın görüp daḥı Ḳaḥterūn'a aḳd-i nikāḥ itdürdi ve kırḳ gün düğün [2a] düğün idüp 'azīm şenlikler eylediler. Kırkıncı gice ḥalvet-i şāḥīḥa olup Ḳaḥterūn, Gülnār Bānū ile ber-murād ² oldu. Niçe bizüm gibi nā-murādları Allāh-u azīm-üş-şān mesrūren murādına irgürüp [...] eyleye.

Emīn Rüstem bu diyārda ³ altı ay miḳdārı eglenüp bir gün yine derūnına ārzū-yı seyāḥat düşüp cānı şıkılmaḳa başladı. Bir kaḳıd yazup ⁴ Cābir Şāh'a virdi. Benüm

girüde dağı ‘askerüm vardır. Her kaçan böyle mühürlü kağıdum tursa mefhümuna göre ‘amel idesin diyü sipāriş eyledi. ⁵ Ve Ebreş’e süvār olup Cābir Şāh’a ve Қаһтерүн’a vesāirlerine vidā’ idüp çıkup gitdi. Gözü gördüğü yire giderdi, bilinmezdi ki қанда ⁶ gide. Hemān tükeli bir rah-ı cāda öñine geldükde çekülüp giderdi. Az mı gitdi çok mu gitdi niçe vādiler aşup niçe şahrālara ⁷ düşüp niçe zamān ol vādileri dolaştı. Hikmet-i Hüdā yine girü dönüp kāh sağa ve kāh şola gidüp Gülrūh Bānū’yu ⁸ alduğı degirmenden çok ırak gitmiş-idi. Kendi kıyas-ıla baīd gitdümdir idi.

Hāşılı söz çok; bir gün Rüstem-i nām-dār yine ⁹ bir қал’a-yı metīn ve bir hūsn-i haşīn önine çıka-geldi. Lākin gördi bu қал’a halkı cümle siyāh-pūş mātem [...] ; Rüstem ta‘accüb idüp ¹⁰ “Acebā aslı ne ola?” diyüp hele bir ādem bulup su’āl eyledi: “Bu қал’anuñ adı nedür ve pādişāhına kim dirler ve bütün halkı böyle ¹¹ niçün siyāh-pūşlar derisindedür.” didi. Ol şahş gördü Rüstem’i bir siyāh pehlüvāndur. Қатран тulumuna beñzer ammā heybet-i salābetinden ¹² yüzüne bakılmaz bir mehīb zengīdür. Hārif korkdu. Rüstem korkma: “Hey ādem benüm kimseye zarārum yokdur. Belki fā’idem ¹³ dokunur. Sen hemān rast söyle.” didi. Ol şahş eyitti: “İy şīr-i siyāh bu şehre bir pürzemīn dirler şol qarşuda ¹⁴ ve pādişāhına Mihrāc Şāh dirler. Şol qarşuda görünen küh-ı bālā-firāzda bir ‘ifrit peydā oldu. Ayda bir kız oğlan ¹⁵ kız alup ister. Eger virmezler ise şehrin şuyı ol tağdan gelür. Şuyı kesüp şehirlü şusuzlıқdan helāk olur ve таşра ¹⁶ hayvān çıkamaz ve insān çıkarmaz. Belki қал’ada bile қомaz.

‘Āķıbet şāhımız gördi. Halk içre gavga olur; zāhir herkes ¹⁷ evlādın virmek istemez. Bārī қur’a peydā idelüm. Ay başı geldükde atalum, her kimin kızına düşerse ol kızı göndürelüm. Halk ¹⁸ içinde aç ve cūdā olsun.” didi. Şimdi ay başı geldükde қur’ayı atarlar her kimüñ kızına қur’a düşerse ol kızın yüzün ¹⁹ gözün telleyüp pullayup pāk libāslar geydirürler ve bir қоçуya қoyup yanına ādemlar ta’yīn olunup tağda ‘ifrīte iletürler. ²⁰ Ol ‘ifrīt dağı gelüp қоçудan alup mekānına gider; қоçуyu boş alup gelürler. “Bu ay başında nöbet pādişāhımız Mihrāc Hān’uñ ²¹ kızına geldi. İşte bugün kızı araba ile iletseleler gerekdür. Anuñ-çün bütün halk mātem libāsına girdiler. Pādişāhımızuñ ²² kızı olduğı ecelden.” didi. Rüstem hārifden aşlı ile haber alup Ebreş’i depdi. Şehre girdi ve saray-ı Mihrāc Hān’a irdi. ²³ Gördi bir mātem bir feryād väveylādur kim, olmaz. Kızın adına Nāzende Bānū dirler idi. Ziyāde hūsnālardan bir Bānū idi. Araba ²⁴ içine қомиşlar gitseler gerek. Babası Mihrāc Hān ağlayup bir taraфdan dağı vālidesi feryād eyler. Rüstem Mihrāc Hān’a varup ²⁵ buluşdı. “Yā Mihrāc Hān eger kızı baña virüp sen dağı tābi’ olursan varup kızını ol ‘ifrīt elinden halāş [2b] ideyüm.” didi. Mihrāc Hān Rüstem’e eyitti: “Hey pehlüvān bu niçe қalıbdur kim ol ‘ifrīte cevāb virile soñra ‘ifrīt ²

darılıp bizi al'amuz ile aldırıp deryā-yı muhte bırakur." dedi. Rüstem eyitdi: "Yā Mihrāc Hān sen urasin. ³ N'eylersin öyle bir şey olup 'ifrīt beni helāk iderse sen benim zengīde 'alāam yokdur. Kendi gitmiş diyüp ⁴ ol 'ifrītūñ elinden hālā bulursın." dedi. Mihrāc Şāh ne disün "Ha şimdi git." dedi.

Rüstem arabanuñ yanınca bile ⁵ gitdi. Tā kim ol taa varup bir malede durdılar. Rüstem anı gördi kim iki yüz otuz arı ad eker. Hınzīr başlu ⁶ bir 'ifrīt gelüp ızı arabadan almak murād eyledi. Rüstem hemān na'ra urup "ek elin bre mel'ün" eyitdi. Ol baña cevāb ⁷ vir de ızı şoñra aldur. 'İfrīt-i hūk-ser Rüstem'den bu cevābı idince "Hey nā-bekār sen ne olasin kim baña böyle ⁸ diyesin?" diyüp girü döndi. Varup oldu maaradan bir mūntehā-yı 'amūd getürüp Rüstem'e hamle eyledi. Rüstem ⁹ el şunup bu la'inenūñ elinden eküp 'amūdın aldı. Kendi amūdı ile öyle urdu kim 'ifrīt men' idemeyüp ¹⁰ azından burnından an ırma gibi adı. Rüstem hemān rahşinuñ üzerinden inüp bu la'inenūñ meydān ¹¹ gibi sīnesine ıdı. 'İfrīt göz aup Rüstem'i gögsinde gördi. Rüstem bunu i'māna da'vet eyledi. Bu la'in ¹² dūšnām eylemeye başladı. Rüstem haner eküp bu gevher ābı boazladı. Kelle-i bī-pākin cesed-i murdārından cūdā idüp ¹³ [...] gibi zemīne bırakdı. ız arabadan ol hey'etde dīvi görince 'alı gidüp yüzi üzre apanmış idi. ¹⁴ Şoñradan 'alı gelüp ve Rüstem dīvi baup başın kesdiğin görince şād olup arabadan secde-yi şükr ¹⁵ eyledi. Rüstem dīvūñ kellesin alup ve ızı araba ile alup döndi. Mihrāc Hān yanına götürdi.

¹⁶ Halk Nāzende Bānu'yı sa görüp 'ifrītūñ kellesin gördiler. Hammām ubbesinden büyük Rüstem'e tahsīn eylediler. ¹⁷ Mihrāc Hān ve hatūnı ızların sa görüp Rüstem'e duā' eylediler ve ademinde bā koyup hizmet eylediler. ¹⁸ Rüstem tekrār varup biraz cāriye ile dīvūñ maarasına girüp aldūı ızların bu adar cevāhire mūteallik ¹⁹ libāsların divşürüp maarada ne buldılar ise cāriyelere yöñeldüp şehre götürdiler. Rüstem dellāl ²⁰ nidā itdürüp her kim 'ifrīte ız gönderdi ise gelüp āsiyābın aldı. Bundan şoñra Mihrāc Hān, Nāzende Bānu'yı ²¹ Rüstem'e virüp 'ad ü nikāh eylediler ve kırk gün kırk gice āīm sūvār idüp şehri donatdılar. Kırkıncı ²² gün Rüstem'i Nāzende Bānu ile ber-murād eylediler. Rüstem bu diyārda ok zamān eglendi. Gāh Nāzende Bānu ile şikāra ²³ ıup 'iret eylerler idi ve su'āl idüp degirmeni haber aldı. Ol tarafa yakın imiş bir āıd yazup bir ādem ²⁴ ile Gülrū Bānu'ya gönderdi. Kendinūñ bir ber-zemīnde olduın bildürdi. Bir gün aıd degirmende Bānu'ya vuşul ²⁵ bulup Rüstem'i bir ber-zemīnde olduın bilüp şād oldu.

Ammā rāvī öyle rivāyet ider kim Bānu'dan hāıl olan [3a] olan oqlun kim adın Kerīmān dilber omuşlar idi. Büyüdi tūvānā yigit oldu. Līkīn zīr-i dest bir [...] dīvāne

oldu. ² Bir gün şikāra gidüp bir kaç şîr-peleng görüp öldürdi. Pöstların yüzüp degirmene götürdi. Böyle hergün şikāra gidüp ³ arslan ve kaplan her ne bulursa şayd idüp götürdi ise beg için şîr-peleng pöst ile doldu. Meger ol yakında bir kal'a ⁴ var idi. Adına Nahlistan dirler idi. Şāhına Hākṛān Şāh dirlerdi. Āsiyābdan her sene hārāc alurdu. Birgün ⁵ yine Hākṛān Şāh tarafından hārācı gelüp kōcadan hārāc istedi. Kerīmān işidüp virmedi. Gelen adamların bir ikisin ⁶ öldürdi. Bir kaçı kaçup vardılar, Hākṛān Şāh'a Kerīmān'dan şikāyet eylediler. Maḳṛān ⁷ Şāh gāzaba gelüp biraz 'asker ta'yīn ⁷ eyledi. Gelüp Kerīmān'ı tutmak murād eylediler. Kerīmān kükreyüp bunlara kılıç koydu. Āhîr-i kār bunları bozup oñine katup ⁸ kıra kuh-ı kal'aya götürdi. Kırılan kırıldı. Kal'aya girüp kal'a kapuların bend eylediler Kerīmān'ın dayıları Erdeşîr ve Şîrgîr ve ⁹ Şîrzād Kerīmān'dan ayrılmayup böyle gelmişlerdi.

Kerīmān gürz ile kal'a kuyusına şataşup 'ākıbet kal'a kapusın ¹⁰ gürz ile yakdı. Maḳṛān Şāh'a haber virdiler. Maḳṛān Şāh gelüp: "Aman iy dil-āver bizden ne istersin?" didi. ¹¹ Meger degirmende kaşık ile balta yoğ-ıdı. Bu hātırına gelüp "Yılda on deste kaşuk ile ve on balta ¹² gönder." didi. Maḳṛān Şāh: "Olsun." diyüp on yıllık balta ve kaşuk gönderdi. Kerīmān bunları alup döndi. ¹³ Degirmene geldi. Maḳṛān Şāh delünün elinden ol tārîk ile hālāş oldu.

Ammā Kerīmān bir gün vālidesi [...] ¹⁴ yatup mevzî'-i ma'hūdınca pirāhenden görünür idi. Delünün gözi düş olunca katlu'llah delünün koruyacağı ¹⁵ harekete gelüp terk oldu. Hemān mel'un vālidesinün üzerine düşüp uyumağa başladı. Gülrüh Bānū uyanup ¹⁶ "Bre oğlan n'eylersin kalk üzerimden ayıbdur." didi. Kerīmān "Cānum vālide hadd-i yaşum kalkdı senüñle bir 'ālem idelüm." diyüp ¹⁷ Bānū'nuñ pirāhenün çeküp açdı ve budı arasına girdi. Dāl [...] oldu. Gülrüh Bānū "Bre nā-halet oğlan Allah'dan ¹⁸ korkmaz mısın bu naşıl işdür itdüğün?" diyü Bānū çabalar ammā delü zür me'lun "Cānum anadur." diyüp urdı geçüre kodı.

Hāşılı ¹⁹ zür ile vālidesini taşarruf eyledi. Gülrüh Bānū ağlayup "Vay yüzler karasıdır." diyüp kendi kendüsine dögünmeğe başladı. ²⁰ Ammā delü bu fi'l-i kabîhden telezzüz hāşıl idüp hāta eyledi. Bu fi'li eylemeğe başladı. Gülrüh Bānū āhîr 'āciz olup ²¹ birāderlerine söyledi. Birāderi Kerīmān'a gelüp "Oğlan bu senüñ itdüğün 'işyān naşıl kabahatdür. Bu fi'li eylemeğe ²² Allahuñ rızası bu kadar." diyü gūya naşihat eylediler. Delü gāzaba gelüp urdı, dayılarınıñ için dahı helāk eyledi. ²³ Gülrüh Bānū gördi. Olmaz bir gün bir rahşa binüp bir ber-zemîne doğrı kaçdı.

⁷ Maḳṛān Şāh yazılmış ancak Hākṛān Şāh olduğu düşünülmektedir.

Rāvī kavlince Rüstem bir ber-zemīnde ²⁴ Nāzende Bānū ile ‘işret idüp gāh gāh şikāra çıkarlardı. Bir gün yine Rüstem Nāzende Bānū ile şikāra ²⁵ çıkup geşt-i güzār iderken Rüstem’üñ ‘aqlına Gülrūh Bānū geldi. Nāzende Bānū’ya “İy nāzenīnüm gel senüñle şol [3b] degirmen semtine dođrı gidelüm.” diyüp ol cānibe azīmet eylediler. Hikmet-i hūdā Gülrūh Bānū dađı at boynına düşüp ² gelürdi. Yolda birbirlerine rāst geldiler. Gülrūh Bānū Rüstem’i görünce götürüp kendüsin atdan aşađı atdı. Dađı ³ Rüstem’üñ rikābına şarıldı “Aman devletlü şāhib-kıran işte ahvāl şu yüzden oldı. Beni ol zālīm delinüñ elinden ⁴ halāş eyle.” diyüp zār zār ağladı. Rüstem bu hali işidüp şaşdı. Ğazābından gözleri taş-ı pür-hūna dönüp ⁵ “Hey nā-halef ođlan” didi. Oradan üci degirmene dođrı yürüdiler. Yađın gelince Rüstem Gülrūh’a “Varya Gülrūh sen ⁶ ilerüye görelüm ne vaz’ eyler belki ferāgat eylemişdür olur.” didi. Gülrūh Bānū ilerü varup meger delü Kerīmān dađı ⁷ şikāra çıkmış idi. Gülrūh Bānū’yı görüp “Hey kandasın kanda gitdüñ kaç gündür ben seni ararum.” diyüp Gülrūh Bānū’ya ⁸ şarıldı. Nāzende Bānū dađı ilerü varup “Bre nā-halef ođlan hiç vālideye böyle fi’l-i kabīh olur mı? İşte babañ ⁹ geldi seni helāk eyler.” didükde delü kükreyüp Bānūların ikisin de urup helāk eyledi. Rüstem bunu görüp “Hey ¹⁰ nā-halef ođlan bu naşıl işdür ki eylersin tövbe ile yok dirsiñ seni katl iderüm.” diyince deli köpürüp hemān ¹¹ bir dırađtı kıparup Rüstem’e havāle eyledi. Rüstem siper ber-ā-ber virüp men’ eyledi. Ammā ‘aceb đarb yidi başladılar ¹² ceng eylemege.

‘Ākıbet Rüstem gördi, bu divāna naşihat kabul idüp işlāh-pezīr olmaz, öldürmekden ğayrı yaramaz. ¹³ Delü dağı zebūn olmuş-ıdı. Rüstem miyānından tīg-i ğamğame giryān idüp delüye havāle eyledi. Delü kılıcdan kırküp ¹⁴ feryād eyledi. Rüstem kafasına düşüp deli kaçarken saçları bir dırağta dolanup aşıla-kaldı. Rağş altından çıkup ¹⁵ gitdi. Rüstem irüp delüye öyle bir tīg urdı kim iki pāre eyledi. Oradan degirmene gelüp kocaya buluşdı. “Baba niçün ¹⁶ bu işe rızā virdüñ oğlanı men’ eylemedün?” didükde koca eyitdi: “Yā ne var oğlan kime muğtaç olsun?” didi. Rüstem kocadan ¹⁷ bu cevābı işidince “Hey mel’ün sen dağı hızlı kudurası degilmişsin.” diyüp urdı kocayı dağı iki pāre eyledi. ¹⁸ Bir cānibe dağı çekilüp gitdi. Kendü kendüye “Bu ne hikmetdür evlād [...]öyle çıkdı. Sührāb ¹⁹ öyle oldı dadaşum öyle oldı. Bu mel’ün böyle hele estağfiru’llāh bir dağı Ferūmāye kızın almayam alursam ²⁰ pādişāh kızın alayum.” diyüp tövbe ve yemīn eyledi. Ve bir zamān gidip bir kūha geldi. Gördi, yol üzerinde sekiz ²¹ nefer kimse at üzerinde nīzelerine tayanup dururlar. Rüstem bunları görünce haremi kıyās eyledi. Ebreş’i sürüp ²² bunlaruñ yanına geldi. “İy süvāriler bu kūh rāhında böyle ne durursın?” “Beñzer ki harāmiler sekiz.” didi. Bunlar dağı Rüstem’i ²³ gördiler

bir yek-süvār zengī pehlüvānı altında bir raḥş-ı ejderhāya beñzer. Kendi daḥı Çın-i pülāda ğark olmuş. Ammā řecā‘at-²⁴ peymāsında nümāyān bunlar: “Ḥayır pehlüvān ḥarāmi degülüz. Ancak bunda baķduğumuz var. Anı gözedüp dururuz.” dirler.

Ammā²⁵ Rüstem gördi, içlerinde bir nev-cüvān var. Şeh-zāde şüret ve pādiřāhāne ammā sīmāda oğlu Sührāb’a müřābeheti var. Rüstem [4a] Rüstem gördüği sā‘at ḥātırına Sührāb gelüp bu nev-cüvāna muḥabbet eyledi. Lākin gördi ol nev-cüvān melül durur² ağlar. Dönüp Rüstem’e eyitdi: “İy dil-āver sen kimsin bunda yaluñuz ne gezersin? Ķandan gelip Ķanda gidersin?” didi. Rüstem: “Nev-cüvānum³ benüm aduma⁸ ‘Anķā-yı zengī-yi Bülend-pervāz dirler. Laķabuma Pehlüvān-ı Siyāh dirler. Bir seyyāh-ı ‘ālem dil-āverüm böyle tek tenhā⁴ cihānı geşt ü güzār eyledüm ve seyr ü temāřā eylerüm. Ancak sen niçün ağlarsın? Derdin nedir? Bizde vāķıf olup böyle ağlayalum.” didi.⁵ Ol nev-cüvān bir kerre āh idüp felek āyinesin siyāh eyledi. Dönüp Rüstem’e: “İy dil-āver-i ‘ālem benüm derdüme bir uzun dāřtān olur.⁶ Söylersem tařdīķe bāiř olur. Ancak icmāle naķl ideyüm.” diyüp başladı serğüzeştine.

Ammā gene “İy řir-i siyāh benüm daḥı aduma Sührāb⁷ Şāh ve lāķabuma tenhā-dīv dirler. Kūh-ı Demān řāhı Ķaysün Şāh oğluyum. Pederüm Ķaysün Şāh’uñ daḥı Filyün Şāh dirler, bir birāderi vardur. Daḥı⁸ ben küçük iken pederüm Ķaysün Şāh ecel yařdūğına bāř koyup bütün ā’yān-ı devlet ve erkān-ı salşanatını çağırup vařıyyet⁹ eyler. Oğlum büyüyüp salşanat icrāsına Ķādir olunca vekāleten birāderüm Filyün’ı pādiřāh olup icrā-yı aḥķām eylesün. Oğlum¹⁰ Sührāb yigit olunca taḥtı teslīm eylesün.” diyü ‘Ammum Filyün Şāhuñ daḥı Nevrūze Bānū nām bir dūḥteri var idi. Benüm ile¹¹ bir yirde büyüyüp imtizāc eylemiş idük. Baña mezād eylediler. Mābeyni zamān mürür idüp büyüdüüm. Pederüm dostları tenhāda¹² “Şehzādem taḥt senüñdür. ‘Ammuñdan taḥtı taleb eyle.” diyü beni taḥrīk eylediler. Ben daḥı bir gün ‘Ammum Filyün Şāh’dan taḥtı ve Ķızı¹³ diledüm. ‘Ammum Filyün Şāh ğazaba gelüp emreyledi: “Tutuñ řu nā-bekār oğlanı Ķatlı ideyüm.” didi. Üzerüme hüçüm idüp¹⁴ beni tutmaķ dilediler. Ben daḥı teslīm olmayup arada niç adam helāk eyledüm.

‘Ammumuñ bir pāy-ı taḥt pehlüvānı var idi. Adına Erdeşir-i¹⁵ Gürbüz-ten dirler bir [...] pehlivāndur. ‘Aķıbet gelüp beni tutdı, ‘ammum fermān eyledi. Beni zencire urup zindāna Ķaldurdılar.¹⁶ Bir sene zindānda yatdum. Bir gün pederüm dostları zindān önine gelüp top çevğān oynadılar. Ben bunlara yalvarup¹⁷ “Beni ‘ammumdan ricā idüp ḥalāř idüñ kerem lütf idüñüz.” diyü niyāz eyledüm. Bunlar “N’oldu?” diyüp varmişlar

⁸ aduma iki kez yazılmış.

‘ammuma söylemişler. ¹⁸ ‘Ammum dağı beni karşısına götürüp “Nā-bekār oğlan, sen dağı ol sevdādan ferāgat itmedüñ mi.” diyüp baña iki yüz degnek urup ¹⁹ yine zindāna gönderdi. Birgün yine ol dostlar gelüp yine top ve çevgān ²⁰ oynadılar. Bunları görüp yine yalvardum. Bunlar varup yine ricā eylemişler. Beni götürüp gine bir degnek urup ²¹ zindāna kodı. Üçüncü def’a ol kimseler yine gelüp yine ziyāde tazarru’ eyledüm. Bunlar halüme rahm idüp varmışlar ‘ammum didükleri ²² “Bī-mürüvvet pādişāhum layık ve inşāf degüldür. [...] demindek gözi yaşını almak; āzād eyle varsın kanda giderse gitsüñ.” ²³ diyü ricā eylemişler. ‘Ammum dağı beni götürüp ‘izzet ve iltifāt gösterdi. Bendüm alup pāk libāslar geydürdi ve elüme bir mühürlü ²⁴ kāğıd virüp “Bunı filān qal’ada olan Ketvāl’e ilet. Saña edeb saltanat ta’līm eylesün. Gel tahtı teslīm ideyüm.” didi. ²⁵ Ve yanuma adamlar koşdı. Ben dağı Kīfāl nām bir lālam var idi. Anı aldum ve dağı küçükden bir yirde büyüdüğüm vezīr-zādeler ve beg-zādelerden **[4b]** beni sevüp isteyenlerden alup ol didüğü qal’aya giderken qalbüme vesvese gelüp kāğıdı mührin bozup açup oqudum: “Bu kāğıdı ² saña getüren Sührāb’ı varduğı gibi bilā-te’hīr ber-dār idüp baña haber idesin.” diyü yazmış cān başuma şıçradı. Meger yanuma koşduğı ³ adamlara tenhā tenbīh eylemiş. “Eger Sührāb kāğıdı oquyup yolda aḥvāle vāqıf olursa siz öldürüp başın baña getirüñ.” demiş. Anlar ⁴ dağı yolda benüm kışşayı duyduğum bilüp beni öldürmege hücum eylediler. Ben dağı yanumda olanlar ile ğayret idüp ol ḥarīfleri ⁵ bozduq. Oradan başuma dağı fedāi yigitler cem’ idüp vardum. Beni gönderdüğü qal’ayı aldum, zabt eyledüm.

Ammā giderek ⁶ āteş-i ‘aşqum beni aldı, ğalebe-yi ‘aşq ile ‘ammuma vāfir mal gönderdüm. Bir nāme gönderdüm. “Tahtı istemem, ancak ma’şūqumu baña viresin.” ⁷ diyü nāme ile kāşid varınca ‘Ammum Filyūn Şāh redd idüp kāşıdı kovmuş. Kāşid gelüp baña böyle haber virdükde on ⁸ bīñ miqdārı ‘asker peydā idüp ol qal’ada yirüme lālam Kīfāli vekīl naşb idüp ‘ammum üzere nihān revāne oldum. Tā kim ⁹ varup qal’ayı ğāfil başup qal’ayı alam ve ma’şūqumu alam. Ammā lālam didükleri ḥāin nā-bekār el altından ‘ammuma nāme ¹⁰ gönderür. İşte Sührāb on bīñ miqdārı ādem ile üzerine gitdi, ğāfil olma diyü. ‘Ammum Filyūn Şāh bundan haber-dār ¹¹ olup benüm varacağum yol üzere kimine yigirmi bīñ miqdārı ‘asker qor. Ben dağı ne bileyüm üzerlerine aḥsuzın vardur. ¹² Bizi araya alup ğāfil iken urdılar. Qılıcı ‘askerüm cümle perişān idüp beni dağı niçe yirde zaḥm-dār eylediler. ¹³ ‘Āqıbet nā-çār dönüp qal’ama qaçdum. Ben gidince meger Kīfāl ḥarām-zāde qal’ayı bend eylemiş. Beni içeri komadı. “Aç kapuyu ¹⁴ lāla, felek ‘aqsine döndi. Bu dem ğaddarlık eyledi.” didüm. “Ben seni qal’aya qomağa ‘ammuñ

Filyūn Şāh'dan kōrkaram.”¹⁵ didi ve baña ur atdı. Ben de işte bu yidi süvār kim benüm gulāmlarumdandur. Anlar ile bu kūha gelüp penāh eyledüm.

Niçe zamāndur¹⁶ böyle tenhā gezerem. Ancağ Habeş pādīşāhı Rayhān Şāh oğlu ‘Anter Şehzāde için nām-zād lum için Burūze Bānū’yı¹⁷ istemiş. ‘Ammum dağı virmiş. Cihān pehlüvānı Cumhūr Habeşī ile almış. Şimdi buradan geçerler imiş. Şunda geldükleri vakit¹⁸ herçi-bād-abād kendüm yidi gulām ile Habeş ‘askerine urup “Yā nigārumı aluram yāhūd kelleyi bu yolda fedā eylerem.” didi.¹⁹ Ve zārı zārı ağladı. Rüstem dağı diğkat gelüp ol cüvāna merhamet eyledi. Meger muğaddem teccessüs itdürüp ilerüde²⁰ dīde-bānlar var idi. “Gelüp işte geliyorlar.” diyü haber eylediler. Sührāb Tenhā-rū dönüp ol yidi gulāma “Ne dīrsūñüz²¹ benümle bile gider misiniz can ve baş oynamağa?” didükde bunlar doğrusı: “İy Şāh bu kadar bñ ‘askere biz yidi nefer²² kimse ne eylesek gerek, bir hamlede yidimizi dağı helāk iderler. Göz göre ateşe şalmağ güc ma’nādur [...] biz gidemezüz.”²³ diyü Sührāb’a yek cevāb virdiler. Sührāb nālān giryān altında olan raşşı ol der-bende sürüp bekledi. Öteden Habeş²⁴ ‘askeri derbend ağzına gelince Sührāb Tenhā-rū bir kerre kendüsin Habeş ‘askerine urdı. Başladı ceng eylemege. Ol²⁵ gulāmlar: “Şimdi Sührāb helāk olur, biz ne tırup baqaruz?” diyüp her biri bir cānibe gizirān oldu.

Rüstem: “Göreyüm bu dil-āverde [5a] bu dil-āverde oğlum Sührāb nişānesi var mıdır? Sīmā beñzer adı beñzer ve adı da beñzer mi?” diyüp temāşāya tırdı.² Ammā Sührāb-ı Tenhā-rū kendüyi ‘askere urup öniñe geleni hıyār-mānendi nīm-dü eylerdi. ‘Anter Şāh gördi. ‘Asker bozulmağa³ ġarīb oldı. “Bre bu naşıl ‘alāmetdür?” diyüp döndi. “Yā Cumhūr ne tırup baqarsın? Bir yek-süvār ‘askeri fenāya virdi.”⁴ diyince Cumhūr at kōparup Sührāb’uñ üzerine vardı. Ammā ‘Anter Şāh: “Sağın öldürme yā Cumhūr.” didi. “Tut, götür.” didi.⁵ Cumhūr Sührāb’a ber-ā-ber olup gördi. ‘Aşğ ve ceng meyinden ısırup kōpürmiş elinde kılıc dünyāyı bilmez. Hemān fikr eyledi.⁶ “Bunı diri tutmağa kemende muhtac.” diyüp miyānından [...] kemendin güşād idüp çin perçin halka halka idüp⁷ Sührāb’uñ üzerine endāhte eyledi. Ol maħalde on beş yirden kemend atup cümlesi Sührāb’a eyledi. Rüstem girift oldı. Dört taraftan çeküp⁸ hāh-nā-hāh Sührāb’ı raşşından ayurup peydā eyledi. Sührāb zūr eyledi. Kendüsin kemendin halāş idemedi. Hemān Cumhūr⁹ raşşına mahmūzı gösterüp Sührāb’ı sürmege başladı. Rüstem bu hali görüp Ebreş-i gül-endāmı, sürüp bir na’ra-yı ra’d-i ‘arsā¹⁰ gir-dār öyle başş eyledi kim zemīn-i zamān ve çarh-ı āsmān bir zamān şadā virdi. ‘Ālem lertzeye gelüp niçelerin zehresi çak¹¹ ve kendüleri helāk oldı. Bir kerre miyānından tīg-i ġamgame kahramāna ol urup giryān eyledi ve bu ‘askeri bulañ¹² bölük bölük bölüp Sührāb’ı

Tenhā-rū'ya irişdi. Üzerinde olan kemendleri kesüp Sührāb'ı kaptı. Düvelinden rahşuñ üzerine ¹³ kodı. Sührāb Rüstem'i görüp bildi kim gördüğü pehlüvān siyāhdur. “Hey sultānum!” diyüp peydā olmak murād eyledi. Rüstem “N'eyleysin ¹⁴ iy dil-āver tevāzu' zamāni degüldür. Hemān sen benüm kafamı gözet. Şaķın ayrılma. Baña kafa-dār ol. Gör kim bugün bu leşker-i Hābeşüñ ¹⁵ başına ne felāketler getürürüm?” didi. Sührāb, Rüstem kafa-dār olup Rüstem başladı, leşkeri demet demet idüp kırmağa. Leşker-i ¹⁶ Hābeş kırık bñ idi. Rüstem bir kılıc kodı kim gökde Mirrīh hayretinden hānçeri elden bıraktı. Āhir ol ‘asker Rüstem’üñ ¹⁷ hāmlesine tākāt getüremeyüp taraf taraf güzerān olmağa başladılar. Rüstem ceng idüp giderken Cumhūr-ı Hābeşi'ye rāst ¹⁸ gelüp Cumhūr Rüstem'i görünce haykırıp üzerine yürüdü. İrüp Rüstem'e bir tīg urdı. Rüstem siper ile çarpup ¹⁹ men' eyledi ve gürz-i gāv-seri tarafeylinden çeküp rahş sürüp irişdi. Cumhūr Hābeşi'ye bir darb-ı gürz öyle ²⁰ urdı kim Cumhūr Hābeşi gördi, Rüstem'üñ gürzi birinci kat gökden güyā kara tağ gibi gürleyüp iner. Cumhūr cān ²¹ havli ile gürzin eline alup ber-ā-ber virdi. Ammā gürz-i gāv-seri darb-ile öyle indedi kim Cumhūr'ın gürzine ²² tōkunduğda Cumhūr'dan gürzi elinden fırlayup “Baş kaçuram.” didi, olmadı. Gürz-i gāv-seri, Cumhūr'ın kellesine öyle tōkındı kim ²³ eger hānesine varınca hürd u hām olup cān teslīm eyledi.

Bu arada Sührāb-ı Tenhā-rū ilerü yürüyüp Nevrūze Bānū'nuñ ²⁴ māhāffesi öñine geldi, gördi ‘Anter Şāh māhāffe öñinde tırmuş ‘askere istimālet virdi. Sührāb irüp ol şevk-ile ‘Anter ²⁵ Şāh'a bir kılıc öyle urdı kim ‘Anter Şāh'ı iki pāre eyledi. Ğayrı leşker-i Hābeş bu hāli görüp perişān oldılar. Rüstem daħı **[5b]** ol araya gelüp Sührāb'a eyitdi: “İy dil-āver zāhir budur ki ma'sūķ-ı dilārāmuñ bu māhāffe içindedür. Hemān alup sīne-i mecrūhuña ² merhem gibi şar.” didi. Sührāb gelüp ol māhāffenüñ pūşidesüñ kaldırıp ārām-ı dil ve cānın gördi. “İy nigār-ı nāzeninüm ben ³ kuluñı ta'accüb ferāmūş eyledüñ.” diyüp biraz Nevrūze Bānū'ya misk-ī şābün gibi azaldı. Nevrūze Bānū daħı “İy benüm ‘aşıķ-ı şadıgum ⁴ ve yār-ı muvāfikum ālūde-i ‘aşıķum āvāre-i cismüm ben n'eyleyüm. Benüm ne şuçum var ne günāhum, cürmi afveyle şāhum.” diyüp māhāffeden taşra çıktı. ⁵ Ve Sührāb ile uçuşup kuçuşup elele virüp ol şāhrada bir dıraht sāyesinde oturup şöhbete başladılar. Rüstem ⁶ ķo iki hāset birbirin buldı: “Biraz şöhbet-i hāş eylesünler.” diyüp alarğa gitdi ve gezinmege başladı. Vehm-gāh bunlaruñ tarafına ⁷ zecr [...] gūşe-i çeşm-ile dīde-i nigāh eylerdi kim birbirleriyle ne güne muāmelāt iderlerse seyr idüp zevķ ile bu eşnāda ⁸ dönüp Nevrūze Bānū Sührāb'a bakup: “İy Sührāb alī-cenābsın gerçek benüm da'va-yı ‘aşķumda şadıķ mısın ya'ni beni dil-hāh ⁹ üzere sever misin?” didi. Sührāb eyitdi: “Nāzeninüm bunca sözdür ki söylersin,

severüm ki cān-ı dilden sever misin, ¹⁰ demek ne demek. Evvelā ben seni ol kadar haddē ziyāde severem ki deryāların yanında kaçre nice ise benüm ‘aşkum yanında ¹¹ dağı sâir uşşakuñ muḥabbeti kaçre gibidür.” didi. Nevrūze Bānū “Çünkü beni bu mertebe seversin, sevdüğün andan bileyüm ki ¹² gel baña sen teslim ol seni bende çekerem. Andan-şoñra kendi tigin ile boynın urayum.” didi. Sührāb: “N’ola iy nāzeninüm ¹³ saña her vechle teslimüm niçe dilersün eyle.” diyüp teslim oldu. Hemān Nevrūze Bānū kaçkup Sührāb’ın iki elin ¹⁴ kafasına bend eyleyüp Sührāb’uñ miyānından tigin çeküp giryān eyledi ve murād eyledi kim Sührāb’uñ kellesin urup zemīne ¹⁵ gālṭān eyleye. Rüstē hōd buñları temāşā eylerdi. Bu ḥali görince ‘aklı başından gidüp bir kerre haykırup “N’eylersin iy mekkāre ¹⁶ zālīme çek elüñ.” diyüp öyle bir na’ra urdı kim Nevrūze Bānū şıdı Rüstē’den serāsīme olup şaşdı ve elinden tīg ¹⁷ zemīne düşdi. Rüstē gelüp Sührāb’uñ bendin aldı ve Sührāb’a: “İy şehzāde niçün her yerde ‘avret sözine uyarsın? ¹⁸ Zīrā anlar nākış’ül-aḳldur, ḥayrı ve şerri birbirinden ayırmağa kādir degüllerdür. Hiç merd olan ‘avret sözine i’timād ¹⁹ eyler mi?” didi ve dönüp Bānū-yı Nevrūze’ye: “İy bürde-i gīsū mekkāre bu senüñ bu senüñ anduğın kaçabaḥat nedür? Gel göñlinden ²⁰ bu nişleri gider. Bu ḥisse dinüm ḥaḳkıçün başın kesüp pür-pāk Sührāb’uñ murād eyledüğü pādīşāhın kızın alı-virem.” didi.

²¹ Nevrūze Bānū Rüstē’ın heybetinden ḥavf idüp berg-i ḥazān gibi dir dir ditremege başladı ve yemīn eyledi kim gayrı bu misillü ²² kaçabaḥat viremez. Niyet Sührāb’a eylemeye bundan şoñra bunlar kaçkup üçü ol etrafı gezüp şayd ü şikār eylediler. Bir iki ²³ ahū bulup pişürüp kebāb idüp şafalandılar. Rüstē Sührāb’a, “İy dil-āver gel imdi baña ol Kīfāl didükleri nā-bekārı gösteresin. ²⁴ Temāşā eyle, gör, ol bī-mürüvvet ve bī-merḥamet olan kaçtabānı n’eylerem.” didi ve Sührāb’ı Rüstē dünyā ve aḥret oğul idindi. ²⁵ Sührāb Rüstē’e duā’lar eyledi. Ol yirden kaçkup üçü niçe gün gitdiler. Tā kim ol kaç’anuñ yaḳınına irdiler, gördiler niçe [6a] niçe çobānlar koyun gördiler. Sührāb “İşte bu koyunlar lālam Kīfālindür”. didi. Rüstē bir dirāḥt sāyesine inüp ² oturdılar ve raḥşların giyāha şaldılar. Rüstē Sührāb’a “Var oğul çobānlardan aḳçası ile bir koyun iste gör ne muāmele ³ iderler.” didi. Çobānlar gördiler gelen Sührābdur. Muḳayyed olmadılar ammā Sührāb çobānlara: “İy çobānlar, kaçnımız açdur şunda iki ⁴ refiküm dağı vardır. Bize bir koyun virüñ iki bahāsın vireyüm.” didi. Çobānlar “Ḥayır biz koyun virmeyüz ve hem Kīfāl Şāh ⁵ dellāl kaçğırtmışdur hem kim senden öturi ḥaber getirür ise aña bīñ altun virse gerek. İmdi var git, bunda kaç ⁶ durma. Vallā varup Kīfāl’e ḥaber eylerüz. Gelüp seni tutup başını keserler.” didiler. Sührāb dönüp Rüstē’e geldi. Rüstē ⁷ gördi, Sührāb boş geldi. “Nedür aşlı oğul virmediler

mi?” dedi. Sührāb, “Hayır devletlü şāhib-kırān çobānlar işte baña ⁸ “Şöyle didiler.” diyüp çobānlardan işitdüğü cevābları nakl eyledi. Rüstem: “İmdi māni’ degül.” diyüp yirinden kalkdı. Çobānların ⁹ yanına gelüp “Bağa, iy çobānlar Sührāb Şāh’a aqçası ile niçün bir koyun virmediñiz?” dedi. Çobānlar “Yine virmeyüz, koyunlar ¹⁰ bizüm malımız degül. Kīfāl Şāh’da bize tenbīh eyledi. Sührāb’ı kaçan görürseñüz gelüñ baña haber idüñ, size bīñ altun vireyüm.” ¹¹ diyü va’de eylemişdi. “Besbelli sen de Sührāb’a yanaşmışa beñzersin. Ammā ikiñizin başın keserler hemān varuñ kandan ¹² geldiñüz ise yine ol tarafā gidüñ. Bunda size koyun virür yok.” didiler.

Rüstem, “Gelüñ iy çobānlar ‘inād eylemeyüñ bir koyun ¹³ virüñ vallā şimdi gāzaba getirürseñüz yigirmisin alup boğazlaram, bir aqça dağı virmem.” dedi. Çobānlar, “Bre yüri şuradan ¹⁴ nā-bekār zengī şimdi senüñ başuñ gözüñ kıraram.” didiler. Rüstem “Hey nā-bekār tağ bekçileri kaltabānlar, gör imdi nice aluram.” ¹⁵ diyüp sürinüñ içine girdi. Bir koyun tutup çıkardı ve yaturup boğazladı. Çobānlar bu hali görüp şopaların ¹⁶ kapup “Sen misin nā-bekār siyāh zengī.” diyüp Rüstem’üñ üzerine yürüdiler. Rüstem bunları birer muşt-ile kellelerin dağıdup ¹⁷ helāk eyledi ve yigirmi kadar koyun tutup boğazladı. Bākī kalan çobānlar kaçup Kīfāl Şāh’a vardılar, “İy şāh, ¹⁸ işte ahvāl şöyle oldu, Sührāb geldi. Yanında bir zengī nā-bekārı dağı var. Bizden koyun istediler, virmedük. Hemān ¹⁹ ol zengī sürüye girüp iyüsinden bir koyun tutup boğazladı. Biz de üzerine varduğ ki zengīnüñ haqqından ²⁰ gelevüz. Bizüm biş on kadarımız helāk idüp bir kaçımız dağı öldürdi ve yigirmi kadar koyun boğazladılar. Biz de ²¹ kaçup habere geldük.” didiler. Kīfāl bunu işidince gāzabından Mora batlıcanı gibi mosmor olup götündeki ²² kan yüzine geldi. Bre binüñ eyledi. Bīñ kadar leşker süvār olup bunlaruñ öñine düşüp koyunların ²³ olduğı yire geldiler. Rüstem’i görüp hamle eylediler. Rüstem Ebreş’e süvār olup Sührāb’a “Oğul sen ma’sūkuñ ile ²⁴ bir tarafā durup temāşā eyle.” dedi. Nīze-i bār-keş kapup eline aldı ve bu gelen leşkere karşı varup mızrāk urdı. ²⁵ Allak bullak idüp āteş gibi yakdı ve şu gibi her cānibe aqdı. **Hāşılı** perīşān idüp leşker-i Kīfāl’i bölük bölük bölü.

[6b] Kīfāl gördi yüzini kendi zan eyledüğü zengīlerden degül bir āteş-i sūzāna beñzer. “İyüsi şavaşmakdur.” diyüp at ² başın çevirdi ve murād eyledi kim kal’aya doğı firār idüp kal’aya gire ve kal’a kapuların bend itdirüp emīn ola. ³ Rüstem Kīfāl’üñ murādını bilüp “Nā-bekār yā ben seni elden çıkarup kaçmağa ruḥşat virür miyüm?” diyüp Ebreş’i yıldırım gibi ⁴ sürüp irüp nice şalup kemerinden kapup zemīne çaldı. Ve şāhīn mişāl atlayup sīnesine bölündi ve miyānından hañçer-i ⁵ zü-l-ficānı çeküp “Nicesin bre nā-bekār efendine hıyānet idüp kal’asın elinden almak yanına kalur mı zan

eyledüñ. Şimdi ⁶ başını kese yüm mi?” diyince Kîfâl neye uğraduğın bildi “Amân iy şir-i siyâh beni öldürme âzâd eyle ölince kuluñ olayum ⁷ ve ƙal’a yine Sührâb’uñ olsun.” diyüp ağladı. Rüstem “Amân diyen kimseye ƙıymaƙ olmaz.” diyüp Kîfâl’uñ göğsinden ƙalkdı Kîfâl ⁸ dağı ƙalkup Rüstem’in ƙademine baş ƙodı ve Sührâb’uñ ayağına düşüp ‘özür diledi. Andan bunlaruñ öñlerine düşüp ⁹ ƙal’aya geldiler. Doğrı sarây-ı Sührâb’a gelüp Rüstem, Sührâb’ı tahta ƙıƙardı. Cümle ahâli ƙal’a gelüp Sührâb’dan ¹⁰ tekrâr bî’at eylediler.

Bu sürûra meclis ƙurup iki gün muttaşıl ‘işret eylediler. Rüstem Sührâb’a “Oğul benim ağzumdan ¹¹ ‘Ammuñ Filyün Şâh’a bir nâme inşâ idüp gönder, görelüm ne güne hareket eyler.” didi. Sührâb Şâh dağı işâret eyledi. ¹² Bir mufaşşal nâme inşâ eylediler. Sührâb, alup Rüstem’e virdi. Rüstem müţalaa idüp gördi, murâdıncâ yazılmışdur. Begenüp ¹³ üzerine ‘ünvân-ı şâhib-ƙırânesin urdı, gidecek ƙâşiduñ eline virdi. Ƙâşid alup rahşına süvâr olup ¹⁴ Ƙısunâbâd’a revâne oldı. Az zamânda Ƙısunâbâd’a varup Filyün Şâh divânına irdi. Destür alup içeri ¹⁵ girdi. Âdet erkânı icrâ idüp nâ-merd Rüstem’e virdi. Filyün Şâh alup vezîr eline virdi. Vezîr ƙırâat eyledi, ¹⁶ yazılmış kim “Ben ki şâhib-ƙırân ‘alem-i ‘anƙâ-yı zengî bülend-pervâzım ƙarındaşuñ oğlı Sührâb’ı bulup görüştüm. Niçe yıllar ¹⁷ zindâna koyup habs idüp babası tahtını elinden almışsın ve ƙızını Şâh Habeş’uñ oğlına virmişsin ben-dağı ¹⁸ yolın alup Cumhür’ı ve ‘Anter şehzâdeyi öldürüp ƙızı aldum ve Kîfâl’i tutup ‘askerin perişân idüp kendi ¹⁹ rıza’sı ile ƙal’aya teslîm eyledi. Nevrûze Bânü’yı Sührâb’a virüp babası tahtın dağı teslîm idesün. Eger muhâlefet ²⁰ idüp ‘inâd [...] varup başını kesüp nâm u nişânını ‘âlemden hâk eylerem bilemedüm ve istemedüm, dimeyesin.” diyüp ²¹ nâmesin tamâm eylemiş Filyün Şâh nâmeden bu cevâbı işitdükte bir zamân demişte ve hâmüş oldı. ²² Andan gelen ƙâşıda “İy ƙâşid ol zengînüñ başına şovuk geçmiş. Diline gelen raţb ü yâbis kelimât yazup göndermiş. Bildüğinden ²³ ƙalmasun elinden geleni dirîg eylesün.” diyüp ƙâşıdı ƙodı. Ƙâşid dönüp Rüstem’e geldi ve Filyün Şâh’uñ ²⁴ cevâbın didi. Rüstem “Günâhı boynına.” diyüp Kîfâl’i yine ƙal’ada ƙoyup tenbîh eyledi kim “Şaƙım evvelki gibi eyleme şoñra dinüm ²⁵ haƙƙı-çün seni helâk eylerem.” didi. Kîfâl: “Estagfirullah devletlü şâhib-ƙırân evvelde bilmezlik ile şeytâna uyup [7a] uyup bir haţâdur eyledüm. Dağı Tañrı nasîb eylemeye.” didi.

Rüstem Sührâb’ı aldı bir de Nevrûze Bânü üç olup ² rahşlarına binüp ‘azm Ƙısumâbâd eylediler. İşte bunlar kimleñde bizüm dâstânımız leşker-i Habeşüñ perişân olup Rüstem’uñ ³ **Ez-in-câ nib râvî eydür** tîğinden hâlâş bulup firâr idenlerine geldi. Rüstem Cumhür-ı Habeşiyi ve şâh Habeş oğlu ⁴ ‘Anter Şâh’ı ƙatlı idüp Nevrûz Bânü’yı

kim aldı. Leşker-i Habeş perişān olup kırılan kırıldı kırılmayan firār idüp ⁵ Şāh Habeş Rayhān Şāh'a vardılar. Oğlu 'Anter Şehzāde ve pāy-i taht pehlūvānı olan Cumhūr'uñ haberini virdiler. ⁶ Rayhān Şāh oğlu 'Anter Şāh için nālān giryān olup saçın şakalın yoldı. Tiz bir nāme yazup Filyūn Şāh'a ⁷ gönderdi ve " 'Asker tedārik olsun. Elbetde oğlum kanın almadukça ārām u qarārūm yokdur." didi. Habeş ülkesine nāme gönderüp ⁸ 'asker tedārükünde oldı. Ammā Filyūn Şāh'a giden k̄āşid bir gün K̄ısuñābād'a irdi. Destūr olup divān-ı ⁹ Kaysun Şāh'a girdi ve Şāh Habeş'in nāmesin virdi. Filyūn Şāh dānā eline virüp dānā kırāat eyledi. ¹⁰ Yazılmış kim "Yā Filyūn "Şāh benüm oğlum 'Anter Şehzāde senüñ vilāyetüñde öldürmişler. Her kim öldürdi ise öldüreni tutup ¹¹ keşān-ber-keşān benüm katuma gönderesin. Ben de anı öldürüp intikām alayum. Valla üzerine 'asker çeküp varuram diyārını başına teng ¹² eylerem ve saña bir iş eylerem ki 'ālem senden 'ibret alur." didi. Filyūn Şāh nāmeden bu cevābı işitdi: "Başım şalup gör imdi temāşāyı ¹³ hem kızdān çıkıdum ve hem 'ankā-yı zengī gibi bir haşm k̄ūy-ı kazandum. Ve Şāh Habeş didükleri deyyūs ki deyyūs ki gönderdüğü nāme benüm ne ¹⁴ hācetüm ve ne eksigümdür ki varup yabanuñ ejderhāyı āteş-dem olan zer-desti ile mukābil olup tutmak talebinde olayum. Nihāyet üzerüme ¹⁵ gelürse ol-zamān zāhir iki el bir baş içündür kudretüm yetdüğü kadar ceng eylerem." didi ve dönüp gelen k̄āşıda: "İy k̄āşid ¹⁶ var Şāh Habeş'e bizden selām eyle. 'Ankā-yı zengī nām bir zengī pehlūvānı zuhūr eylemiş. Sührāb ile bir gün görüşüp baba oğul olmuşlar. ¹⁷ Sührāb kendi hālinden haber virüp ağlamış ol dahı şehzāde Habeş'uñ kızum alup giderken yolın alup Cumhūr şehzādeyi helāk ¹⁸ idüp kızumı alurlar oradan gidüp Sührāb'uñ lālası K̄ifāl kim Sührāb'uñ kal'asın elinden aldı idi. İn-dahı darb-ı dest ile ¹⁹ tutup ve 'askerin perişān idüp yine kal'ayı alı-virür. "Andan baña nāme gönderüp elbetde kızımı hüsn-i rızāñ ile Sührāb'a ²⁰ virüp babası tahtını dahı teslīm eyle. Yok dirseñ üzerine varup darb-ı destümle aluram." dir imdi. "Eger murādı oğul kanın almak ²¹ ise 'asker cem' idüp gelsün. İkimüz bir olup varalum ol zengīnüñ haqqından gelemüm. Valla benüm andan yā kim yokdur. Eger murādı ²² benüm ile ceng eylemek ise kendi bilür. İşte ben hāzıram. Gelsün ceng eyleyelim. Bildüğinden kalmasun." didi. Ve k̄āşidı gönderdi.

²³ K̄āşid dahı cevāb ile dönüp bir gün Rayhān Şāh'a gelüp bu haberi virdi. Rayhān Şāh gāzaba gelüp "Bağ nā-bekār ²⁴ Filyūn'uñ virdüğü baña cevābı" diyüp fermān eyledi. Az zamān içinde yüz elli bñ güzide 'asker cem' idüp ve pehlūvānlarından ²⁵ Ürdün Habeşī ve Ürdün Habeşī ve Filyūn Habeşī ve 'Umrān Habeşī ve Sehlūyi Habeşī nām metīn dil-āverleri ile yüz elli bñ [7b] 'asker ile kalkup kös ve niğāresin dögerüñ bir gün göç idüp Filyūn Şāh'uñ üzerine yüridi. **Ez-in-cānib rāvi** ²

ḳavlince bu taraftan Filyūn Şāh daḫı seksen bīn ‘asker peydā idüp pāy-i taḫt pehlūvānı olan Erdeşir gör bu zaten ile ³ taşra çıkup ḫaymelerin ḳurup ḳal’ası öñinde ḫazır mahiyette dururdu. Eger ‘Anḳā-yı zengī gelürse ceng eyleye bu kerre ⁴ Ḥabeş ‘askeri daḫı zühür eyledi. Bir gün Ḳısunabad’a yakın gelüp Filyūn Şāh’uñ cāsūsıları: “Leşker-i Ḥabeş filān ⁵ maḫalde gelüp ḳondılar.” diyü ḫaber virdiler. Filyūn Şāh daḫı tedārik üzere bulundu. Rayḫān Şāh daḫı ol menzilden ḳalkup ⁶ **Ḥulāşa-i kelām** yüz elli bīn ‘askeri ile gelüp Filyūn Şāh’uñ muḳābelesine ḳonup firār eyledi.

Üstād eydür: Rüstem nām-dār daḫı ⁷ Sührāb-ı Tenhā-rū Şāh ve Nevrūze Bānū ile üçü ‘azm-i Ḳısunābād’a gidüp gelürlerdi. Şayd ü şikār iderek bir gün gelüp ⁸ Ḳısunābād ḳal’asına dāḫil oldılar. Firāz-ı kūḫa çıkup baḳdılar iki bölük ‘asker ḳal’a öñine birbirlerine muḳābil ⁹ olup ḳarār eylemişler. Meger Rayḫān Şāh daḫı ol gün gelüp ḳonmuşdı. Sührāb Şāh Rüstem’e: “Devletlü şāhib-ḳırān işte ¹⁰ ḳal’aya arḳa virüp ḳonan ‘askeri ‘Ammum Filyūn Şāh ‘askeridür. Muḳābil ḳonan ‘asker kimdür? Bir ḫaber alayum.” diyüp firāz-ı kūḫdan ¹¹ andı. Demin kūḫda bir ādem buldı, gördi. Ḥabeşdür su’āl eyledi. “Siz ḳanḫı ‘askerdensin?” didi. Ol şaḫş eyitdi: “Ḥabeş ¹² ‘askerindenüm. Ḳarşuda ḳonup oturan Ḥabeş Şāhı Rayḫān Şāhdur. Oḫlı ‘Anter Şāh’ı cihān pehlivānı Cumḫūr Ḥabeşī ile ¹³ gönderüp Filyūn Şāh’ın ḳızın almışlar idi. Dönüp Ḥabeş’e gelürken şehzādeyi bir ḳolı ḳopası nā-bekār öldürmiş. ¹⁴ Ḥaber geldükde şāḫımız Rayḫān Şāh daḫı yüz elli bīn ‘asker cem’ idüp metīn pehlūvānlar ile geldi. Bu gün muḳābil ḳondi. ¹⁵ Yarın Filyūn Şāh ile ceng eylese gerek.” didi. Sührāb Ḥabeşī’nüñ kendüye taḳrīn eyledüğinden gücünüp döndi besbelli. ¹⁶ “İy Ḥabeşī sen şehzādeyi pek seversin kim öldürene nefrīn idersin.” didi. Ḥışmınca itmeme ben şehzādenüñ öz ḡarı ¹⁷ ḫizmetinde idüm. Şehzādeyi şimdi helāk olup ben ḳaldum.” didi. Sührāb “İmdi iy Ḥabeşī ḫātırın ḫoş tut, şehzādeñüzi ¹⁸ ben helāk eyledüm. Bari sen daḫı taḫassür idüp ḳalma; var şehzādenüñ yine ḫizmetinde yanında bulun.” diyüp ḫarife bir tīḫ ¹⁹ urup top gibi kellesi ḡaltān oldu. Ol aradan Sührāb dönüp yine Rüstem’üñ yanına geldi ve aşlını naḳl eyledi. ²⁰ Bildiler kim muḳābil ḳonan Ḥabeş ‘askeri imiş. Ammā bunlaruñ fitrāklarında nevāle şarāb var idi. Çıkarup bir dıraḫt sāyesinde ²¹ oturup ‘işrete muḳayyed oldılar, görelüm. “Cengleri ne yüzden olur biz de oña göre ḫareket eyleyelüm.” didiler. Zirā bunlarıñ ²² ikisi daḫı Rüstem’e ‘adüvv-i ekber ve dūşmānı cānı biri oḫul ḳanı için biri daḫı ḳızın taleb eyler. **Ḥaşılı** ol gice ²³ mürür idüp şabaḫ oldu. Ṭāvūs-ı şübḫdan meydān felekde cevelān idüp hemān zerrīn-i [...] ḳarḫ-i āsmān cehārumdan ²⁴ pervāz idüp evc-gāḫı ‘ālī per-nūr Enver Sıpiḫri ile rüšenā eyledi. Rayḫān

Şāh tekrar nāme göndermeyüp hemān ceng ²⁵ ħarbi çaldırup yüz elli bīn ‘asker-i Ĥabeş ile süvār olup durdı.

Ol tarafından Filyūn Şāh daĥı seksen bīn [8a] seksen bīn er-ile süvār olup iki leşker, birbirine muķābil olup ‘alem sancaĥların diküp şaflar düzüp alaylar bağlayup ² iki tarafından nazar-ber-meydān eylediler. “Eyā meydāna kim giredirgin Ĥabeş ‘askerinden Erdevān Ĥabeşiyem seksen üç arış ³ ĥadd-i ĥametle at sürüp meydāna girdi. Na’ra urup er talep eyledi. Filyūn Şāh sağ ve şola bakup ĥanı bir dil-āver yok mıdur? ⁴ Şol meydāna giren Ĥabeş’ye muķābil olsun.” diyince Hitāl-i nīze-dār nāmında bir dil-āver at sürüp meydāna girüp Erdevān ⁵ Ĥabeş’ye, ber-ā-ber olup bunlar birbirlerine şirāne cümle eylediler. Biraz cengden soñra nīze-dār Erdevān’a bir nīze urup ⁶ Erdevān siper koyup ber-ā-ber virdi. Yalman-ı nīze āyīne-i siperden güzer idüp Erdevān’ın sīnesine uğradı. Hey diyince ⁷ şırtından yalman gösterdi. Erdevān helāk olunca Urān Ĥabeş’i at sürdi ve ĥayķırup önün gösterdi. ⁸ “İy nā-bekār ĥormıyam sende ĥarındaşımuñ intikāmın?” diyüp başladı. Hitāl ile ceng eylemege; ‘āķıbet fırsat bulup Hitāl’i ⁹ tīg ile helāk eyledi. Hitāl’uñ Hilvān nām bir oĥlı var idi. Ol meydāna girdi. Urān Ĥabeş’ye muķābil oldu. Merdāne ¹⁰ ceng eylediler. ‘Āķıbet Urān, Hilvān’ı da urup zaĥm-dār eyledi. Bu kerre ‘Āmir dil-āver nām pehlüvān girdi. Urān-ile ¹¹ cenge tırdı. Urān anı daĥı zaĥm-dār eyledi. Ĥarındaşı Ĥaysun girdi. Urān bir ĥaç ĥamleden soñra Ĥays’ı daĥı helāk ¹² eyledi. Hemān Erdeşir gör bu zaten Urān’uñ öñin aldı. Ve ĥamlesin men’ idüp bir güzr öyle urdı kim Urān’ı ¹³ eger ĥānesine varınca ĥürd u ĥām eyledi.

Rayĥān Şāh tarafından izzī ĥapdı. Ĥaysun Ĥabeş’i yüzdürüp arış ĥadd-ile ¹⁴ meydāna girüp Erdeşir’in öñin aldı. Söyleşürek azĥışup cenge mübāşeret eylediler. Erdeşir gör bu zaten ‘āķıbet Ĥaysun’ı da ¹⁵ öldürdi. Seyhlü-yi Ĥabeş’i girdi. Anı da helāk eyledi. Bu kerre Erdeşir germ olup meydānda cevelān idüp, kendüyi ¹⁶ medĥ eylemeye başladı. Sührāb daĥı dönüp Rüstem’e “Devletlü şāhib-ķıran işte beni yıķup bend eyleyüp ĥabse şalan budur. ¹⁷ Yoĥsa eger bu nā-bekār olmaya idi. Benüm ‘Ammum Filyūn Şāh ile söyleşürdüm.” didi. Rüstem, Sührāb’dan bu cevābı güş eyledükde ¹⁸ “Gözüm nūrı varayum ĥaşmuñ saña götüreyüm.” diyüp yirinden peleng mişāli şıçradı ve Ebreş-i gül-endām-ı baĥrīye süvār olup ol ¹⁹ kūhuñ firāzından aşıĥı süzülde. Ve añşuzın öyle bir na’ra-yı gerdān baĥş eyledi kim meydān öyle tıldı. ²⁰ İki leşker-i şiddet nefredin çalkandı. Erdeşir-i Gürbüz-ten anı gördi, taĥdan bir rüy-ı siyāĥ zengī ĥatran tulumuna ²¹ beñzer ve aletinde bir raĥş-ı ejderĥası var taĥa beñzer süzölüp geldi ve Erdeşir’uñ öñin kesdürdi. Erdeşir-i Gürbüz-ten ²² görünce heybet eyledi. Bildi kim ‘Anķā-yı zengī didükleri dil-āver budur ammā Rüstem gelince “Bre iy nā-bekār bu dil-

āverleri ²³ niçün helāk eyledüñ. Yoħsa bunları sen mi yaratduñ? Çünki ğālib gelürsin bend ile ve azād ile bir daħı meydānına gelmen ²⁴ yāzuğ degül mi anları daħı senüñ gibi ana doğurmadı mı?" didi. Erdeşir Rüstem'den bu ğüne zulmeti işidüp "İy kış aħşamı ²⁵ bed-çehreli nā-bekār zengī sen benim teftişüme me'mür degülsin n'eylersem eylerem. Sen kandan zühür eyledüñ. Yoħsa Habeş 'askerinden misin?" **[8b]** didi. Rüstem, "Yoğ Habeş 'askerinden degilem. Ancağ ħün-rizligin görüp geldüm ki anlaruñ yirine ben daħı seni katl eylerem. Durma ² ħamle eyle. Saña miğdārın bildirüp 'ālemi üzerine güldüreyüm" didükde Erdeşir darılıp el nīzeve ve gürze urup ³ başladı şīrāne ceng eylemege.

El-kışsa, 'ākıbet Rüstem bir gürz öyle urdı kim Erdeşir lā-ya'kīl olup at boynına kapandı. ⁴ Rüstem yek mīħ üzerinden dönüp irişdi. Erdeşir'i duvālinden kapup ħolnuñ üzerine aldı ve Ebreş'in başın döndürüp ⁵ tağa toğrı gitdi. Sührāb'uñ olduğı yire gelüp Sührāb'a işāret eyledi. İşte ħařmuñ diyü ve bir dirāhta ber-dār ⁶ eyledi. Erdeşir cān virdi. Bu arada Filyün Şāh at sürüp meydāna girüp na'ra urup er taleb eyledi. Hemān Rayħān ⁷ Şāh-ı Habeşī at ħoparup irişdi. Filyün Şāh'ın öñin aldı. Rüstem dönüp Filyün Şāh'ıñ öñin alayum dirken ⁸ Rayħān Şāh girdi, muğābil oldu. Rüstem daħı muğayyed olmayup seyre durdı. 'Ākıbet Rayħān Şāh ceng iderken urup ⁹ Filyün Şāh'ı zaħm-dār eyledi. Raħşından ayırup piyāde eyledi. Filyün Şāh bī-hüş oldu. Rayħān Şāh murād eyledi kim ¹⁰ Filyün Şāh'ı urup helāk eyleye. Nevrüze Bānū görüp "Meded babacığum, helāk eylese gerek" diyüp feryād eyledi, ağladı. ¹¹ Hemān Rüstem bād-ı sarsar mişāl Ebreş'i sürüp irişdi ve Rayħān Şāh'ın öñinden Filyün Şāh'ı kapup getürdi. Nevrüze ¹² Bānū'nuñ öñine ħodi ve yine at ħoparup döndi, meydāna girdi ve Rayħān Şāh'ın öñin aldı. Rayħān Şāh, Rüstem'i ¹³ görince "Bre ħara yüzlü, kış aħşamı çehreli nā-bekār, sen naşıl ādemsin ki ğāh o tarafdān vü ğāh o bir tarafdān olup iki ¹⁴ cānibe daħı imdād idersin. Bārī senden bugün oğlumuñ ħanın alayum" diyüp Rüstem'e dūřnām idüp ħamle eyledi. Rüstem, ¹⁵ Şāh-ı Habeş'üñ ħamlelerin men' idüp bir ħarb-ı gürz nice urdı ise kellesine rāst gelüp sīne varınca ħurd-ħām ¹⁶ oldu. Leřker-i Habeş bu ħāli görüp birden hüçüm eylediler. Bu tarafdān Filyün Şāh 'askeri daħı yürüyüp iki leşker birbirine ¹⁷ ħarılıp ħatıldı. Yirin bir ħatı penbe mişāl atılıp āsumān sekiz ħat olup zemīn altı ħat ħaldı. Ağ at ħara at ¹⁸ yek reng olup ħoca yiğit hem-reng oldu. El, ayak, burun, ħulağ tırāşe-i neccāra döndi. Rüstem, tīğ-ı ğamğam'ı 'uryān ¹⁹ idüp kendin Habeş 'askerine urdı. Güyā bir āteş-i sūzān gibi bu leşkere tīğ-ı āteş-tābı nārına yandurdı. Leřkerin ²⁰ hāy hüyından ve Rüstem'üñ na'ra-yı šā'ıħa-girdārından Filyün Şāh'ıñ 'ağlı başına gelüp göz açup kendin ħızı Nevrüze ²¹ Bānū yanında buldı, Sührāb daħı yanında. Filyün Şāh şaşup "Bu ne

haldür, ben bunda n'eylerem?" didi. Nevrüze Bānū "Devletüm ata ²² seni 'Ankâ-yı Zengî, Şâh-ı Habeş öldürürken elinden aldı. Bunda getürdi ve Şâh-ı Habeş'i katl eyledi. 'Askeri ile ²³ dağı ceng idüp kırayor" didi. Filyün Şâh bu cevâbı işidine melül oldu. Nevrüze'ye "İy kızum, ya benüm hâlüm nice olur? ²⁴ Zâhir 'Ankâ-yı Zengî şimdi dönüp geldükde beni dağı öldürür. Baña ne yaman iş oldu" diyüp gözleri doldı. Nevrüze ²⁵ Bānū babasın ol hâlde görüp tesellî virdi: "Elem çekme devletüm ata. 'Ankâ-yı Zengî benüm hâtırım için seni öldürmez. Ben niyâz [9a] ben niyâz eylerem, hemân beni hüsni-rızâñla Sührâb Şâh'a vir, şağın muhâlefet eyleme" didi. Filyün Şâh, "Kızum ben ne disem gerek, ² virdüm, hemân Allâh mübârek eylesün birbiriñize" diyince Sührâb Şâh da gelüp Filyün Şâh'ın elin öpdü. Filyün Şâh ³ dağı derünından küdüreti giderüp muhabbete tebdil eyledi. Ve Sührâb'ın hâl-i hâtırın su'âl eyledi.

Bu yanadan, Rüstem-i dāsītān ⁴ dağı leşker-i Habeş'e fenâ virdi. Öyle kırdı kim leşden ve başdan ol şahrâ görünmez oldu. Ammâ nâ-gâh küh cānibinden ber-ü-ber ⁵ gürüldü, zâhir oldu. Rüstem "Ne ola?" diyüp ol cānibe nazar eyledi. Ne gördü, bir bālâ-kad mehîb bir şahş-ı bû'l-'aceb-süret meyl-i minâreye ⁶ beñzer, bir 'azîm seng-i hârâyı getirüp tağdan Habeşîlerin üzerine yuvarladı. Niçe bin âdem altında kaldı, hurd oldu. Rüstem bu hâli ⁷ görüp hayrân oldu. Ol şahş haykırarak bir tarafa toğrı çekilüp gitdi, nâ-bedîd oldu. Rüstem "Bu ne şekil şahşdur" diyüp 'acebe ⁸ kaldı.

Rāvî eydür: Leşker-i Habeş, Rüstem'ün tîğına tākāt getüremeyüp perîşân olup amān diyene amān virdi. Firâr idenlerin ⁹ bār-gâhların ve ganâyimlerin yir yir yığdılar. Tağdan Sührâb ve Nevrüze Bānū ve Filyün Şâh dağı gelüp indiler. Rüstem'e gāzâ koyıldılar. ¹⁰ Ve Sultān-ı Habeş, Rayhān Şâh'ın bār-gâhın zabt idüp Rüstem, Sührâb Şâh'a cülüs virdi ve Filyün Şâh'ı dağı yanına oturdup ¹¹ ikisin barışdurdılar, öpüşdi. Dönüp Sührâb'a "Oğul Sührâb-ı Tenhâ-rü, bugün bir 'aceb temâşâyâ rāst geldim. Bu tağda ¹² bir 'acîbü'l-heykel bir şahş-ı bālâ-kad zuhür idüp leşker-i Habeş üzerine bir taş yuvarlayup vāfir kimesne helāk eyledi. Bilmem ¹³ ol şahş nasıl âdemdür? Yoğsa âdem süretinde bir Kehrâb mıdır?" didi. Sührâb Şâh gülüp "Devletlü şâhib-kırân ol şahşa Lācüb ¹⁴ dīvāne dirler. Gürzine Küh-ı Elburz tağammül eylemez. Küh-ı Sād'de mesken tutup niçe zamāndur böyle gezer" didi. Rüstem göñlinden ¹⁵ bu dīvāneyi ele getirüp kendine bende eylemek niyyetin eyledi. Filyün Şâh, Rüstem'i kal'aya da'vet eyledi. Rüstem dağı da'vete ¹⁶ icābet idüp sarây-ı Filyün Şâh'a vardılar. Filyün Şâh, Sührâb'a babası tahtın teklîf eyledi. Sührâb "Hayır, yâ 'ammî ¹⁷ baña taht lâzım degüldür. Kızımı ihsân eyle" didi. Filyün Şâh dağı "Kızum cāriyeñdür, yolına kurbân olsun" didi. Rüstem'i üç gün ¹⁸ ağırlandı. Andan Rüstem, Sührâb için Bānū'yı diledi. Filyün Şâh rızâ

virüp dānālar ‘aḳd u nikāḥ eyledi. Kırık gün sür idüp ¹⁹ kırkıncı gice Sührāb’ı Nevrūze Bānū’ya ḳodılar. Sührāb ol gice ma’şūḳasından murād alup şabāḥ istiḥmāmdan şoñra Filyūn ²⁰ Şāḥ tāc [u] libāce ḥāzır eylemiş-idi. Sührāb gelince ḥil’at geyürdi. Andan meclis ḳurup ‘işrete meşḡul oldılar. Nā-gāḥ ²¹ bir kimse gelüp Filyūn Şāḥ’a "Sultānum tercümān geldi" diyince Filyūn Şāḥ’uñ "Gitdi, unutduḡ" dirken bir peleng-pūş ²² içeri girüp Filyūn Şāḥ’a "İy şāḥ niçün ihmāl idersin? İşte serdār-ı dīvāne kanı ḡazaba gelüp ‘aẓīm mütelāşī oldı. ²³ "Tīz tedārük eyle, yoḡsa gelüp ḳal’ayı ḥarāb [u] yebāb eyler" didi. Filyūn Şāḥ vezīrine "Tīz evvel ‘asker cem’ eyle" didi. Vezīr ²⁴ n’ola diyüp taşra ḳıḳdı. Dönüp Rüstem, Filyūn Şāḥ’a "İy şāḥ, nedür bunuñ aşlı? Dīvānelerin serdārı kimdür? Tedārük ²⁵ görilecek nedür?" didi. Filyūn Şāḥ "İy dil-āver-i ‘ālem, bu yakında bir maḡarada Lācūb dīvāne dirler bir dīvāne vardur. Bir şanevber [9b] ağacını ḳoparup üzerine bir degirmen taşını pūlād zencīrler ile bend idüp ḡürz idinmiş-idi. Kūh-i Demāvend’e ursa ² İşfahānī sürme gibi tozardı. "Benden haftada elli ḳoyun ve yüz ḳuzı ve yigirmi ḡulum şarāb ve sekiz yüz etmek alur. Şimdi unıtmuşum bu peleng- ³ pūş ol dīvānenüñ dilinden bilür, bunu anuñ-çün tercümān idinmişdür. İşte şimdi istemiş" didi. Rüstem bunu işidince dönüp Filyūn Şāḥ’a ⁴ "Çünki böyledür ben varup ol dīvāneyi tutup sizi bu belādan ḥalāş ideyüm" didi. Filyūn Şāḥ "İy dil-āver nice ḳābildür ki anuñla simāt ⁵ dīvleri muḳāvemmet idüp ceng eylemege ḳādir degüldür" didi. Rüstem "Ḥudā kerīmdür, şāyed ki ben ḳādir olam" didi ve üzerine silāḥın ārāste vü pīrāste ⁶ eyledi.

Bu maḡalle dek vezīr daḡı ol eşyāyı āmāde eyleyüp ḡulāmlara ḡaml olundu. Tercümān olan peleng-pūş öñlerine düşüp taḡa ⁷ çekilüp gitdiler. Rüstem daḡı ardlarınca bile gitdi. Bunları gözedürdi, ammā Sührāb-ı Tenhā-rū Şāḥ, Rüstem’e "Gel devletlü şāḥib-ḳırān bu işden ⁸ ya’nī Lācūb dīvāne’nüñ cenginden ferāḡat eyle, zīrā maḳdūr-ı beşer degüldür. Sā’ir dīvānelere ḳıyās olunmaz" didi. Ammā Rüstem "Sen himmet eyle ⁹ yā Sührāb inşā’allah ḡaḳḳından gelürem" diyüp Sührāb’ı diñlemedi, gitdi. Sührāb daḡı Rüstem’e kemāl-i mertebe raḡm-ı muḡabbetinden duramayup ¹⁰ Rüstem’üñ ḳafasınca gitdi. Ammā tercümān olan peleng-pūş ol me’külātı ve meşrūbatı getürüp bir yirde kodı. ḡulāmlar girü dönüp ¹¹ gitdiler.

Rüstem, Sührāb ile bir mīşe altında nihān olup ırāḳdan temāşāya durdılar, "Görelüm dīvāne ne ḡüne vaẓ’ ider" diyüp ¹² ol tercümān bir kerre bir ḡarīb şadā ile ḡayḳırdı. Hemān bir ḡürüldi oldı. Ḳarşuda bir muḡavver ḡüsnāk maḡāra var idi. Ol ¹³ maḡaradan dīvāne ḳıḳdı. Tercümān bir cānibe revāne oldı, zīrā yanına yakın varmaḡa ḳorḳardı. Tā dīvānenüñ ḳarnı ḡoymaduḡça ¹⁴ kimse gözine görünemezdi. Dīvāne gelüp ol ḳadar nevāleyi görünce ‘aḳlı gitdi, şafāsından raḡşa girdi. Tīz ḡār u ḡāşāḳı ¹⁵ cem’ idüp

bir âteş peydâ eyledi. Bir koyunu içinde olan fazalâtı ile hemân bir şîşe şancup kebâb eyledi. Andan oturup ¹⁶ ol koyunu yidi ve bir gelüm bâdeyi kaldırıp birden çekdi. Delünüñ gözleri taş-ı pür-hûna dönüp etrâfa alârı alârı nigâh eylemege ¹⁷ başladı. Ve ra'd-ı felek gibi kendü kendüsine haykırıp gümürdenmege başladı. Hemân Rüstem ol gizlendükleri mîşe ardından çıkup ¹⁸ dīvānenüñ üzerine yüridi. Dīvāne, Rüstem'i görünce dişlerin birbirine urup kıçırdatmağa başladı. Rüstem, gürz-i ¹⁹ gāv-seri gösterüp "Dişlerin işte bunuñ ile kıraram semtin gösterdi. Hemân dīvāne yirinden şıçrayup bir hammām kubbesinden ²⁰ büyük taşı kapup Rüstem'e atdı. Rüstem Gürşāsb-ı āhen-dest siperin ber-ā-ber virüp taşı men' eyledi. Ammā haylī zaḥmet çekdi. ²¹ Dīvāne de haylī kuvvet müşāhede eyledi, ammā dīvāne, Rüstem taşın men' eyledüğine darıldı. Hemân bir dıraḥt-ı müntehāya şarılup ²² çekdi, yirinden koparup Rüstem'e havāle eyledi. Rüstem daḥı bir dıraḥt koparup ber-ā-ber virdi. İşte bunlar dıraḥt dıraḥta ²³ olup ol kadar ceng eylediler kim ellerinde dıraḥtlar pāre pāre oldu, anları atup birer dıraḥt daḥı kopardılar, anlar da pāre pāre ²⁴ olunca ceng eylediler. Birer dıraḥt daḥı kopardılar. **Hāşılı**, üç sâ'at kadar dıraḥt cengi idüp 'ākıbet Rüstem gördi ²⁵ olmaz, tīg-ı gamgamı 'uryān eyledi ve dīvāneyi tīg ile çarpdı. Lācüb dīvāne elinde olan dıraḥtı ber-ā-ber tutdı, ammā tīg inüp [10a] inüp dıraḥtı iki pāre eyledi.

Dīvānenüñ tennüresin kesüp uyluğına dört parmak miqdârı bir zaḥm; dīvāne yarayı ² görünce korkup çağırarak bağırarak Sührāb Şāh'ın turduğı mîşeye doğrı gidüp nā-gāh Sührāb'uñ miğferi delünüñ ³ gözine ilişdi. Üzerine varup Sührāb gördi, "Yā senüñ gibi bir ādem baña labırdak gösterdi. Kızılca şuyum çıkardı" diyüp ⁴ hemân el şunup Sührāb'ı duvālinden kapup ol sâkin olduğı mağāraya toğrı gitdi. Sührāb miskīn "Meded iy pehlüvān-ı ⁵'ālem yetiş, dīvāne beni kapdı" diyüp feryād eyledi. Ammā dīvāne mağārasına gelüp Sührāb'ı yire urup bend eyledi ve arkası ⁶ üzere yaturup karnına bir 'azīm sengīn seng koyup Sührāb-ı bī-çāre inlemege başladı. Kendi daḥı bir tarafa yatup ḥorlamağa ⁷ başladılar.

Ammā bu cānibden Rüstem-i nām-dār Sührāb'uñ feryādın işidüp ol tarafa segirtti, gördi Sührāb'ı dīvāne alup gitmiş. ⁸"Hāy nā-bekār dīvāne, yār-ı gārımı götürüp bend idüp gitmek nice olur göstereyüm saña" diyüp dāl tīg-ı gamgam ol mağāradan içeri ⁹ girdi, ne gördi: Sührāb-ı bī-çāre zār zār inler, sīnesine bir seng-i müntehā ile. Rüstem taşını kaldırıp Sührāb'ın bendin aldı. ¹⁰Ve dīvānenüñ üzerine yürüyince dīvāne yirinden şıçrayup ol ma'hūd deste-çubını ele alup Rüstem'e havāle eyledi. ¹¹ Rüstem, gürz-i gāv-seri ber-ā-ber virüp men' eyledi. Rüstem urdı, dīvāne men' eyledi. Bunlar bir zamān daḥı gürz cengin ¹² eylediler. 'ākıbet Rüstem'uñ dīvāne çarbından 'āciz olup Rüstem'e

bir arb urup Rstem’n ayakları zemne gmildi. Hemn ¹³ dvne, Rstem’n ardından aup maġradan tara oldu ve taan alup bir cnibe gidi-virdi. Rstem daġı grzin apup ¹⁴ delnn ardına ddi.

Dvnenn aduġı yir bir cengelistan idi. Gitdkçe oni yksek olup dvne yorıldı. ¹⁵ Bu maħalde Rstem kafasından irp tġ ile dvne ġamle eyledi. Dvne, Rstem’n tġından ġaz eylemeyp baġırarak bir cnibe ¹⁶ açdı, meġer tercmn olan peleng-p dvne ol cnibde gezerdi. Shrb’n gzi ayılıp yanına vardı. Ol peleng- ¹⁷ pa “y tercmn syle Lcb dvne teslm olsun, bu dil-verin tġından urtulmu yokdur, kendsin amn virmez, ¹⁸ helk eyler” didi. Tercmn daġı Lcb dvneye varup eyitdi: “y sultn dvne, kn kendni bu nm-dra teslm eyle, yoħsa ¹⁹ ser-kelik ile annla baa ıkaamazsın. Hemn arada zyi’ olursın” didi. Lcb dvne “Y n’eyleyem yalbirdaġ ile beni ²⁰ incidr” didi. Tercmn “Krkma ġayrı seni incitmez, hemn teslm ol” didi. Lcb daġı n-r ellerin kafasına dndrp ²¹ teslm oldu. Rstem geldi, kemeri zencrin ıkarup Lcb’ı muħkem bend eyledi. Shrb bunu grp Rstem’e taħsn eyledi.

Ebre’e ²² svr olup tġ-ı ġamġamı elinde zencrin uından Shrb yapıup dvneyi yederek lekere getrdi. ‘Asker, dvneyi byle ²³ grince vehme vardılar. Rstem gep br-ghında arr eyledi. Amm ġalk “Ank-yı Zeng bu dvneyi uyurken baġlamıdur, yoħsa ²⁴ ne mmkindr kim arb-ı dest ile bend ola” diy gft  gya vardılar. Rstem bu adları cmle iitdi. Skye iret eyledi, bir piyle-i ²⁵ zerrn-i af-baħ bde-yi gl-fm-ı nit-engz lebrz idp Rstem’e undı. Rstem alup bilcr’a n eyledi. Gitdkçe meclisi

[10b] germ olup pehlvnlar cmle mest oldılar dvneyi daġı yle bir yere bend-ile oturdup ta’am ve arb virdiler. ² Dvnenn keyfi gelp gzleri ta-ı pr-ħna dndkde bir kere erafına baġdı, bildgi ve grdgi yer degl. “Y ben bunda ³ n’eylerem?” diyp hemn iki zns zerine gelp zr idp ktr ktr bendin ırdı ve deste-b yle trurdu. ⁴ Deste- bın apup br-ghdan tara oldu ve kendyi serhenglere ve bu ellere urup onine gelene badı. Deste- ⁵ bı ve daġı lekere giridi. “Bre bre” diyp bir hengmedr opdı. ġalk dvnenn oninden grh grh açarlardı. ⁶ Bir hy hy peyd oldu. Nie atlar ktrdiden py-bendin ırup boandı. Bir tarafa segirdince ayakları tnblara ⁷ dolaup br-ghları yıkdılar. Altlarında nie yz adamlar alup helk oldu. Rstem ise ziyde mest idi kendi ⁸ muġayyed olmayup ‘iret ve oħbetinde olup dvnenn tarafına baġmayup muribn meclisi cnibine g-i h tutup cengn ⁹ naġamtnı g-i cn ile af iderdi. Amm ferydcılar gelp “Sultnum

dīvāne bendin kırıp boşandı. ‘Askeri fenāya ¹⁰ viridi. Bir ilāc eylemezsenüz şimdi cümle perākende ve perişān olur.’ didiler. Ol halde Rüstem zūr-mendirinden peleng- ¹¹ zinde mişāl pertāb idüp muşt-ı kahramānesin bu gürz-i gāv-seri durdı ve sīne-çāk öyle dīvānenüñ ¹² olduğu yire öyle segirtti kim yakınına varınca yol haykırıp: “İy deli kıltaban nereye gidersin? Can almadan kında hālāş ¹³ eylesin.” diyüp üzerine yüridi. Dīvāne Rüstem’i görünce hemān segirdüp vardı. Bir dıraht-ı müntehāya şarılıp çekdi. ¹⁴ Yirden kıopardı ve eline alup Rüstem’e havāle eyledi. Rüstem dağı varup bir dırahtı bir ne çeküp kıoparup dīvānenüñ ¹⁵ dırahtına ber-ā-ber virüp iki dıraht şāhları birbirine girüp çatır kütür iderek hovarda oldu. Ne hāl ise men’ ¹⁶ eyledi. Çayura götürüp dīvāne ol elinde olan dıraht ile öyle çarpdı kim dīvāne [...] kıadar olmayup dirāz- ¹⁷ be-dirāz zemīne ser-nigün oldu. Hemān Rüstem varınca dīvāne yirinden kıalkdı. Rüstem sīnesine bir muşt-ı şāhib-kıranı ¹⁸ öyle urdı kim dīvānenüñ dem nefesi sīnesinde bend olup zīr ü zeber oldu. Rüstem üzerine düşüp kendi kemendi ¹⁹ ile iki destin kıafesine maħkum bend eyledi ve yidegine alup götürüp sūtün-ı haymeye şara-kodı. Andan yirinde oturup ²⁰ sākīye işāret eyledi. Sākī camı doldurup Rüstem’iñ eline şundi. Rüstem alup bilā-cür’a nüş eyledi. Ammā pehlivānları Rüstem’ün ²¹ dīvāneyi bu tarz üzre yıkup bende çekdüğün görüp cümle engüşt-ber-dehān idüp bārek-Allah kıuvvet ve şecāat ²² ise ancak olur diyüp tahsīn ü āferīn eylediler. Bundan şöıra Rüstem Lācüb dīvāneyi Filyün Şāh olduğu kıal’ada hābs ²³ eylemek murād eyledi. Filyün Şāh’ün gözi doludan ziyāde kıorkmuş idi. Rüstem’e: “İy dil-āver-i ‘ālem bizüm vilāyetimüz taşlaqdur ziyāde ²⁴ şa’b zemīni vardur. Şimdi Lācüb dīvānenüñ kıaddine göre cāh kıazmağ lāzım gelse biriyle dek kıazılmaz lütf idüñ ²⁵ bir ğayrı yirde hābs idüñ.” didi. Rüstem gelüp “Hoş şimdi yā Filyün Şāh hātırın hoş olsun ırak yirde hābs idelüm [11a] idelüm.” diyüp Şābūr Şāh vilāyetine hāber gönderüp Lācüb dīvānenüñ kıaddine göre bir amīk cāh kıazdılar.

Ondan Lācüb ² dīvāneyi dārū ile bend ve kerān ile alup kıtdiler. Varup Şābūr kıal’asına hābs eylediler. Rüstem sipāriş eyledi yine asılıp ³ sābık üzere haftada her ne varılır ise varalar hūkemā ‘ilāc idüp terbīye ideler. Tā kim ‘aklı başına gele. Rüstem murād eyledi kim ⁴ Sührāb’ı Filyün Şāh’ün yirinde pādīşāh eyleye. Sührāb ve Nevrūze Bānū: “İy şāhib-kıran-ı cihān lütf it biz kıulunı red eyleme biz ⁵ hāk-i pāyuñdan cüdā olmazuz her kıanda kıiderseñ bile kıideriz.” didiler. Rüstem “N’ola?” diyüp tedāriklerin kıördiler. Rüstem dağı Ebreş-i ⁶ gül-endāma süvār olup Sührāb ve Nevrūze Filyün Şāh’a vidā’ idüp Rüstem tenbīh eyledi: “Her kıaçan mühürlü kıağıd gelürse mefhūmuna ⁷ göre amel idesin.” didi.

Andan üci Kısunabād'dan çıkup yola revāne oldu. Ol gün gidüp bir dıraht sāye-⁸ sinde aḥşamladılar. Sührāb ile Nevrūze Bānū tenhā müşāvere idüp bu 'Ankā zengī de bir ser-verdür. Ancaḳ kendüsin⁹ nihāde eylemiş. "Şunuñ pāyına düşüp niyāz idüp söyledelüm." didiler ve Rüstem'ün tamām keyfī bunlar Rüstem'ün ayağına¹⁰ düşüp eyitdiler: "Sulṭanum bizden kendüñi tır-i nihān eyledüñ. Lūtf ve kerem eyle ve ihsān idüp kendini bize bildür. Bizler¹¹ daḫı ğamdan beri olalum. Ölince ḫāk-i pāyından ayrılmazuz. Bizi kendüñe maḥrem-i rāz bil. Biz daḫı ḫāl-i şerīfinden ḫaber-dār¹² olalum." diyüp aẓīm-i tazarru' ve niyāz eylediler. "Rüstem-i dāsītān ğayrı muẓtarr ḳalup diñleñ imdi sizi halümden ḫaberdār idüp¹³ esrāruma maḥrem ideyüm. Velākin tā benüm iznüm olmadıḳça bu sırrı kimseye fāş eylememege yemin iderseñüz diyü vireyüm." didi.¹⁴ Bunlar daḫı ğalīz yeminler eylediler. Rüstem yā Sührāb veya Nevrūze Bānū biliñ kim ḫālīyā āleme şaḫib-ḳıran şark ğarb olan Rüstem¹⁵ İbn-i Zāl, İbn-i Sām, İbn-i Nerimān, İbn-i Ḳahramān, İbn-i Gerşāsib āhen-destüm kendümi böyle seyyāḫ itdürüp adımı 'Ankā-yı zengī¹⁶ bülend-pervāz ḳodum, diyüp İrān'da Rüstem ḳocadı ğayrı ceng eylemege üşenir oldu. Şaḫib-ḳıranlığı oğlı Ferāmurz'a¹⁷ virse de kendi 'ibādete meşğul olsa diyü pehlüvānlar ğüft ü ğüya başlayup soñra selāmū'n-ḫakīme kendüsin bu şurete¹⁸ ḳoduğın bunlara aşlı ile naḳl eyledi. Ketfinde olan ḫālī Keyümers'e gösterdi. Bunlar daḫı Rüstem'ün aḫvaline vāḳıf olup¹⁹ hemān Rüstem'ün pāyına düşdiler ve bildiler kim Rüstem İbn-i Zāl-i zamān imiş. Ve şād u ḫandān oldılar.

Ol gice ol menzilde²⁰ ārām idüp ertesi gün ḳalḳup yola revān oldılar. Bir gün aşup öte yūzi şaḫranuñ nihayetinde bir ḳal'a ğörinür²¹ bunlar şaḫranuñ bir tarafından ḳal'a-ya teveccüh revāne oldılar. Ammā ḳal'anuñ üst yanı kūh-ı dāmende bir mağara ğörinüp²² oñinde bir şuffe var. Ol şuffede bu kimse oturur. Ḳıbleye ḳarşu teveccüh idüp zıkr Allah eyler. Rüstem Sührāb'a ve Nevrūze Bānū'ya:²³ Gelün sizünle şol şuffede oturup azīzin yanına varalum, ğorelüm kimdür ve bu ḳal'anuñ ismi ve padişāḫın ḫaber alalum.²⁴ Ne dine ṭaparlar bilelüm." didi.

Bunlar daḫı "N'ola?" diyüp ol cānibe gitdiler. Tā kim şuffeye irdiler. Rüstem ğördi bir pīr sebz-püş²⁵ püş yeşil cāmeler geymiş ammā bir libāsı ve zīra ne ve ṭarızı ṭavrı āşaf-ānedür. Rüstem ol pīre selam virdi. Ol pīr 'aleyküm **[11b]** es-selām yā Rüstem, şafā geldün" didi. Rüstem ta'accüb idüp ol pīrde niçe mu'āmeleler müşāhede eyledi. Ol pīr daḫı² oturun diyü bunlara işāret eyledi. Bunlar daḫı ādāb ile oturup şoḫbete meşğul oldılar. Eşnā-yı şoḫbetde Rüstem ol pīre "İy pīr-i³ ḫuceste-ḫāl bu ğörinen ḳal'a nasıl ḳal'adur, şāḫına kim dirler ve ne dīne ṭapar?" didi. Ol pīr Rüstem'e "Yā Rüstem, bu ḳal'anuñ adına⁴ Gücerāt dirler. Aşıl adı Ḳurrem-ābād'dur, Ḳurrem Şāḫ

nām bir pādīšāh binā eyledi. Se’ī idi, ben anuñ baş vezīri idüm. Benüm aduma Pīr Selīm-i ⁵ sebze-pūş dirler. Hurrem Şāh’un Yāfeş nām bir oğlı irişdi, ziyāde kıttāl vü bī-dīn kıpdi. Bir gün racīm-i ‘aleyhi’l la’ne ⁶ kendüsine iğvā virüp pūt-perest oldı ve bābāsın orasında yaturken dārūlayup zindāna şalup ħabs eyledi. Ol zamāndan ⁷ berī ħāliyā maĥbūsdur dirken nā-gāh bir gürüldi kıpdi. Rüstem ol cānibe nigāh-endāz oldı. Gördi, tağdan beri kırk ⁸ nefer piyādeler felegin çenberinden güzer iderlerdi. Qal’anuñ öñine varup şaff çekdiler. Qal’adan daĥı niçe bīñ ādem çıkup ⁹ bu piyādeler muqābil oldılar. Ol piyādelerin içinden biri yigirmi altı arış kıddıyla tāze nev-cūvān vü ĥüsni-cemāle mālīk ammā ¹⁰ mirrīh-şaff, şağa vü şola on altı ħançer takınmış başında üç dāne sīmurğ-ı ‘ankā tüyi yidi kıt kıntura geyinmiş, en uzunı ¹¹ dizinüñ gözinde meydāne girüp ol qal’adan çıkan ‘askerden er taleb eyledi. Hemān bir mübāriz at sürüp meydāna ¹² girdi ve ol piyādeye muqābil olup cenge başladılar. Ol piyāde hemān pertāb idüp ol mübārizüñ sīnesine bir ħançer ¹³ öyle urdı kim şırtından yalman gösterdi. Ol mübāriz cān virdi. Biri daĥı girdi, ol piyāde anı daĥı lu’b ¹⁴ ile helāk eyledi.

Ĥulāşa-i kelām meydāna gireni ol piyāde urup helāk eyledi. Rüstem bunu görüp döndi, Selīm pīre ¹⁵ "İy mübārek pīr, bu cengin aşlı nedür ve bu piyāde kimdür?" didi. Selīm pīr "Devletlü şāĥib-kırān ol ‘ayyāra Türk dirler, senüñ ‘ayyāruñ olan, ¹⁶ Semek ‘ayyāruñ oğludur. Mācerāsı tafşile muĥtācdur" dirken Rüstem gördi, meydāne Yāfeş Şāh at sürüp meydāna girdi. Türk ‘ayyāruñ ¹⁷ öñin aldı ve ħamle eyledi. Türk bir taş atup Yāfeş Şāh’un raĥşın helāk eyledi ve murād eyledi kim kendine daĥı bir taş ¹⁸ urup helāk eyleye. Hemān Rüstem yirinden pertāb idüp Ebreş’e süvār oldı, ‘azm-i meydān eyledi. Berķ-i ĥātīf gibi irüp "Çek elin ¹⁹ nā-bekār ‘ayyār ħasmuñ benüm" diyüp Türk ‘ayyāruñ öñin aldı. Bu arada qal’adan çıkan ‘asker Yāfeş Şāh’ı meydāndan kıpup kenāra kııkardılar. ²⁰ Ammā Şüreke gördi, bir siyāh zengī gelüp Yāfeş Şāh’ı ĥalāş eyledi, ġazaba gelüp "İy rüy-ı siyāh kış aĥşāmı çehreli nā-bekār zengī sen ²¹ kıandan zuhūr eyledüñ kim gelüp benüm elümden şıkārum alduñ" diyüp el şapana urdı, "Nā-bekār, göreyüm seni benüm elümden kim ĥalāş eyles" diyüp ²² Rüstem’e bir seng endāĥte eyledi, Rüstem keff-i destin ber-ā-ber virdi ve zābt idüp şıkıdı, Şüreke’in taşın avucında un eyledi. ²³ Şüreke öykeleyüp bir taş daĥı fırlatdı, Rüstem anı da kıttı. Şüreke "Bre ne yabana söyler şu nā-bekār" diyüp bir taş daĥı atdı. ²⁴ Rüstem elindeki taşı gelen taşa öyle çarpdı kim ikisi daĥı ĥurd u ĥām oldı ve meydāna āteşler şaçıldı ve Şüreke’üñ üzerine ²⁵ ĥücüm eyleyince Şüreke ‘Ayyār şaşup "Bu nā-bekār zengī beñzer kı şāĥib-kırān-ı ‘ālemdür. Bunuñ ile ber-ā-ber olmaķ kıābil degüldür, ancaķ bunuñla gice söyleşmek [12a] söyleşmek gerekdür" diyüp piyādelere işāret eyledi, kırkı da tağa doġrı

firār eyledi yā Rüstem dönüp yine ol pīrden ² yaña revāne oldı, ammā Yāfeş Şāh beglerine "İy begler, bu süvār bize ne ‘aceb imdād eyledi? Lāyık olan dā’vet idüp ri’āyet eylemekdür. Şundan bir kaç ³ adam varup da’vet eylesünler, “izzet idelüm" didi. Beglerden bir kaç pehlüvān at sürüp vardılar, Rüstem’üñ ardından irişdiler. "İy ⁴ dil-āver-i ‘ālem, buyuruñ sizleri pādişāhimuz da’vet eyledi. Buraya teşrīf buyursunlar, kendi ile diz er görışelüm.” didi. Size muntazırdur" ⁵ didiler. Rüstem "Benüm sizüñ pādişāhiñuz ile ezelden āşinālīgum yokdur. Bilmedüğim kimsenüñ da’vetine varmam" diyüp alup yürüyü-virdi. ⁶ Pehlüvānlar me’yūs olup döndiler. Yāfeş Şāh’a varup "Gelmedi pādişāhum, katı ser-keş dil-āvere beñzer. Benüm pādişāhiñuz ile ⁷ āşinālīgum yokdur, varmam, diyüp aldı yürüyü-virdi" didiler. Yāfeş Şāh "Hoş imdi ne diyelüm, elimizden ne gelür, zor ile ⁸ getürecek hālimüz yoğ a" kal’aya toğrı çekilüp gitdi. Rüstem dağı Selīm pīrūñ yanına gelüp Ebreş’den indi. Licāmın ⁹ alup giyāha şaldı. Kendisi varup ol şoffa üzerinde karar eyledi.

Selīm pīr devletlü şāhib-kırān bir gün Şürek ‘Ayyār’a ¹⁰ "Eyü reng eyledüñ, ammā şaķın ol ‘ayyārdan ġāfil olma, zīrā ol murād eylese felekde Mirrīhuñ başından tāçın kapar ve felek-i heftümde ¹¹ keyānuñ gözinden sürmesin çalar. Şimden girü kendine hāb-ı rāhatı eyle" didi. Rüstem, n’ola diyüp Sührāb ile Nevrüze ¹² Bānū’yı Selīm pīrūñ yanında kodı, kendi Şürek ‘Ayyār gitdüğü tarafa revāne oldı. Bir vāfir gidüp tağda palānka gibi bir tekiyyeye ¹³ geldi, kapusu açuķ. Ebreş’den inüp irtesi giyāha şaldı. Kendi içeri girdi, biraz meydān dağı gidüp bir kaşra irişdi. ¹⁴ Anuñ da kapusu açuķ, içeri girdi, gördi ol kadar hānçer ü tīg ü teber vāfir vardur ki hisāba gelmez idi, şöyle kim dīvār görünmez. Rüstem ¹⁵ ta’accüb idüp "Ne ġarīb kışsa, bu kadar yād-gārların şāhibleri olmaya" didi. Şöyle bir taht var, üzerinde meclis kurlmuş ¹⁶ nice yüz tabaķlar nefāyis ile tolu ve cā-be-cā sürāhīler ile bāde-i gül-fām durur, şāġarlar müheyyā. Rüstem oturup ta’āmdan ¹⁷ ve şarābdan murādı üzere şafalandı. Eger şāhibi var ise, gelür diyüp ol tekkenüñ abdāllarından oldı. Ve küre-i āyīne-i devrān ¹⁸ ne şüret gösterür diyüp aña muntazır oldı. Çünki ahşām oldı, bir kütürdi peydā oldı. Ha işte, şāhib-i hāne geliyor ancaķ ¹⁹ diyüp kalkdı. Kapunuñ ardına pinhān oldı. Ve ol aradan temāşā eylese gerek, nā-gāh anı gördi, bir piyāde kapudan içeri girdi. Gelüp ²⁰ ol kaşruñ ortasına bir şem’-i fūrüzān dikdi. Der-’aķab biri dağı gelüp ol dağı bir şem’-efrūhte vaz’ eyledi. Biri dağı, biri dağı ²¹ **netice-i kelām** kırķ piyāde gelüp kırķ şem’a dikdiler. Bir piyāde dağı gelüp cümlesi aña ayağa kalkup ta’zīm eylediler. Ol piyāde geçüp ol tahtda ²² karar eyledi. Rüstem diķķat idüp baķdı. Kendi ile meydānda ceng eyleyen piyādedür. Bildi ki Şürek ‘Ayyār’dur ve bu mekān ²³ anuñdur. Rüstem şafā idüp şād oldı. "Evvel āhir bize bir

‘ayyār elbetde gerekdür. Hıŝūsā bizüm merhūm Semek ‘Ayyār’uñ ođlu imiŝ. Bolay ki ²⁴ ŝol ‘ayyārı kendime yār u vefā-dār idebileydüm" diyüp gōñül evinden niyāza baŝladı. Ammā bunlar oturup meclis kenārına dizildiler. ²⁵ Andan yidiler, içdiler, bir miqdār keyf iriŝdürdiler. Tamām kelleler germ ü hātırlar nerm olduğa Ŝürek baŝ kaldırup bu kırk nefer ser-bāzī [12b] "Getürüñ imdi, bugün taŝŝilñüz nedür, görelüm" diyince her biri ellerine giren der-āmetlerin ortaya kōdular. Meger bu ‘ayyārıların ‘ādet-i me’lūfeleri ² ol idi kim her gün ŝehre tebdīl-i ŝüret girerlerdi. Püt-perestlerden tenhā buldukların öldürüp mälların ellerinden alurlardı ³ ve getürüp meydāna koyup taksīm iderlerdi. Vāfir nesne peydā olinmiŝ-ıdı. Ŝürek mümtāz bu taŝŝil olan eŝyāyı taŝŝif idüp ⁴ kendi aldı ve niŝfin kırk nefer ‘ayyāra taksīm eyledi. Rüstem hemān ol pinhān olduğı yirden yab yab çıkdı. Ammā Ŝürek ⁵ çatırdıyı iŝidüp nedür ol çatırdı, bre kimdür göreyin, ŝakın hırsız gelmesün, dirken Rüstem zāhir olup kapuya [---] "İy ⁶ ‘ayyārlar bize de hiŝse yok mıdır?" diyince Ŝürek gördi kendi ile meydānda ceng eyleyen zengīdür. "Bre komañ ŝol siyāh kaŝrān tulumı kıyāfeti ⁷ zengīyi" diyince kırk nefer ‘ayyār teber çeküp Rüstem’üñ üzerine hücum eylediler. Rüstem bunları birer birer kılıç altına alup ŝoydı. Kaŝpudan taŝra küŝād viridi. ⁸ Faŝaŝ içeride Ŝürek kaldı. Ŝürek ‘Ayyār bu hālî görüp "Bre hey nā-bekār kıŝ aŝŝāmı çehreli zengī bizden ne istersin?" diyüp ⁹ dīvārdan teberin kapdı ve Rüstem’üñ üzerine toğrı yürüdi. Rüstem, Ŝürek’in dirsegine bir el arŝası öyle urdı kim hemān teber ¹⁰ Ŝürek’in elinden ŝıçrayup zemīne düŝdi. Andan Rüstem, Ŝürek’in kemerinden kaŝpup eline aldı, ammā Ŝürek kıya balığı gibi, Rüstem ¹¹ bend eyleyem dirken Rüstem’üñ dizi altından zevleyüp çıkdı. Bre bre idüp Ŝürek firār ideyüm didükde Rüstem öyle bir haykırıŝ ¹² haykırdı kim Ŝürek ŝaŝup kaldı. Rüstem hemān duvālinden kaŝpup baŝınuñ üzerinden ol kadar ŝallayup devr itdüdi kim Ŝürek’in ¹³ ‘aklı gidüp lā-ya’kıl oldu. Rüstem, Ŝürek’i zemīne urup iki destin kaŝfāsına bend eyledi. Kemendin ucın eline alup ol kaŝrda ¹⁴ ne kadar eŝyā var ise cümlesin Ŝürek’e yükledüp ol kaŝrdan taŝra çıkardı. Ve Ebreŝ-i gül-endām-ı baħrīnūñ yanına gelüp süvār oldu.

Ol ¹⁵ kırk nefer ‘ayyārlar gördiler efendīleri Şürek ‘Ayyār’ı zengī tutup bend eylemiş ve arŝasına ‘azīm yük urmiŝ alup gitse gerek. Bunlar ¹⁶ Rüstem’üñ dört tarafından üzerine hücum eylediler. "İy nā-bekār zengī, ser-dārımız olan Şürek-i mümtāzı kında alup gidersin, şalı-vir" diyüp ¹⁷ birer şey havāle eylediler. Hemān Rüstem, Şürek’in gerdānına tīg tayayup "Varıñ, gidiñ, yoħsa hemān şimdi başını kesüp dünyāya ¹⁸ gelmedüğe döndürürem ve cümleñüzi dağı kırup biriñizi şağ kōmazam" didi. Bu arada Şürek dağı feryād idüp "Bre kurlağan ¹⁹ uğrayası kaħpe oğulları varın gidiñ,

yoħsa eger beni öldürürse sizüñ biriñüz sağ kırtılmaz, cümleñüz katl eyler" didi. Bunlar²⁰ daħı girü çekilüp giñ yirden Rüstem'i gözetmege başladılar ki Şürek'i n'eyler, görelüm, didiler. Rüstem daħı Şürek 'Ayyār'ı rikābınca²¹ alup Selīm pīr olduğı mekāna toğrı gitdi. Şürek bend-ile ve bu kadar eşyā arkasında yine Ebreş'in ayağı ile pire gibi²² kalkardı. Tā kim Selīm pīrūñ olduğı mađāraya geldiler.

Rüstem, Ebreş'i giyāha şalup ve Şürek'in arkasından eşyāyı²³ indirüp Şürek 'Ayyār'ı bir dıraħta şara-ıodı. Sührāb ve Nevrūze Bānū görüp Rüstem'e taħsīn eylediler. Rüstem'e ol pīr su'āl²⁴ eyledi: "Ne taqrīb ile getürdüñ?" diyü, Rüstem daħı niçe oldısa, naķır ü kıtmīr vukū'ı üzre taqrīr eylediler. Selīm-i Sebze-puş ħayrān²⁵ oldı. Dönüp Rüstem, Selīm pīre "İy pīr-i mübārek bu 'ayyār Semek oğlıdur dirsin. Bu diyāra ne tarık ile düşdi, nākl eyle, işidelüm [13a] işidelüm" didi. Selīm pīr de başladı naķl eylemege. Eyitdi: "Yā Rüstem, muķaddemā saña nākl eyledüğim kal'anuñ pādişāhı Ĥurrem Şāh şenī idi.² Bu Yāfeş oğlıdur, şeytān 'aleyhi'l-la'nenüñ iğvāsına uyup pūt-per[es]t oldı ve şimdi ħāliyā kal'ada ne kadar kimse var ise³ işte gördin, gerdānlarında birer pūt ve birer ħāc aşmışlar. Ben vezīri idüm, soñra Yāfeşbabasın tıutup ħabs eyledi ve baña⁴ daħı pūt-perest ol didi, ben olmadum. Deryā yakındur, başladı deryādan çıkup gelen bāzergān müsāfirleri ġāret idüp ve mälların⁵ alup gemilerin zabt eylemege. Bugün yine gemi gelüp içinden vāfir kimse çıkdı, cümle bāzergān ve ħudā-perestlerdür ve içlerinde bu Şürek'i⁶ gördüm, bir küçük şatır ođlancuķdur. Bāzergānlardan su'āl eyledüm: "Biz Gīlān zemīninden gelürüz ve bu ođlancuķ Semek 'Ayyār'uñ oğlıdur.⁷ Babası Īrān diyārında şāhib-kırān-ı 'ālem olan Rüstem ibni Zāl-i zamānuñ 'ayyār başısidur, dimişler bu daħı heves idüp babasın ārzū⁸ eyler ve hem Gīlān zemīnde elinden 'āciz olup Ĥürşīd Şāh bunu öldürmek istedi, bu da firār idüp bize uydı. İşte bizüm⁹ ile bunda geldi" didiler. Ammā Yāfeş Şāh cümle bu bāzergānları tıutup "Eger pūt-perest olursañız, sizi öldürmem ve illā cümleñüzi¹⁰ katl eylerem" didi. Bāzergānlar cümle ölüm kıorkusından cümle pūt-perest oldılar, bu oğlan olmadı. "Ben yarıdan-perestlikden dönmem"¹¹ didi. Yāfeş Şāh bu oğlanı öldürmek murād eyledi, ben ricā eyledüm, bu oğlanı Yāfeş Şāh'dan aldum ve terbiyye eyledüm. 'Ulūfe¹² ta'yīn idüp 'ulüm öğretdüm, ammā şehirde kıanda pūt-peresti tenhā bulduķda katl eylerdi. 'Āķıbet vāķıf oldılar kim bu fesādı¹³ eyleyen bu oğlandur. Yāfeş Şāh'a şikāyet eylediler ve baña daħı şikāyet eylediler. Birķaç def'a eyleme diyü tenbīh eyledük, ammā¹⁴ müfīd olmadı. Söz kıabül eylemedi. Şehirde kıırķ kadar kendi gibi 'ayyār bulup kendüye yār u refık eyledi. Yāfeş Şāh gördi, söz¹⁵ kıabül eylemez, tıutup öldürmek murād eyledi. Bu 'ayyār da firār idüp tağlarda mesken tıutdı. Kıırķ nefer obasıyla gice ve gündüzde¹⁶ gelüp

şehirde niçe fesād iderler. Halk her gün gelüp Yāfeş Şāh'a şikāyet ve tezallüm iderlerdi. Yāfeş Şāh bir vechle bu 'ayyāra ¹⁷ dest-res bulımadı. 'Ayyāruñ elinden halkuñ şikāyetinden 'āciz-i fermānde kaldı. Baña, "İy nā-bekār koca, hep bu fitneye ¹⁸ ve fesāda sen sebep olduñ. Ol zamān ben bu oğlanı helāk iderken elümden alduñ, terbiye ile işlāh olur ve senüñ dīnine girer ¹⁹ didüñ. Şimdi başımıza bu belāyı getürdüñ" diyüp cümle mālum ve ehl-i 'ıyālüm gāret itdürdi ve beni katl eylemek murād eyledi. Bu 'ayyār ²⁰ duyup geldi. Yāfeş Şāh'uñ dīvānın başup beni elinden alup hālāş eyledi. Ben de bu mağārayı bulup bu şoffayı yapup ²¹ ol zamāndan beri bunda sākīnem. Kendi 'ibādet ve tā'atüme meşgülelem ve bu 'ayyār her zamān böyle gelüp Yāfeş Şāh'la ceng ²² eylerdi.

Rüstem, Selīm-i sebze-püş'dan Şürek 'Ayyār'uñ ser-güzeştin işidüp hayrān oldu ve Şürek'e tahsīn ü āferīn eyledi ²³ ve dönüp 'ayyāra "Gel, imdi bu kadar zamāndan beri bu yolda gezmişsin, şimdi baña hıızmet eyle, saña 'azīm ri'āyet ideyüm. ²⁴ Hüküm gālibüñdür, çünkü galebem zuhūr eyledi. Kişi gālibine hıızmet eylemek 'ayıb degüldür" didi. Şürek 'Ayyār ağlayup "İy pehlüvān, benüm murādum ²⁵ İrān'a varup pederüm Semek 'Ayyār ile Rüstem-i şāhib-ķırān hıızmetinde olmaķ idi. Ammā n'eyleyem, felek müsā'ade eylemedi, beni senüñ gibi [13b] siyāh zengī elinde esīr ü giriftār eyledi. Çünkü giriftār oldum, hemān ba'de'l-yevm başumı kes, ben de dünyā rāhatından hālāş olayum, şimden şöñra ² dünyāda baña dirlik hāramdur. Eger hālāş daħı olursam, öyle bil kim seni daħı şimden girü komam, bir gice gelüp başını keserem. Ben senüñ ³ gibi siyāh zengīye hıızmet eylemem" didi. Rüstem daħı Şürek 'Ayyār'uñ çiger darlıgına tahsīn eyledi ve dönüp eyitdi: "Yā Şürek, şimdi ⁴ sen Rüstem'i görseñ gayrı ser-keşlik itmezdüñ ola" didi. Şürek eyitdi: "Niçe ser-keşlik behey pehlüvān, şimdi ben Rüstem ibni Zāl'i görsem, ⁵ ser-keşlik eylemek degül, belki hālīñ vü kademīn çeşm-i cihān ya'nī [na'īmini] tütüyā-vār çekerdüm ve olanca hıızmetinde olup kulu olurdum" didi. ⁶ Rüstem gülüp "İy 'ayyār hātırım hoş tutup kederin def olsun, işte ol Rüstem didükleri kimse benüm" diyüp kendin bildürdi. ⁷ Şürek inanmadı, 'ākıbet ketfinde olan hālī gösterdi ve Sührāb ve Nevrüze Bānū şehādet eylediler. Pīr Selīm daħı "Yā Şürek, işte ⁸ istediğın Rüstem budur" didi. Şürek 'Ayyār daħı gayrı i'timād idüp 'aklı kesdi. Rüstem-i dāsītān daħı Şürek-i mümtāzın bendin ⁹ alup babası Semek 'Ayyār'ı [Burzī] öldürdüğın nakl eyledi. Şürek babası için biraz ağladı. Şürek 'Ayyār'uñ fedāyīleri daħı gelüp ¹⁰ Rüstem-i dāsītānuñ ayağına düştiler ve cümlesi bende-i fermān-beri oldılar. Rüstem bir nāme yazup Şürek-i mümtāza virdi, "Var bunı Yāfeş ¹¹ Şāh'a ilet. Yine baña cevāb getür" didi.

Şürek n'ola diyüp nâme-i şâhib-kırânîyi alup birkaç 'ayyârlar ile 'azm-i Yâfeş Şâh diyüp ¹² revâne oldılar. Rüstem dağı Şürek gitdükden sonra Sührâb'ı ve Nevrüze Bânü'yü bilüp pîre vidâ' idüp ƙal'a cānibine revâne oldılar. Ammâ ¹³ Şürek muƙaddemâ ƙal'adan girüp Yâfeş Şâh dīvānına irdi. Kendin 'arz idüp izīn olup içeri girdi. Ādâb-ı şâhî yirine getirüp ¹⁴ şâhib-kırân-ı 'âlemün nâmesin şundi. Yâfeş Şâh, Şürek'e bakup "Yâ Şürek, bu nâme kimündür" didi. Şürek dağı eyitdi: "Ĥâliyâ seni benüm elümden ¹⁵ alan 'Ankâ-yı Zengî-yi Bülend-pervâzındur. Mefhüm-ı nâmede mestürdur" didi. Yâfeş Şâh nâmeyi oƙıdı, mefhümü "Ben ki şâhib-kırân-ı 'âlem olan ¹⁶ 'Ankâ-yı Zengî-yi Bülend-pervâzem, sen ki Yâfeş Şâh'sın. İştüm müslimân iken şeytân-ı 'aleyhi'l-la'ne iğvâsı ile püt-perest olmışsın, ¹⁷ âteş-perest dağı olmışsın. İmdi nâmem vusül bulduƙda püt-perestlikden fâriğ olup, ĥudâ-perest olasın. Eger yok diyüp ¹⁸ 'inâd u muĥâlefet iderseñ, başunı kesüp nâm u nişânını 'âlemden ĥak eylerem" didi.

Yâfeş Şâh bu sözden elem çeküp gâyet gâzaba geldi, ¹⁹ "Ankâ-yı Zengî didügin kimdür?" didi. Şürek 'Ayyâr "Öyle dime Yâfeş Şâh, ben felege kelek, sîmurğa sinek dimez iken, beni tutup giriftâr ²⁰ eyledi. Bir ĥâl ile cevâba ƙâdir olmayup elinden 'âciz olup ƙaldum. 'Āƙıbetü'l-emr emân diyüp bendesi oldum" didi. Yâfeş Şâh ²¹ dönüp Şürek'e "İy Ĥurrem-zâde bunca zamândur elinden neler çekdüm, ne ƙanlar yutdum. Şimdi gelmişsiñ, bir ƙara yüzlü nâ-bekâr zengîyi medĥ ²² idersin. Tutuñ şol nâ-bekâr Ĥurrem-zâdeyi" diyince ser-henglerden birkaçı murâd eyledi kim Şürek 'Ayyâr'uñ üzerine yürüyüp tutalar. Şürek ²³ bir kerre ĥançerin ĥilâfından 'uryân eyleyüp niçe pertâb eyledise Yâfeş Şâh'ın tâ öñinde bulundu ve sînesine bir ĥançer-i ser-tîz öyle ²⁴ urdı kim sırtından perrân oldu, ya'nî yalman gösterdi. Erbâb-ı dīvân bu ĥâli görünce ĥây nâ-bekâr sen misin pâdişâhımızı öldüren ²⁵ diyüp her taraftan ĥücüm eylediler. Şürek gördi bütün ƙal'a ĥalkı kendüsine birden ĥulûv eylediler, âĥir neft-endâzlık eyleyüp ĥalkı [14a] ĥalkı marmara çırası gibi çayır çayır yakup şehri fenâya viridi.

Ez-in-cānib rāvī eydür: Rüstem-i nâmdâr dağı Sührâb-ı nev-cüvân ile Nevrüze ² Bânü ile ve 'ayyârlar ile Şürek 'Ayyâr'uñ ƙafâsınca ƙal'aya doğrı gelürler idi. Gördiler ƙal'ada bir ƙızılca ƙıyâmetdür ƙopdı, hemân Rüstem de ³ ƙal'a ƙapısından içeri Sührâb Şâh'la başdılar tîđi. Rüstem na'ra urduƙça güyâ ƙal'a zîr ü zeber oldu, ƙıyâs olunurdu. **Ĥâşıl-ı kelâm** ⁴ Şürek 'Ayyâr dağı Rüstem'uñ na'râsın işidüp dibelik şevƙa gelüp kırk nefer 'ayyârlar dağı her biri bir taraftan yürüyüp kimi neft-endâzlık ve kimi ⁵ seng-i felâĥın ve kimi teber ve kimi ĥançer ile şehre ƙan seyl gibi aƙdı. Püt-perestler bu ĥâli görüp amân çağırışdılar. Rüstem amân şadâsın işidince cengden ⁶ el çekdi. Ve bu arada Şürek 'Ayyâr, Yâfeş Şâh'ın başın kesüp getürdi, Rüstem'e 'arz eyledi. Rüstem bu nedür

didükde Şürek ‘Ayyār eyitdi: "Yāfeş ⁷Şāh’uñ başıdur" diyince Rüstem ğazaba gelüp Şürek’e "Tüh ‘ayyār niçün eyledüñ, senüñ ne ħaddiñdür pādişāh helāk eylemek? Eger bir ğayrı maħal olaydı ⁸ dīnüm ħaħkıyçün seni helāk iderdüm. Şaħın bir daħı bu küstāħlıġı eyleme, yoħsa seni bacaġından tutup iki yırtaram" didi.

Bu arada Sührāb-ı ⁹ Tenhā-rū Şāh ve Nevrūze Bānū ricā eylediler. Rüstem, Yāfeş Şāh’uñ taħtın kılıçlayup zabt eyledi ve Ħurrem Şāh’ı ħabsden çıkardı. ¹⁰ Yine yirine pādişāh eyledi. Pīr Selīm’i getürüp yine baş vezīr idüp bütün umūr-ı salţanatı aña tevfīz eyledi. "Yā Ħurrem Şāh, eger ¹¹ Selīm pīrin sözinden ħāric iş eylesen, soñra seni katl eylemem" didi ve şehrin içinde her ne kadar pūt-perest var ise cümle ¹² yezdān-perest eyledi. Biş on gün ol diyārda eglenüp ‘işret ü şayd u şikār eylediler.

Bir gün yine Rüstem’uñ göñli seyāħat ¹³ ‘arzūlayup gitmek murād eyledi. Bunlara "Benüm ile bile gider misiz, yoħsa kalur mısız?" didükde bunlar "Biz senden ayrılmazız" didiler. ¹⁴ Rüstem "İmdi tedārük görilsün" diyüp kırk bīñ ‘asker ħāzır idüp Sührāb ve Selīm Dānā ve Ħurrem Şāh ve Nevrūze Bānū girüden ¹⁵ ‘asker ile yab yab izüm izleyüp geliñ" diyüp Şürek ‘Ayyār’ı rikābına alup bir cānibe revāne oldı. Rüstem’uñ ardınca ‘asker ile ¹⁶ şāhlar kalkdı. Ammā Rüstem-i dāsitān bir iki gün gidüp kanda aħşām olursa anda yaturlar idi.

Bir gün bir şaħrāya geldiler. ¹⁷ Ortasında bir bāġ-ı ferāħ-fezā ve bāġın öñinde bir laţif çeşme, çeşmenüñ ardı bir nāzük çemen-zār soffa bir ‘işret-ġāhdur kim bir şeye ¹⁸ beñzemez. Rüstem, Şürek’e "‘Ayyār şol bāġ ħatı nāzük yirde binā olınmış, lābūd bu bāġın bir de şāħibi olmaħ gerek. Hele girüp temāşā ¹⁹ eyleyelüm" diyüp bāġdan içeri girdiler. Gördiler bu bāġuñ orta yirinde bir qaşr-ı ‘ālī vaz’ olınmış. Eţrāfi şükūfe-zār. Rüstem, Ebreş’den ²⁰ inüp piyāde oldı. Ebreş’i bir yirde pinhān idüp kendi ile ol qaşruñ yanına geldiler. Gördiler kim ²¹ ħapusı küşāde. Andan yuħaru çıkdılar, ne gördiler, bu bir qaşr-ı ‘ālīdür kim bāġ-ı iremden nişān virür ve bir taħt ħurılıp ²² bir şāhāne meclis bezenmiş. Çenkler, tañbūrlar, erġanūnlr dōġölüp yatur. Meclisde ħūd, nār, tūrunc ve emrūd ve elma ve qaşsı ve şeftālī ²³ ve kestāne ve ġün-ā-ġün eţ’ime-i nefise ile taħaklar māl-ā-māl zerrīn ve billürīn sāġar-ı ġitī-nümālar ħaraf ħaraf meclisde ve sürāhīler ²⁴ ile bāde-i yāġūt-fām her cānibden ġerdān uzatmış. **Ħāşılı** bu bir meclisdür kim Cemşīd Şāh ol meclisi düşünde bile görmemişdür. ²⁵ Şürek, Rüstem’e "Devletlü şāħib-ħırān buña ni’met-i ġayr-ı müteraħħibe dirler. ‘Aklımızda yoħ iken bunu bize Yezdān-i pāk iħsān eyledi" diyüp [14b] meclis kenārına oturup istedikleri nevāleden tenāvül eylediler ve diledükleri sürāhīlerden bāde-i ġül-fām nüş eylediler. Ol kadar ² kim keyfler ġermā ġerm olup mest oldılar. Ba’de başladılar ġermiyyet-i bāde ile taţlu şoħbete.

Ammā üstād-ı sūhan-sāz ü rāvī-i nükte-³ pervāz bu destān-ı ġarībe’i ve bu hikāyet-i ‘acībe’i öyle naql ü beyān eyler kim meger Ferīdūn-ı feraḥ-niṣād neslinden ol diyārda ⁴ bir pādiṣāh var idi. Adına Şeddād Şāh-ı nīze-güzār dirlerdī. Ġāyet nīze fenninde māhir ve ḥaşmına kuvvet-i bāzūsı ile cevāb ⁵ virmege kādīr bir pādiṣāh idi. Ve bu pādiṣāhuñ iki iriṣmiş oğulları var idi. Birine ‘Anter Şāh ve birine Ḥusrev Şāh-ı ⁶ Gülgūn-süvār dirlerdī. Bu bāġ anlaruñ idi. Ḥikmet-i Ḥudā anlar da maḥfice bāġa gelüp ‘işret eylese gerek idi. Muḳaddem ādem gönderüp meclisi ⁷ ḥāzır u müheyyā eylediler ve dönüp yine şehre gitdiler, zīrā yabandan kimse gelüp ol bāġa girmek ne ihtimālī var idi. Varup ḥaber eylediler. ⁸‘Anter Şāh ile Ḥusrev Şāh raḥşlarına süvār olup şehirden çıkdılar. Şayd u şikār iderek ol bāġa geldiler. Ol mahalle geldiler kim Rüstem ⁹ ile Şürek ‘Ayyār tamām mest olup şoḥbet iderek Rüstem-i şāhib-kırāna bir miḳdār nevḥa ġalebe eyledi. Şürek’e eyitdi: "Yā Şürek, cüz’ī ¹⁰ ḥāb-ı āsāyiş ideyüm. Eger çok uyursam, beni uyandur" didi ve siperin zīr-i baġala alup bālin egerçi bāliş-i rūzigārı kaşruñ içi ¹¹ ser-ā-pā küster idi. Ammā ceng-āverlerin yaşduġı ekşerī siperilerdür. **Ḥāşılı**, Rüstem ḥāba vardı, Şürek daḥı yaluñuz eṭrāfi temāşā iderek ¹² gözlerin ḥāb alup ol daḥı kendinden geçdi. Nā-gāḥ ‘Anter Şāh ile Ḥusrev Şāh bāġa girüp ol arada Ebreş’i gördiler. "Bre bāġa ¹³ yād kimse gelmiş ancak" diyüp kaşrdan yukaru çıkdılar, gördiler meclis kenārında bir zengī pehlüvānı ile bir de ‘ayyār yatup ḥāba varmışlar. ¹⁴ ‘Anter Şāh, Ḥusrev Şāh’a "Birāder bunlar ḥırlu kimselere benzemezler. Ben şol ‘ayyārı bende çekeyüm, sen de zengīyi bend eyle" diyüp ‘Anter Şāh ¹⁵ Şürek’in ve Ḥusrev Şāh, Rüstem’uñ üzerine doġrı yüridi kim uyurken üzerine düşüp bende çeke. Ammā Şürek ayak patırdusından ¹⁶ uyanup gözün açdı. Gördi iki kimse pādiṣāhāne libāslar ile gelmişler. Biri kendüye kaşd eylemiş, biri daḥı Rüstem’e kaşd eylemiş. ¹⁷ Hemān Şürek ‘Ayyār yatduġı yirden bir pertāb öyle eyledi kim añsuzın ‘Anter Şāh da şaşup Şürek daḥı bir ṭarafā varup "Ḳalk ¹⁸ devletlü şāhib-kırān, bu ara ḥābā varacak yir degül, ancak üzerimize yād kimse gelmiş" diyü na’ra urınca Rüstem daḥı beliñleyüp gözün açdı, ¹⁹ gördi iki kimse kendülere kaşd eylemişler. Hemān Rüstem bir kerre ḥaykırup yirinden peleng mişāl atladı ve irüp bir eliyle Ḥusrev Şāh’ı ²⁰ bir eliyle ‘Antered Şāh’ı duvāllerinden ellerinden ḳapup zemīne urdı ve bunları bende çekeyüm diyince bunlar gördi ḥāl ayruḳsı oldı. Hemān ²¹ bunlar "Amān iy şīr-i siyāhān, bizi incitme. Bizüm saña zararımız yokdur. Bende-i fermān-beruñ olalum. Bize kıyma" diyüp zārīlḳ eylediler. ²² Rüstem bunları daḥı şalı-virdi.

Bunlardur yirlerinden ḳalkup geldiler, Rüstem’uñ öñinde temennā eylediler, "Buyuruñ sulṭānum ma’zūr olsun ²³ sizi ḥāb-ı rāḥatdan uyardık" diyü ‘özrlər dilediler.

Rüstem, māni' degüldür, diyüp oturup biraz bāde içüp keyf irişdürdiler. ²⁴ Rüstem bunlardan su'āl eyledi: "Siz kimsiñüz ve bu bāg gālibā sizüñ olmağ gerek" didi. Bunlar dağı "Belī iy şīr-i siyāh bizümdür. Buraya yaqın ²⁵ bir qal'a vardur, şāhına Seddād Şāh dirler. Nesl-i Ferīdün Şāh'dur. Biz anuñ oğullarıyuz, birimüze Husrev Şāh ve birimüze 'Antered Şāh dirler" didiler. [15a] didiler. Rüstem bunlaruñ kim idügin bildi. Bunlar dağı Rüstem'e "Gerçi küstāhlıkdur sulţānum, ammā siz kimsiñüz kim biz de ser-fürü eyledigimiz ser-veri ² bilelüm" didiler. Rüstem eyitdi: "Baña dağı 'Ankā-yı Zengī-yi Bülend-pervāz dirler ve hāliyā Hind'den zuhūr eyledim. Şāhib-kırān-ı 'ālem işte böyle tek ü ³ tenhā geşt-i güzār eylerem" didi. Bunlar da Rüstem'i bildiler.

Ol bāgda birkaç gün yidiler, içdiler, zevk-i şöhet eylediler. Ammā bunları Rüstem ⁴ birer eliyle kaldırup yire urduğundan derünī Rüstem-i dāsitāna kibr ü kīn eylediler. Fırşatın gözetmege başladılar. Bir tarīk ⁵ ile bend-i girāna çeküp ağız u intikām ideler. Ammā olmadı, zīrā Şürek yanlarından ayrılmazdı ve le'in sellem ayrılmış ve bunlar Rüstem'i ⁶ dağı dārūlamışlar, ammā Şürek'i nice eylesünler. Şürek'üñ ba'zı hareketinden gözleri Şürek'den dağı korkdı. **Netice**, bir nesne idemeyüp ⁷ iki birāder müşāvere eylediler, "Tenhālarında biz bunu bu bāgda idemeyüz, ancak şehre da'vet idelüm ve pederimiz Şeddād'a dağı ağıvāli ⁸ ifade eyleyelüm. Bir gün tamām kendimiz inandırıp bir gün fırsatın düşürüp dārūlayup bende çekelüm" didiler. Bu tedbīr üzre ⁹ Rüstem'e dönüp "Devletlü şāhib-kırān kadem rencide kılup buyuruñ şehre teşrīf idüñ. Varalum anda dağı birkaç gün zevk u 'işret ¹⁰ eyleyelüm ve pederimiz Şeddād Şāh ile dağı görüşüp şeref-i şöhetüñüz ile anlar dağı müşerref olsun" didiler. Rüstem da'vete icābet ¹¹ idüp bāgdan kalkdılar, şehre geldiler. Bunlaruñ babaları Şāh Şeddād'a ağıvāli bildürdiler. "Bāgımuza şöyle bir zengī gelmiş, bizi tutup ¹² öldürmek diledi, amān diyüp zinde vü qallāş 'ayyārı da var. Murādımız, inandırıp dārūlayup bende çekmekdür. Sen dağı aña göre ¹³ hareket eyle" didi. Şeddād Şāh dağı n'ola diyüp rızā virdi. Rüstem'i Şeddād Şāh istikbāl idüp getürdiler, kendi sarāylarına kondur ¹⁴ dılar. 'Azīm rüy-ı dīl gösterdiler. 'Ayş-ı 'işrete muqayyed oldılar. Bir hāl ile fırsat bulup Rüstem'i dārūdan geçüremediler.

'Ākıbet müşāvere idüp ¹⁵ Ebreş'i boşandurdılar. Ebreş şahrāya çıkup gitdi. "Bre şāhib-kırānuñ rahşı boşandı" diyü haber virdiler. Rüstem, Şürek'e "Var 'ayyār Ebreş'i ¹⁶ getür" didi. Şürek 'ayyār dağı Ebreş'in ardınca şahrāya segirdüp 'Antered Şāh ile Husrev Şāh bu arada fırsat bulup Rüstem'i dārūladılar, ¹⁷ lā-ya'kil idüp bende çekdiler. "Şimdi bunu niçe idelüm." didiler. Babaları Şeddād Şāh eyitdi: "Varuñ bunu Cābilsā'ya

iledüñ hem oynaduñ ¹⁸ ve hem Bānūlara pişkeş virüp Bānūları aluñ, ber-murād oluñ" didi.

Ez-in-cānib rāvī-i şīrīn-zebān eydür: Meger ol diyāra İskender-i Kübrā ¹⁹ bir metīn ƙal'a binā itdirüp adını Cābilsā ƙomış-ıdı. On iki ƙapusı var idi. Her bir ƙapudan ol bir ƙapusına varınca bir günlük ²⁰ yol idi, ya'nī etrāfı on iki ƙonaƙ idi ve tılsım idi, zāhiren ƙapuları görünmez idi. Ƙırƙ sekiz ƙulle idi. Her kim üzerine varsa, ²¹ bir ƙaraƙa ƙopup dīvār yarılıp bir şaḡş peydā olur, elinde ƙav ile ƙaƙmak tutar ve bir yol ƙaƙup bir āteş peydā olur. Üzerine ²² varan ādemi yaƙup kül eylerdi. Eger on bīñ ve yüz bīñ ādem daḡı bir uğurdan varsalar böyle iḡrāk bi'n-nār olurlar idi. Ve bu ƙal'anuñ ²³ içinde olanlar cümlesi ƙızlar idi. Ƙırƙ bīñ ƙız idi. Şāhları yine İskender-i Kübrā neslinden iki ƙız ƙarındaşlar idi. Birine Şemse ²⁴ Bānū, birine Enver Bānū dirlerdi. Ve şehrin tā ortasında bir dıraḡt-ı mūntehā bitmiş idi. Tahmīnen yidi sekiz ādem ancaƙ ƙucaƙlar idi. Bu dıraḡtı ²⁵ bunlar dürlü cevāhirler ile zeyn eyleyüp aña perestiş iderlerdi. Ve bu ƙızlar varup bu dıraḡtı ƙucaƙlayup ḡāmile ƙalurlardı. **[15b]** Erkek olursa, ƙal'adan taşra birağurlardı; ƙız olursa, iƙerüde beslerlerdi. Ve bu ƙal'anuñ muƙābilinde bir ƙal'a daḡı binā eylemiş-idi ² İskender-i Kübra, anuñ adın Çābilƙā ƙomışlardı. Erkegi ol ƙal'ada olurlardı kim işte Şeddād Şāh'uñ olduğı ƙal'adur ve ol ƙızlara ³ Antered Şāh ve Ḥusrev Şāh mā'il geĉinürlerdi.

Ve zıkr olunan ƙal'aların şahrāsında 'azīm çolistān ve ol çölde daḡı Ƙahramān-ı Ƙātīl neslinden ⁴ bir dil-āver olur idi. Adına Āzer Küşāsb-ı Yegāne dirlerdi. On iki bīñ ḡayme ile ƙırƙ bīñ 'askere mālik idi. Niçe bīñ ƙoyunu ⁵ ve şıgırı var idi. Öyle geĉer ulu idi ve iki ser-ƙaplanı var idi. Birine Hūmām-ı Şahrā-niḡīn ve birine daḡı Ƙaytās-ı Şahrā-niḡīn dirler idi. ⁶ Ve bir oğlı var idi, adına Hūm-ı Tīğ-zen dirlerdi. Zīrā tīğ fenninde māhir bir āteş-pāre dil-āver idi, nev-cüvān idi. Ve bir bahādıra ƙızı ⁷ var-ıdı. Adına Eremyan Bānū dirlerdi. On iki bīñ 'asker ile başƙa ƙonar göĉerdi ve Āzer Küşāsb-ı Yegāne didigimüz dil-āver Cābilsā ⁸ şāhı olan Şemse Bānū'ya 'āşıƙ idi. Şemse Bānū'nuñ daḡı Āzer Küşāsb'a meyli var idi. Şimdi Şeddād Şāh oğulları 'Antered Şāh ⁹ ve Ḥusrev Şāh'a "Varuñ bunu Cabilsā'ya iletüñ, Şemse Bānū ile Enver Bānū'ya 'arz idüp kendülerin alın" didükde, bunlar daḡı ¹⁰ Rüstem'i dārūlı bir file yükledüp on iki bīñ er-ile süvār olup 'azm-i Cābilsā eylediler.

Berüden Şürek daḡı Ebreş-i ¹¹ gül-endāmı şahrāda tutup yidegine alup dönüp ƙal'aya gelürken gördi, ƙal'adan biraz 'asker ƙıƙdı, gelür. Şürek, "Bu naşıl 'askerdür?" diyüp ¹² şübheye düşdi. Ebreş'i yine şalı-virüp bu 'askere geldi, ne gördi: Rüstem'i bir file yükletmişler, 'aƙlı başında yok. 'Antered ve Ḥusrev ¹³ yanınca on iki bīñ 'asker ile

alup giderler. Bildi ki bu nā-bekārın işi hīle imiş ve hīle ile Rüstem’i dār[ū]layup bende çekmişler. ¹⁴ Ammā ‘ayyār bilmez ki kanda alup giderler. Hemān varup Ebreş’i tutup üzerine süvār olup irakdan bunları gözetmeğe başladı. ¹⁵ Vāfir yir gidüp ‘Antered ve Hüsrev ve bir murğ-zāra gelüp kondılar. Rüstem’i filden indirüp bir dırahta şara-қodılar ve dārūsın ¹⁶ tazelediler.

Ammā Şürek tağa doğru ağlayarak gidüp "Efendimi eyā bunların elinden niçe halāş eyleyem?" diyüp giderken gördi ¹⁷ bir yirde çādırlar қurulmuş, içlerinde bir büyük çadır var. Ol büyük çadırın öninde bir niқab-dār kimse oturur. Şürek ¹⁸ ağlayup feryād eyledügin ol niқāb-dār görüp gel diyüp çağırdı. Şürek dağı bunuñ yanına vardı, ammā nālān-ı girye-künān. ¹⁹ Ol niқāb-dār "Ne ağlarsın, n’olduñ? Bir kimseden güç mi gördüñ?" didi. Şürek āh idüp "Nice ağlamayayum ki bir efendüm var ²⁰ idi, bī-günāh. Hüsrev Şāh ile ‘Antered Şāh hīle ile bend eylemişler. Şimdi öyle dārūlı, alup giderler, kanda götürürler bilmem. Aña ²¹ ağlaram" didi ve hāy hāy durup ağlamağa başladı.

Ez-in-cānib üstād-ı dānā öyle naқl eyler kim bu niқāb-dār meger Āzer Kūşāsb-i Yegāne’nüñ ²² duhter-i pākīze-ahteri olan Eremyān Bānū idi. Şeddād Şāh bu Āzer Kūşāsb’a harāc virür idi. Eremyān Bānū, Şürek ‘Ayyār’uñ giryesine ²³ merhamet idüp Şürek’e "Ağlama iy bī-çāre, seni gel pederüm Āzer Kūşāsb’a götürüyüm. Senüñ derdine dermān ol olur" diyüp Şürek’i ²⁴ aldı, pederi Āzer Kūşāsb-ı Yegāne’nüñ haymesine getürdi. Şürek gördi bir mükellef bār-gāh ve bir ādem ejderhāsı, bir pülād mücevher ²⁵ şandaliyyede geçüp қarār eylemiş. Ammā қatı heybetlü dil-āver. Şürek varup dāmenin pūs eyledi. Āzer Kūşāsb dönüp kızı Eremyān Bānū’ya [16a] Bānū’ya "Nedür kızum bu ādem niçün ağlar, kimden güc görmiş?" didi. Eremyān Bānū eyitdi: "Devletüm ata, bunuñ bir efendisi var imiş, ‘Anқā-yı ² Zengī-yi Bülend-pervāz dirler imiş. Gāyet manқāle pehlüvān imiş. Ammā Şeddād Şāh oğulları ‘Antered Şāh ile Hüsrev Şāh hīle ile yüzine ³ gülüp şarābına dārū қatup bende çekmişler ve alup giderlermiş. “Aña ağlar kim ‘ayyār da bilmez ki kanda alup giderler. Dünyāda mişli bulunmaz bir dil-āver-i ⁴ yegāne böyle bī-hüde yire telef olmak hayfdur diyüp bulsa kendi kendin helāk ideyor" didükde Āzer Kūşāsb-ı Yegāne bir kerre Şürek’e ⁵ heybetle nazar eyledükde Şürek gibi ciger-dār ‘ayyār Āzer Kūşāsb’uñ heybet ve şalābetinden vehm aldı. Āzer Kūşāsb dağı Şürek’e merhamet eyleyüp ⁶ "Elem çekme iy ‘ayyār, efendin ‘Anқā-yı Zengī’yi halāş eylemek benüm boynuma, rāhat ol. Otur hele, birkaç қadeh bāde nüş eyle, keyf irişdür" ⁷ didi. Şürek ‘Ayyār da oturup birkaç қadeh şarāb içdi. Andan Āzer Kūşāsb’uñ ayağına şarılıp "Kerem luţf eyle, iy ser-ver-i ⁸ ‘ālem, ‘Anқā-yı Zengī’ye bir çāre eyle" didi. Āzer Kūşāsb hemān "қанı Hümām?" diyince bir

bālā-ḳad mehb̄bir dil-āver gelüp Āzer Kūṣāsb'ũñ öñinde temennā⁹ idüp durdı. Āzer Kūṣāsb "Var Hümām, 'Antered ile H̄usrev'e söyle es̄irlerin alup bunda getürsünler" didi.

Hümām, n'ola diyüp çādırdan¹⁰ taṣra çıkdı ve raḥşına süvār olup 'azm-i leṣker-i 'Antered eyledi. Zırā Şürek 'Ayyār ḳondukları yiri diyüvirmişdi. Hemān 'Antered ile¹¹ H̄usrev'ũñ ḳonduğı yire geldi. Görenler Hümām'ı bilürlerdi. Bunlara "Āzer Kūṣāsb'ũñ ser-ḳaplanı Hümām geliyor" didiler. Bunlar "'Acabā aṣlı ne¹² ola? H̄arāc zamānı degül, ne huşuṣ için gelür?" diyüp hele Hümām'a ḳarşu çıḳup indürdiler. "Hoş geldüñ, iy dil-āver, şafā¹³ geldüñ" diyüp ta'zīm eylediler. Hümām "İy şehzāde sizde bir zengī es̄ir var imiş. Şāhib-ḳırān-ı Cābilsā elbetde getürsünler, göreyüm." didi.¹⁴ "Ḳalkuñ gidelim" didi. Bunlar bozulup "Ḳandan haber aldı ola" didiler. İnkāra ve muḥālefete ḳudretleri yoḳ idi. N'ola diyüp Rüstem'i yine¹⁵ öyle bend-ile dārūlı bir file yükledüp yola revāne oldu. Hümām-ı Şahrā-nişin, Rüstem'i ol heybet ve şalābetle görüp taḥşin eyledi.¹⁶ Ve bildi ki çok ḳuvvete mālīk zengīdür.

Hele Āzer Kūṣāsb'ũñ çādırına gelüp bār-gāh öñinde Rüstem'i indürdiler ve alup içeri girdiler.¹⁷ Āzer Kūṣāsb öñinde Rüstem'i ḳodılar. Ammā Şürek'i görünce türbede yılan görmişe döndiler. Bildiler ki 'ayyār söylemişdir. Āzer Kūṣāsb¹⁸ dönüp bunlara ḥitāb idüp "İy şehzādelere bu dil-āveri böyle niçün bend eylediñüz, ne cürm eyledi, ḳabāhatı ne idi?" didi.¹⁹ Bunlar "Sultānum, buña 'Anḳā-yı Zengī dirler, niçe şehriyārları tāt-ı tahtından āvāre eylemişdir. Bizüm diyārımıza daḥı gelüp bizi ele getürmek²⁰ istedi. Biz de imtiḥān olup galebe eyledük ve bende çekdük" didiler. Āzer Kūṣāsb "Yā niçün bunuñ 'aḳlı başında degüldür?", bunlar "Cabala²¹ masun diyü dārūladuk" didiler. Şürek feryād idüp "Ḳayır iy dil-āver-i 'ālem, yalan söylerler. Benüm efendim ikisin daḥı birden ḳapup ḳolına²² aldı. Amān bize ḳıyma, saña yaramaz ḳaşdımuṣ yoḳdur, didiler. Efendim daḥı bunlara amān virüp geldiler, efendim öñinde temennā idüp ḳal'aya²³ da'vet eylediler. Beni bir gün at boşandı diyü şahrāya gönderüp kendülerin dārū virüp bend eylemişler" didi.

Āzer Kūṣāsb emr eyledi²⁴ "Tiz şu dil-āverin dārūsın def' idüñ" didi. Şürek, Rüstem'ũñ burnına şarb sirke ile acı bādem yağı sürüp 'aḳlı başına gelüp²⁵ Rüstem göz açdı, kendin bir ḡarīb yirde gördi. Ḳarşusunda bir evren-i hey'et dil-āver meyl-i mināreye beñzer, yanında Şürek 'Ayyār [16b] ve bir tarafında 'Antered ile H̄usrev Şāh dururlar. Kendi daḥı baḡlı. Bildi kim kendüsün dārū virüp bend eylemişler. Āzer Kūṣāsb dönüp Rüstem'e² "İy dil-āver kendini nice müṣāhede eylersin? Gerçek bunlar seni darben zūr-ı bāzū ile mi bende çekdiler, yoḫsa bir ḥile ile mi bende çekdiler?"³ Doğru

söyle" didi. Rüstem tebessüm idüp "İy dil-āver, kendülerden şor nice olduğın, bilürler" didi. Āzer Küşāsb bunlara ⁴ su'āl eyledükde, bunlar öñine bakup süküt eylediler. Āzer Küşāsb "kıssā ma'lūm oldı" diyüp döndi Rüstem'e "Pehlūvān şimdi seni ⁵ şalı-virseler, nazarımızda bunlar ile bir kerre güreşmek cā'iz olur mı?" didi. Rüstem "Bir degül, n'ola dilersen beş kerre güreşelüm" diyince ⁶ Āzer Küşāsb emr eyledi, "Alıñ şu dil-āverin bendin" diyüp Rüstem "Hayır, iy dil-āver biz kimseye bendimüz aldırılmazız" diyüp zūr eyledi. ⁷ Kütür kütür bend ü peyvendüñ şikest eyledi. Āzer Küşāsb ve cümle anda olanlar Rüstem-i dāsītāna taħsīn ü āferīn eylediler. Andan Āzer Küşāsb, ⁸ 'Antered ile Hüsrev'e eyitdi: "Komañ imdi. İşte haşmuñuz bendin kırdı. Eger yine bende çekebilürseñüz söziñüz rāstdur. Eger ⁹ eliñüzden gelmezse yalandur" didi. Bunlar göñüllerinden "Bağ imdi, yalan söylemek yolında mıdır? Şimdi yüzimüz kara olur, her zamān ¹⁰ yalan söylemek hazzı yoğımış" diyüp çāre nedür birer birer gelüp Rüstem-i dāsītāna yapışdılar. Aşlā yirinden zerre kadar hareket itdire ¹¹ mediler. Rüstem eyitdi: "Gelüñ ikiñüz birden tutuñ. Eger kaldırabilürseñüz yine gālib gelmiş olursuñuz" didi. Bunlar gelüp ikisi de birden yapışup ¹² zūr eylediler. Kaldırmağ şöyle dursun yirinden bile hareket itdüremediler. Andan Rüstem bir eliyle birin, bir eliyle birin tutup ¹³ ikisin birden kaldırıp yire urdı. Bunlar hacī olup öyle kaldılar.

Hemān Āzer Küşāsb ser-kaflanı Hümām-ı Şahrā-nişīn gelüp ¹⁴ "Pehlūvān benümle dağı imtiħān olur mısın?" didi. Rüstem n'ola diyüp duvālin teslim eyledi. Hümām-ı Şahrā-nişīn zor idegördi, olmadı. ¹⁵ Hümām dağı duvālin Rüstem'e teslim eyledi. Rüstem ednā zor ile Hümām'ı kaldırıp zemīne urdı. Kaytās-ı Şahrā-nişīn geldi, Rüstem'e yapışup ¹⁶ zūr eyledi, idemedi. Rüstem anı da kaldırıp sırtı üzerine zemīne kodı. Āzer Küşāsb āferīn idüp "İy dil-āver bizümle ¹⁷ dağı güreşmek cā'iz midür?" didi. Rüstem eyitdi: "N'ola, hemān senüñ gibi nām-dār ile teberrüken imtiħān olalum. Zīrā āvāze-i şecā'atüñ ¹⁸ işidirem. Biriñüz pehlūvān imişsiz" didi. Āzer "Hoş imtiħān olalum, ammā şimdi sen za'ıfsin bārī bugün diñleñ ¹⁹ yarın güreşelüm" didi. Rüstem eyitdi: "Hayır, hemān güreşelüm, 'özr bahāne ber-ṭarafdur" diyince Āzer Küşāsb-ı Yegāne bir yol gerindi ²⁰ ve sündi. Kara tağ gibi yirinden kalçup Rüstem'üñ öñine geldi. Birbirlerine şarılıp bir zamān aşağı yukarı sürişdiler. ²¹ Āhir Āzer Küşāsb gāzaba gelüp gayret ile Rüstem'i öyle silkti kim hāh-nā-hāh bir dizin büküp zemīne getürdi. Rüstem ²² zūr idüp zānūsın zemīnden aldı ve Āzer Küşāsb'ı öyle silkti kim Āzer'üñ iki dizin zemīne getürüp deve gibi çökertdi. ²³ Āzer Küşāsb zūr idegördi, dizlerin zemīnden alımadı. Rüstem şalı-virdi, eyitdi: "İy dil-āver yarın yine güreşirüz, ²⁴ bir hoşca imtiħān oluruz" diyüp apul apul bār-gāhdan ṭaşra çıkdı.

Bir na'ra urup Ebreş geldi ve üzerine süvār olup ²⁵ Şürek rikābında dāmen-i kūha doğru gitdi, varup bir dirāht sāyesinde inüp qarār eyledi. Beride 'Anter ve Hüsrev dağı Āzer'e [17a] Āzer'e vidā' idüp 'askerlerine gitdi. Varup ol elem ile bir cūy-bār kenārında oturup 'işret için öñlerine meclis kurup ² kurup 'ayş-ı 'işrete ve bezm-i şohbete başladılar. Rüstem yaluñuz oturup qarını açıkdi. Gördi 'Antered ile Hüsrev kenār-ı cūy-bārda ³ meclis kurup 'işret iderler. Şürek 'Ayyār'a "Müdded-i 'ömrümde boğazum için bir ferd ile gavgā eylemedüm. Ammā şimdi iktizā eyledi. ⁴ Herçi-bād-ābād varup 'Antered ve Hüsrev'ün öñinden meclislerin aluram" diyüp kalkdı. Bunların üzerine yürüdi. Hüsrev ⁵ ve 'Antered bildiler kim 'Ankā-yı Zengī ta'āmdan ötüri gelür, hemān meclisi öyle birağup kaçdılar. Rüstem meclisi cümle divşürüp ⁶ Şürek de geldi. Şürek'e yükledüp kendi dağı bir cām ile iki sepū-yı bāde alup yine ol dirāht sāyesine gelüp 'işrete ⁷ başladılar. Tamām keyflerin düzüp qarınların doyurup bir miqdār dağı hāba vardılar. Çünkü şabāh oldı, āfītāb-ı şabā-bağş ⁸ ufq-ı mu'azzamdan tulū' idüp 'ālemi nūr-ıla şu'ā eyledükde Rüstem ve Şürek yirlerinden durup 'ibādetlerin eylediler. Andan bakıyye-i ⁹ def'-i humār eylediler.

Ammā Āzer'ün dünden Rüstem'e öykesi var idi. Kendüsine begleri yanında ol kadar galebe gösterdiğinden ¹⁰ gāzabla kös-i nağāresin çaldırup cümle süvār oldı. Ve Rüstem'e doğru gelüp saf tutdı. Rüstem dağı Ebreş-i gül-endāma ¹¹ süvār olup Şürek rikābında ol yirden inüp geldi. Miyān-ı meydāne girüp cevelān eylemege başladı. Hemān Āzer Kūşāsb ¹² tarafından Hümām-ı Şahrā-nişīn at sürüp meydāne girdi. Ve Rüstem-i dāsītāna muqābil oldı. Rüstem, Hümām'a "Yā Hümām, dün sen benümle ¹³ küşt-gırlıkde imtiḥān olmuş idüñ. Bugün yine meydānuma niçün geldüñ? Gelmege bā'is nedür?" didi, Hümām eyitdi: "İy pehlüvān ben ¹⁴ küşt-gır degülem, meydān-gıremā. Bu ceng ḥālī küşt-gırlıge kıyās olunmaz" diyüp ḥamle eyledi. Rüstem-i dāsītān, Hümām'ün ḥamlelerin ¹⁵ men' idüp nevbet kendüye geldükde Hümām'a nīze ile gelüp ḥatā maḥallinde bir ta'n-ı nīze urup Hümām'ı raḥşından aḳdardı. ¹⁶ Hemān Kaytās-ı Şahrā-nişīn at sürüp Rüstem'ün öñin aldı. Rüstem, anuñ dağı ḥamlelerin men' idüp bir darb ile ālüde ¹⁷ eyledi.

Āzer Kūşāsb-i Yegāne altında olan raḥşın sürüp Rüstem'e ber-ā-ber oldı ve ādāb ile 'aşk eyledi. Rüstem, Āzer Kūşāsb'ün ¹⁸ 'aşkın alup merḥabā eyledi ve dönüp Āzer Kūşāsb eyitdi: "İy dil-āver, sen böyle bir ser-firāz yegāne dil-āver olasın, niçün ¹⁹ bir pādīşahuñ cihān pehlüvānı olmazsın" didi. Āzer Kūşāsb āh idüp "İy dil-āver-i 'ālem bu yakında bir şehır vardır. ²⁰ Adına Cābilsā dirler. Tılsımdur, içinde 'avratlar olur. Pādīşāḫlarına Enver Bānū dirler. Bir hemşiresi vardır, adına ²¹ Şemse Bānū dirler, aña

‘aşıqam. İstedüm, gelmedi, aña ser-gerdānım. Bu diyārlarda beni alıqoyan ol Bānūnuñ ‘aşkıdur" diyüp ²² çünkü başladılar birbirlerine hamle teklifi idüp āhir-i kār Āzer Küşāsb el nīze ye urup irişdi. Rüstem’e bir nīze ²³ havāle eyledi. Rüstem siper-i Gürşāsb’ı ber-ā-ber şundi. Yalman-ı nīze āyīne-i siperi pūs eyledükde ‘alev ‘alev āteşler saçılıp ²⁴ etrāfda olan hār-ı hāşāki sūhte kıldı. Rüstem’uñ qolları harekete gelüp siper-i sīneye meyl eyledi. Rüstem-i dāsītān ²⁵ dağı nīzeyi tabancalayup zīr-i bağaldan yol gösterdi. Bebr-i bī-beyānı oğşayup geçdi. Āzer Küşāsb nīzesin zabt eyledi. [17b] Ser-meydāna irdi, öteden döndükde Rüstem dağı ol nīze-i bārkeşe urup irişdi. Āzer Küşāsb’a bir nīze havāle eyledi. ² Āzer Küşāsb dağı siper ber-ā-ber virüp yalman-ı nīze āyīne-i siperi pūs eyledükde Āzer Küşāsb’uñ qolları bükilüp siper-i sīneye kapandı. ³ Āzer Küşāsb bre bre diyüp ne hāl ise gayret-ile nīze-i bārkeşi biraz yolından ayırıp qoltuq altından yol gösterdi. Zirh toka ⁴ ların birbirine katup çağışdarak Rüstem nīze’i zabt eyleyüp ser-meydāna vardı. Āzer Küşāsb, Rüstem’den bir nīze yidi kim tamar-be-tamar ⁵ haber-dār olup başın şaldı. "Nedür bu zengīde olan kuvvet ü metānet ve fārislik?" diyüp zarūrī taḥsīn eyledi. Ve ol öyke ile ⁶ kapdı gürzin irişdi. Rüstem’e bir darb-ı gürz havāle eyledi. Rüstem, gürz-i gāv-seri ber-ā-ber virdi. Gürz gürze doqındukda tāk ⁷ taraқа-i tūmturākı āfāku’ṭ-tāk olup gürz gürzden kaydı, baş kaçurup arkada olan Qahramān-ı Kātīl’in siperine aldükda ⁸ siper āyīneleri çarh urdı. Rüstem lenger virince Ebreş-i gül-endām-ı baḥrīnūñ şikemi zemīne meyl eyledi. Rüstem, Āzer’den bir darb yidi kim ⁹ dağı seyāhate çıkaldan beri ol darbı oğlu Ferāmurz’den Hind ülkesinde yimişdi.

Hāşılı, aldı ve şavdı; nevbet kendüye ¹⁰ geldükde gürz-i gāv-seri onıncı bahşından kapup Āzer Küşāsb’a irişdi, bir darb-ı gürz urdı. Āzer Küşāsb dağı gürz ber-ā-ber virüp ¹¹ darb-ı gürzi arkasında olan sipere aldükda Āzer Küşāsb’uñ kaddi dal olup lenger virince altında olan raḥşın miyānı kemān-ı hallāca ¹² döndi. **Hāşılı**, aldı ve şavdı, ammā bir darb yidi kim müddet-i ‘ömrinde dağı bu darbı bir pehlüvāndan yimemiş-idi. Taḥsīn eyleyüp gürzin ¹³ kapup irişdi, Rüstem’e bir darb dağı urdı, Rüstem men’ eyledi; Rüstem urdı, Āzer men’ eyledi. **El-kışsa**, bunlar yek-ā-yek gürz-i girān cengin ¹⁴ idüp aḥşām olınca birbirlerinūñ vücūdların sindān-ı āhen-gerān mişāl güfte eylediler. ‘Ākıbet aḥşām olup Rüstem, Āzer’e bir darb urup ¹⁵ Āzer de men’ eyledi. Andan devr idüp Āzer de tırdı. Rüstem, Āder’e eyitdi: "İy dil-āver bugün senūñle akrān cengi idüp ¹⁶ ayırd olmaduk. Yarın yine görışelüm" diyüp Āzer Küşāsb dağı dönüp çadırına geldi. Hümām ile bir şofra ve iki sebū bāde bir gulāmuñ ¹⁷ başına şofrayı ve iki sebūyı başına koyup Rüstem’e gönderdi. Hümām gelüp Rüstem’e "İy sır siyāh pehlüvānumuz, Āzer Küşāsb selām idüp ¹⁸ bu ta’āmdan yisün ve bu şarābdan içüp takviyyet-i beden hāşıl eylesün.

Yarın ceng eylemege iktidārı bulınsun" diyüp gitdi. ¹⁹ Rüstem, Şürek'e getir diyüp ta'âmı yidiler, bādeyi içdiler, yatup uyudılar.

Şabāh oldı, yine iki cānıbden ıalılıp hālıka 'ibādet ²⁰ eyledükden şofra Āzer Kūşāsb ceng-i harbī çaldırıp bindi. Rüstem dağı süvār olup yine meydāna girdiler. Āzer Kūşāsb kapdı ²¹ gürzin, irişdi, Rüstem'e bir çarb urdı. Rüstem dağı men' idüp Rüstem urdı, Āzer men' eyledi. Yek-ā-yek aḥşām olıncā ceng ²² eylediler. Yine aḥşām döndükde Āzer Kūşāsb, Rüstem'e bir şofra ta'âm ile iki sūrāhī bāde gönderdi.

El-'uhdetü 'ale'r-rāvī; Rüstem ile Āzer ²³ Kūşāsb otuz toköz gün kelle-ber-kelle ceng idüp birbirlerinin başına cihāni teng eylediler. Kırkıncı gün Rüstem evvel ceng-i harbī çalıduğı ²⁴ gibi süvār olup meydāna girdi. Āzer Kūşāsb öñin alup gün felege gelince ceng eylediler. 'Āḫıbet Rüstem, Ebreş'in licāmın keşide kılıp ²⁵ durdı. Ve Rüstem dağı Āzer'e devr idüp döndi. Āzer'e "Yā Āzer, senüñle bu gün kırk gündür ceng eylerüz. Cengin evveli nīze, āhiri duvāl [18a] duvāl kemüdur. Senüñle raḥşarımızdan inüp duvāl tutuşalım" didi. Āzer Kūşāsb n'ola diyüp raḥşardan zemīne indiler. Biribirlerine ² şaldılar. Muşt muştā yağa yağaya alup āhir duvāl duvāla olup Rüstem duvālin Āzer Kūşāsb'a teslīm eyledi. Āzer Kūşāsb dağı Rüstem'i ³ duvālınden tutup zūr-ı evvelde taraḫlığa degdi. İkinci zorda parmak üzere diküp üçünci zorda tırnaḫ üzere degdi. Rüstem zūr ⁴ idüp pāyların topuḫlarına varıncā gömüldi. Āzer Kūşāsb kapdı, şalı-virdi. Hemān teneffüs eyledükden şofra Rüstem dağı Āzer Kūşāsb'un ⁵ duvāline şarılıp zūr-ı evvelde dizine ber-ā-ber ıaldırdı ve ruḥşat virdi. Āzer Kūşāsb lenger vire-gördi, olmadı. Rüstem ⁶ ikinci zürda Āzer'i gögsine ber-ā-ber ıaldırdı ve yine ruḥşat virdi, üzerine lenger vire-gördi. Rüstem'ün ıolları bükülmedi. Rüstem ⁷ üçünci zürda Āzer'i başına ber-ā-ber ıaldırıp yidi adım şağına ve yidi adım şolina ve yidi adım ardına ve yidi adım öñine gezdürdi. ⁸ Şart-ı mu'ānaḫa icrā eyledükden şofra "Ma'zūr olsun, dil-āver şikeste vü beste" diyüp şırtın zemīne gösterüp yine ayağ üzere ıodı. ⁹ Āzer hemān bir kerre miyānından ḫançerin çeküp 'uryān idüp kendüsin öldürmek murād eyledi. Rüstem, Āzer Kūşāsb'ın bileğinden kavrayup ¹⁰ "N'işlersin yā Āzer, dīvāne mi olduñ? Āhir bu dünyādur, el elden üstündür. 'Arşa ııkıncā sen dünyāda kendine gālib bulınmasın mı dirsın?" ¹¹ didi. Āzer ağlayup "Yā 'Anḫā öyle degül, biz nesl-i Ḳahramān'danız ecnebīden gelüp kimesne bize galebe idemez, yine bize birbirimiz eyleriz. Meşelā ¹² şimdi işidirem Īrān'da Rüstem dirler bir dil-āver var imiş. Ceddımız Ḳahramān-ı Ḳātil seyāhatden gelüp kendi eliyle ālāt-ı şāḫib-ıırānı ¹³ teslīm idüp kendi posına geçürmiş. Hāliyā şāḫib-ıırān-ı 'ālem imiş. Eger ol baña galebe eylese

veyāhūd anuñ oğlu galebe eylese māni' ¹⁴ degüldür. Benüm aşlumda haṭā var-ımuş, anuñçün sen baña galebe eyledüñ imdi öyle olduğdan soñra eyüsi ölmekdür" didi.

Rüstem gördi kendin buña ¹⁵ bildürmedükçe olmaz, dönüp "Yā Āzer, gel senüñle şöyle tenhāya gidelüm. Anda saña sırra müte'allık bir sözüm var. Eger dañı diñlemezsenn, ğayrı ¹⁶ niçe bilürsenn öyle eyle" diyüp elinden tutdı. Piyāde mīşe-zāra toğrı gitdiler, ammā leşker aşlın bilmez, "Bu zengī nā-bekārı bizüm ¹⁷ ser-verimüz kıanda alup götürür, şakınuñ öldüreyüm falān dimesün" didiler. Kimi dañı "Niçün öldürür, eger öldürse meydānda öldürürdi. ¹⁸ Besbellü gizlü sözi vardur, anı söyler veyāhūd eline ayağına düşüp barışalum diyüp niyāz eyler. Bunda halk arasında eylemege ¹⁹ utanur, aslı odur" didiler. **Hāşılı**, Rüstem, Āzer'i ormana çeküp kendin bildürdi. "Elem çekme yā Āzer. Ben Rüstem ibni Zāl-i Zamānem" didi. ²⁰ Āzer Küşāsb inanmadı, "Baña teselli içün öyle dirsün, yoħsa hıç beyāz ādem siyāh olur mı?" didi. Rüstem 'ākıbet ketfinde olan ²¹ hāli Keyūmers'e gösterüp bundan soñra Āzer inandı ve şād oldu, "El-ħamdü lillāh baña galebe eyleyen yabancıdan degül imiş" didi. Rüstem "Var ²² imdi yā Āzer, sarāyuña inşā'allah yarın ben de varırım" didi. Oradan yine rahşlarına geldiler. Āzer Küşāsb süvār serā-perdesine geldi.

²³ Rüstem dañı Ebreş-i gül-endāma süvār olup dāmen-i kūha doğrı çekilüp gitdi. Giderken nā-gāh bir taraftan bir gürüldi oldu. Ney ki? diyüp ²⁴ Rüstem dönüp ardına bağıdı. Ne gördi bir niķāb-dār süvār ardından hayķırup na'ra urup "Nereye iy nā-bekār zengī, cān elümden kıanda ²⁵ ħalāş eylersin" diyüp ān-ı vāħidde gelüp irişdi ve Rüstem'e bir ħarb-ı gürz ħavāle eyledi. Şāħib-kırān-ı 'ālem bunuñ bu ħāline ta'accüb idüp [18b] "Añsuzdan bu ne belādur" diyüp bu niķāb-dārın gürzin sipere alup çarpdı ve men' eyledi. Andan duvāl zencīr kemerine dest-i şāħib-kırānī ² sin şoķup zūr-ı evvelde kolınuñ üzerine aldı. Nā-gāh anı gördi. Rūzigār yüzinden niķābın ref' idüp açıldı. Rüstem nazar eyledi. Bundan ³ bir ħusn ü cemāl ve ħāl var müşāhede eyledi kim ħayrān-ı ser-gerdān olup kıaldı. Bu niķāb-dāra, sen kimsin, diyü su'al eyledi. Ol niķāb-dār ⁴ "Benüm adıma Şemse Bānū dirler, ħāliyā Cābilsā sultānı olan Enver Bānū'nuñ hemşiresiyem" didi. Rüstem bildi kim Āzer Küşāsb'uñ didügi ⁵ Bānūdur hemān yine tiz kıafāsına dönüp at kıopardı. Āzer Küşāsb'uñ ħaymesi öñine geldi. Rüstem'i görüp Āzer'e ħaber eylediler kim Rüstem ⁶ geldi ya'nī 'Anķā-yı Zengī geldi, diyü. Āzer Küşāsb piyāde kıarşu kııkdı. Rüstem, "Şemse Bānū'yı al dil-āver saña cabā?" diyüp virdi ve dönüp ⁷ gitdi. Āzer bağıdı, gördi kendü ma'sūķası Şemse Bānū'dur, şād u ħandān olup Rüstem'e taħsīn eyledi ve kıucağına alup serā-perdesine ⁸ getürdi. Ve ħayme-i ħalvet idüp meclis kıurdurdi. Şemse Bānū ile oturup şoħbete muķayyed oldu. Ve su'al eyledi:

"Ankâ-yı Zengî ⁹ seni niçe ele getürdi?" diyü, ol dağı olduğu gibi naql eyledi. İşte bunlar bunda 'ayş-ı 'işretde ve bezm-i şöhetde.

Ammâ bu tarafdan ¹⁰ Rüstem, Şemse Bânü'yı Āzer'e teslim idüp kendi yine dönüp giderken bir güdüldi dağı oldu. Rüstem gördi yine bir niķâb-dâr-ı süvâr ¹¹ dağı zuhûr eyledi ve geldi Rüstem'e hamle eyledi. Rüstem-i dâsitân dağı bunuñ hamlesin men' idüp ve duvâl kemerinden kapup kolunuñ ¹² üzerine aldı. Anı gördi rûzigâr bunuñ dağı niķâbun ref' idüp yüzi açıldı. Rüstem gördi bu dağı bir pençe-i āfitâb kızdur. ¹³ Ammâ evvelkiden dağı güzel ve a'lâ, "Sen kimsin?" diyü su'âl eyledi. Ol Bânü da nuķka gelüp eyitdi: "Ben hâliyâ Cābilsâ sultānı olan ¹⁴ Enver Bânü'yem" didi. Rüstem bunu gördüğü gibi aña 'aşık oldu. "İy bânü-yı cihân, imdi sen dağı benüm naşbümsin, benüm hişşeme düşdüñ. Benüm nigārum ¹⁵ ol" diyüp Enver Bânü'yı alup bir dıraht sâyesine indi. Şürek ta'am, şarâb tedârük idüp oturdılar. 'İşret ü şöhet eylemege başladılar, ammâ ¹⁶ Enver Bânü melûl-i mażzûn oturup yemedi vü içmedi. Rüstem, Enver Bânü'ya "İy Bânü nâzenînüm niçün yiyüp içmezsın, yoħsa benden hâz eylemedüñ mi? Öyle ¹⁷ olur bu halkun kimi siyâh olur benüm gibi ve kimisi beyâz olur senüñ gibi. Cümlemüzi dağı yokdan var eyleyen perverdigârın kuluyuz" diyüp vâfir dil-nüvâzlık ¹⁸ eyledi. Enver Bânü aślâ buña iltifât ü raġbet eylemedi, dönüp eyitdi: "İy dil-âver, bî-hüde çalışup zaħmete girme. Ben senüñ gibi kara yüzlü ¹⁹ zengîye râm olmam. Nihâyet kendimi hançer urup helâk eylerem" didi. Rüstem gördi, olmaz; Enver Bânü'ya yemîn virüp kendüsin bildürdi ²⁰ ve ketfinde olan hâli Keyümers'e gösterdi. Enver Bânü, Rüstem'ün kim olduġın bildükde şâd olup keyfi geldi.

Hâşıl-ı kelâm, ol gice anda ²¹ yidiler ve içdiler. Şabâh olduġda Rüstem-i dâsitân kalkup Enver Bânü ile Āzer Küşâsb'ün bâr-gâhına vardı. Āzer Küşâsb dağı haber-dâr olup ²² tîz istikbâl itdürdi ve cümle pehlüvânlar öñine düşüp Āzer Küşâsb'ün bâr-gâhına indürdiler. İki hemşire buluşup birbirlerinin hâlinden haber ²³ virdiler. Ammâ Enver Bânü, Rüstem'ün Rüstem olduġın hemşiresi Şemse Bânü'ya bildürdi. Āzer dağı Enver Bânü'yı görüp bildi kim Rüstem anı da ele ²⁴ getürüp kendine ma'sûka eylemiş. Muķayyed olmadı bunlar bunda 'ayş ü 'işretde ammâ Şemse Bânü, Rüstem'e ġayz idüp Āzer Küşâsb'a tenhâ ²⁵ "Eger bu zengîyi ġal'aya gönderürseñ saña râm oluram ve illâ göndermezseñ olmam" didi. Āzer Küşâsb eyitdi: "İy Bânü-yı şebistānum benüm 'Anķâ-yı Zengî [19a] Zengî tabanca oġlanum degüldür kim yâ 'Anķâ ġalk bânular ile Cābilsâ'ya var diyü fermân eyleyem. Lâkin sizler da'vet idüñ, elbetde da'vete ² icâbet idüp gider" didi. Şemse Bânü dağı eşnâ-yı şöhetde "İy dil-âver-i 'âlem, buyuruñ Cābilsâ'ya gidüp hem temâşâ idüñ ve hem düġin tedârükün ³ görüp ber-murâd olalum"

didi. Ve Rüstem-i şâhib-kırânı Cābilsā'ya da'vet eyledi. Rüstem dağı da'vete icābet idüp n'ola didi. Ammā bu arada Āzer Kūşāsb, ⁴ Şeddād Şāh oğulları Hūşrev Şāh ile 'Antered Şāh'ı getirüp el öpdürüp Rüstem ile sīne-şāf eylemiş-idi.

Şemse Bānū ve Enver Bānū ve Rüstem-i ⁵ dāsītān ve Şūrek 'Ayyār ve Hūşrev Şāh ve 'Antered Şāh ma'an süvār olup Cābilsā'ya gitdiler. Qal'adan girüp Enver Bānū'nuñ sarāyına irdiler. ⁶ Rüstem şehri gezüp orta yirde ol dıraht-ı müntehāyı görmedi. Gelüp oturup 'ayş ü 'işrete başladı. Tamām mest olduđda Şemse Bānū ⁷ dönüp hemşiresi Enver Bānū'ya eyitdi: "İy hemşire bu zengīyi dārūlayup başın keselüm veyāhūd Cāh-ı Bābil'e gönderüp habs idelüm. ⁸ Varsın anda helāk olsun" didi. Enver Bānū "Tüh yā Şemse, n'eylersin bir dil-āveri bize zararı nedür?" didi. Şemse Bānū eyitdi: "İy hemşire ⁹ ben bu Cābilsā'yı bir dil-āver alup harāb eylese gerekdür. İşte ol dil-āver bu zengīdür, elbetde aradan qaldırup zāyi' idelüm" ¹⁰ didi. Enver Bānū "Olmaz, Āzer Kūşāsb soñra bizüm cümlemüzi helāk ider, didi. Zīrā Āzer Kūşāsb aña bende olup hizmetin ihtiyār eylemişdür ¹¹ ve 'azīm muhabbeti vardur" didi. Şemse Bānū gördi hemşiresi rızā virmez, dönüp Hūşrev Şāh ile 'Antered Şāh'a eyitdi: "Şol zengīye ¹² dārū virüp bende ideyüm, siz varuñ Cāh-ı Bābil'de habs idüp gelüñ, siz gelince ben dađı bunda Āzer Kūşāsb'ı dađı bir tarikle bende ¹³ eyleyem. Andan soñra sizüñle ber-murād olalum" didi. Bunlar da kā'il oldılar.

Bu taraftan Şemse Bānū fırsat bulup Rüstem'i ve Şūrek'i ve Enver Bānū'yı ¹⁴ dārūlayup bend eyledi. Andan Rüstem'i ve Şūrek'i Hūşrev Şāh ile 'Antered Şāh'a teslim eyledi. Bunlar dađı leşker qaldırup 'azm-i Cāh-ı Bābil eylediler. ¹⁵ Ammā Āzer Kūşāsb'ıñ kıızı Eremyān Bānū bunlar ile bile idi, ya'nī qal'ada idi. Bu kışşadan haber-dār olup pür-silāh oldu. Lađım yolından ¹⁶ bunlaruñ ardlarına düşdi. Enver Bānū'nuñ dađı bu taraftan yatarak dārūsı def' olup 'aklı başına geldi. Gördi Rüstem ve Şūrek yokdur ¹⁷ ve meclis dađılmış, perişān olmuş. "Şemse Bānū bre bunuñ aşlı nedür, nice oldu 'Ankā-yı Zengī?" didi. Şemse Bānū inkār eyledi. Enver Bānū ¹⁸ zūr idüp yemīn virince Şemse Bānū "Hūşrev Şāh ile 'Antered Şāh ile Cāh-ı Bābil'e gönderdüm" diyü naql eyledi. Enver Bānū gāzaba gelüp ¹⁹ "Hay mekkāre sen niçün bu kabāhati eyledüñ?" diyüp āzār eyledi. Ve murād eyledi ki Şemse Bānū ile bir 'azīm gavgā peydā idüp hemşiresin ²⁰ katl eyleye. Şemse Bānū aldı yürüyü-virdi, ammā ol dađı eylediği işe peşimān oldu, ammā n'eylesün. Enver Bānū tiz silāhlanup ol dađı yolından ²¹ çıkup ardlarına düşüp gitdi.

Ammā muqaddem Hūşrev ve 'Antered on bīñ leşker ile Cāh-ı Bābil'e yakın bir yirde qondılar. Ol maħalde Eremyān ²² Bānū irişüp ve na'ra urup kendin kendin on bīñ

‘askere urdı. Añsuzın ‘askerin başına bir kıyâmet kopup şaşdılar. Bre bre ²³ idüp ne hâl ise süvâr oldılar. Ol vādide başladılar ceng eylemege. Şürek ‘Ayyār’uñ hay huydan ‘aklı başına geldi, ne gördi: ²⁴ Elleri bağı ve yanında Rüstem dağı bağı ‘aklı yok yatur ve ‘askerde bir ceng-i aşüb vardır ki olmaz. Fikr eyledi, bunu buldı kim kendülere ²⁵ düşmen fırsat bulup dārū virüp bağlamışlar ve dostlarından birisi haber-dār olup kendilerin düşmen elinden halāş itmek murād [19b] ammā kim olduğu ma’lūm degül. Aşağı yukarı ellerinüñ bendini Şürek çözdü ve gelüp Rüstem-i dāsitanuñ dağı bendlerin şikest ² eyleyüp halāş eyledi ve ‘aklı başına getürdü. Rüstem göz açup gördü bir ceng-i aşüb vü bir gavgā vardır ki diller ile ta’bīr ve kalemler ³ ile tahrīri kâbil degül. Bunuñ aslı nedür diyü Şürek’e şordı, Şürek ‘Ayyar eyitdi: "Ben de bilmem" diyüp ol cānibe doğru kulak urdı. ⁴ Ceng içinde Eremyān Bānū’nuñ na’rasın işidüp bildi Rüstem dağı bir kerkedān bulup bindi ve na’ra urup cenge yürüdü. Bir maḥal geldi kim ⁵ Eremyān Bānū anda ceng idüp Husrev Şāh ile ‘Antered Şāh "Bre komañ" diyüp ırakdan bağırurdu, ammā Eremyān Bānū’nuñ böylesine levend-āne ⁶ cengin görüp Kūşāsb-ı şānī laḳab kodı, ya’nī kendi kıızı Kūşāsb Bānū’nuñ şānīsī dimek olur. Bu arada Enver Bānū dağı gelüp ⁷ irişdi. Ne gördü, Eremyān Bānū ādemi ādem ile atup ve leşkeri birbirine katup öylesine ceng-i ‘azīm eyler kim feleklerde melekler ⁸ ve deryālarda semekler, āhırlarda inekler, göl başlarında sinekler Bānū’nuñ cengine ḥayrān olup Rüstem-i şāhib-kırān ya’nī ‘Ankā-yı Zengī-yi ⁹ Bülend-pervāz dağı bağıp Bānū’nuñ cengin temāşā idüp taḥsīn eyledi. Ammā Enver Bānū’nun böyle cān-ı gönülde Rüstem-i dāsitanuñ ¹⁰ uğrına ceng eyledügin görüp "Hay bunu Rüstem begenüp alursa, baña engel olup aramıza şovukluk düşürür. Eyüsi bu mekkāreyi ¹¹ zāyi’ eylemekdür" diyüp kafāsından geldi, añsuzın derd-mend-i bī-çāre Eremyān Bānū’nuñ kelle-i bī-devletine bir tīg öyle urdı kim top ¹² gibi E(re)myān Bānū’nuñ kellesi zemīne gālṭān oldu. Rüstem bu ḥālī görince hay mekkāre-i rūzigār Enver Bānū’nuñ üzerine hücum eyleyince ¹³ Enver Bānū firār idüp gāyib oldu. Rüstem kıyās eyledi kim bu fitneye sebep cümle Enver Bānū’nuñdur. Ol acı ile ‘askere kılcı kapup fī’l-hāl ¹⁴ tār-mār eyledi. ‘Antered ile Husrev "Amān, el-amān, iy devletlü şāhib-kırān ḳabāḥat bizüm degüldür" diyüp Rüstem’uñ ayağına düşdiler. Rüstem yine bunların ¹⁵ yine cürm-i ḳabāḥatların ‘afv idüp bu maḥalle dek Āzer Kūşāsb-ı Yegāne dağı haber-dār olup ‘ale’l-’acele sür’atle gelüp irişmiş-idi.

Enve(r) ¹⁶ Bānū, Āzer Kūşāsb’a dāḥil düşüp "Amān iy pehlūvān-ı ‘ālem, beni şāhib-kırān-ı zamān ‘Ankā-yı Zengī’nuñ elinden halāş eyle, şöyle bir ḳabāḥat ¹⁷ işledüm" didi. Āzer Kūşāsb dağı "Olsun, elem çekme" diyüp kendi çadırına yolladı.

Andan kendisi dağı gelüp Rüstem ile buluşdı. ¹⁸ Andan Hıusrev Şāh ile ‘Antered Şāh gelüp aşlın şāhib-kırāna nakl eylediler, "Enve(r) Bānū’nuñ cürmi yokdur, cümle kabāhat Şemse Bānū’nuñdur" ¹⁹ didiler.

Āzer Kūşāsb dađı Enver Bānū’yı ricā eyledi, ammā Rüstem-i dāsītān ol gāzab ile ‘askeri çeküp Cābilsā’ya yürütmek diledi. Zīrā Şemse ²⁰ Bānū korkusundan ƙal’aya ƙapanmış-ıdı. Ammā Āzer Kūşāsb dönüp Rüstem’e eyitdi: "Olmaz devletlü şāhib-kırān, hemān bī-hūde yire vücūduñuza ²¹ zaħmet virürsüñüz. ‘Asker cümle yanup kül olur, eger ƙuvvet-ile alınmaħ mümkün olaydı, şimdiye dek ben çokdan alup feth iderdüm. Ammā bir vechle ²² mümkün degüldür. İsterseñüz bir kerre tecribe idüñ" diyüp bir ādeme "Var şu ƙal’aya tođrı, saña ‘az[ī]m iħsān ideyüm" didi. Ol derd-mendin ²³ ‘ömri tamām olmış-ıdı. Ol dađı ƙama’a düşüp ƙal’aya tođrı yürüdü. Nā-gāh anı gördiler, ƙal’a dīvārı yarılıp içinden ²⁴ bir ādem ƙıçdı. Birden ƙav ƙaçmaħ alup ƙaçınca bir āteş peydā oldu. Ol ādemi yaħup kül eyledi. Āzer Kūşāsb, Rüstem’e "İşte dil-āver, gördüñ ²⁵ on bīñ yüz bīñ ‘asker dađı varsalar, cümlesi böyle yanup kül olur" didi. Rüstem bu hāle melül maħzūn oldu. Enver Bānū şāhib-kırānuñ [20a] [şā]hib-kırānuñ maħsadin fehm idüp dönüp Āzer Kūşāsb’a eyitdi: "İy pehlüvān eger şāhib-kırān-ı ‘ālem benüm cürmümden geçüp ‘afv iderse, ƙal’anuñ ² fethi ne yüzden olduđın ‘ayān u beyān ideyüm" diyüp haber vi(r)di. Āzer Kūşāsb dađı şāhib-kırāna söyledi. Rüstem dađı n’ola diyüp "Cürminden ³ geçeyüm, tek hemān diyü-virsün" didi. Enver Bānū da gelüp Rüstem-i dāsītānuñ ayađına düşüp barışdı. Andan dönüp eyitdi: "Devletlü ⁴ şāhib-kırān bu ƙal’a tılsım ile binā olınmışdur ve ƙal’a fetli ģayz ƙanıyla olur. Üç dāne kebūtere ya’nī gügerçine ģayz ƙanı sürseler ⁵ ve kebūteri ƙal’a üzerine uçursalar, biri biri ƙonsa, ol sāt at tılsım bātıl olurdı". Rüstem dađı Enver Bānū’nuñ ta’līmi üzere eyledi. ⁶ Ve kebūterleri ƙapup şalı-virdiler. Ƙal’adan görüp varup Şemse Bānū’ya haber eylediler. Şemse Bānū da hemān emr eyledi. Bu ƙadar ‘avrat ellerine ⁷ sırıklar ve şepler alup kebūterleri ürkütdiler. Āħir-i ‘āķıbet biri gelüp bārūnuñ üzerine ƙandı. Hemān ol sāt at ƙal’adan bir ƙaraģa ⁸ ƙopup burc-ı bārū nā-bedīd oldu. Rüstem-i dāsītān bildi kim tılsım bātıl oldu. Şād u ģandān olup dađı ƙal’aya yürüyince Şemse Bānū gördi ⁹ iş tamām oldu. "Amān, el-amān" diyüp Rüstem’e ƙal’ayı teslīm eyledi. Rüstem ƙal’ayı zabt eyledi.

Ve cümle ƙal’a ģalkı ki ‘avratlar idi, ¹⁰ Rüstem’e muģı [u] münƙād oldılar. Rüstem dağı ƙal’ada bir nice gün oturup ‘ayş ü ‘işret ve bezm-i şoħbet eyledi. Bir gün Şūrek varup ol ¹¹ dıraħtı seyr ü temāşā eyledi. Gördi üzerinde bu ƙadar altun ü cevāhir ü gümüş vardur kim ģisāba gelmez, ol gice gelüp bütün şoyup aldı. ¹² İrtesi gün duyulup Şemse Bānū gelüp Rüstem-i dāsītāna şıķāyet eyledi: "Senüñ ‘ayyāruñ Şūrek bu gice

varup bizüm ma'būdımızı şoymış" ¹³ didi. Rüstem-i dāsītān bu cevābı işitdükde tebessüm idüp eyitdi: "İy aħmaqlar, dünyāda ağac ma'būd olmaz" diyüp kalkdı, varup Tīg-ı ¹⁴ Ğamgam ile niçe çaldısa, iki bölüp ol dıraht güldürredek yıkıldı. Altında bu kadar rāhibe 'avratlar helāk oldılar. Bundan soñra ¹⁵ sūra bünyād urdılar. Nā-gāh kırk bñ er-ile Sührāb-ı Tenhā-rū Şāh ve Selīm Dānā ve Nevrūze Bānū geldi. Konup Rüstem ile görüşüp qademe ¹⁶ baş qodılar. Rüstem kırk bñ kızını ol gelen kırk bñ ere 'ağd-i nikāh itdürdi ve Şemse Bānū'yı Āzer Küşāsb'a nikāh idüp ve kendü ¹⁷ dağı Enver Bānū'yı 'ağd itdürdi. Tāye kızın Şürek 'Ayyār'a aldı. Kırk gün 'azīm sūr olup yidiler içdiler, şenlikler ve şād-mānlıklar ¹⁸ eylediler. Tamām kırk gün olunca ol gice evvel Rüstem'i gerdege qodılar, soñra Āzer Küşāsb'ı, anuñ ardınca Şürek'i kodılar, soñra kırk bñ ¹⁹ eri gerdege qoyup herkes bānūlar ile murād alup murād virdiler.

Şāhib-kırān-ı 'ālemüñ Enver Bānū'dan Tāhir adlu bir oğlu olur. Āzer Küşāsb'üñ ²⁰ Şemse Bānū'dan Kāhir adlu bir oğlu olup Şürek 'ayyaruñ Tāye kızından Çālāk adlu bir oğlu olsa [...] İnşā'allah vaqti geldükde tafşıl ²¹ üzere naql ü beyān olunur.

Ez-in-cānib üstād eydür: Āzer Küşāsb'üñ bir oğlu var-ıdı kim adına Hüm-ı Tīgzen dirlerdi, ziyādesiyle ²² ve tīg fenninde māhir dil-āver idi. Başka yirde olurdı, pederi Āzer'i bir zengī gelüp başduğın haber alup gāzaba geldi. Hemān ol ²³ gāzab ile olduğı yirden kalkup qal'a-yı Cābilsā'ya geldi. Toğrı dīvāna girüp "Kimdür benüm pederüm başup kendüye kul eyleyen zengī?" ²⁴ diyince Rüstem'i gösterdiler. Rüstem'de gördi bir tāze nev-cüvān kimdür diyü su'al eyledi. Anda olanlar Āzer Küşāsb'üñ oğlıdur. Hüm-ı Tīgzen ²⁵ dirler. Ammā Hüm-ı Tīgzen hemān dāl tīg-ı āteş-tāb olup şāhib-kırāna "İy nā-bekār rü-yı siyāh zengī sen misin benüm pederüm başup kendine kul eyleyen" **[20b]** diyüp Rüstem'e bir tīg havāle eyledi. Rüstem bunuñ tīgın elinden alup bir sille-i şāhib-kırānī öyle urdı kim Hüm-ı Tīgzen dırāz-be- ² dırāz yıkıluş ser-nigün oldı. Rüstem dağı bend idüp pederi Āzer Küşāsb yirinden kalkup oğlunu Rüstem'den ricā eyledi, yine ³ şalı-virdi. Rüstem bunuñ adını Seyāhat sütünü qodı. Bundan soñra 'işrete başladılar.

Ol arada Rüstem gayr-nāme inşā itdürüp ⁴ mühürledi ve her birin bir dünde [...] virüp girüde qalan şāhlara gönderdi. Tā anlar gelüp Cābilsā üzerinde cem' olunca oturup ⁵ 'işret eyledi. Bir gün nāmeler şāhlara varup mefhüm-ı nāmeye vāqıf olduklarında tedārüklerin görüp her biri qādir olduğı ⁶ kadar 'asker ile geldiler. Meşelā Qādir Şāh ve Şābūr Şāh iki kerre yüz bñ er-ile geldiler. Cabbār-ı Cihān-süz ile Filyün Şāh geldiler yüz bñ ⁷ er-ile Mün'im Şāh seksen bñ er-ile. **Hāşıl-ı kelām**, vāfir 'asker bir yire cem' oldılar. Rüstem, Sührāb-ı Tenhā-rū Şāh'ı cümlesinüñ üzerine şeh-en-şāh ⁸ eyledi. Ve

Āzer Kūşāsb'ı baş ser-kaşlan idüp naqd u kaş eyledi ve Selīm Pīr de Sālīmūn Dānā'yı dīvāna koşup baş vezīr eyledi. Ve Cabbār-ı Cihān-sūz'ı ⁹ Őimdiki hāle muqađdem-i ceşş ser-'asker eyledi.

Rāvī öyle beyān eyler kim; meger ol araya yakın bir kaş'a-yı metīn var idi. Āyīne-tenler olurlardı. ¹⁰ Gözleri āyīne mişāl mücellā idi. Ol kaş'a-ya iki birāderler hükm iderdi. Birine Tāpūr Şāh ve birine Cābir Şāh dirler idi. Ammā Tābūr Şāh'ūñ ¹¹ bir oğlu ve bir kıızı var idi. Oğluna Behmen Şāh-ı Āyīne-ten ve kıızına Şemīle Bānū dirlerdi. Cābūr'ūñ dağı bir kıızı vardı, Semīn Bānū dirler idi. ¹² Tābūr büyüğü idi. Cābūr'ūñ kıızı Semīn Bānū'ya Behmen Şāh-ı Āyīne-ten nām-zād idi, dağı Cābūr Şāh'ūñ kıızı Şemīle Bānū ile gönül 'alākaşı ¹³ idüp biribiriyle sevişürlerdi. Ammā Tāpūr Şāh'dan elem çekerlerdi. Behmen Şāh-ı Āyīne-ten altı bīñ er-ile başka bir kaş'ada olur idi.

¹⁴ Őimdi Rüstem 'askeri gelüp cem' olduğa gönli seyāhat ārzū idüp ilerü gitmek murād eyledi. Ammā Āzer Kūşāsb'a su'al eyledi: ¹⁵ "Yā Āzer, bu aralığa naşıl kaş'a ve naşıl şehr vardur?" didi. Āzer Kūşāsb bunda ğarb tarafında bir kaş'a-i metīn vardur. Āyīne-tenler maşlūķı ¹⁶ olur, şāhları iki birāderlerdür, lākin hüküm büyük birāderüñdür. Büyüğüne Tābūr Şāh dirler, küçüğüne Cābūr Şāh dirler. Dā'imā bu diyārları ¹⁷ incitmekden hālī degüldür, lākin benden elem çekerler, yoħsa benüm havfüm olmasa, bu diyārları harāb iderlerdi. Her bār Őikāyetciler gelür" didi. ¹⁸ Rüstem "İmdi anlara ğuş-māl virüp biraz yola getürmek üzerimüze lāzım geldi" diyüp yirinden kaşkıdı. Āzer Kūşāsb'ı kendü yirine ¹⁹ vekīl naşb idüp "Āzer'ūñ sözine her kim muhālefet eyleser, öldürürem" didi. Andan Ebreş'e süvār olup Şürek 'Ayyār'ı yaluñuzca ²⁰ rikābına alup "Siz dağı yab yab ardımca gelün" diyüp revāne oldı.

Rāvī kaşlince; Tābūr Şāh da kaş'asında oturup kendi ²¹ 'āleminde 'işret iderken Cābilsā tarafından bir zengī, 'Ankā-yı Zengī dirler imiş, işte şöyle imiş, böyle imiş, itdüğü hünerlerin ²² naql eylediler. Tābūr Şāh "İmdi öyle ise, varup ol nā-bekāruñ haşkıından geleyüm". Yigirmi dört bīñ kaşar āyīne-ten alup ²³ Cābilsā tarafına yürüdi. Öteden Rüstem dağı Şürek ile gelürdi. Tāpūr Şāh ile der-hāl gelüp Şürek, Tāpūr Şāh'ı haber aldı. Ne ²⁴ için geldüğü gelüp Rüstem'e haber virdi. Rüstem dağı Tābūr'ūñ öñin alup ceng eylediler. Rüstem, Tābūr Şāh'ı kemerinden kaşup yire urdı. ²⁵ Ve haşer çeküp başını keseyüm diyince Tābūr Şāh amān diyüp niyāza başladı: "İy ser-ver-i 'ālem, kıyma baña, ölince kuluñ olayum" didükde Rüstem [21a] Rüstem üzerinden kaşup buña amān virdi. Tābūr Şāh, Rüstem'ūñ kaşeminde baş koşup Rüstem bir dıraht sāyesine nüzül idüp Tābūr ² ile oturdılar, soħbete başladılar. Ammā 'askerden biri varup Cābūr'a haber eylemiş idi. Cābūr niçe idelüm dirken kıızı Şemīle Bānū gelüp ³ Cābūr'a

"İy şehzāde ne fikr idersin, al'a apusun bend itdirüp tahta cülüs eyle. Eger pederüm ābūr gelürse, al'aya alup başını keserüz. ⁴ Biz senüñle ayrı zev u şafā eyleyelüm" didi. Cābūr-ı Harām-zāde ızdan bu cevābı işidince şād olup al'a apuların bend itdürdi ve tahtına ⁵ cülüs idüp oturdu ve Şemīle Bānū ile zeve başladı.

Ammā bu yañadan ābūr, Rüstem'le ol gün şöhet idüp girüden 'asker de ⁶ geldi. Rüstem, ābūr'ı serā-perdesine alup ol gice şöhet eylediler. Rüstem, ābūr Şāh'dan hāz eyledi. ābūr Şāh eyitdi: "Sultānum al'ada ⁷ benüm bir küçük arındaşum daı vardır. Varayum aña daı avāli bildüreyüm. Ba'dehu bunda getüreyüm" didi. Rüstem, ābūr'a "N'eylersin bunda, zevinde ⁸ ol, al'adan geçdüm" didi. āpūr "Yok, ser-ver elbetde benüm birāderümdür. Sözümden ıkmaz. Hıuşuşā al'anuñ hükmi benüm elümdedir" diyüp alkup ⁹ al'aya torı gitdi.

Gelüp gördi, apuları bend olmuş, taşradan aırdı. āpūr Şāh'ı görüp āpūr'a haber eylediler. āpūr Şāh "İçeri ¹⁰ alup yine apuyı bend idüñ" didi. Gelüp sarāyına irdi. āpūr Şāh'uñ dīvānına girüp gördi. Cābūr kendi yirinde oturmuş, ızı Şemīle Bānū ¹¹ ile şöhet eyler ve aqlā ayrı zamānlar gibi āpūr Şāh'a kıyām idüp ta'zīm eylemedi. ābūr bundan bozıldı, yine aldurmayup "Birāder işte avāl şöyle ¹² oldu, ben 'Ankā-yı Zengī'ye bende oldum. Gel sen daı hizmetin abül idüp yanında hoş geçin. Aña arşu omak kuvvet-i haādandur. Zūrına ¹³ Kūh-ı Kāf olsa, ākat getüremez". Vāfir Rüstem'i medh eyledi. Hemān Cābūr Şāh-ı Harām-zāde pür-azab āpūr Şāh'a 'itāb idüp "İlerü gelme iy nā-bekār. ¹⁴ Sen kimsün kim baña bu güne cevāb eylersin?" diyüp cellādlara emr eyledi: "Varuñ şol nā-bekāruñ boynını uruñ" diyüp emr eyledi. Ammā kimse cür'et ¹⁵ idemeyüp ilerü gelmedi. āpūr'uñ ızı didükleri Şemīle Bānū mel'üne darılıp dönüp āpūr'a "İy şāh, ne āfil turursın? Bu geldi ki senüñ başuñı ¹⁶ kesüp ol zengīye götüre" diyüp Cābūr'a oru virdi. Hemān Cābūr şıçrayup ābūr'uñ gerdānına öyle bir tıg urdu kim kellesin ¹⁷ zemīne tob gibi berrān eyledi. Emr idüp ābūr'uñ küştesini hādeke bıradı.

Ammā bu arafdan, Rüstem-i nām-dār ābūr gitdükden soñra ¹⁸ üç gün ol vādīde bekledi, ābūr gelmedi. Bunda bir hāl vardır, diyüp alkdı. 'Asker ile gelüp al'a öñine ondı. Gördi ¹⁹ al'a apuları bend olmuş ve hādekte ābūr'uñ küştesi yatur. Rüstem gördi bu al'anuñ erāfi bir 'acāyib hādek şu ile ²⁰ māl-ā-māl ve al'a apusu müstāhkem kūhistāna ber-ā-ber. **Hāşıl-ı kelām** al'ayı açuñ diyüp alarға eyledi. "Yürü ey rüy-ı siyāh, var git" didiler. ²¹ Rüstem bu al'ayı bir niçe gün dögdü, olmadı. Öyle muhāşara idüp biraç gün de oturdu. Bir gün ittifāk gezerken nā-āh Rüstem ²² anı gördi arşudan bir zam-dār āhū peydāh oldu. Rüstem'e arşu gelince Rüstem urup

yıkdı, inüp başını kesdi. Bu maħalde aınsuzdan ²³ bir na'ra zāhir olup Rüstem gördi bir şeh-süvār çıka-geldi, bir heybet ile kim Mirrīh-i felek görse, nevzān olur. Hemān Rüstem'e hücum ²⁴ idüp "İy nā-bekār zengī, sen benüm şikārımı niçün alduñ? Meger üzerinde daħı zaħm-ı ħadenk görmedüñ mi?" diyüp ħamle eyledi. Raħşından inüp ²⁵ piyāde Rüstem'le birbiriyle şarıldılar. Rüstem bunu ħaldırup yire urdı ve dāl ħançer oldu kim başın kese. Ol şecā'at ağlayup **[21b]** "Amān pehlüvān-ı zamān benüm bir avuç ħanuma girme. 'Āşıkım, nā-murādım" diyince Rüstem bunuñ gögsinden ħalkdı, "Kimsin?" diyü su'āl ² eyledi. Ol şeh-süvār Rüstem'e "İy şīr-i siyāh benüm adıma Tehemten Şāh-ı Āyīne-ten dirler. Bu ħal'anuñ şāhı olan Tābūr Şāh'uñ oğluyam, 'ammum Cābūr ³ Şāh kıızı Şemīn Bānū'ya 'āşıkam ve nām-zādumdur. İşıtdüm hemşirem mekkāre ile 'ammum Cābūr bir olup pederüm Tābūr'ı helāk eylemişlerdür. Elli ⁴ bīñ er ile gelüp murādum pederüm ħanın almak ve hem ma'şūķumı almakdur" didükde Rüstem bildi ki bu şeh-süvār Tābūr Şāh oğlu imiş. Bu kerre Rüstem ⁵ āh idüp "Yā Tehemten ħayr sürür olmaz, ħal'a ħarb-ı dest ile alınur ħal'a degüldür ve şan'ata muħtācdur" didi. Rüstem, "Tehemten Şāh ⁶ eger beni bir tarīķ ile ħal'a içine dāħil idebilürsenüz, seni ħal'anuñ pādişāhı ideyüm. 'Ammuñ Cābūr'ı niçe dilerseñ öyle eyle" didükde ⁷ Tehemten Şāh fikr idüp eyitdi: "Buña çāre budur ki seni bende eyleyüp ħal'a içine bend ile alup gideyüm. Şikārda uyurken rāst ⁸ gelüp bend eyledüm, diyeyüm. Eger ħādir iseñ bendin ħırup ħal'ayı feth eylersin. Eger böyle olmaz ise ħayrı olmaz, zīrā ħal'a ceng ⁹ ile alınmaķ muħāldür" didi. Rüstem "Pek güzel, diyüp, hemān böyle eyle, inşā'allah bu tarīķ ile ħal'ayı aluram" didi. Tehemten Şāh n'ola diyüp ¹⁰ Rüstem'i bende çekdi. Ammā fikr eyledi, bu zengī 'acabā maħall-i me'mürede bendin ħırabilür mi, bir tecribe ideyim, diyüp hemān dāl tīg ¹¹ olup "İy nā-bekār zengī bu şan'at ile seni bağladum. Şimdi başıñı kesüp intikāmımı senden alayum" diyüp Rüstem'üñ üzerine yürüdi. ¹² Rüstem "Hay nā-bekār, senüñ murādın ħīle idi" diyüp zor idüp kütür kütür bendin ħırınca hemān Tehemten şād olup tīgi elinden bıraķdı. ¹³ "Merħabā iy şīr-i siyāhān, ħayrı bildüm ki bendiñi ħırarsın. Murādum tecribe idi" diyüp Rüstem'i tekrār bend eyledi ve alup ħal'a ħapusına geldi.

Na'ra ¹⁴ urup Rüstem'i 'arz eyledi. "'Ammum Cābūr'a ħaber eyleñ, 'Anķā-yı Zengīyi şikārda tutup getürdüm" didükde varup ħaber eylediler. Cābūr "Varuñ ¹⁵ ħapuyı açup içeri aluñ" didükde gelüp ħapuyı açup Tehemten ile Rüstem bilesince ħal'adan içeri girdi. Sarāy-ı Tābūr'a irüp ¹⁶ dīvāna girdi. Rüstem'i bend ile meydāna getürdi. Cābūr, Tehemten'e "Bu zengī nā-bekārı niçe ele getürdüñ?" didükde Tehemten "Uyur idi. Üzerine ¹⁷ düşüp baĖladum" didükde dönüp Cābūr, Rüstem'e "Nicesin nā-bekār

zengī?" didi. Rüstem "Yā Cābūr, tīz ol yanuñdaki mel'üneyi helāk eyle, yoħsa ¹⁸şimdi vücūdıñı bir muşt ile benāh iderem" didükde Cābūr gülüp "Bre bu zengī dīvāneye beñzer. Uruñ şol nā-bekāruñ kesin başın" ¹⁹ didükde cellādlar gelüp dilediler kim boynın uralar. Rüstem bir kerre na'ra urup öyle ki dīvānda olanlar cümlesi ğışş olup kaldılar. Andan zūr ²⁰ idüp bendin kırdı. Ve Şemīle Bānū'yı el şınup duvālinden kapup kolına aldı ve Cābūr'ı getirüp öyle çarpdı kim ikisi de ħurd-ħām ²¹ oldu. Erbāb-ı dīvān bu ħālī görüp birden hücūm eylediler. Rüstem kılıc urup dögüşe dögüşe dīvānda olan ħalkı taşra sürdi. ²² Kendi daħı çıkup bir rahşa süvār olup gürz ile kapuyı yıkdı. Andın cenge ħandeki uzadup köprü eyledi. Taşrada ²³ begler bu ħālī görüp yürüdiler, köprüden geçüp kal'aya koyuldılar. Andan pey-ender-pey na'ralar urup cenge başladılar. Kılıç urup ²⁴ 'ākıbet şehirlü amān çağırdı. Rüstem amān virüp şehirlü gelüp Rüstem öñinde ser-fürū eylediler. Tehemten Şāh'uñ daħı 'askeri gelüp Rüstem, ²⁵ Tehemten'i getirüp tahta cülūs eyledi ve Cābūr'uñ kıızı Sīm-ten Bānū gelüp yir öpdı. Tehemten Şāh ile görışdi. Rüstem, Sīm-ten Bānū'yı getirüp [22a] getirüp Tehemten Şāh'a nikāh idüp ber-murād eyledi. Bundan şoñra 'işrete bünyād urdılar. Birkaç gün zevk eylediler.

Bir gün Rüstem ² gidecek oldu, "Tehemten Şāh, ğayrı ben giderem. Ne dirsın, benümle bile gider misın? Eger giderseñ, tedārüküñ gör, eger ğitmezseñ māni' ³ degüldür. Sen kal'ada oturup 'ālemüñde ol" didükde Tehemten Şāh eyitdi: "Sultānum ben senden ayrılmam. Beni ħizmetüñden red eyleme" didükde ⁴ Rüstem "Ĥoş imdi tedārüküñ gör" diyüp Tehemten Şāh kal'ada yirine bir kimse koyup 'askerin aldı ve Bānū'yı da alup bir gün ⁵ kal'a öñinden kalıup bir cānibe toğrı 'azm-i rāh eylediler. Yiye iče kona göçe, beş on gün kadar gidüp bir gün bir müferraħ ⁶ menzile gelüp kondılar. Rüstem ol menzilden ħaz idüp irtesi gün oturağ eyledi.

Ve yaluñuz Ebreş-i gül-endāma süvār olup 'azm-i şikār ⁷ eyledi. Nā-ğāh Rüstem'üñ öñinden bir āhū bertāb idüp bir tarafa firār eyledi. Rüstem bu āhūnuñ ardınca at koparup kafāsına düşdi. ⁸ Kırağ bir bāğ öñine geldi. Ne gördi, bāğuñ öñinde iki süvār birbiriyle ceng iderler. Ol bāğda olan nev-cüvānuñ kafāsında bir bānū ⁹ turup ağlar ve bir cānibde olan cüvānuñ kafāsında bīñ nefer 'asker var. Rüstem āhūyı yıkup bıraktı. Bunlaruñ temāşasına turdı. ¹⁰ Bu iki nev-cüvānlar ceng idüp nā-ğāh bāğdan tarafa olan zebūn olup berüde olan bir çarb urup at gerdānına kapadı. ¹¹ Ve duvālinden kapup yire urdı. Ĥançerin 'uryān idüp diledi kim başın kese. Hemān Rüstem-i nām-dār bir na'ra urup Ebreş-i gül-endāmı ¹² sürdi. İrup ħançer çeken nev-cüvāna bir muşt urup ħançerin elinden aldı. Ve kendini bende çekdi. Bīñ nefer kimse Rüstem'üñ heybetinden ¹³ üzerine gelmediler. Rüstem dönüp ol Bānū'ya "İy nigār, siz kimsiñüz? Bunuñ aşlı

nedür?" diyü su'âl eyledi. Ol Bānū büyük havfile nuṭka ¹⁴ gelüp Rüstem'e "İy şîr-i siyāhān dirler, benüm pederümdür ve benüm adıma Bîrüz Bānū dirler. Ve bu maḡlûb yıķılan nev-cüvān Bîhrüz Şāh dirler ¹⁵ 'Anter-ābād Şehriyārı 'Anter Şāh'uñ oḡlıdur ve bend eyledüḡüñ Ḥarām-zāde'nüñ adına Ferāḥ-zād dirler Sencāniyye Pādişāhı Şencān Şāh oḡlıdur. ¹⁶ Ve Selīm Şāh ve 'Anter Şāh ve Sencān Şāh üçü de birāderlerdür. Birbirimiz ile bizüm de üçimiz 'ammî-zādelerüz. Ancaķ bu Bîhrüz Şāh beni ¹⁷ pederümden istedi. Pederüm Selīm Şāh daḡı muḡaddemā nām-zād itmiş-idi. Virüp cihāzum ile teslīm eyledi. Lākin daḡı ber-murād olmaduķ. Bu bāḡda ¹⁸ gelüp 'işret eylerdük, meger Feraḥ-zād-ı Ḥarām-zāde daḡı baña mā'il geçinürmiş. Şimdi geldi, elbetde niḡār benümdür, ben aluram diyü ceng eyledi. ¹⁹ Üç gündür aç ve zebün ehlim Pervîze Şehzāde zebün olup Feraḥ-zād-ı Ḥarām-zāde fırsat bulup yıķdı. İşte siz daḡı imdādına ²⁰ irişdiñüz" didi. Bu vakte gelince Bîhrüz'uñ daḡı 'aķlın başına geldüḡin görüp ḡalkdı. Aḡvāli bilüp Rüstem'uñ ayaḡına düşdi. ²¹ "Kimsin iy şîr-i siyāhān kim baña bu demde meded irişdüdüñ?" didi. Rüstem eyitdi: "Baña 'Anķā-yı Zengī dirler. Şāḡib-ķırān-ı 'ālemüm. Azer Kūşāsb ²² gibi ve daḡı niçe pādişāhları kendime ḡul eyledüm. Bu aralarda gezerken size rāst geldüm. Ancaķ yā Bîhrüz Şāh, işte ḡaşmuñ tutup ²³ bend eyledüm. Niçe dilerseñ eyle" didükde Bîhrüz Şāh şād olup "Ser-ver senüñ gibi bir yegāne-i 'āleme rāst geldüḡümüñ şükrānesi ²⁴ bu nā-bekāruñ ḡanından geçdüm" diyüp Feraḥ-zād'uñ bendin alı-virdi. "Var imdi yā Feraḥ-zād, sen de naşībüñi ḡayrı yirden dile" didi. ²⁵ Feraḥ-zād gelüp Rüstem'uñ ve Bîhzād'uñ elin öpüp 'askerin alup gitdi. Rüstem, Bîhrüz'uñ bu mürüvvetine taḡsîn eyledi.

Bîhrüz Şāh, [22b] Rüstem'e "İy şāh-ı ser-ver luṭf eyle ḡal'aya gidelüm" diyüp niyāz eyledi. Rüstem daḡı da'vete icābet idüp ḡalkdılar. ḡal'a-i 'Anber- ² ābād'a ṭoḡrı gitdiler. Varınca Bîhrüz ilerü şitāb nāmıla gidüp pederi 'Anber Şāh'a aḡvāli bildürdi. 'Anber Şāh tîz biraz 'asker ³ ile ḡarşulayup "İy dil-āver-i 'ālem, oḡlum Bîhrüz'uñ ḡayātına sebep olmışsın" diyü "izzetle Rüstem'i ḡal'asına götüüp 'azīm ikrām ⁴ ve ziyāfet eyledi. Andan düḡün idüp Bîhrüz Şāh'ı Niḡār ile ber-murād eylediler. Ol eṭrāfda bu şaded-i menşūr oldı.

Ammā rāvi ⁵ **eydür:** Sābıkā Rüstem-i dāsītān, Māzenderān'ı feth eyledükde maḡlūķāt ürküp eṭrāfa daḡılmış-ıdı. Ol zamān Ġül-ı Rüyīn-ten dirler ⁶ bir ḡül firār idüp gelüp ol vādilerde mekān ṭutmuş idi. Bu Bîhrüz, Bānū'yı alup ḡāḡ ḡāḡ gelüp şoḡbet iderdi. Hemān şoḡbete ⁷ ḡanā'at eylemişdi. Şimdi Rüstem gelüp Bîhrüz ile bānūyı ber-murād eyledüḡin işidüp ḡazaba geldi. "Kimdür ki ol zengī gelüp benüm ⁸ ma'sūḡumu Bîhrüz'a alı-virdi?" Selīm-ābād ṭarafından 'Anber-ābād ṭarafına yürüdi. Aḡşām olmuş-

ıdı, ‘Anber-ābād görindi. Meger Bihrüz ⁹ Şāh ma’şūkası Bīrüz Bānū ile bir kaçırda oturup eğlenürlerdi. Ol arada Bānū, Ğül’ı gördi. Gövdesi māh-tāba karşı ¹⁰ par par yanar. Feryād idüp Bihrüz’a "İy şehzāde, Ğül-ı Rūyīn dirler bir gül vardır. Benüm ‘aşıkumdur. Ğālibā haber alup, işte geliyor, beni ¹¹ almak ister" didükde Bihrüz’uñ cān başına şıçradı, segirdüp Rüstem’e vardı. Aḥvāli bildürdi, "Boynı altında kalmasun ¹² Īrān diyārında Rüstem dirler bir uğursuzdan kaçup bu diyārlarda mekān tutmuşdı. Şimdi ma’şūkumı almağa geliyor" ¹³ didi. Rüstem-i dāsītān göñlinden "Yine du’āciya rāst geldük" diyüp tīz yerinden durup silāḥların geyüp Bihrüz’uñ ¹⁴ kaçırına geldi ve nazar idüp Ğülü gördi ve eyitdi: "Elem çekmeñ. Gelürse, görüñ ben aña n’eylerem". didi.

Ğayrı şāh daḥı ¹⁵ haber alup geldi. Gördi heybetinden herkes ḥavfe düşdi, ammā Ğül-ı Rūyīn-ten bir draḥt sāyesine gelüp bir şikār ¹⁶ urup āteş yakup pişürüp yidi ve yatup uyudu. Çünkim şabāḥ oldı, yirinden kalkdı, gürz-i kūh-peykerin kapup ¹⁷ çıkardı ve kal’aya yüridi. Şehrūñ ḥalkı burc-ı bārū üzerinden Ğülü temāşā idüp Bānū’ya sögerler idi, bunda ¹⁸ gelmege sebep oldı, diyü. Ammā Rüstem-i dāsītān, Ebreş-i top gül-endāma süvār olup gürz-i gāv-seri düşına aldı. Kal’adan çıkup ¹⁹ Ğül-ı Rūyīn-ten’e karşı vardı. Meger kal’anuñ karşıusunda şöyle mezārīstān var idi. Ol arada biribiriyle muḳābil oldılar. ²⁰ Hemān Ğül-ı Rūyīn-ten mezār taşınıñ birin çeküp kopardı ve Rüstem’e ḥavāle eyledi. Hemān Rüstem daḥı atından inüp piyāde ²¹ oldı ve gürz-i gāv-seri ber-ā-ber virüp arḳada sipir-i Gerşāsb’a aldı. Gerçi men’ eyledi, ammā Ğül’dan eyü darb yidi. Bu kerre Rüstem ²² gāv-ser ile bir gürz urdı. Ğül de deste-çübın ber-ā-ber virüp gürz-i gāv-ser deste-çübdan kayup Ğül’uñ omuzına ²³ indükde tās-ı çīnī gibi çīñlayup ber-hevā eyledi. Rüstem bu ḥāli görüp ta’accüb eyledi.

El-kıssa: Ğül-ı Rūyīn-ten öyle ‘azīm ²⁴ ceng eyledi, üç gün üç gice Rüstem’e Ğül ve Rüstem Ğül’a gāḥ gürz-i gāv-seri ile ve gāḥ sā’ir ālāt-ı ḥarb ile uruşdılar. ²⁵ Bu kerre Rüstem gördi ki Ğül’a ālāt te’şīr eylemez, hemān gürz-i gāv-seri elinden birağup bir kürrē sürdi Ğül’uñ üzerine. [23a] Üzerine varup boğaz boğaza oldılar. Ğül çok çalışdı, olmadı, Rüstem’i kaldıramadı. Rüstem Ğül’ı miyānından tutup zūr eyledi, kaldırup ² zemīne çarpdı ve muḥkem bende çekdi. Andan alup kal’aya götürdi. Burcda bütün seyirciler Rüstem’uñ zorına taḥsīn eylediler. ³ Rüstem gelüp ‘Anber Şāh dīvānında karar eyledi ve Ğül’ı bir sūtūna bend eylediler. Andan ‘işrete başladılar.

Bunlar bunda, biz geledüm ‘askere ⁴ **ez-in-cānib rāvī eydür; bu taraftan** çünkim leşker konup ırte oturaḳ eylediler. Rüstem yaluñuz şikāra gitdi. Aḥşām olinca baḳdılar, ⁵ gelmedi. Ol gice de gelmedi. İrtesi gün de oturaḳ olup baḳdılar gelmedi. "Ankā-yı Zengī şikāra gitdi, iki gündür gelmedi. Bunda bir ḥāl ⁶ vardır" didiler. Bu kez

Şürek ‘Ayyār "Ben gelince bunda eglenüñ. Bir kerre ben varup eṭrāfi cüst-i cū idüp haber alayum" didi. Ṭaban ⁷ kaldırup eṭrāfi cüst-i cū eyledi. İkinci üçüncü gün gelüp ‘ākıbet ‘Anber-ābād ḳal’ası’nda buldı. Mu’allaḳ atup Rüstem’e ⁸ bulıdı ve Ğül’ı bend-ile görüp ta’accüb eyledi. ‘Anber Şāh ve Bihrüz Şāh, Şürek’i gördiler. Bir rind-i ‘ayyārdur ki felegüñ çenberinden güzer ⁹ eyler. Rüstem, Şürek’e "‘Ayyār, var ‘askeri bunda getür" didi.

Şürek n’ola diyüp temennā eyledi ve ṭaban kaldırup ‘askere geldi. Ahvālī Sührāb-ı ¹⁰ Tenhārū Şāh’a ve Sālīmūn Dānā’ya ve Mün’im ve Ḳādir Şāh’a ve Şābūr Şāh’a ve Āzer Küşāsb’a ve Cabbār Şāh-ı Cihān-süz’a **ḥāşılı** cümle ¹¹ şāhlara ve beglere bildirüp ‘askeri ol aradan kaldırup götürüp ḳal’a-i ‘Anber-ābād öñine ḳondurdu. Ve begler süvār olup ¹² ‘Anber Şāh dīvānına geldiler. Ve ‘Anber Şāh, şāhları tahtına alup ve beglere yollı yolınca şandalī gösterdi. Ve Ğül-ı Rüyīn-ten ¹³ görüp ḥayrān oldılar. Rüstem öñinde ḥizmet idüp taḥsīn eylediler. Andan ‘Anber Şāh bunlara "Hoş geldiñüz" diyüp ziyāfet ¹⁴ eyledi. Bunlar ‘işrete başladılar.

Rāvī naḳl eyler kim, Ğül-ı Rüyīn-ten öyle bend içre ṭurduğı yirde ṭura ṭura cānı şıḳılıp ¹⁵ "Ben bunda böyle bağlana ṭurayum" diyüp, bir kerre silkindi, zūr idüp bendini kütür kütür kırdı. Gördi ma’şūḳası [23b] Bīrūze Bānūyı Bihrüz Şāh ile bir yirde zānū-be-zānū oturup şoḥbet eyler gördi. Hemān el uzadup bir eliyle Bihrüz Şāh’ı ² ve bir eliyle Bīrūze Bānū’yı ḳapup ḳoltuğına aldı. Gürzi daḫı yanında yaturdu, ḳapup dīvāndan ṭaşra yürüdi. Öñine ³ geleni ḥurd-ḥām idüp ḳal’a ḳapusına yürüdi. Tiziye ḳal’a ḳapusına varınca bend eylediler, ammā Ğül-ı Rüyīn-ten ḳal’a ḳapusın güz ⁴ ile yıḳup ḳapudan ṭaşra oldu ve ‘askere yürüdi. Rüstem’e haber olup tiz güz-i gāv-seri ḳapdı. Ve Ebreş’e süvār olup ḳal’adan ⁵ ṭaşra ḳıḳdı. Gördi ki Ğül ‘askeri perīşān eylemiş. Bu maḫal Āzer Küşāsb-ı Yegāne pehlüvānlar ile süvār olup Rüstem’üñ ḳafāsından ⁶ yürüdiler. Rüstem na’ra urup Ğül-ı Rüyīn-ten’üñ öñin aldı, Āzer Küşāsb daḫı pehlüvānlar ile gelüp saf ṭutup temāşāya ṭurdılar. ⁷ Ğül, Rüstem’i görüp "Sen misin beni bend eyleyen?" diyüp güz-ile Rüstem’e ḥavāle eyledi. Ammā ḳoltuğundan Bihrüz Şāh ile Bīrüz Bānū ⁸ düşüp dil-āverler ḳapdı, kenāra ḳıḳardılar. Rüstem, Ğül-ı Rüyīn-ten’üñ güz ḥamlesin men’ idüp Ğül’a güz-i gāv-seri ile ⁹ niçe bir ḍarb-ı şedīd urdı ise bī-iḥtiyār Ğül-ı Rüyīn-ten men’ idemeyüp dırāz-be-dırāz zemīne ser-nigūn oldu. Rüstem’dür ¹⁰ cüst irüp ḳalkayum diyince bir püşt-pā öyle urdı kim tekrār yıḳılıp bī-hüş oldu. Rüstem bunuñ iki şāh-ı cinār gibi ¹¹ ḳolların çevirüp muḫkem bend eyledi. Āzer Küşāsb gelüp Rüstem’üñ öñinde el arḳası yirde idüp Rüstem kendi serā-perdesine ¹² gelüp dīvān eyledi. Andan Ğül’a imāna gel diyü da’vet eyledi. Ğül gelmedi. Rüstem ḳoḫ naşīhat eyledi, olmadı. Pehlüvānlara ¹³

emr eyledi; tîg u teber ü gürz ü hadenk ü nîze üşürüp birisi kâr eylemedi. Rüstem, gürz-i gāv-seri ile ve tîg-ı gamgam ve nîzeyi ile ¹⁴ ikdām eyledi, mümkün olmadı. Āhir Şürek ‘Ayyār "Eger eczā akçesin virseñ buña ben ‘ılāc buluram" diyüp Rüstem iki kīse ¹⁵ altun virdi. Andan birkaç vuķıyye ķurşūn eridüp ve Ğül’uñ ķulađına aķıdup öyle helāk eylediler ba’de oturup ¹⁶ ‘işrete başladılar.

Ammā rāvī öyle naķl ü beyān ider kim; Bihrüz Şāh, Feraħ-zād’ı ol zamān şalivirüp Feraħ-zād dağı çıķup ¹⁷ Sencāniyye’ye irüp şāha bulığdı. Aĥvāli bildirüp ağladı. "Devletüm eger benüm pederüme dermān eylemez iseñ şekk yoķdur ki ben ¹⁸ kendü kendümi helāk eylerem" didükde Sencān Şāh gördi olmaz, muķayyed olmazsa bir oğuldan çıkar, n’eylesün hükm eyledüğü ¹⁹ yirlere nāmeler perākende eyledi. Ve iki pehlüvānı var idi. Būrasb nām-dār ve birine Bergüzer dirler idi. Bu Berzgerzīr deryāda ²⁰ hükm eyler idi. Pādişāh idi. ‘Anber Şāh’uñ Ğül-sütūn Bānū nām bir kıızı var idi, ziyāde ĥusnā idi. Bu Bezdgerd’uñ ođlu o dağı ²¹ Erdeşīr dağı Behmen Şāh dirler bir pādişāhuñ kıızı Ğül-nūş Bānū’ya nām-zādlı geķinürdi. Şimdi Feraħ-zād, Berzgerd’e ĥaber ²² gönderdi ki "Ma’şūkañ Ğülsūn Bānū’yı pederi ‘Anber Şāh, ‘Anķā-yı Zengī nām bir zengīye virse gerekdür. Elbetde nāme gönderüp ²³ iste, eger virmezse üzerine sefer eyle, ben dağı bundan pederüm ile ‘asker çeküp üzerine varup saña i’ānet eylerüz" diyü. ²⁴ Bu ĥaber Berzgerd Şāh’a geldükde Berzgerd Şāh tīz nāme inşā idüp bir ķāşid ile ‘Anber Şāh tarafına irsāl eyledi.

Bu yañadan, Sencān ²⁵ Şāh dağı iki kerre yüz bīñ er-ile ve Muđanlān-ı Merdüm-ĥor nām yüz on arış ķad çerker bir zengī pehlüvānı var idi. Anı da’vet eyledi. Muđanlān [24a] Muđanlān-ı Merdüm-ĥor dağı ķarındaşı Zāmīrān-ı Zengī ile geldi. Ve sınırdaş bir pādişā var idi. Herdem Şāh dirler idi. Aña dağı ² nāme gönderüp bir kıızı var idi. Va’d eyledi, "Gelüp benümle birlik olup ‘Anber Şāh üzerine gidelüm. ‘Anķā-yı Zengī’nüñ ĥaķķından ³ gelüp ve Bīrūze Bānū’yı saña ‘aķd idüp düğün idelüm" didi. Herdem Şāh, nāme-i Sencān Şāh okıyup ĥaz eyledi. Tīz elden ⁴ yüz bīñ ‘asker peydā eyledi. Ziyāde ‘İfrīt-zād dirler bir pāy-i taĥt pehlüvānı var idi. Yüz yigirmi sekiz arış ķadd çerkerdi. ⁵ Bir de şol pāy-i taĥt pehlüvānı var idi. Pülād-ı Şaf-şiken dirlerdi. Bir ser-‘askeri var idi, bu pehlüvānları alup yüz bīñ ⁶ er-ile ķalkup bir gün Sencān Şāh, Herdem Şāh’ı ķarşuladı. Getürüp ķondurdi. Üç gün ziyāfet eyledi. Andan ⁷ bir gün Sencāniyye’den ķalkup ‘azm-i ‘Anber-ābād eylediler. İlğar-ıla bir gün gelüp bir murğ-zāra ķondılar. Ol gün oturaķ ⁸ idüp Sencān Şāh’a bir nāme yazup Būrasb-i nām-dār ile gönderdi. Aşlı bu kim Būrasb "Ben nāme ile gidemem, ⁹ eger nāmede muĥālefet iderse, cümlesin bende çeküp ĥuzūra getüreyüm" diyüp da’vā-yı murād eyledi. Sencān Şāh dağı Būrāsb’a virdi.

¹⁰ Būrāsb kırık be-nām dil-āver alup ‘azm-i ‘Anber-ābād eyledi. ‘Anber Şāh ve Bihrüz Şāh ve sālirler Rüstem dil-āverleri oturup ‘işret iderken ¹¹ bir haber geldi kim Feraḥ-zād bundan varup babası Sencān Şāh daḥı Herdem Şāh’a ağlayup iki şāh bir olup üç kerre yüz bñ ¹² er ile ve biş altı cihān pehlüvānı ile geliyor, diyü ‘Anber Şāh bu haberi işidince melül oldu. Rüstem gördi, ‘Anber Şāh ğama düşüp ¹³ keyfi bozıldı, dönüp "Yā ‘Anber Şāh, elem çekme, Ḥudā kādirdür. Anlara daḥı cevāb virilür. Ḥāṭruñ hoş tutup melül olma" diyüp ¹⁴ tesellī virdi.

Bunlar bu şadedi naḥl iderken Būrāsb kırık nefer pehlüvān ile bār-ġāh ḳapısına gelüp kendin ‘arz eyledi. Rüstem’e ¹⁵ haber virdiler. Rüstem "Gelsün" didi. Būrāsb gelüp ādāb-ı pādīşāhī icrāsından soñra nāmeyi şundi. Alup dānā eline virdiler. Ḳırā’at ¹⁶ eyledi. Mefhūm-ı nāme "Ben ki Sencān Şāh’um, sen ki birāderüm ‘Anber Şāh’sın. Elbetde ol yanūda olan ‘Anḳā-yı Zengī’ñ başın kesüp andan oğlum ¹⁷ Feraḥ-zād’uñ ma’sūḳası ile bu cānibe gönderesin. Yoḳ dirseñ vaḳtiñe ḥāzır olasın. Üç ḳonaḳ ḳala bu nāmeyi irsāl eyledüm. ¹⁸ Soñra bildüm, bilmedüm dimeyesin" diyüp bu cevābı işidince dönüp Rüstem’e baḳup "İy dil-āver-i ‘ālem ne dirsın nāmede olan cevāba?" ¹⁹ diyince Rüstem dönüp Būrāsb’a "İy dil-āver, ol nā-bekāre söyle, yine varsın edeb-ile diyārına gitsün; yoḳsa bütün ‘askerin ²⁰ kırduḳdan soñra kendin daḥı boğazından aşup cümle ‘ırḳın keserem" didükde Būrāsb, Rüstem’uñ sözinden ḥışma gelüp "İy ḳara yüzlü ²¹ nā-bekār, sen kimsin kim Sencān Şāh gibi şāha böyle söz söylersin? N’eyleyeyüm pādīşāh dīvānıdır yoḳsa şimdi seni iki pāre eylerdüm." ²² didi. Rüstem ğazaba gelüp "Şuş bre nā-bekār nā-ḥalef senüñ ne ḥaddüñdür öyle söylemek? Elçiye zevāl olmaz, yoḳsa didüğüñ başına ²³ gelürdi" didükde Būrāsb ğazaba gelüp "Hāy nā-bekār zengī sen misin baña bu cevābı söyleyen, gör imdi seni niçe iki yırtaram" diyüp ²⁴ dāl ḥançer olup Rüstem’uñ üzerine yürüyüp ḥançerin ḥavāle eyledi. Rüstem, Būrāsb’uñ bu ğüne vaz’-ı nā-hem-vārından āteş-i ²⁵ maḥz olup yirinden peleng misāl atılıp Būrāsb’uñ çehresine bir sille-i şāḥib-ḳırānī öyle urdı kim Būrāsb’uñ elinden ḥançer [24b] fırlayup bir cānibe düşdi. Ve başı dönüp gözleri ḳararup depesinüñ üzerine yıkılıp yüreginüñ tamarları varup gelmege başladı. ² Hemān Rüstem bir ayağından iki eliyle ve bir ayağından iki ayağıyla başdırup "Al mel’ün işte kendi dilüñ ile uğraduñ" diyüp niçe ³ zür eyledise çayır çayır Būrāsb’ı iki pāre eyleyüp nişfini bir ḫarafa atı-virdi. Dīvān-ı ‘Anber Şāh’da olanlar Rüstem’den bu ḥuyizligi görüp ⁴ dehşet eylediler. Zīrā daḥı bu mertebe ğazabın görmemişler idi. Her kes vehm alup berg-i ḥazān gibi lertzān oldılar. Būrāsb ile ber-āber gelen ⁵ kırık nefer pehlüvān bu ḥālī görüp ḥavflerinden nuṫḳa mecālleri ḳalmadı. Hemān Būrāsb’uñ küştesin alup öye iki pāre dīvān-ı ‘Anber ⁶ Şāh’dan ḫaşra olup raḫşına

yükledüp feryād figān iderek Sencān'a girdiler. Būrāsb'ũn iki pāre küştesin gösterüp olduğı ⁷ gibi naql eylediler. Sencān Şāh bundan gāzaba gelüp leşkerde münādiler nidā itdürdi, "Yarın göçdür" diyü. Üç kerre yüz bñ 'asker haber-dār ⁸ olup tedārüklerin gördiler. Ol gün ol gice hāzır olup irtesi göç idüp 'Anber-ābād üzerine revāne oldılar.

Ammā bu tarafdan ⁹ Būrāsb'ı iki yirtup 'Anber Şāh'a eyitdi: "Yā 'Anber Şāh biz de hāzır olup bir kōnaq ilerü gidelüm. Qal'a öni ceng eylemege dardur" didi. 'Anber ¹⁰ Şāh n'ola diyüp Cabbār-ı Cihān-süz 'askerde nidā itdürdi "Hāzır oluñ" diyü. 'Asker de tedārüklerinde oldılar. Nā-gāh bār-gāhda bir kütürdi oldı. ¹¹ İçerü girmege destür didiler. Rüstem izin virdi. Gelen kāşid içerü girüp nāmesin virdi. Sālīmün Dānā kırā'at eyledi. Yazmış kim "Ben ki ¹² Yezdigerd Şāh'um, sen kim 'Anber Şāh'sın, nāmem vuşūlinde yā 'Anber Şāh kızısı Gül-sütün Bānū'yı cihāzıyla varan kāşıda teslim idüp gönderesin. Yok dirseñ ¹³ vaktine hāzır olasin. Şoñra varup diyārıñı hārāb idüp qal'ayı dağı başuña yıqup seni helāk ve kızıñ Gül-sütün esir idüp saçından ¹⁴ sürüyerek diyāruma giderem" dimiş. 'Anber Şāh nāmeden bu cevābı işidine dīl-teng olup havfinden beñzinde kan kalmadı. Rüstem, 'Anber Şāh'ũn ¹⁵ hālın görüp "Yā 'Anber Şāh, Yezdigerd nasıl kimsedür?" didi. 'Anber Şāh "Devletlü şāhib-kırān gerçi birāderümdür ve Sencān Şāh'a tābi'dür, ammā başka ¹⁶ bir diyāra pādişāhdur ve ziyāde zūr-ı bāzūya mālīkdür. Bir oğlu vardur, Erdeşir dirler" diyüp vaşf eyledi. Rüstem "Aña da cevāb virilür, bildüğinden ¹⁷ kalmasun" diyüp gelen kāşıda "Var söyle, yirinde otursun, şoñra kendi bilür" diyüp cevāb virdi. Yezdigerd "Ferah-zād'ũn sözi yirinde ¹⁸ imiş. Bellü oldı kim kızısı Gül-sütün ol zengīye virmekdür, gör imdi varup niçe aluram" diyüp 'askerin hāzır eyledi. Taymūs-ı Pülād-dest dirler ¹⁹ bir ser-'askeri var idi. Haylı gürbüz pehlüvān idi. Seksen bñ sipāh ile geldi. Muqaddem Taymūs on iki bñ er-ile bār-gāhın kaldırup ²⁰ ardınca Erdeşir dağı on iki bñ er-ile gitdi, dağı ardınca elli altı bñ er-ile gitdi, dağı ardınca sa'ir 'asker yüridiler. İşte bunlar ²¹ dağı gelmekde.

Ammā bu yañadan Rüstem, 'Anber-ābād öñinden bir kōnaq ilerü gidüp kōndı. Üçüncü gün Sencāniyye cānibinden tozlar nümāyān ²² olup **hāşıl-ı kelām** üç kerre yüz bñ er-ile Sencān Şāh gelüp kōndı. Ol gün ol gice ārām idüp irtesi gün ceng-i hārābeler ²³ turralar urilup üç kerre yüz bñ er-ile süvār oldı. 'Alem [ü] sancaqlar küşād idüp meydān merkezine yürüdi. Berüden Rüstem dağı süvār ²⁴ olup iki leşker birbirlerine muqābil olup alaylar bağlayup şāflar düzildi. Nazar ber-meydān qalup kim gire meydāna diyüp dururken ²⁵ Sencān Şāh tarafından Zāmīrān-ı Zengī na'ra urup at sürdi. Meydāna girüp na'ra urup er taleb eyledi. 'Anber Şāh pehlüvānlarından Gergerrāsb [25a] Gergerrāsb-ı Dīrāz-qadem nam bir pehlüvān at sürüp meydāna girdi. Zāmīrān-ı

Zengī'nüñ öñin aldı. Söyleşürek cenge mübāşeret eylediler. ² 'Ākıbet Zāmīrān-ı Zengī, Kerdāsb'ı helāk eyledi. Bir pehlüvān dağı gördi, adına Setlān Şefāndār dirlendi. Zāmīrān-ı Zengī'nüñ öñin alup ³ "Nā-bekār kılı kılı zengī ol dil-āveri niçün öldürdüñ? Ben de seni öldüreyüm" diyüp cenge başladılar. Zāmīrān ol dil-āveri dağı ⁴ helāk eyledi.

Hulāşa-i kelām gireni öldürdi. Bu kerre kerem olup "İy nā-bekār 'Ankā-yı Zengī çünküm meydānuma gelmege 'ār idersin, bir alay ⁵ bī-vücüd pehlüvānları niçün gönderüp elümde helāk itdürürsin? Şoñra anlaruñ günāhı senüñ boynına olur. Eger er iseñ kōrkmayup kendüñ ⁶ gel, tā kim seni eski bez gibi iki yırtup pehlüvān Būrāsb'uñ intikāmın senden alayum" didi. Rüstem, Zāmīrān'uñ sözinden ziyāde āteş olup ⁷ bir kerre Ebreş-i gül-endāmı meydāna yanar āteş gibi sürüp hışm-gīn ile öñin alup 'aşk ola diyince Zāmīrān-ı Zengī'nüñ ödi ağzına gele- ⁸ yazdı. Hele kendin dirüp "Bağa iy zengī Būrāsb didükleri pehlüvānı niçün iki yırtduñ dimedüñ mi, şoñra Zāmīrān-ı Zengī didükleri pehlüvān ⁹ gelür de çöküp başımı cartadağ kōparur, yā şimdi elümde niçe halāş olursın" didükde Rüstem "Hiç oraları fikrime gelmedi, ancak ¹⁰ Būrāsb küstāhlık eyledi. Tecāvüz-i hareket gösterdi. Başına diledügi geldi. Eger sen dağı hāl iderseñ, duvālūñden kōpup zemīne çar ¹¹ param ki hürd-hām olursın" diyüp Zāmīrān-ı Zengī, Rüstem'den bu cevābı işidince el nīzeye urup kibr ü kīn ile irişdi. ¹² Bir nīze havāle eyledi. Meger Rüstem gāyetle daralmış idi, el şınup nīze hatā yirine geldükde çeküp Zāmīrān-ı Zengī'nüñ nīzesin elinden ¹³ aldı ve zānūsına urup kırdı. Zāmīrān bunu görüp "Hāy nā-bekār sen misin benüm nīzemi elümde alup kıran? Seni gürz-ile bārī ¹⁴ hürd-hām ideyüm" diyüp gürzin kōpdı. Rüstem'e bir çarb urdı, Rüstem el açup elinden aldı, Sencān 'askerine tōğrı atdı. ¹⁵ Bu kez Zāmīrān gāzabından tīgını 'uryān idüp Rüstem'e depre bir tīg havāle eyledi. Rüstem, Ebreş'i kīçiklayup zengīnüñ kōltuğı altına ¹⁶ girüp dirsegine bir muşt urdı kim Zāmīrān-ı Zengī eli dirseginden kōpdı şandı. Uyışup kılıc elinden düşdi. Rüstem'dür duvālinden ¹⁷ kōpup kōlmuñ üzerine aldı ve başımuñ üzerinden çevirüp yire öyle çarpdı kim Zāmīrān-ı Zengī hürd-hām oldu. Sencān 'askerinden ¹⁸ gırīv kōpdı. Hemān karındaşı Muğaylān-ı Merd-hor āh idüp bir kerre at kōpardı. Düşnām iderek meydāna girdi. Ve Rüstem'üñ öñin ¹⁹ aldı. "İy nā-bekār sen kim olasın kim benüm karındaşımı helāk idesin" diyüp el gürze urup Rüstem'e havāle eyledi. Rüstem, gürz-i gāv-seri ²⁰ ber-ā-ber virüp Muğaylān-ı Merdüm-hor'uñ gürzin men' eyledi. Ammā gürz-i Muğaylān'ı begendi, zīrā haylī kuvvete mālīk zengīdür. Başladılar birbir-ile ²¹ gürz cengine, üç sāt mīkdārı birbirlerini dögdiler. 'Ākıbet nevbet Rüstem'e gelince gürz-i gāv-seri ikinci kīrātından tūtop irişdi. ²² Muğaylān-ı

Merdüm-ħor'a bir ğarb-ı Őedīd urdı. Muğaylān daħı sā'ir ğürzlerē kıyās idüp ğürz ber-ā-ber virdi. Ammā bāzūları uyuŐup ²³ ğürzi elinden ğaydı. "BaŐın ğaçurayum." didi, olmadı. Kellesine rāst ğelüp eger ħānesine varınca ħurd eyledi. Rüstem 'askerinden 'aleyke ²⁴ 'avnu'llah Őadāsı āsumāna peyveste oldu. Sencān Őāħ 'askerinden ğirīv ğopdı. Sencān Őāħ "Bre Őol zengī nā-bekārına cevāb virüp ħağķından ²⁵ ğelür bir pehlüvān yok mıdır?" diyince Alüb Kemāndār nām bir pehlüvān at sürüp meydāna ğirdi. Rüstem'ün öñin alup biraz ceng eyledükden Őoñra Elceb Kemāndār

METNİN ÖZETİ

Rüstem'in başından geçenleri öğreniyoruz. Rüstem sürekli seyahat halindedir. Metin onun Kahterun'un makamında bulunması ile başlamaktadır. Bir gün yine bir kale önüne gelmişti. Kaleyi görünce çok şaşırıldı; çünkü kale halkı simsiyah giyinmişti. Halk da zenci olan Rüstem'i görünce şaşırıp ondan korktular. Kale Mihraç Şah'ındır. Halk da kızları için matemedir. Çünkü bir ifrit onlara peyda olmuştu ve her ay kızlarını alıp gitmekteydi. Halk buna çare olarak kura usulü ile kızları vermekteydi. Kura sırası ise şahın kızı Nazende Banudadır. Rüstem, Mihraç Şah ile konuşup ifriti alt etmek karşılığında Nazende Banu'yu istedi. Mihraç Şah ifriti alt edebileceğine inanmamakla beraber teklifi kabul etti. Rüstem kızla beraber ifrite gitti, onu imana çağırdı. İfrit kabul etmeyerek Rüstem'e saldırdı. Rüstem, onun kellesini kopardı, mağaradaki kızlar ile kaleye döndü. Halk hem şaşırıldı hem sevindi. Kırk gün kırk gece Rüstem ile Nazende Banu'nun düğünü oldu. Rüstem ve Nazende Banu gezer, ava çıkar, eğlenirdi.

Rüstem'in aklına bir gün Gülrüh Banu geldi. Gülrüh Banu'ya mektup yazarak bulunduğu yeri bildirdi. Rüstem'in Gülrüh Banu'dan Keriman isimli bir oğlu vardı. Yiğit bir delikanlıydı. Keriman, bir gün annesine saldırarak ondan tasarruf etti. Annesi ağlayarak sızlayarak kardeşlerine anlattı. Keriman'ın dayıları onunla konuşmak istediler; ancak Keriman onları öldürdü. Gülrüh Banu'da çaresiz kaçarak Rüstem'e doğru gerlirken onunla ve Nazende Banu ile yolda karşılaştı. Durumu Rüstem'e anlattı. Rüstem şaşırıldı. Üçü birlikte Keriman'ın yanına geldiler. Nazende Banu'da Keriman'a yaptıklarının hesabını sordu. Rüstem, önce onu uyardı. Keriman anlamayarak Banuları öldürdü. Rüstem, çaresiz Keriman'ı öldürdü. Banular için çok üzgündü. Yola tek başına devam etti.

Rüstem, yolda bir kabile gördü. Önce kafileyi harami sandı. Onlara yaklaşıp kendini tanıttı ve kim olduklarını sordu. Sührab Şah, babasının ona taht bıraktığını ve amcasının kızıyla evlenmesi gerektiğini vasiyet etmişti. Amcası ona tahtı ve kızı vermemişti. Ayrıca onu zindana kapayarak eziyet etmişti. En sonunda zindandan çıkmayı başarmıştı. Amcası onu adap erkan öğrenmek için bir kaleye göndermekteydi; ancak bu bir tuzaktı yolda onu öldüreceklerdi. Sührab, bu durumu sezerek onları alt etti. Tahtı istemem sadece kızı ver diye haber gönderdi. Amcası kabul etmedi. Amcasına saldırıya geçecekken lalası bunu amcasına haber etti ve amcası onları gafil avladı. Kızı da Anter Şah'a vermişti. Bu yoldan geçeceklermiş ve Sührab da onları beklemekteydi. Sührab, sevdiğini almakta kararlıydı. Sührab'ın askerleri, o kadar

kalabalık askeri görünce onu yarı yolda bırakmışlardı. Sührab'ın durumuna üzülen Rüstem ona yardım etmişti. Sührab, Buruze Banu'ya kavuştu. Rüstem, Sührab'ı oğul edinerek yola üç kişi devam ettiler.

Rüstem, Sührab ve Buruze Banu uzun zaman yol gittiler. Yolda Sührab'ın lalasına ait bir koyun sürüsü gördüler. Orada konaklar ve bir koyun satın alıp yemek istediler. Ancak çobanlar koyunu vermez ve Sührab'ı lalasına söyleyeceklerini bildirdiler. Sührab'ın kellesine ödül konmuştu. Sührab, durumu Rüstem'e anlattı. Rüstem de zorla bir koyun aldı. Çobanlar Rüstem'e saldırdılar; ancak canlarını zor kurtarıp Kifal'in yanına koştular. Durumu anlattılar: "Beş on kadarımızı öldürdü biz canımızı zor kurtardık." Kifal, bin askerini Rüstem'e saldırmak için oraya gönderdi. Rüstem bin kadar askeri helak etti. Kifal, bu duruma şaşırды. Rüstem'in sıradan biri olmadığını anlayarak kaleye gidip kapıları kapatıp güvende olmak istedi. Rüstem, onun bu isteğini bilip elinden kaçırmadı ve Kifal'e saldırdı. Kifal, Rüstem'den aman diledi. Rüstem aman diyen birine kıyamazdı ve onu bıraktı. Beraber kaleye geldiler ve Sührab'ı tahta çıkardılar. Kale halkı Sührab'a biat etti. Kalede günlerce eğlendiler.

Rüstem, Sührab'a amcasına mektup yazacaklarını söyledi. Bir mektup yazıp elçiyle gönderdiler. Elçi, Kısunabad'a Filyun Şah'ın makamına gelip mektubu okudu. Mektupta tahtı ve kızı Sührab'a rızanla ver, eğer muhalefet edersen seni helak ederim, yazıyordu. Filyun Şah, bunları kabul etmedi ve elçiyi gönderdi. Filyun Şah, Kifal'e sakın önceki gibi aman dileme diye tenbih etti.

Rüstem, Sührab ve Buruze Banu Kısunabad'a doğru yola çıktılar. Bu arada Anter Şah'ın babası Rayhan Şah oğlunun ve pehlivanı Cumhuriyet'in öldürüldüğünü öğrendi. Üzüntüden saçını sakalını yoldu. Hemen bir mektup yazarak Filyun Şah'a gönderdi. Mektupta Filyun Şah'tan oğlunu öldürenleri istediği yazıyordu. Dedikleri yapılmazsa Filyun Şah'ı öldüreceği yazıyordu. Filyun Şah da mektuba sinirlenerek gelsin savaşalım, dedi. Elçi bu cevabı Rayhan Şah'a bildirdi. Rayhan Şah, gazaba gelerek yüz elli bin askeriyle Filyun Şah'ın üzerine yürüdü.

Bu sırada Rüstem, Sührab ve Banu Kısunabad'a gelirken yolda iki bölük asker gördüler. Sorduklarında Habeş askeri olduklarını öğrendiler. Diğer bölük ise Filyun Şah'ın askerleriydi. Filyun ile Rayhan Şahların ceng edeceğini öğrendiler. Rayhan Şah, ceng düdüğünü çaldırıp hücumla geçti ve ceng başladı. İki tarafta pehlivanlarını sürüp savaştilar. Sührab, Rüstem'e kendini zindana atan pehlivanı gösterdi. Rüstem de Erdeşir'e doğru hücum etti ve cenge tutuştular. Rüstem, onu öldürdü. Filyun Şah da meydana girdi ve cenge katıldı. Banu, Rüstem'den babasını Rayhan Şah'dan

kurtarmasını istedi. Rüstem, Filyun'u Rayhan'dan kurtardı. Filyun, Rüstem'in yanında kızını ve Sührab'ı görünce şaşırıldı. Rüstem'in onu öldüreceğini sandı. Banu ise onu "Rüstem benim hatırım için seni öldürmez." diyerek onu teselli etti. Rüstem, Filyun'dan itiraz etmeden kızını Sührab'a vermesini istedi. Filyun da kabul etti.

Bu arada Rüstem, Habeş askerini tek başına alt etti. Aman diyenleri affetti. Filyun ile Sührab barıştı. Rüstem, Kuh-ı Elburz denen yerde olduğunu öğrendiği divaneyi kul eylemek için yola koyulmak istedi. Önce Filyun onu kalesinde misafirlğe davet etti o da kabul etti. Üç gün misafir oldu. Banu'yu Sührab'a istedi. Babası verdi ve düğün yaptılar. O sırada vezir Lacub adlı divanenin haberini getirdi. Rüstem, bunu duyunca onu yakalamak istedi ise de Sührab onu göndermek istemedi. Rüstem dinlemedi ve yola koyuldu, Sührab da onunla gitti.

Uzaktan divaneyi gözetlemeye başladılar. Divane karnını doyurdu ve haykırmaya başladı. Rüstem ve Sührab bunu anlayamadı. Rüstem, hemen saldırıya geçti ve savaşları başladı. Divane, Rüstem'i alt edemediğini anladığı için kaçıp Çengelistan denen yere geldi. Divane yorulmuşken Rüstem, yine saldırdı. Divane, yine kaçtı; ancak en sonunda teslim olmayı kabul etti. Onlar divaneyi askerlere getirdiler. Askerler, divaneyi böyle elleri kolları bağlı görünce hayret içinde kaldılar, inanmayıp Rüstem'in onu uyurken bağladığını düşündüler. Divanenin karnını doydurdular, bu sırada ise divane bendini kırıp askerlere saldırdı. Kargaşa çıktı ve bu kargaşada atlar boşandı. Askerler boşanan atların ayakları altında kalıp ezildiler. Askerler, Rüstem'e varıp ondan çare dilendiler. Rüstem, divanenin yanına geldi ve yine savaştilar. Rüstem onu yine bend edip ağaca sardı. Sonra sofraya oturup içki içip eğlenmeye koyuldu. Askerler onun divaneyi böyle bend ettiğini görünce ona aferin, dediler. Divane için uygun hapishane düşünmeye başladılar. Şabur vilayetine göndermeye karar verdiler. Şabur vilayetine haber salıp onun boyuna göre kuyu kazdırdılar. Sonra onu vilayete götürüp Şabur Kalesine koydular. Rüstem, divane için onu iyileştirecek bir ilaç yapmalarını istedi. Böylece akli başına geleceğini düşündüler. Rüstem, Sührab'ı Filyun'un yerine padişah yapmak istedi; ama onlar Rüstem'e ondan ayrılmayacaklarını bildirdiler. Tedariklerini görerek üçü yola koyuldu.

Bir ağaç altında akşamlarken Rüstem'in geçmişini merak edip ona sordular. Rüstem de kimseye anlatmamaları şartıyla anlatmaya başladı. Rüstem'in İbn-i Zal-i Zaman olduğunu öğrenip mutlu oldular. Sabah yola devam ettiler. Sahranın öte yüzünde bir kale gördüler. Kalenin üst yanında bir mağara ve o mağarada ibadet eden bir pir gördüler. O pire gidip kalenin ismini, padişahını ve hangi dine taptıklarını öğrenmeye

karar verdiler. Varıp pire sordular. Pir, kalenin hakkında bilgi vermeye başladı: Kalenin adı Gücerat, asıl adı Hurrem-abad'dır. Hurrem Şah adlı bir padişah inşa etti. Ben onun baş veziri idim. Yafes Şah adlı bir oğlu vardı. Yafes Şah büyüdü ve putperest oldu. Babasını zindana attırdı. Pir bunları anlatırken kale tarafında bir gürültü koptu. O yöne koşup vardılar. Dağdan kırk asker geldi, kalenin önünde saf durdular. Kaleden bir adam çıktı ki boyu arşa değan bir civan. Meydana çıkıp bir pehlivan istedi. Askerler gönderdi. Civan öldürdü, meydana çıkan bütün pehlivanları öldürdü. Rüstem bunları görünce pire onun kim olduğunu sordu. Pir, onun Türk olduğunu, Semek ayyarın oğlu olduğunu söyledi. O arada Yafes, meydana girdi, Türk ayyarın önüne gelip hamle yaptı. Türk bir taşla Yafes'i alt etti. Rüstem de meydana girip Türk'e çek elini o düşman benim, dedi. Askerler hemen Yafes'i kenara çektiler. Şurek, Yafes'i bir zencinin kurtardığını gördü. Şurek onu neden kurtardın, diye Rüstem'e saldırdı. Rüstem de savunmaya geçti, Şurek'in attığı bütün taşları un ufak etti. Şurek, onun sahipkiran-ı alem olduğunu anladı ve kırk askeriyle dağa kaçtı. Rüstem'le gece söyleşmeye karar verdi. Rüstem de pirin yanına döndü. Yafes, Rüstem'i davet etmek için arkasından elçi gönderdi; ama Rüstem daveti kabul etmedi. Rüstem, pirin yanında dinlenmeye çekildi. Pir, Şurek'e Rüstem'e dikkat etmesini tembih etti ve onu dağa gönderdi. Rüstem, Banu ve Sührab'ı pirin yanında bırakıp Şurek'in gittiği yöne doğru gitti. Bir dağda kapısı açık bir kasr gördü, içeri girdi. Kasrın içi hazine dolu idi. Hazinesinin sahipsiz olduğunu düşündü. Güzel kurulmuş bir sofra gördü, sofraya oturup yedi, içti. Sonra sahibi varsa gelirse diye saklanmaya karar verdi. O sırada bir gürültü oldu. Şurek'le kırk askeri geldi. Hepsi birer mum dikti. Şurek gelip tahta oturdu ve kırk askerde ona kul oldu. Rüstem, onunla arkadaş olmak istedi. Rüstem, gizlendiği yerden onların yiyip içmesini izledi. Şurek neferlerden o günkü tahsillerini istedi. Meğer onlar putperestlerin şehrine girip, putperestlerin mallarını ellerinden alırlarmış. Ve mağaraya gidip taksim ederlermiş.

Rüstem, hemen gizlendiği yerden çıkıp hisse istedi. Şurek, onu görünce şaşırıp ve ona saldırdı. Rüstem, bunları birer birer kılıç altına alıp soydu ve kapıdan dışarı attı. Şurekle ikisi içerde kaldı. Şurek, ona bizden ne istersin, diyerek saldırdı. Başarısız olunca kaçacakken Rüstem'in haykırışıyla şaşırıp. Rüstem onu da bend edip kasrdaki eşyaları da ona yükleyerek kasrdan çıktılar. Askerler efendilerini böyle görünce Rüstem'e dört taraftan saldırmaya başlayarak efendimizi salıver, dediler. Rüstem, Şurek'in boğazına kılıcı dayadı ve onlara çekilmelerini söyledi. Yoksa sizi de onu da sağ bırakmam, dedi. Şurek de askerlerine çekilmelerini emretti, onlar da geri çekilip gözetlemeye başladılar. Rüstem, onu alıp pirin yanına döndü. Vardıklarında Rüstem ebreşi çayıra saldı, Şurek'in

sırtından eşyaları indirerek onu da ağaca sardı. Sührab ve Banu, Rüstem'e hayran oldular. Rüstem, pire Şurek eğer Türkse buraya nasıl geldi diye sordu. Pir de anlatmaya başladı: O kalenin padişahı Hurrem Şah, oğlu da Yafes Şah. Yafes, şeytana uyarak putperest oldu. Babasını zindana attırdı. Herkesi putperest yaptı, ben olmayıp kaçtım. Deniz kaleye yakındır. Yafes, gelen gemileri soymaya başladı. Yine bir gemi geldi içinden hudaperestler çıktı. Onlara sorduğumda Gilan zeminindeniz dediler. Gemiden bir de bu oğlancık çıktı. Babası Semek ayyarmış. İran diyarında sahip kıran-ı alem olan Rüstem İbn-i Zal-i Zaman'ın ayyar başısıymış. Çocuk, babasını arzu etmiş. Hem Gilan da Hurşid Şah onu öldürmek istermiş. O da gemi ile kaçıp buraya gelmiş. Yafes bunlara putperest olursanız sağ kalırsınız yoksa ölürsünüz, dedi. Bunlar da ölüm korkusuna putperest oldular. Bir bu oğlancık olmadı. Yafes, oğlancığı öldürmek istedi. Ben rica edip aldım ve terbiye ettim, ilim öğrettim. O ise şehirde bulunduğu putperesti öldürmeye başladı. Şehirdekiler, sonunda bunun yaptığını anladılar ve Yafes'e şikayet ettiler. Birkaç defa yapma diye tembih ettik; ama dinlemedi. Şehirde kendi gibi kırk nefer bulup arkadaş oldu. Yafes, anladı bu söz dinlemeyecek, onu öldürmek istedi. O da kaçıp dağlarda mesken tuttu. Kırk neferiyle şehre gelip bu işlere devam etti. Halk yine Yafes'e şikayet etti, onun elinden aciz oldular. Yafes, olanlardan beni sorumlu tuttu. Ben onu öldürecekken elimden aldım, yetiştirip senin dinine sokarım, dedin yapamadın, dedi. Bu yüzden beni öldürmek istedi. Tam öldürecekken Şurek beni kurtardı. Ben de bu mağarayı bulup kendi halimde ibadetimle meşgul olmaya başladım. Rüstem, bu olanlara hayran kalıp Şurek'e aferin dedi. Ona benim hizmetime gir, diye teklifte bulundu. Ben sana galip geldim, galip gelene kulluk etmek ayıp değildir diyerek onu ikna etmek istedi. O ise ağlayıp isteğinin babası Semek'i bulmak ve onunla Rüstem'in hizmetinde olma olduğunu söyledi. Kaderim esir olmakmış, diyerek ağladı. Senin gibi zenciye kul olmam diyerek Rüstem'in teklifini reddetti. Bundan sonra bana huzur yok. Kurtulursam gece gelip senin başını keserim yoksa kendimi öldürürüm, dedi. Rüstem, bu duyduklarından sonra kimliğini açıkladı. Sührab ve Banu da onayladı. Pir de Şurek'e Rüstem budur, dedi. Şurek sonunda inandı. Rüstem, onu çözdü. Babası Semek'i öldürdüğünü anlattı. Şurek biraz ağlayıp, Rüstem'in hizmetine girdi. Şurek'in fedayileri de gelerek Rüstem'in hizmetine girdi.

Rüstem, bir mektup yazarak Şurek'e verdi, ondan Yafes'e götürmesini istedi. Cevap getir, diye tembihledi. Rüstem, Sührab ve Banu pire veda edip kalenin yolunu tuttu. Şurek de bu sırada kalede mektubu Yafes'e veriyordu. Mektupta Yafes'i hudaperestliğe çağırıyordu. Kabul etmezse padişahlığının alınacağı bildiriliyordu.

Yafes, sinirlendi o kim ki diye haykırdı. Şurek de benim gibi birini bile bend etti gel itaat et diye ona tembihte bulundu. Yafes, Şurek'i yakalatma emri verdi. Şurek, onları alt edip Yafes'i öldürdü. Bütün askerler padişahımızı öldürdü, diye ona saldırdı. Şurek, onları da alt edip şehri kargaşaya verdi. Rüstem, kaleye geldi gördü ki kıyamet kopmuş. Onlarda kapıdan girip, halka kılıcı bastılar. Şurek'in kırk askeri de saldırdı. Şehride kan ırmak gibi aktı. Putperesler aman diledi. Rüstem amanı işitince savaşı bıraktı. Şurek bu arada Yafes'in başını getirdi. Rüstem, kızdı. "Senin ne haddindir padişah öldürmek." dedi. "Başkası olaydın seni öldürürdüm." dedi. "Bir daha yapma." dedi. Rüstem, Hürrem Şah'ı hapisten çıkardı ve padişah yaptı. Piri de getirip baş vezir yaptı. Herkes onlara biat etti. Hürrem Şah'a pirin sözünden çıkmamasını emretti. Bütün puperesleri hüdaperest yaptı. Beş on gün o kalede eğlenip Sührab ve Banu ile yola koyuldular.

Kırk bin asker hazır etti. Hürrem Şah ve pire de "Bizi geriden takip edin." dedi. Bir sahraya geldiler, güzel ferah bir bağ gördüler. Şurek, "Buranın sahibi olmak gerek." dedi. "Bakalım!" deyip içeri girdiler, içerde bir kasr gördüler. Kasrın kapısı açıktı, girdiler. İçinde bir taht ve şahane bir sofraya vardı. Şurek, burayı Hüda'nın onlara ihsanı olarak yorumladı. Sofraya oturup yediler içtiler mest oldular. Orası Şeddad Şah'ın imiş, iyi bir padişahmış, Anter ve Hüsrev adlı iki yetişkin oğlu varmış. Onlara Rüstem'in bağa girdiğini haber verdiler. O sırada Rüstem uykuya dalmıştı. Anter ve Hüsrev bağa gelip Ebreş'i gördüler, bağa yabancıların girdiğini anladılar. Onları uyurken bend etmek istediler. Onlar uyanıp fark ettiler ve Anter ile Hüsrev'i yere çaldılar. Bunlar "Bizi incitme!" diye yalvardı. Rüstem de salıverdi. Ona temenna edip özür dilediler. Beraber oturup yiyip içip eğlendiler. Rüstem "Bu bağ sizin mi, siz kimsiniz?" diye sordu. Onlar da anlatmaya başladılar: Buraya yakın bir kale var, şahına Şeddad Şah derler. Biz onun oğulları Anter ve Hüsrev Şahlarız dediler. Onlar da Rüstem'e kim olduğunu sordular. Rüstem anlattı, onlar da Rüstem'i bildiler. O bağda yiyip içmeye devam ettiler. Ancak Rüstem'e kendilerini tek eliyle yere çaldığından kinlenip intikam almak istediler. Ama Şurek yanlarından ayrılmıyordu, ondan da çok korkular. Babalarına durumu bildirmeye, sonra onları bend etmeye karar verdiler. Onları şehre davet ettiler. Rüstem de daveti kabul etti. Onlar bu arada babalarına haber salıp durumu anlattılar.

Şehre vardılar. Rüstem'in atını boşandırıp Şurek'i atı tutması için gönderdiler. Durumu fırsat bilip Rüstem'e ilaçlı şarap içirip bend ettiler. Babaları onları Cabilsa denen yere eğlenceye gönderdi. Buranın on iki kapısı varmış ve her kapısı bir günlük yolmuş. Tılsımlı kapılar görünmezmiş. Her bir kapıdan, bir adam çıkıp, ateş olup, üzerine varanı yakıp kül edermiş. On bin, yüz bin insan olsa yine de yanarmış. Kalenin

içi kırk bin kızmış. Şahları ise Şemse ve Enver Banu imiş. Şehrin ortasında çok büyük bir ağaç varmış. Ağacı kucaklayan hamile kalırmış, doğan kız olursa kalede beslerlermiş, erkek olursa dışarı atarlarmış. Bu kalenin yanında bir kale daha varmış. Şemse ve Enver Banu'ya, Anter ve Hüsrev aşıkmiş.

Kalelerin önü çöl ve çölde kahraman-ı katil neslinden bir dilaver olan Azer Küşasb-ı Yegane vardı. On iki bin haymesi, kırk bin askeri, bin koyunu ve sığırı vardı. Çok ulu idi. İki askeri vardı ki adları Hümmam-ı Sahra-nişin ve Kaytas-ı Sahra-nişin, bir de oğlu vardı adı Hum-ı Tigzen. Bunlar çok yiğitlerdi. Kızı Eremyan Banu vardı. Azer, Şemse Banu'ya aşıkta. Şemse Banu'nun da ona meyili vardı.

Şurek, Ebreş'i tutup kaleye gelirken, kaleden çıkan askerleri gördü ve şüphelendi. Gördü ki Rüstem'in aklı başında değil ve bir file yüklenmiş. Anladı ki onu ilaçla böyle yapmışlar. Anter ve Hüsrev çok gidiip konakladılar. Rüstem'i de bir ağaca sarıp ilacını tazelediler. Şurek, bu sırada dağa doğru ağlayarak gidip Rüstem'i nasıl kurtaracağını düşündü. Bir yerde kurulmuş çadırlar gördü. İçlerinde çok büyük bir çadır vardı ki dikkatini çekti. Çadırın önünde nikab-dar biri oturur. Şurek'in ağlamasını görüp onu yanına çağırırdı ve neden ağladığını sordu. Şurek, olanları anlattı. Meğer bu nikab-dar Azer'in kızı Eremyan Banu imiş. Şeddad, Azer'e haraç verirdi. Banu onun ağlamasına acıyıp onu babasına götürdü. Şurek mücevherli bir tahta oturan ve heybetli bir dilaver olan Azer'in eteğini öptü. Azer, kızına sordu: Bu insan neden ağlar? Banu anlattı: Anter ve Hüsrev onun efendisine hileli şarap içirmiş, o nereye gittiklerini bilmediği için ağlarmış, dedi. Azer de Şurek'e acıdı ve yardım edeceğini söyledi. Onu yedirdi, içirdi. Bu sırada bir pehlivanına emretti: Azer ve Hüsrev'i getirin. Hümmam adlı pehlivan atlanıp gitti. Onu gören Anter ve Hüsrev karşılayıp misafir etti. Hümmam "Esirinizi getirin!" dedi. Esiri görünce kalkın gidelim dedi. Bunlar nerden haber aldığına şaşırıp bozuldular; ancak inkara ve muhalefete güçleri yoktu. Rüstem'i bu şekilde file yükleyip yola koyuldular. Hümmam, Rüstem'in heybetine hayran kalıp onun güçlü olduğunu anladı. Azer'in çadırına gelince onu indirerek içeri aldılar. Azer'in önüne koydular. Azer'in yanında Şurek'i gören Anter ve Hüsrev şaşırıp kaldı. Şurek'in söylediğini anladılar. Azer onlara Rüstem'i neden bend ettiklerini sordu. Onlar da nice şehriyarı tahtından ettiğini ve kendi şehirlerine gelip ele geçirmek istediğini anlattılar. Galip gelip bend ettik dediler. Azer "Bunun aklı neden başında değil?" diye sordu. Onlar da "Çırpınıp kaçmasın diye yaptık." dediler. Şurek yalan söylediklerini haykırıp saldırdı ve Azer'e olanları anlattı. Azer, Rüstem'i ayıltın diye emretti. Burnuna sirke ve badem yağı sürüp aklını başına getirdiler. Rüstem kendini garip yerde görünce şaşırıldı

sonra olanları anladı. Azer, ona olanları sordu. Rüstem gülünce Azer de her şeyi anladı. Rüstem'e sordu: "Seni salsak bunlarla savaşır mısın?" dedi. Rüstem "Bir değil beş kere savaşırım." dedi ve bendini kırdı. Azer, Anter ve Hüsrev'e düşmanınız önünüzde, yine bende çekerseniz size inanırım dedi. Bunlar bozuldular. Rüstem'e yapıştılar ancak yerinden bile kıpırdatamadılar. Rüstem bunları alıģ yere çaldı. Azer'in pehlivanı Hümmam geldi ve Rüstem'le güreşmek istedi. Rüstem kabul etti, onu da yere çaldı, Kaytas güreşmek istedi, onu da yere çaldı. Azer hayran kalıp "Aferin." dedi. Kendi de güreşmek istedi. Rüstem "Şereftir!" diyerek kabul etti. Azer ona istersen bugün dinlen dedi. O ise "Hayır hemen güreşelim." dedi. Bir zaman itiştiler Azer Rüstem'in dizini büküp zemine getirdi. Rüstem zorla kalktı ve Azer'i deve gibi çökertti. Azer kalkamadı. Rüstem saldı ve "Yarın güreşiriz." diyip çadırdan çıktı. Nara ile Ebreş'i çağırıldı, binip gitti. Şurek ile dağa doğru gidip ağaç gölgesinde dinlendiler. Anter ve Hüsrev de Azer'e veda edip askerlerinin yanına gittiler. Irmak kenarında sofraya oturup yemek yaptılar. Rüstem'in karnı acıkınca ırmak kenarında onları gördü. Şurek'e "Hiç boğazım için kavga etmedim ama şimdi edeceğim." dedi. Gidip önlerinden sofralarını alıp geldi. Şurek ile yiyip içtiler. Sabah olurken ibadetlerini yaptılar. Azer'in Rüstem'e dünden öfkesi vardı. Atlanıp Rüstem'e doğru gelerek saf tuttu. Rüstem de Ebreş'e suvari oldu. Arkasında Şurek meydana geldiler. Hümmam Rüstem'e saldırdı. Rüstem, onu yine yendi. Azer ile konuştular, Rüstem, Azer'i kendi ile gelmeye davet etti. Azer Şemse'ye olan aşkını anlattı. "Ben onun aşkı yüzünden burdayım bir yere gidemem." dedi. Şavaşa tutuştular ancak yenilemediler. Azer o öfke ile saldırdı ve bir darbe vurdu ki Rüstem o darbeyi sadece oğlu Feramurz'dan hint ülkesinde yemişti. Bu gürz ve darp vurmaları karşılıklı devam etti. Akşam olunca yarın devam etmek üzere ayrıldılar. Azer, çadırına gelip Hümmam ile şarap içip yemek yedi. Bir sofraya da Rüstem'e yolladı. Rüstem ve Şurek de yiyip içip uyudular.

Sabah oldu, Rüstem ile Şurek ibadet etti. Rüstem, meydana girdi Azer ile akşam olana dek savaştilar. Akşam Azer yine Rüstem'e sofraya gönderdi. Rüstem ve Azer otuz dokuz gün böyle savaştı, kırkuncu gün Rüstem meydana girdi, en iyisi güreşmek, at üstünde savaşmakla olmuyor, dedi ve Azer de kabul etti. Uzun süre güreşince Rüstem galip geldi. Azer buna dayanamayıp ölmek istedi. Rüstem, buna izin vermedi yalnız konuşmak istedi. Tenhaya giderken herkes Rüstem'in Azer'i öldüreceğini sandı. Bir grup ise öldürse meydana öldürürdü, dedi. Tenhada Rüstem, Azer'e kimliğini açıkladı. Azer, inanmayarak hiç beyaz adam zenci olur mu diye merak etti. Rüstem bunu ispatladı ve onu inandırdı. Azer, kalesine döndü ertesi gün görüşmek üzere haberleştiler.

Rüstem, dağa doğru gitti. Giderken arkasındaki gürültüye dönüp baktı. Nikab-dar nereye kaçarsın, diye bağırarak geliyordu. Rüstem, ona bir gürz vurdu ve onun haline acıdı. Durduk yere bu belanın nerden geldiğine şaşırarak Rüstem onu etkisiz hale getirdi. O sırada yüzündeki peçe sıyrılmaya başladığında Rüstem gördüğü güzelliğe şaşırarak Kimsin, diye sordu ve onun Şemse Banu olduğunu öğrendi. Rüstem, onu Azer'in sevdiğini hatırladı. Rüstem, onu Azer'e götürdü. Azer onların gelmesine çok sevindi ve onlara sofralar kurdurttu. Banu'ya Rüstem seni nasıl ele geçirdi diye sordu. Banu da anlattı.

Rüstem, dönerken gürültüye baktı, bir nikab-dar gördü. Nikab-dar Rüstem'e saldırdı, Rüstem onu alt etti. Peçesi açılınca gördüğü güzelliğe şaşırarak Rüstem ona kim olduğunu sordu. O da Enver Banu olduğunu söyledi. Rüstem, ona hemen aşık oldu. Sen benim nasibimsin, payıma düştün, dedi. Nigarım ol diyip ağaç gölgesine geldiler. Şurek, onlara şarap ve yiyecek buldu. Yiyip içerken sohbete başladılar. Enver Banu, hüzünlenip yemedi ve içmedi. Rüstem onun kendini sevmediğini anladı ve kimliğini açıkladı. Enver Banu, onun alem-i sahip-kıran olduğuna çok sevindi. Banu, keyfe geldi ve yiyip içtiler.

Sabah kalkıp Azer'in çadırına gittiler. İki hemşire buluşup hallerini konuştular. Şemse banu, Rüstem'i istemedi. Azer'e onu kaleye gönder, yoksa sana eş olmam, dedi. Hepsi kalkıp Enver'in kalesine gitti. Rüstem, şehri gezdi; ama ortadaki ağacı görmedi. Döndüğünde işrete başladılar. Bu arada Şemse, Enver Banu'ya Rüstem'i uyutup başını keselim, diye teklif etti. Enver kabul etmedi, bize ne zararı var, dedi. Şemse, Cabilsa'yı alarak harap edecek ondan öldürmeliyiz, dedi; ama Enver'i ikna edemedi. Anter ve Hüsrev'e teklif etti. Onlar kabul ettiler. Bu sırada Şemse Rüstem'i, Enver'i ve Şurek'i ilaçla uyutup bend etti. Rüstem ve Şurek'i Anter ile Hüsrev'e teslim etti. Onlar da esirlerini alıp Cah-ı Babil'e gittiler. Azer'in kızı Eremyan Banu olanlardan haberdardı ve onların peşine düştü. Bu sırada Enver'in aklı başına geldi ve hemen Şemse'ye olanları sordu. Şemse inkar edince o zorladı, Şemse de anlattı. Enver onunla kavga etti, onu öldürmek istedi. Şemse, yaptıklarına pişman oldu. Enver Banu, silahlanıp arkalarından gitti. Anter ve Hüsrev on bin askerle Cah-ı Babil yakınlarında dinlenmek için durmuşlardı. O sırada Eremyan Banu yetişip onlara saldırdı. Asker şaşırarak ve savaşa başladılar. Şurek'in de aklı başına geldi ve ellerini bağlı gördü. Olanları anladı; ama kendilerini kimin kurtardığını bilemedi. Ellerini çözdü, sonra Rüstem'i çözdü. Onlar da savaşa girişti. Gördüler ki Eremyan banu Anter ve Hüsrev'i komayın diye bağırıyor. Bu arada Enver Banu da yetişip savaşa girdi; ama Eremyan'ı kıskandı. Rüstem'in ona hayran olacağını düşündü, Eremyan'ı öldürmek istedi. Rüstem bu olanların

sorumlusunun Enver Banu olduğunu sanıp ona saldırdı, o da kaçtı. Askeri dağıttı, Anter ve Hüsrev ondan aman diledi. Rüstem, onları affetti. Bu sırada Azer haber alıp hemen gelmişti. Enver ile yolda karşılaştıklarında Enver ona Rüstem'den kaçtığını anlatarak korunma istedi. Azer de onu çadırına yolladı. Gelip Rüstem ile buluştu. Anter ve Hüsrev, Rüstem'e Enver'in suçunun olmadığını suçun Şemse'de olduğunu anlattı. Rüstem, hemen kaleye gitti. Gördüler ki duvarlar yarıp içlerinden adamlar çıkar ve alev alır. Alevler önüne geleni yakar. Azer, Rüstem'e on bin asker olsa da yanar, buna çare bulalım, dedi. Enver Banu, Rüstem'e kendini affetmesi karşılığında kaleyi bu tılsımdan nasıl kurtaracaklarını anlatabileceğini söyledi. Rüstem de kabul etti. Enver, üç tane güvercine aybaşı kanı sürün, o güvercinlerden biri kale duvarına konarsa tılsım bozulur, dedi. Rüstem, Enver'in anlattıklarını hemen uyguladı ve güvercinlerin konmasını beklemeye koyuldular. Bu arada Şemse ve diğer kızlar da güvercinleri ürkütmeye çalışarak onların duvara konmalarını engellemeye uğraştılar. Ancak bir güvercin kondu ve tılsım bozuldu. Şemse, aman diyerek kaleyi teslim etti. Rüstem de kaleyi zapt etti.

Rüstem bir gün kalede eğlendi. Şurek ile ortadaki ağacı izlediler ve altınlarını soydular. Şemse, bunu Rüstem'e ayyarın mabudumuzu soydu, diye şikayet etti. Rüstem, ağaçtan mabud olmaz diyerek ağacı yıktı. Rahibeler ağacın altında kaldı.

Kırk bin askerle Sührab, Nevruze ve Selim pir geldi. Rüstem kırk bin askerle kaledeki kırk bin kızı evlendirdi. Şemse'yi Azer ile, Enver ile kendi, Şurek ise Nevruze ile evlendi. Kırk gün yediler, içtiler. Kırkıncı gün gerdeğe girdiler.

Enver Banu'dan Tahir adlı bir oğlu, Azer'in Şemse'den Kahir, Şurek'in ise Çalak adlı bir oğlu oldu. Azer'in Hum-ı Tigzen adlı oğlu başka bir yerde idi ve babasını bir zencinin bastığını haber almıştı. Gazaba gelerek Cabilsa'ya geldi, divana girip Rüstem'i sordu gösterdiklerinde saldırdı. Rüstem, onu yenerek bend etmişti ki Azer ondan oğlunu bırakmasını rica edince o da bıraktı.

Rüstem, gayr-name yazdırıp diğer şahlara yolladı. Onlar Cabilsa'da toplanıp yiye içmeye başladılar. Şahlar namelerini alıp okuyunca tedariklerini görüp sahip oldukları kadar asker hazırladılar. Cabbar-ı Cihansuz ile Filyun Şah yüz bin, Münim Şah seksen bin erle geldi. Rüstem, Sührab'ı şah yaptı. Selim piri baş vezir, Azer'i baş ser-kaplan yaptı. Cabbar-ı Cihansuz ise baş asker oldu.

Cabilsa'ya yakın metin bir kale varmış. Halkının gözleri ayine gibiydi. Buraya iki birader hükmederdi. Adlarına Tapur ve Cabir Şah derlerdi. Tapur'un bir oğlu bir de

kızı vardı. Adları Behmen Şah ile Şemile Banu idi. Cabur'un bir kızı vardı, adı Semin Banu idi. Tapur büyük kardeşti. Semin Banu'ya Behmen Şah talipti.

O sırada Rüstem'in gönlüne seyahat etme isteği düştü. Azer'e buralarda kale varmı, diye sordu. Azer de Tapur ve Cabir Şah'ın kalelerini anlattı. Hükmü Tapur'un verdiğini söyledi. İnsanları incittiklerini; ama kendinden korktuklarını anlattı. Rüstem, Azer'i yerine vekil bırakarak Ebreş'e binerek Şurek'i de yanına alıp o kaleye doğru yola çıktı.

O sırada Tapur kalesinde işret ederken ona Rüstem'in övgüsünü yapıyorlardı. Duyunca Rüstem'in hakkından gelmek istedi ve bin askerle Cabilsa'ya doğru yola koyuldu. Yolda karşılaşp cenge tutuştular. Rüstem, ona galip gelince Tapur aman diledi. Rüstem de affederek onunla sohbet etti. Askerlerden biri Cabir'e durumu anlattı. Cabir, kızının lafı ile kale kapısını kapattırdı ve Tapur gelince içeri alma, dedi. Rüstem ile Tapur gece boyunca sohbet ettiler ve birbirlerini sevdiler. Tapur kaledeki kardeşine durumu haber vermek istedi ve yola koyuldu, gelince içeri alınmadığını gördü. Cabir'e durumu bildirdi ise de işe yaramadı. Cabir, cellatlara onun başını kestirmek isterken kızının kışkırtmasıyla kardeşinin boğazını kendi kesip kuyuya attı.

Rüstem, üç gün tapur'u bekledi, o gelmeyince kaleye gidip onu görmeye karar verdi. Geldiğinde kapıları kapalı bir kale gördü. Kuyuda Tapur'un kesik başını gördü ve kaleyi açın, dedi. Onlar açmadılar. Rüstem yıkıp geçerek onların başını kesti. O sırada naralar atarak bir şehsüvar çıkıp geldi ve Rüstem'e saldırdı. Rüstem, onu kaldırıp yere çaldı ve başını kesecekken aman dileyince affedip kim olduğunu sordu. O da adının Behmen Şah olduğunu ve Tapur'un oğlu olduğunu, amcasının kızı Semin Banu'ya aşık olduğunu söyledi. Tek isteği intikam alıp sevdiğine kavuşmakmış. Rüstem, kendini kaleye aldırırsa ona yardıme deceğini söyledi. Behmen onu bend etmiş gibi yaparak kaleye aldı. Divana çıktılar. Cabir, Behmen'e Rüstem'i nasıl yakaladığını sordu. Rüstem o sırada Cabir'i tehdit etti. Cabir de onun başının vurulmasını emretti. O bendini kırarak Cabir'i yere çarptı. Bütün divan ona saldırdı, Rüstem kılıç vurarak halkı dışarı çıkardı. Kendi de atına binerek kapıyı açarak hendeğe köprü uzattı. dışardaki Şahlar köprüyü görünce kaleye girdiler ve savaşa başladılar. Şehirli aman deyince Rüstem, affetti. Rüstem'in ayağına kapandılar. Rüstem, Behmen'i padişah yaptı ve Semin Banu ile onu evlendirdi. Birkaç gün eğlendiler.

Rüstem giderken, Behmen Rüstem'e kendinin de gideceğini onunla gelmesini söyledi. Rüstem, Behmen'e sen kalede ol dediyse de Behmen, Rüstem'in

hizmetinden ayrılmak istemedi. Rüstem, kabul etti ve tedariklerini görerek yola koyuldular.

Beş on gün giden Rüstemler ferah bir yerde durdular. Rüstem, orada ava çıktı ve bir ahunun peşinden giderken kurak bir bağ önüne geldi. Gördü ki iki atlı ceng ediyordu. Onları seyretmeye başladı, Dayanamayarak Ebreş'i üstlerine sürdü. Civanı bend etti, ağlayan Banu'ya neden ağladığını sordu. O da adının Büruze Banu olduğunu babası için ağladığını anlattı. Bend ettiğin Sencaniye Şah'ı Şencan Şah'ın oğlu Selim Şah'tır, dedi. Yıkılan civan ise Anter Şah'ın oğludur, dedi. Bizler amcazadeleriz, dedi. Babam beni Selim Şah'a çeyizimle birlikte verdi. Anter Şah'ın oğlu Biruz Şah ise bunu kabullenmeyip yolumuzu kesti, dedi. Rüstem de kendini alem-i sahip-kıranım diye tanıttı. Biruz aman dileyince Rüstem de affetti ve onların düğününü yaptı. Orada kalıp birkaç gün eğlendi.

O sırada Rüstem, Mazenderan'ı fethedince mahluklar ortaya yayılmıştı. Gul-ı Ruyin-ten adlı bir gul da kaçıp o vadide mesken tutmuştu. Büruze Banu ile sohbet ederlerdi. Onun evlendiğini duyunca Rüstem'e saldırmaya geldi. Kale önünde bir gece konakladı. Halk gulu getirdiği için Banu'ya söverdi. Rüstem, gürzünü alıp atına bindi. Gul ile cenge başladı. Üç gün üç gece savaştılar. Rüstem, ona aletin tesir etmediğini görünce onun boğazına yapıştı. Sonunda Rüstem onu bend edip kaleye getirdi. Gulu ağaca bağlayıp işrete başladılar.

Bu sırada Rüstem avdan dönmeyince onu merak eden Şurek etrafta onu aramaya çıktı. Onu Anberabad Kalesinde buldu. Rüstem, Şurek'ten askeri oraya getirmesini istedi. Şurek, askeri getirip kale önüne kondurdu.

Bu sırada gul bendden sıkılıp bendini kırdı. Maşuğu Banu'yu başkası ile sohbet ederken görünce onları koltuğunun altına alıp kaçtı. Rüstem, duyunca Ebreş'e süvar olup ardından gitti. Gul, Rüstem'e saldırdı ve o sırada kolunun altındaki Banu'yu ve onun kocasını düşürdü. Rüstem, gulu imana davet etti; ama o kabul etmedi. Şurek yapılanların boşa çıktığını görünce ona ilaç bulacağını söyledi. Kırk kurşunu eritip kulağından akıttı ve gul öldü. İşrete başladılar.

O sırada Ferahzad, yenilgiyi hazmedemeyip kendini öldürmek istedi. Babası iki yüz bin askerle daha da asker toplayarak Anber Şah'ın üzerine doğru yola çıktılar. Herdem Şah da yüz bin askeri ile ona katıldı. Anber Şah bu olanları haber alıp kaygılandı. Rüstem, onun kaygılandığını görünce, onlara cevap verilir Huda kerimdir,

diye teselli verdi. Rüstem, onlara edebleri ile kalelerine dönmelerini söyledi. Onlar da zenciden emir almayacaklarını söyleyip reddettiler. Ordular cenge tutuştu.⁹

⁹ Metinde kişi isimlerinde tutarlılık yoktur. Bir kişi başka sayfalarda farklı isimlerle anılabiliyor. Ancak biz bunu özete yansıtmadık. Kişi isimlerinde ilk şekilleri korundu.

SÖZLÜK

A

ābād (F.) i. Mamur, bayındır
6b/14, 7a/02, 7a/08, 7b/04, 7b/07, 7b/08
→ ‘anber-ābād, ‘anter-ābād, bād-
ābād, kısun ābād kal‘ası, selīm-ābād,
kal‘a-i ‘anber-ābād
abdāl (A.) i. Dünya ile ilgisini kesip
Tanrı'ya bağlanmış olan derviş 12a/17
‘acabā (A.) e. Şüphe ve tereddüt
bildiren edat, acaba 16a/11, 21b/10
‘acāyib (A.) i. Çok tuhaf şey 21a/19
‘aceb (A.) i. Tuhaf, şaşılacak şey 2a/10,
3b/11, 9a/11, 12a/02
‘acebe (A.) i. Şaşmak, hayret etmek
9a/07
acı i. Acı 16a/24, 19b/13
‘acīb (A.) i. Tuhaf.
 ‘acībū'l-heykel Tuhaf heykel
 9a/12
‘acībe (A.) i. Şaşılacak şey 14b/03
→ hikāyet-i ‘acībe
‘āciz (A.) i. Güçsüz, zayıf.
 ‘āciz-i fermānde Güçsüz,
 beceriksiz 13a/17
 ‘āciz ol- Yetersiz, güçsüz olmak
 3a/20, 10a/12, 13a/08, 13b/20
aç- Açmak 2a/18, 2b/11, 3a/17, 4b/01,
4b/13, 6a/03, 8b/20, 14b/16, 14b/18,
16a/25, 19b/02, 21a/20, 21b/15, 22a/19,
25a/14
→ el aç-, göz aç-
açık- Acıkmak, açlık hissetmek 17a/02

açıl- Açılmak 18b/02, 18b/12
açuk i. Açık 12a/13, 12a/14
ad i. Ad, isim. 2a/10, 2a/23, 3a/01,
3a/04, 4a/03, 4a/06, 4a/14, 5a/01,
11a/15, 11b/03, 11b/04, 14b/04
ādāb (A.) i. Yol, yordam; göz önünde
bulundurulması gereken ahlāk kuralları
11b/02, 13b/13, 17a/17
ādāb-ı pādīshāhī Padişahla ilgili
onularda uyulacak kurallar, usuller
24a/15
adam (A.) i. Adam, kişi 2a/19, 3a/05,
4a/14
‘adāvet (A.) i. Düşmanlık 1b/08
ādem (A.) i. Adam, kişi 2a/10, 2a/12,
2b/23, 4b/10, 7b/11, 8b/13, 9a/06,
9a/13, 10a/03
ādet (A.) i. Usul, töre, alışkanlık 6b/15
 ādet-i me'lūfe Bilindik, alışılmış
 ādet, örf 12b/01
adım i. Adım 18a/07
‘adüvv (A.) i. Düşman
 ‘adüvv-i ekber Büyük düşman
 7b/22
āfāku't-tāk (A.) i. Göklerin takı,
kemerini
 āfāku't-tāk ol- Göklerin takı
 olmak 17b/07
āferīn (F.) i. Yaşa, varol 10b/22
 āferīn eyle- Aferin demek
 13a/22, 16b/07
 āferīn it- Aferin demek 16b/16

- tahsîn ü âferîn eyle-
âfitâb (F.) i. Güneş 18b/12
âfitâb-ı saba-bahş Mutluluk
bağışlayan güneş 17a/07
- pençe-i âfitâb
afv (A.) i. Af, bağışlama
afv eyle- Affetmek, bağışlamak
5b/04
afv it- Affetmek, bağışlamak
19b/15, 20a/01
- ağac** i. Ağaç 9b/01, 20a/13
ağırla- Ağırlamak, misafir etmek 9a/18
ağız i. Ağız 4b/24
ağızına gel- Tam söyleyecekken
durmak 25a/07
- ağla-** Ağlamak 2a/24, 3a/19, 3b/04,
4a/02, 4a/04, 4b/19, 6b/07, 7a/17,
8b/10, 13a/24, 13b/09, 15b/16, 15b/18,
15b/19, 15b/21, 15b/23, 16a/01, 16a/03,
18a/11, 21a/25, 22a/09, 23b/17, 24a/11
→ zâr zâr ağla-
ağuz i. Ağız 6b/10
âh ü. Ah, eyvah.
âh it- Eyvah demek, bir şeye
üzülmek 4a/05, 15b/19, 17a/19,
21b/05, 25a/18
- âhâlî** (A.) i. Halk 6b/09
âhır (F.) i. Ahır, hayvan damı 19b/08
âhir (A.) Son 3a/20, 5a/16, 12a/23,
13b/25, 16b/21, 18a/02, 18a/10, 23b/14
âhir-i kâr İşin sonunda 3a/07,
17a/22
âhir-i ‘âkıbet Sonunda 20a/07
- âhir-i duvâl** Yakanın, gömleğin
sonunda 17b/25
aḥkām (A.) i. Hükümler
aḥkām eyle- Hüküm vermek
4a/09
aḥmak (A.) i. Ahmak, akılsız 20a/13
aḥret (A.) i. Ebedi alem 5b/24
aḥşam (A.) i. Akşam 8a/24, 8b/13,
11a/08, 11b/20, 12a/18, 12b/08, 14a/16,
17b/14
âhū (F.) i. Ahu, ceylan 5b/23, 21a/22,
22a/07, 22a/09
aḥvâl (A.) i. Haller, durumlar 3b/03,
4b/03, 6a/18, 11a/18, 15a/07, 21a/11,
22a/20
aḥ sf. Ak, beyaz 8b/17
aḥ- Akmak 2b/10, 6a/25, 14a/05
‘aḥab (A.) i. Arka, art 12a/20
→ der-‘aḥab
aḥça i. Para 6a/02, 6a/13, 23b/14
aḥd (A.) i. Nikah 1b/17, 9a/18
aḥd-i nikāḥ Evlenmek,
nikahlanmak 20a/16
aḥd it- Evlenmek, nikahlanmak
24a/03
aḥd itdür- Evlendirmek,
nikahlamak 20a/17
aḥd ü nikāḥ eyle- Evlenmek,
nikahlanmak 2b/21
aḥdar- Aktarmak 17a/15
‘âkıbet (A.) zf. Nihayet, sonunda 2a/16,
3a/09, 3b/12, 4a/15, 4b/13, 8a/08, 8a/14,
13b/07, 15a/14, 17b/14, 23a/07

‘ākıbetü'l-emr İşin sonunda
13b/20
→ āhır-i ‘ākıbet
aķıd- Akıtmak 23b/15
‘aķl (A.) i. Akıl, 2b/14, 3a/25, 14a/25,
15b/12, 22a/20
‘aķlı başına gel- Ayılmak,
kendine gelmek 8b/20, 19a/16,
19a/23
‘aķlı başında degüldür 16a/20
‘aķlı başından git- Bir şey
düşünememek 5b/15
‘aķlı git- Bir şey düşünememek
2b/13, 9b/14, 12b/13
‘aķlı kes- Anlamak, uygun
bulmak 13b/08
‘aķlın başına getür- Ayıltmak,
kendine getirmek 19b/02
→ naķışü'l-‘aķl
aķrān (A.) i. Eş ve benzer olanlar,
yaşıtlar 17b/15
‘aķsi (A.) i. Ters, zıt 4b/14
al- Almak 6b/14, 10a/10, 6b/05, 6b/17,
7a/18, 25a/13, 25a/14, 8b/07, 8b/07,
8b/12, 21b/09, 22a/18, 24b/18, 3a/04,
7a/18, 12b/02, 19b/10, 3b/19, 25a/25
→ destür al-, ele al-, haber al-,
haraç al-, ibret al-, intikām al-, kanın al-
, kılıç altına al-, murād al-, öñin al-
vehm al-
a’lā (A.) i. Yüce, yüksek 18b/13
‘alāķa (A.) i. İlgi, alaka 2b/03, 20b/12
‘alāmet (A.) i. İz, nişan, işaret 5a/03
alargā i. Uzak 5b/06

alargā eyle- Uzaklaştırmak
21a/20
aları zf. Dikkatli, sert
aları aları Dikkatli dikkatli, sert
sert 9b/16
ālāt (A.) i. Aletler 22b/25
ālāt-ı harb Savaş aletleri
22b/24
ālāt-ı şahib-ķırān Padişahlık,
hükümranlık aletleri 18a/12
alay i. Ordu 25a/04, 24b/24
alaylar bağla- Ordular
oluşturmak 8a/01
aldır- Aldırmak, umursamak 16b/06,
21a/11
ale'l-acele (A.) zf. Aceleyle, çabucak
19b/15
‘ālem (A.) i. Dünya 5a/10, 7a/12, 8a/01,
10b/23, 12a/04, 16a/21, 17a/19, 19a/02
→ dilāver-i ‘ālem, pehlüvān-ı
‘ālem, şahib ķırān-ı ‘ālem, server-i
‘ālem, seyyāh-ı ‘ālem
‘ālem (A.) i. Bayrak, nişan 3a/16
‘ale’r-rāvī (A.) i. Rivayet edene,
söyleyene ait 17b/22
alet (A.) i. Alet 8a/21
‘alev (A.) i. Alev, ateş 17a/23
aleyh (A.) takı. Onun üzerine, ona
‘aleyhi’l la’ne Lanet üzerine
olanın 13a/02
→ racīm-i ‘aleyhi’l la’ne 11b/05
‘aleyhi’l la’ne (A.) i. Lanet üzerine
olanın
→ şeytān-ı ‘aleyhi’l la’ne 13b/16

‘aleyke (A.) takı. Senin üzerine olsun

‘aleyke ’avnu’llah şadāsı

"Allah'ın yardımını üzerine olsun"

sadası 25a/23

‘aleyküm (A.) Üzerinize olsun 11a/25

alı-ķoy- Alıkoymak 17a/21

alın- Alınmak 19b/21, 21b/09, 21b/05

‘ālī (A.) sf. Yüce, ulu 14a/19, 7b/24,

14a/21

‘ālī-cenāb Ulu, yüce gönüllü

5b/08

→ kaşr-ı ‘ālī, uçkâhı ‘ālī per-nūr

allāh (A.) i. Allah 3a/17, 3a/22, 9a/02

Allāh-u azīm-üş-şān Yüce şanlı

Allah 2a/02

→ zıkr-ul allāh

allaķ i. Karmakarışık

allaķ bullaķ it- Karma karışık

etmek 6a/25

alt sf. Alt, üstün karşılığı 3b/23, 4b/23,

9b/11, 17a/17

→ kılıç altına al-

altı sf. Altı 8b/17, 11b/09, 11b/10,

24b/20, 2a/03

altı bin Altı bin 20b/13

→ on altı, yigirmi altı

altun i. Altın, para 6a/05, 6a/10,

23b/15, 20a/11

ālūde (F.) sf. Karmakarışık, darmadağın

ālūde eyle- Karıştırmak 17a/16

ālūde-i aşık Karmakarışık

aşık 5b/04

āmāde (F.) i. Hazır

āmāde eyle- Hazırlamak, hazır

hale getirmek 9b/06

amān (A.) i. Af, rica 3a/10, 6b/06,

9a/08, 14a/05

amān di- Af dilemek 6b/07

amān vir- Affetmek,

bağışlamak 9a/08, 16a/22,

21a/01

‘amel (A.) i. İş, fiil

‘amel it- Yapmak, işlemek

2a/04, 11a/07

āmed (F.) i. Gelme, geliş 12b/01

→ der-āmet

amiķ (A.) sf. Derin 11a/01

ammā (A.) bağ. Ama, fakat, ancak, şu

kadar ki, öyle ki 1b/01, 1b/06, 2a/11,

2b/25, 3a/13, 3a/18, 3a/20, 3b/11

‘ammī (A.) i. Amca 9a/16, 4a/10,

4a/12, 4a/13, 4a/15, 4b/14, 6b/11,

21b/06

‘ammī-zāde Amca çocukları

22a/16

‘amūd (A.) i. Direk, sütun 2b/08, 2b/09

→ mūntehā-yı ‘amūd

anı zm. Onu 7a/11

an- Anmak, herhangi bir şeyi hatırlayıp

ondan söz etmek, bahsetmek 5b/19

ana zm. Ona 1b/11, 6a/05, 8a/24, 8b/03,

12a/18, 12a/21, 14a/10

‘anber (A.) i. Güzel koku, özel isim

24a/07, 24a/10, 24b/03, 24b/05, 22b/01,

23a/1

→ ‘azm-i ‘anber ābād eyle-, divān-ı

‘anber, şāh, ķal’a-i-‘anber-ābād

ancağ Ama, fakat 3b/24, 4a/04, 4b/06, 8b/01, 10b/22

anda zm. Onda 14a/16, 15a/09, 16b/07, 18a/15, 18b/20

andan 1. Ondan: Andan yirinde oturup²⁰ sağiya işaret eyledi. 10b/19

2. Sonra: Andan üci Kısunabād'dan ıkup yola revāne oldu. 11a/7

1b/16, 5b/11, 6b/08, 9a/18

anı zm. Onu 1b/14, 2b/05, 3b/24, 4a/25, 8a/11, 11b/13, 12a/19, 16b/16, 18b/02, 19b/23, 21a/22, 23b/25

‘**anğā** (A.) i. Anka kuşu, simurg 11a/08, 18a/11, 19a/01, 11b/10, 6b/16, 19b/16

‘**anğā-yı zengī-yi bülend-**

pervāz Yüce sesli Anka-yı

Zengi 4a/03, 15a/02, 11a/15,

16a/01, 19b/08, 13b/16, 13b/15

→ simurg-ı ‘anğā

anlar zm. Onlar 4b/03, 5b/18, 9b/23, 15a/10, 20b/04, 4b/15, 20b/18, 24a/13, 8a/24, 9b/23, 25a/05, 14b/06, 8b/01

añsuzdan zf. Aniden, birdenbire 18b/01, 21a/22

añsuzın zf. Aniden, birdenbire 4b/11, 8a/19, 14b/17, 19a/22, 19b/11

anuñ zm. Onun. 11b/04, 12a/14, 14b/25, 15b/02, 17a/16, 18a/13, 20a/18

anünün Onun için, bu yüzden 9b/03

apul apul zf. İki yana sallana sallana 16b/24

ār (A.) i. Utanma

ār it- Utanmak 25a/04

ara i. Bir oluştan diğer bir oluşa kadar geen zaman fasılası 14b/18, 4a/14, 5a/23, 8b/06, 10a/19, 11b/19, 12b/18, 14a/06

ara- Aramak 3b/07

‘**arab** (A.) i. Arap 20b/15

araba i. Araba 2a/23, 2b/06, 2b/13, 2b/14

arada zf. Bu esnada, bu sırada 22b/19

aralığ Bu sırada 20b/15

ārām (F.) i. Durma, dinlenme

ārām-ı dil Gönül dinlenmesi 5b/02

ārām it- Dinlenmek, durmak 11a/20, 24b/22

ārām u qarār Durma, dinlenme 7a/07

arasında i. Arasında 18a/18

ārāste (F.) i. Düzenleme

ārāste vü pīrāste eyle- Süslemek 9b/05

ard i. Arka 14a/17, 20b/20, 10a/14, 12a/19, 18a/07

ardınca Arkasından, peşinden 14a/15, 15a/16, 20a/18

arış i. Arşın, ölçü birimi 2b/05, 8a/02, 8a/13

arğā i. Arka, sırt 17b/07, 22b/21, 10a/05, 12b/09, 23b/11, 12b/15, 12b/21, 17b/11, 12b/22

arğā vir- Yaslanmak, desteklemek 7b/10

‘**arsā** (A.) i. Alan, yer 5a/09

→ na’ra-yı ra’d-i ‘arsā

- ‘**arslān** i. Arslan 3a/03
- ‘**arş** (A.) i. Arş, gökyüzü 18a/10
- ‘**arż** (A.) i. Sunma, gösterme, ortaya koyma
- ‘**arż eyle-** Sunmak, göstermek
14a/06, 21b/14, 24a/14
- ‘**arż it-** Sunmak, göstermek
13b/13, 15b/09
- arzū** (F.) i. Heves, istek
- arzū eyle-** İstemek, heves etmek
13a/07
- arzū it-** İstemek, heves etmek
20b/14
- arzū-yı seyāhat** Seyahat etmek
istemek 2a/03
- arzūla-** İstemek 14a/13
- aş-** Asmak 13a/03, 24a/20
- asıla kal-** Asılı, takılı kalmak
3b/14
- āsāf** (A.) i. Vezir
- āsāf-āne** Vezire yakışacak
surette 11a/25
- āsāyiş** (F.) i. Güvenlik
- āsāyiş it-** Emniyeti
sağlamak 14b/10
- āsiyāb** (F.) i. Su değirmeni 3a/04, 2b/20
- ‘**asker** (A.) i. Asker, er 3a/06, 4b/08,
5a/02, 7a/07
- ‘**asker çek-** Asker hazırlamak
7a/11
- ‘**asker-i habeş** Habeş askeri
7b/25
- ser-‘asker eyle-
- aşl** (A.) i. Temel, esas; hakikat, sıhhat
11b/04, 9a/24, 11a/18, 16a/11, 18a/19
- aslā** (A.) zf. Hiçbir vakit, asla 16b/10,
18b/18, 21a/11
- āsumān** (F.) i. Gök, sema 5a/10, 7b/23,
8b/17, 25a/24
- çarh-i āsumān
- aş-** Aşmak, geçmek; yol almak 19a/24
- aşağa** i. Aşağı
- aşağa yukarı** Aşağı yukarı,
yaklaşık 19b/01
- aşağı** i. Aşağı 3b/02, 8a/19
- aşağı yukarı** Aşağı yukarı,
yaklaşık 16b/20
- ‘**āşık** (A.) i. Âşık, seven 17a/21, 21b/03,
1b/01, 1b/05, 21b/01, 15b/08, 1b/02,
5b/04, 22b/10
- ‘**āşık-ı sādık** Sadık, bağlı âşık,
sevgili 5b/03
- ‘**āşık ol-** Sevmek, âşık olmak
18b/14
- ālūde-i ‘āşık
- āşinā** (F.) i. Tanıdık, bildik 12a/05,
12a/07
- ‘**aşq** (A.) i. Aşk, sevgi 4b/06, 17a/21,
17a/18, 25a/07, 5b/10, 4b/06, 5b/08
- ‘**aşq eyle-** Sevmek; sevgi
duymak 17a/17
- ‘**aşq meyi** Aşk şarabı 5a/05
- āteş-i ‘aşq, da‘vā-yı ‘aşq, gālebe-
i ‘aşq
- at** i. At 3b/01, 3b/21, 6b/01, 8b/03,
8b/06, 8b/17, 11b/11, 12a/03

- at kıpar-** Atı hızla sürmek
5a/04, 8b/07, 8b/12, 22a/07,
25a/18
- at sür-** Atla yol almak 8a/03,
8a/04, 8a/07, 25a/01
- at-** Atmak, bir şeyi fırlatıp atmak 5a/07,
23a/07, 2a/17, 2a/18, 3b/02, 9b/20,
11b/23, 25a/14, 5a/07, 9b/23, 11b/17,
19b/07, 23a/07
- atı-vir-** Atmak, atıvermek
24b/03
- kemend at-, muallaķ at-
- ata** i. Ata, cet, baba 8b/21, 8b/25
- āteş** (F.) i. Ateş, hararet 6a/25, 9b/15,
15a/21, 19b/24, 22b/16, 25a/07
- āteş sal-** Ateşe, sıkıntıya atmak
4b/22
- āteşi ‘aşķ** Aşk ateşi 4b/06
- āteş-i suzan** Yakıcı ateş 8b/19,
6b/01
- āteş ol-** Çok sıcak olmak 25a/06
- āteş-pāre** Ateş parçası, kıvılcım
15b/06
- āteş-perest** Ateşe tapan 13b/17
- āteş-tab ol-** Ateş gibi yakıcı
olmak 20a/25
- ejderhā-yı āteş dem, tīg-ı āteş-
tāb
- atıl-** Atılmak 8b/17, 24a/25
- atla-** Atlamak 14b/19, 6b/20, 6b/04
- āvāre** (F.) i. İşsiz güçsüz, başıboş
- āvāre eyle-** Başıbış bırakmak
16a/19
- āvāre-i cism** Başıboş cisim, kişi
5b/04
- āvāze** (F.) i. Yüksek ses, nara
- āvāze-i şeca’at** Yiğitlik sesi,
yiğitce ses 16b/17
- ‘avnullah** i. Allah'ın yardımı 25a/24
→ ‘aleyke ‘avnullah sadāsı
- ‘avrat/‘avret** (A.) i. Kadın 5b/17,
5b/18, 20a/06, 17a/20, 20a/14, 20a/09
- avuç** i. Avuç, elin iç yanı, 11b/22,
21b/01
- ay** i. Ay, otuz günlük süre 2a/17
- ayaķ** i. Ayak 11a/09, 13b/10, 16a/07,
19b/14, 20a/03
- eline ayağına düş-
- a’yān** (A.) i. İleri gelenler
- a’yān-ı devlet** Devletin ileri
gelenleri 4a/08
- āyān** (A.) i. Belli, açık
- āyān u beyān it-** Açık, belli
etmek 20a/02
- ‘ayıb** (A.) i. Kusur 3a/16
- ‘ayıb degül** Kusur, ayıp değil
13a/24
- ayıl-** Ayılmak, kendine gelmek 10a/16
- ayır-** Ayırmak 5b/18, 5a/08, 8b/09,
17b/03
- ayırd** Ayırma, ayrılma
- ayırd ol-** Ayrılmak 17b/16
- āyīne** (F.) i. Ayna 20b/10, 20b/11,
20b/12, 20b/13, 21b/02, 12a/17, 17b/08,
4a/05
- āyīne-i siper** Siper aynası 8a/06,
17a/23, 17b/02

āyīne-ten Ayna gibi, parlak tenli
20b/22, 20b/15
āyīne-tenler ol- Ayna gibi,
parlak tenli olmak 20b/09
→ Behmen Şāh-ı āyīne-ten,
Tehemten Şāh-ı āyīne ten, küre-i āyīne-i
devran
ayrıl- Ayrılmak 5a/14, 22a/03, 3a/09,
11a/11, 14a/13
ayruḳ i. Ayrıl, ayrılmış 14b/20
‘ayş (A.) i. Eğlence
‘ayş ü ‘iṣret Eğlence, yeme içme
20a/10, 18b/09, 15a/14, 17a/02,
18b/24, 19a/06
‘ayyār (A.) i. Zeki, kurnaz 11b/19,
11b/25, 12a/23, 12b/07, 12b/25, 13a/07,
13a/14, 13a/15, 13a/19, 13a/21, 13b/06,
14a/07
→ rind-i ‘ayyār
az i. Az, belli bir ölçünün altı 6b/14,
7a/24
āzād (F.) i. Serbest bırakma 8a/23
āzād eyle- Serbest bırakmak
4a/22, 6b/06
azal- Azalmak 5b/03
āzār (F.) i. İncitme, azarlama
āzār eyle- Azarlamak 19a/19
‘azīm (A.) i. Büyük 2a/01, 2b/21, 7a/02,
7b/07, 9a/06, 9a/22, 10a/06, 11a/12,
12b/15, 13a/23, 15a/14, 15b/03, 19a/11,
19a/19, 19b/22, 22b/03, 22b/23, 19b/07
‘azīm sur ol- Büyük eğlence
olmak 20a/17
→ çeng-i ‘azīm eyle-

‘azīmet (A.) i. Gidiş
‘azīmet eyle- Gitmek, yola
çıkma 3b/01
azimü’ş-şan (A.) i. Şanı yüce 2a/02
→ allāhu azimü’ş-şan
azīz (A.) i. Muhterem, sevgili 11a/23
‘azm (A.) i. Niyet, karar 13b/11
‘azm-i ‘Anber-ābād eyle-
Anberābād'a gitmeye niyet
etmek 24a/07, 24a/10
‘azm-i Cābilsā Cābilsā'ya
gitmeye niyet 15b/10
‘azm-i cāh-ı Bābil eyle- Babil
mevkiine gitmeye niyet etmek
19a/14
‘azm-i leşker Asker niyeti,
kararı 16a/10
‘azm-i meydān eyle- Meydana
çıkma niyet etmek 11b/18
‘azm-i rāh eyle- Yola çıkma
niyet etmek 22a/05
‘azm-i şikār eyle- Avlanma
niyet etmek 22a/06

B

- baba** i. Baba 3b/15, 8b/10, 15a/11, 15a/17, 3b/08, 7a/16, 2a/24, 6b/17, 6b/19, 7a/20, 9a/16, 13a/07, 13b/09, 13b/09, 24a/11, 8b/25, 11b/06, 13a/03, 13a/07
- bacağ** i. Bacak 14a/08
- bād** (F.) Rüzgar, yel 17a/04
- bād-ı sarsar** Şiddetli rüzgar 8b/11
- herçi-bād-ābād
- ba'de** (A.) i. Sonra
- ba'de'l-yevm** Bir gün sonra 13b/01
- ba'dehu** (A.) i. Sonra 21a/07
- bāde** (F.) i. Şarap, içki 14b/02, 14b/23, 16a/06, 17a/06, 17b/16, 17b/22, 23b/15, 9b/16, 17b/19
- bāde-i gül-fām** Gül renkli şarap 12a/16, 14b/01
- bāde-i gül-fām-ı nişāt-engiz** Gönül açıcı gül renkli şarap 10a/25
- bāde-i yāḳūt-fām** Yakut renkli şarap 14a/24
- germiyyet-i bāde
- bādem** (F.) i. Badem 16a/24
- bağ** (F.) i. Bağ 14a/18, 14b/06, 14b/24, 22a/08, 14b/06, 14b/07, 14b/08, 14b/12, 14b/12, 15a/03, 15a/07, 22a/08, 22a/17, 14a/19, 15a/11, 22a/10, 15a/11, 14a/17, 14a/18, 14a/19, 22a/08
- bāğ-ı ferah-fezā** Ferah arttıran bağ 14a/17
- bāğ-ı irem** İrem bağı 14a/21
- bağal** (F.) i. Koltuk 14b/10, 17a/25
- zīr-i bağala al-, zīr-i bağal
- bağır-** Bağırmak 10a/02, 10a/15, 19b/05
- bağla-** Bağlamak 8a/01, 21b/11, 21b/17, 10a/23, 19a/25, 8a/01, 24b/24
- alaylar bağla-
- bağlan-** Bağlanmak 23a/15
- bağlu** i. ve sf. Bağlı 16b/01, 19a/24, 19a/24
- bahā** (F.) i. Kıymet, bedel 6a/04
- bahādır** (F.) i. Cesur, yiğit 15b/06
- bahāne** (F.) i. Sebep, vesile 16b/19
- bahrī** (A.) i. Denize ait 17b/08, 12b/14, 8a/18
- ebreş-i gül-endām-ı baḫrī
- baḫş** (A.) i. Bağış, ihsan 17a/07, 10a/25, 17b/10
- baḫş eyle-** İhsan etmek, bağışlamak 5a/10, 8a/19
- āfitāb-ı şabā-baḫş, zerrīn-i şafā-baḫş
- baid** (A.) i. Uzak, ırak 2a/08
- ba'ış** (A.) i. Sebep olan, gönderen 17a/13
- ba'ış ol-** Sebep olmak 4a/06
- bak-** Bakmak 7a/23, 16b/09, 6a/09, 25a/08, 5a/03, 4b/25, 1b/04, 10b/02, 12a/22, 18a/24, 18b/07, 7b/08, 23a/04,

23a/05, 3b/24, 2a/12, 10b/08, 2b/14,
5b/08, 8a/03, 13b/14, 16b/04, 19b/09,
24a/18

bakıyye (A.) i. Artan, geri kalan 17a/08

bakıyye-i def'-i ħumār ?

bākī (A.) i. Daimi; artık, kalan 6a/17

bālā (F.) i. Yüksek, yukarı 2a/14

→ küh-ı bālā-firāz

bālā-ķad (F.) sf. Uzun boylu 9a/05,
9a/12, 16a/08

balıķ i. Balık 12b/10

bālīn (F.) i. Yastık, koltuk 7b/23,
14b/10

→ zerrīn-i bālīn

bālīş (F.) i. Yastık, yüz yastığı 14b/10

balta i. Balta 3a/11, 3a/11, 3a/12

bār (F.) i. Yağdıran, serpen 20b/17,
17a/01,17a/02

→ cūy-bār, kenār-ı cūy-bār

bāreka'llāh (A.) Allah mübarek etsin,
bereketli olsun 10b/21

bār-gāh (F.) i. İzinle girilebilen çadır,
yüksek divan 15b/24, 18b/21, 18b/22,
16a/16, 24b/19, 10a/23, 10b/07

barış i. Barış 18a/18

barış- Barışmak 20a/03

barışdur- Barıştırmak, arabulmak 9a/11

bārī (F.) Hiç olmazsa; hasılı 2a/17,
7b/18, 8b/14, 16b/18, 25a/13

bār-keş (F.) i. Yük taşıyan 6a/24,
17b/01, 17b/03

→ nīze-i bār-keş

bārū (F.) i. Kale duvarı 20a/08, 22b/17,
20a/07

→ burc-ı bārū

baş- Basmak, baskın yapmak 4b/09,
21b/18, 10b/04, 14a/03, 4b/09, 13a/20,
20a/23, 20a/25

→ gāfil baş-

basdır- Bastırmak 24b/02

baş i. Baş, kafa 4b/21, 11b/04, 14a/10,
17b/07, 20a/16, 20b/08, 7a/15, 9a/04,
2a/17, 2a/18, 24b/01, 14a/07, 25a/09,
13a/19, 2b/14, 4b/03, 5b/20, 6a/11,
6b/02, 8b/04, 14a/06, 17b/05, 19a/07,
21a/25, 22a/11, 24a/16, 25a/23, 18a/07,
19a/22, 22a/20, 24a/22, 25a/10, 8b/20,
22b/11, 2a/20, 11b/10, 15b/12, 16a/20,
6b/20, 12b/17, 13b/02, 20b/25, 21a/03,
3a/15, 3a/19, 19b/08, 2b/05, 4b/05

baş a çık- Üstesinden gelmek

10a/19

başına şovuk geç- Üşütmek

6b/22

başına teng eyle- Başını
daraltmak, sıkıştırmak 7a/11

baş kaldır- İsyen etmek 12a/25

baş ķo- Kendisini bir işe veya
bir kişiye adamak 6b/08, 2b/17,
4a/08, 21a/01

başuna yıķ- İşi başkasına
yıkmak 24b/13

baş vezir eyle- Başvezir yapmak
20b/08

→ aķlı başına gel-, aķlı başından
git-, aķlın

başına götür-, can başına sıçra-
başka i. Diğer, başka 15b/07, 20a/22,
20b/13, 24b/15
başla- Başlamak 2a/03, 12a/24, 2a/03,
2b/12, 3a/20, 4a/06, 4b/24, 5a/09, 5a/15,
5b/06, 20b/25, 21a/05, 24b/01, 3b/11,
5a/17
→ canı sıkılmağa başla
bāṭıl (A.) i. Boş, beyhude, yalan 20a/05,
20a/08
baṭlıcan (A.) i. Patlıcan 6a/21
bazergān (F.) i. Bezirgan, tacir 13a/04,
13a/05, 13a/10, 13a/06, 13a/09
ba'zı (A.) zm. Birazı, kimi 15a/06
bāzū (F.) i. Pazı, kolun omuz ile dirsek
arasındaki kısmı 16b/02, 25a/22,
14b/04, 24b/16
→ zūr-ı bāzū, kuvvet-i bāzū
be (F.) Kelimelere -e hali manası katar
13b/04
be-nām Namlı, ünlü 24a/10
→ dırāz-be-dirāz
bebr (F.) i. Kaplan 17a/25
bed (F.) sf. Kötü, fena 8a/25
beden (A.) i. Gövde, vücut 17b/18
→ taqviyyet-i beden
bedīd (F.) i. Meşhur, görünür 9a/07,
20a/08
→ nā-bedīd ol-
beg i. Bey 3a/03, 12a/02, 21b/23,
23a/11, 12a/03, 23a/11, 23a/12, 17a/09,
12a/02
beg-zāde Bey oğlu, bey çocuğu
4a/25

begen- Beğenmek 25a/20, 6b/12,
19b/10
bekār (A.) i. Hiç evlenmemiş 2b/07,
4a/18, 4b/09, 6a/14, 6a/16, 6b/03,
6b/05, 7a/23, 7b/13, 8a/08, 8a/17, 8a/25,
8b/13, 10a/08, 11b/19, 11b/20, 11b/21,
11b/23
→ nā-bekār
bekçi i. Bekçi 6a/14
bekle- Beklemek 4b/23, 21a/18
belā (A.) i. Gam, keder, musibet 1b/10,
9b/04, 18b/01, 13a/19
belī (F.) i. Evet 14b/24
belinle- İrkilmek 14b/18
belki (F.) bağ. Belki, ihtimal, umulur
2a/12, 2a/16, 3b/06, 13b/05
bellü i. Belli
belli ol- Ortaya çıkmak, belli
olmak 24b/18
ben zm. Tekil birinci şahıs zamiri
1b/06, 1b/10, 1b/11, 1b/15, 3b/07,
4a/08, 4a/12, 4a/14, 4a/16, 4a/25, 4b/04
bana zm. Ben zamirinin yönelme hali
1b/10, 1b/15, 2a/25, 2b/06, 2b/07,
4a/11, 4a/18, 4b/02, 4b/03, 4b/06,
4b/07, 4b/15, 5a/14, 5b/12, 5b/23,
6a/07, 6a/10, 7a/19, 7a/24, 10a/03
bend (F.) i. Bağ 16b/07, 23a/14,
10b/21, 15b/13
bend eyle- Bağlamak, esir
etmek 3a/08, 4b/13, 5b/14,
8a/16, 10a/05, 10a/21, 22a/24,
19b/01, 21b/13, 23a/15, 19b/01,

- bend it-** Bağlamak, esir etmek
6b/02, 9b/01, 10a/08, 20b/02,
21a/10
- bend itdir-** Bağlatmak, esir
ettirmek 21a/03, 21a/04
- bend ol-** Bağlanmak, esir olmak
10a/24, 10b/18, 21a/09, 21a/19
- bende çek-** Bağlamak, esir
etmek 5b/12, 14b/14, 14b/15,
14b/20, 15a/08, 15a/12, 15a/17,
16a/03, 16a/20, 16b/02, 16b/08,
21b/10, 22a/12, 23a/02, 24a/09,
16b/02
- bendin kır-** Bağlarını koparmak
10b/03, 10b/06, 10b/09
- bend-i girān** Ağır, sağlam bağ
11a/02
- bende** (F.) i. Kul, köle
- bende eyle-** Kul, köle yapmak
9a/15, 21b/07, 19a/12
- bende-i fermān-ber** Ferman
veren kölesi, kulu 13b/10,
14b/21
- bende it-** Kul, köle yapmak
19a/12
- bende ol-** Kul, köle olmak
19a/10, 21a/12
- bendes-i ol-** Kulu, kölesi olmak
13b/20
- beñz** i. Yüz, çehre 24b/14
- beñze-** Benzemek, andırmak 14a/18,
14b/14, 2a/11, 3b/22, 3b/23, 5a/01,
5a/01, 5a/01, 6b/01, 8a/21, 8a/21,
- 11b/25, 12a/06, 16a/25, 21b/18, 6a/11,
9a/06
- ber** (F.) e. Üzere 7a/11
- *ber-dehān it-** Dudak üzeri
yapmak, dudağa koymak
10b/21
- *ber-hevā eyle-** İsteklendirmek
22b/23
- *ber-meydān** Meydanda 24b/24
- *ber-murād** Murada
erişmek 19a/03, 22a/17
- *ber-murād eyle-** Murada
eriştirmek 2b/22, 22a/01,
22b/04, 22b/07
- *ber-murād ol-** Murada erişmek,
eriştirilmek 2a/01, 15a/18,
19a/13
- *ber-ṭaraf** Taraf üstü, tarafsız
16b/19
- *ber-zemīn** Zemin üstü 2b/25,
3a/23, 3a/23
- *ber-gūzer** Hediye, hatıra 23b/19
- *ber-ā-ber** Birlikte bulunan,
birarada, müsavi 5a/21, 9b/25,
17a/17, 17a/23, 18a/05, 18a/06,
18a/07, 21a/20, 24b/04, 3b/11,
8a/06
- *ber-ā-ber ol-** Birlikte olmak,
birlik olmak 5a/05, 8a/05,
11b/25
- *ber-ā-ber vir-** Birlikte vermek
9b/20, 9b/22, 10a/11, 10b/15,
11b/22, 17b/02, 17b/06, 17b/10,
22b/21, 22b/22, 25a/20, 25a/22

***ber-dār** Asılmış
 ***ber-dār eyle-** Asmak 8b/05
 ***ber-dār it-** Asmak 4b/02
 → keşān-ber-keşān
beri/berü e. Bu tarafa, bu yana 11a/11, 11b/07, 11b/07, 13a/21, 13a/23, 17b/09, 16b/25, 22a/10, 15b/10, 24b/23
berg (F.) i. Yaprak
 berķ-i ḥātif Sessiz yaprak
 11b/18
 berg-i ḥazān Hazan yaprağı
 5b/21, 24b/04
besbelli/besbellü Yeterince belli 6a/11, 7b/15,18a/18
besle- Beslemek, büyötmek 15b/01
beste (F.) i. Bağlı, bağlanmış, bitiştirilmiş 18a/08
 → şikeste vü beste
biş Beş 5a/07
 biş on Beş on 6a/20
 → on biş
beşer (A.) i. İnsan 9b/08
 → maḳdūr-ı beşer
beyān (A.) i. Anlatma, bildirme 20a/02, 20a/21, 23b/16
 beyān eyle- Anlatmak,
 bildirmek 14b/03, 20b/09
 → ‘ayān u beyān it-, naḳl ü beyān
beyāz (A.) i. ve sf. Beyaz 18a/20, 18b/17
bezen- Süslenmek 14a/22
bezm (F.) i. Meclis 18b/09
 bezm-i şoḥbet Sohbet meclisi
 17a/02

bezm-i şoḥbet eyle- Sohbet meclisi yapmak 20a/10
bıraķ- Bırakmak 2b/13, 5a/16, 21a/17, 21b/12, 22a/09, 3a/17, 17a/05, 22b/25, 15b/01, 1b/16, 2b/02
bī (F.) Olumsuzluk eki
 ***bī-çāre** Çaresiz, zavallı 10a/06, 10a/09, 15b/23, 19b/11
 ***bī-dīn** Dinsiz 11b/05
 ***bī-günāh** Günahsız 15b/20
 ***bī-hūde** Boşuna, boş yere 16a/04, 18b/18, 19b/20
 ***bī-hūş ol-** Akılsız olmak, delirmek 8b/09, 23b/10
 ***bī-iḥtiyār** Kendiliğinden 23b/09
 ***bī-merḥāmet** Acımasız, merhametsiz 5b/24
 ***bī-mürüvvet** Mürüvvetsiz, insaniyetsiz 4a/22, 5b/24
 ***bī-vücūd** Vücutsuz 25a/05
 → kelle-i bī-devlet, kelle-i bī-pāk
bī’at (A.) i. Kabul ve tasdik muamelesi
 bī’at eyle- Kabul etmek, itaat etmek 6b/10
bībeyān (F.) i. Açıklanamayan 17a/25
 → bebr-i bībeyān
bil- 1. Bilmek: Rüstem bunlaruñ kim idügin bildi.15a/01
 2. Tanımak: Sührāb Rüstem’i görüp bildi kim gördüğü pehlüvān siyāhdur.5a/13
 3. Gücü yetmek: Bolay ki²⁴ şol ‘ayyārı kendime yār u vefādār idebileydüm"

diyüp gönül evinden niyäre(niyāza)

başladı. 12a/24

bildüğinden kal- Bildiğini

yapamamak 7a/22

bilā (A.) e. Olumsuzluk edatı

bilā-cür'a nūş eyle- Yudumsuz

içmek 10a/25, 10b/20

bilā-te'hīr Ertelemeden,

ertelemesiz 4b/02

bildür- Bildirmek 13b/06, 18a/19,

18b/23, 22b/02, 22b/11, 15a/11, 21a/07,

18a/15, 18b/19, 8b/02, 23a/11, 23b/17

bile zf. Birlikte, beraber 2a/16, 2b/04,

4b/21, 9b/07, 11a/05, 14a/13, 14a/24,

16b/12, 22a/02, 19a/15

bilesince Beraberce 21b/15

bilek i. Bilek 18a/09

billür (A.) i. Billur, cam, kristal 14a/23

bīñ sf. Bin 4b/08, 4b/11, 4b/21, 6a/05,

6a/10, 6a/22, 8a/12, 9a/06, 11b/08,

15b/04, 22a/09, 22a/12, 20b/13, 24b/20,

21b/04, 20a/16, 20a/18 5a/16, 4b/10,

15a/22, 7b/25

→ altı bīñ, elli altı bīñ, elli bīñ, kırk

bīñ, kırk bīñ, on bīñ, on iki bīñ, seksen

bīñ, seksen bīñ, yigirmi dört bīñ, yüz

bīñ, yüz elli bīñ

bin- Binmek 3a/23, 6a/22, 7a/02,

17b/20, 19b/04

binā (A.) i. Yapı; yapma, kurma; bina

14a/18, 20a/04

binā eyle- Bina yapmak 11b/04,

15b/01

binā itdir- Bina yaptırmak

15a/19

5a/13, 6b/06, 8a/22, 12a/22, 1

bi'n-nar (A.) zf. Ateşle, ateşte

bi'n-nar ol- Ateşlenmek, ateşke-bil-, ite-bil-, kaldır-

15a/22

bir i. ve sf. Bir

1b/01, 1b/02, 1b/03, 1b/03, 1b/09, 7b/10

bir ol- Bir olmak, birlikte olmak

24a/11

→ iki el bir baş içündür 7a/15

birāder (F.) i. Kardeş, dost 3a/21,

4a/07, 14b/14, 15a/07, 21a/11, 20b/10,

21a/08, 24b/15, 20b/16

birbiri zm. Birbiri 3b/02, 5b/06 5b/18,

8a/01, 9b/18, 17b/04, 18a/11, 22a/16

birebir zf. Yüzyüze, birebir 2b/24

birez/biraz sf. Biraz 10b/14, 1b/13,

2b/18, 3a/06, 5b/03, 5b/06, 8a/05,

12a/13, 13b/09, 14b/23, 15b/11, 17b/03,

20b/18, 22b/02, 25a/25

birinci sf. Birinci, ilk 5a/20

birkaç sf. Birkaç, az sayıda 1b/03,

3a/02, 8a/11, 12a/02, 12a/03, 13a/13,

13b/11, 22a/01, 23b/15, 13b/22

birlik i. Birlik

birlik ol- Birlik olmak 24a/02

biş sf. Beş 14a/12, 16b/05, 22a/05,

24a/12

bit- Bitmek, yerden çıkmak 15a/24

biz zm. Çoğul birinci şahıs zamiri

4a/04, 4b/21, 4b/22, 4b/25, 6a/04,

11a/04, 15a/01, 15a/07, 16a/20, 16b/06

boğaz i. Boğaz 2b/12, 6a/13, 17a/03,

24a/20

- boğaz boğaza ol-** Dövüşmek
23a/01
- boğazla-** Boğazlamak, boğmak 6a/15,
6a/17, 6a/19, 6a/20
- bol-** Olmak
bolay Olabilir 12a/23
- boş** i. ve sf. Boş 2a/20
boş gel- Boşboş gelmek 6a/07
- boşan-** Boşanmak, kurtulmak 10b/06,
10b/09, 15a/15, 16a/23
- boşandır-** Boşatmak, boşandırmak
15a/15
- boyun** i. Boyun 1b/07, 3b/01, 6b/24,
8b/03, 21b/19, 22b/11, 25a/05, 16a/06
boynun ur- Kafasını kesmek
5b/12, 21a/14
- boz-** Bozmak, bir şeyin düzenini
değiştirmek 3a/07, 4b/01, 4b/05
- bozul-** Bozulmak, düzeni değişmek
5a/02, 16a/14, 21a/11, 24a/13
- böl-** Bölmek 5a/12, 6a/25, 6b/04,
20a/14
- bölük** i. Parça, kısım, bölüm 7b/08
bölük böl- Kısımlara, bölüklere
ayrılmak 5a/12, 6a/25
- böyle** i. ve sf. Böyle, bu şekilde 1b/09,
2a/04, 2a/10, 2b/07, 3a/02, 3a/09, 4b/07,
4b/16, 9a/14
- bre** ünl. Seslenme ünlemi 2b/06, 3a/16,
3a/17, 3b/08, 5a/03, 6a/13, 6a/22, 6b/05,
8a/22, 8b/13, 10b/05, 10b/05, 11b/23,
12b/05, 12b/06, 12b/08, 12b/18, 14b/12,
- 15a/15, 19a/17, 19b/05, 21b/18, 24a/22,
25a/24, 17b/03, 19a/22
- bre it-** Bre bre diye bağırarak,
seslenmek 12b/11
- bu** 1. sf. Bu: Bu fi'li eylemege
başladı. 3a/20
2. zm. Bu: Bu hatırına gelüp "Yıldı on
deste kaşık ile ve on balta ¹²gönder." Didi 3a/11
3b/17, 3b/19, 4a/01, 4b/01, 4b/14,
4b/15, 4b/18, 4b/21, 4b/25, 5a/01,
5a/09, 5a/11, 5a/14
- bud** i. Kalça ile diz arasındaki bölüm
3a/17
- bugün** zf. Bugün 2a/21, 5a/14, 7b/14,
8b/14, 9a/11, 12b/01, 13a/05, 16b/18,
17a/13, 17b/15, 17b/25, 8a/24
- bul-** Aramak, arayıp bulmak 2a/10,
2b/04, 2b/19, 2b/25, 3a/03, 5a/11,
7a/03, 19a/13, 19a/25, 19b/04, 22a/19,
23b/14, 3a/03, 2b/04
→ fırsat bul-, hâlâş bul-, vuşül bul-
- bulun-** Bulunmak 13b/23, 16a/03,
17b/18, 18a/10
- buluş-** Buluşmak 2a/25, 18b/22, 19b/17,
23a/08, 23b/17
- bura** i. Burası, bura 4b/17, 12a/04,
14b/24
- burc** (A.) i. Kale, burç 20a/08, 22b/17,
23a/02
- burun** i. Burun 2b/10, 8b/18, 16a/24
- buyur-** Davet etmek, öncelik tanımak
12a/04, 12a/04, 14b/22, 15a/09, 19a/02

→ teŝrīf buyur-

bük- Bükmek 10b/11, 16b/21

bükil- Bükülmek 17b/02, 18a/06

bülend (F.) i. Yüksek, yüce 4a/03,
11a/16, 13b/15, 13b/16, 15a/02, 16a/02,
19b/09

→ ‘anḳā-yı zengī bülend-pervāz

bünyād (F.) i. Asıl, esas; bina, yapı

bünyād ur- Bina yapmak

20a/15, 22a/01

bürde (A.) i. Hırka

bürde-i gīsū mekkāre Aldatıcı

hırka 5b/19

bütün zm. Bütün 2a/10, 2a/21, 4a/08,
13b/25, 14a/10, 20a/11, 23a/02, 24a/19

büyü- Büyümek 3a/01, 4a/09, 4a/11,
4a/25

büyük i. ve sf. Büyük 2b/16, 9b/20,
15b/17, 15b/17, 20b/12, 20b/16, 22a/13

C

caba ? 8b/06

cabala- Çabalamak, uğraşmak 16a/20

cā-be-cā (F.) zf. Yer yer 12a/16

cād (A.) i. Yer, mevki 2a/06

→ rah-ı cād

cāh (F. "çāh") i. Çukur, kuyu 19a/14

cāh-ı bābil Babil kuyusu

19a/07, 19a/12, 19a/18, 19a/21

cāh kaz- Kuyu kazmak 10b/24,

11a/01

→ ‘azm-i cāh-ı bābil eyle-

cā’iz (A.) i. Olabilir, uygun 16b/05,

16b/17

cam (F.) i. Cam, sırça 10b/20, 17a/06

cāme (F.) i. Elbise, çamaşır 11a/25

cān (F.) i. Can, ruh; hayat 1b/12, 3a/16,

3a/18, 4b/21, 5a/23, 5b/02, 7b/22,

10b/09, 10b/12, 18a/24

cān başına şıçra- Çok

sinirlenmek 4b/02, 22b/11

cān havli Canını kurtarma telaşı

5a/20

cān-ı dilden Gönülden,

isteyerek 5b/09

cān-ı gönülden Gönülden,

isteyerek 19b/09

cānı şıķıl- Sıkılmak 2a/03,

23a/14

cān vir- Can vermek, ölmek

8b/06, 11b/13

→ gūş-ı cān

cānib (A.) i. Yön, taraf 3b/01, 3b/18,
4b/25, 6a/25, 7a/03, 7b/01, 9a/04,
14a/01

cāriye (A.) i. Halayık, hizmetçi 2b/18,
2b/19, 9a/17

cartadaķ i. Ses taklidi kelime; cart diye

cartadaķ kopar- Birdenbire

koparmak, cart diye koparmak

25a/09

cāsūs (A.) i. Hafıye, ajan, casus 7b/04

cāzū (F.) i. Cadı, büyücü 1b/12, 1b/12,
1b/13, 1b/14, 1b/16

cedd (A.) i. Ata; dede, büyük baba
18a/12

cehār (F. çehār) Dört 7b/23

cellād (A.) i. İnsanı kesen, asan kimse
21a/14, 21b/19

cem’ (A.) i. Toplama, yığma

cem’ eyle- Toplamak 9a/23

cem’ it- Toplamak 4b/05, 7a/21,
7a/24, 7b/14, 9b/15

cem’ ol- Toplanmak 1b/01,
20b/04, 20b/07, 20b/14

cemāl (A.) i. Yüz güzelliği 11b/09,
18b/03

→ hūsn-i cemāl

cenāb (A.) i. Şeref, onur, büyüklük
5b/08

→ alī-cenāb

ceng (F.) i. Savaş, vuruşma 21b/22

ceng eyle- Savaşmak, harbetmek
8b/03, 25a/25

- ceng-i harbī** Türk müziğindeki küçük bir usül 24b/22
- ceng-i ‘aẓīm eyle-** Büyük savaş yapmak 19b/07
- ceng meyi** Savaş meyi, içkisi 5a/05
- cesed** (A.) i. Ölü vücut
- cesed-i murdār** Pis ceset, leş 2b/12
- cevāb** (A.) i. Sorulan şeye verilen karşılık 1b/09, 2b/07, 3b/17, 6b/21, 7a/12, 7a/24, 8a/17, 8b/23, 20a/13, 21a/04,
- cevāb eyle-** Cevap vermek, yanıtlamak 21a/14
- cevāb vir-** Cevap vermek, yanıtlamak 2b/01, 2b/06, 4b/23, 14b/04, 24b/17
- cevāb viril-** Cevap verilmek, yanıtlanmak 24a/13, 24b/16
- cevāhir** (A.) i. Cevherler, kıymetli taşlar 2b/18, 15a/25, 20a/11
- altun ü cevāhir ü gümüş
- cevelān** (A.) i. Dolaşma, gezinme
- cevelān eyle-** Dolaşmak, gezinmek 17a/11
- cevelān it-** Dolaşmak, gezinmek 7b/23, 8a/15
- ceyş** (A.) i. Asker, ordu 20b/09
- muḳaddem-i ceyş
- ciger** (F.) i. Ciğer, bağır 1b/14
- ***ciger-dār** Yürekli, cesur 16a/05
- cihān** (F.) i. Dünya, alem 4a/04, 4b/17, 7b/12, 17a/19, 17b/23, 24a/12, 20b/06, 18b/14, 13b/05, 11a/04, 20b/08
- cihān-sūz** Cihanı yakan 23a/10, 24b/10
- Bānū-yı cihān, Cabbār-ı cihān-sūz, çeşm-i cihān, şaḥip-kıran cihān
- cihāz** (A.) i. Çeyiz; takım, âlet 22a/17, 24b/12
- cinār** (F.) i. Çınar ağacı 23b/10
- cism** (A.) Beden, gövde 5b/04
- āvāre-i cism
- cüvān** (F.) i. Genç 14a/01, 15b/06, 20a/24, 22a/14, 22a/12, 22a/10, 22a/09, 22a/08
- nev-cüvān, Sührāb-ı nev-cüvān
- cū** (F.) i. Arama, araştırma 23a/06, 23a/07
- cüst-i cū eyle-, cüst-i cū it-
- cumhūr** (A.) i. Halk, ahali; kalabalık 5a/03, 5a/04, 5a/04, 5a/05, 5a/08, 5a/18, 5a/20, 5a/22, 6b/18, 5a/21, 5a/22, 7a/05
- Cumhūr-ı habeşī** Habeş halkı 4b/17, 5a/17, 5a/19, 5a/20, 7a/03, 7b/12
- cūy** (F.) i. Nehir, akarsu 17a/02
- cūy-bār** Dere kenarı 17a/01
- kenār-ı cūy-bār
- cüdā** (F.) i. Ayrı, ayrı düşmüş
- cüdā it-** Ayırmak 2b/12
- cüdā ol-** Ayrılmak 2a/18, 11a/05
- cülūs** (A.) i. Oturma, tahta çıkma

cülüs eyle- Oturmak 21a/03,
21b/25

cülüs it- Oturmak 21a/05

cülüs vir- Oturmasına izin
vermek 9a/10

cümle (A.) sf. Bütün, hep 1b/11, 2a/09,
4b/12, 6b/09, 10a/24, 10b/01, 10b/10,
13a/19, 14a/11, 16b/07, 17a/05, 17a/10,
18b/22, 19b/13, 19b/18, 19b/21, 20a/09,
20b/07

cümle eyle- Hepsini toplamak
8a/05

cür'a 10a/25, 10b/20

→ bilā-cür'a nüş eyle-

cür'et (A.) i. Cesaret, atılganlık

cür'et it- Cesaret etmek 21a/14

cürm (A.) i. Suç 5b/04, 19b/15, 19b/18,
20a/01, 20a/02

cürm eyle- Suç işlemek 16a/18

cüst (F.) i. Arama, araştırma

cüst-i cū eyle- Arayıp sormak,
araştırmak 23a/07

cüst-i cū it- Arayıp sormak,
araştırmak 23a/06, 23b/10

cüz' (A.) i. Az miktarda, az 14b/09

Ç

çabala- Çabalamak, uğraşmak 3a/18

çadır (F.) i. Çadır 15b/17, 16a/09,

16a/16, 17b/16, 19b/17

çağır- Çağırarak 4a/08, 10a/02, 15b/18,

21a/09, 21b/24

çağırış- Bağırışmak 14a/05

çağırt- Çağırtmak 6a/05

çağışdad- Şakırdatmak 17b/04

çāk (F.) i. Yırtık, yarık 5a/10

→ sīne-çāk 10b/11

çaķ- Çakmak 15a/21, 19b/24

çaķmaķ i. Çakmak, ateş yakma aleti

15a/21

çal- Çalmak, vurmak 6b/04, 12a/11,

20a/14

çālāk (F.) sf. Atak, seri 20a/20

çaldır- Bir müzik aletini çaldırarak

7b/25, 17a/10, 17b/20

çalın- Çalınmak 17b/23

çalış- Çalışmak, uğraşmak

18b/18, 23a/01

çalkān- Çalkanmak, karışmak 8a/20

çār (F.) i. Çare

çār na-çār İster istemez 4b/13,

10a/20

çāre (F.) i. Çare, derman 10a/06,

10a/09, 16b/10, 21b/07

çāre eyle- Çare bulmak, derman

bulmak 1b/11, 16a/08

→ bī-çāre

çarḥ (F.) i. Çark

çarḥ-ı āsmān Gök çarkı 5a/10

7b/23

çarḥ ur- Çark yapmak 17b/08

çarp- Çarpmak 5a/18, 9b/25, 10b/16,

11b/24, 18b/01, 21b/20, 23a/02, 25a/10,

25a/17

çatırdı i. (yan.) Çatırdama sesi, 12b/05

çatır kütür it- Çatır kütür ses

çıkarmak 10b/15

çayır i. (yan.) Cayır

çayır çayır Çokça cayır sesi

çıkarma 14a/01, 24b/03

çehre (F.) i. Yüz, çehre 8a/25, 8b/13,

11b/20, 12b/08, 24a/25

çek- 1.Çekmek: Rūyīn-ten mezār

taşınıñ birin çeküp kopardı ve

Rüstem'e havāle eyledi.222b/20

2. Silaha davranmak: "Bre komañ şol

siyāh kaṭrān tulumī kıyāfet-i ⁷ zengī'i"

diyince kırk nefer 'ayyār teber çeküp

Rüstem'ün üzerine hücum

eylediler.12b/06

3. Dertlenmek, dert çekmek: Yāfeş Şāh

bu sözden elem çeküp gāyet gāzaba

geldi, ¹⁹ "Ankā-yı Zengī didügin

kimdür?" didi.13b/18

4.Asmak, bağlamak: Ben şol 'ayyārı

bende çekeyüm, sen de zengīyi bend

eyle" diyüp 'Anter Şāh ¹⁵ Şürek'in ve

Hüsrev Şāh, Rüstem'ün üzerine doğrı

yüridi kim uyurken üzerine düşüp bende

çeke.14b/14

5. Çekmek, getirmek: **Hāşılı**, Rüstem,
Āzer'i ormana çeküp kendin
bildürdi.18a/19

6.Durmak, sıralanmak: **Qal'anuñ öñine**
varup şaff çekdiler.11b/08
2b/06, 2b/09, 2b/12, 3a/17, 3b/18,
5b/12, 5b/16, 9b/16, 9b/20, 9b/22,
10b/13, 11b/18, 14a/06, 21b/10, 22a/12,
23a/02, 11b/08, 15a/17, 16b/02, 16b/02,
çeke-bil- Çekebilmek 16b/08
çeke düzen vir- Yoluna, düzene
koymak 1b/03

→ 'asker çek-, bende çek-, el çek-,
elem çek-, hançer çek-, qadd çek-, şaff
çek-, teber çek-, var çek-

çekil- Çekilmek 2a/06, 9a/07, 9b/07,
12a/08, 12b/20, 18a/23

çemen (F.) i. Ot, çimen

çemen-zār Çimenlik, otluk
14a/17

çenber (F.) i. Çember, halka 11b/08,
23a/08

çeng (F.) i. Çalgı aleti

çeng-i harbī Savaş davulu
17b/20, 17b/23

çeng-āver (F. "ceng-āver") i. Cenkçi,
dövüşçü 14b/11

çengelistān (F.) i. Sık orman 10a/14

çeşm (F.) i. Göz 5b/07

çeşm-i cihān Dünyanın gözü
13b/05

→ gūşe-i çeşm

çeşme (F.) i. Çeşme 14a/17

çevgān (F.) i. Ucu eğri değnek, baston
4a/16, 4a/19

çevir- Çevirmek 6b/02, 23b/11, 25a/17

çık- 1. Bir yerden çıkmak: Benüm ne
şuçum var ne günāhum, cürmi afveyle
şāhum." diyüp māḥaffeden taşra
çıkıdı.5b/04

2. Kaçırmaq: Rüstem Kifāl'ün murādını
bilüp "Nā-bekār yā ben seni elden
çıkırup kaçmağa ruḥşat virür
miyüm?"6b/03

3. (Üstüne) Binmek: Doğrı saray
Sührāb'a gelüp Rüstem, Sührāb'ı tahta
çıkardı.6b/09

4. Kaybetmek, sahip olamamak: "Başın
şalup gör imdi temāşâyı¹³ hem kızdan
çıkıdum ve hem 'anqā-yı zengī gibi bir
ḥaşm kıuy-ı kazandum.7a/12

5. Yüksek bir yere çıkmak, yükselmek:
Firāz kūha çıkup baqdılar iki bölük
'asker qal'a öñine birbirlerine muqābil⁹
olup qarar eylemişler.

6. Gitmek, katılmak: Ol¹³ mağāradan
dīvāne çıkıdı.9b/12

7. Yorulmak: Kızılca şuyum çıkardı"
diyüp⁴ hemān el şunup Sührāb'ı
duvālinden qapup ol sākin olduğı
mağāraya toğrı gitdi.10a/04

8. Ayrılmak, uzaklaşmak: Andan üci
Kısunabād'dan çıkup yola revāne
oldı.11a/07

2a/05, 2a/16, 2b/11, 2b/23, 3a/24,
3b/07, 3b/18, 10a/19, 11b/11, 11b/19,

23b/18, 5b/04, 9a/24, 9b/13, 12b/04,
12b/11,
çıka-gel- Çıkmak, çıkagelmek
2a/09, 21a/23
→ başa çık-, şikāra çık- 3b/07
çıkalıdan Çıkalıdan beri 17b/09
çıkar- 1. Dışarı çıkarmak: Kemendin
ucın eline alup ol kaşrdā ¹⁴ ne kadar
eşyā var ise cümlesin Şürek'e yükledüp
ol kaşrdan taşra çıkardı. 12b/13
2. Ayırmak: Bu arada kal'adan çıkan
'asker Yāfeş Şāh'ı meydāndan kapup
kenāre çıkardılar. 11b/19
3. Meydana gelmek: "Devletüm eger
benüm pederüme dermān eylemez iseñ
sekk yoğdur ki ben ¹⁸ kendü kendümi
helāk eylerem" didükde Sencān Şāh
gördi olmaz, muqayyed olmazsa bir
oğuldan çıkar, neylesün hükm eyledügi
¹⁹ yirlere nāmeler perākende
eyledi. 23b/17
6a/15, 6b/09, 10a/03, 12b/14, 14a/09,
22b/17, 11b/19, 23b/08, 6b/03, 7b/20,
10a/21
→ elden çıkar- 6b/03
çınla- Çınlamak, çın sesi çıkarmak
22b/23
çıra (F.) i. Çam vb. reçineli ağaçların
yağlı ve çabuk yanmaya elverişli
bölümü 14a/01
çiger (F. "ciger") i. Ciğer 13b/03
çin (F.) i. Kıvrım, büküm 3b/23, 5a/06
çini (F.) i. Çin'e ait, Çin yapımı 22b/23

çobān (F.) i. Keçi ve koyun sürülerini
otlatan kimse 6a/01, 6a/02, 6a/03,
6a/13, 6a/15, 6a/17
çok i. ve sf. Çok, az karşıtı 2a/06, 2a/08,
2a/08, 2b/22, 6a/05, 14b/10, 16a/16,
23a/01, 23b/12, 19b/21
çök- Çökmek 25a/09
çökert- Çökertmek, çöktürüp oturtmak
16b/22
çöl i. Çöl, sahra 15b/03
çölistān (F.) i. Çöllük yer 15b/03
çöz- Çözmek, bağlı veya sarılı şeyi
açmak 19b/01
çüb (F.) i. Ağaç değnek, odun, sopa;
çöp 10a/10, 10b/03, 10b/04, 10b/05,
22b/22
→ deste-çüb
çün (F.) e. Ne zaman ki 12a/18
çün (F.) e. Mademki, çünkü 9b/04
çünki (F.) e. Şundan dolayı, şu
sebepten, zira 5b/11, 8a/23, 13a/24,
13b/01, 17a/07, 17a/22, 25a/04
çünkim (F.) e. Şundan dolayı, şu
sebepten, zira 22b/16, 23a/04

D

da bağ. Dahi, da, de 5a/01, 9a/02, 9b/23, 14b/06, 14b/17, 15a/03, 15a/12, 16a/03, 20a/03, 20a/06, 20b/20, 22a/04, 24b/16

dadaş i. Erkek kardeş 3b/19

dağıl- Dağılmak 19a/17, 22b/05

dağıt- Dağıtmak 6a/16

dağı 1. bağ. Dahi, da, de: Eger ‘Ankā-yı zengī gelürse çeng eyleye bu kerre ⁴

Ḥabeş ‘askeri dağı zühür eyledi. 7b/03

2. zf. Ayrıca: Dağı Tañrı nasīb

eylemeye.” didi.7a/01

1b/08, 1b/10, 1b/17, 2a/04, 2a/20,

2a/24, 2a/25, 3a/22, 3b/01, 3b/02,

4b/04, 4b/05, 7b/18, 7b/22, 7b/22,

7b/25, 8a/11, 8a/11, 8a/16

dāhil (A.) i. İç 19b/16, 21b/06

dāhil ol- Katılmak, içine girmek

7b/08

dā’imā (A.) i. Daima, her vakit, sürekli

20b/16

dāl (A.) i. Arapça'daki dal harfi 3a/17,

10a/08, 20a/25, 21b/10

dāl hañcer ol- Dal harfine

benzeyen hañcer gibi olmak

21a/25, 24a/24

dāl ol- Dal harfi gibi olmak

17b/11

dāmen (F.) i. Etek 4a/07, 11a/21,

15b/25

dāmen-i kūh Dağ eteği 16b/25,

18a/23

→ kūh-ı dāmen

dānā (F.) i. Alim, bilgin 7a/09, 7a/09, 9a/18, 15b/21, 20b/08, 24a/15

→ üstād-ı dānā

dāne (F.) i. Tane 11b/10, 20a/04

dār (F.) Birleşik sözcük yapar 4b/10,

5a/10, 5a/14, 5a/15, 7b/06, 10a/07,

16b/17, 8b/05, 11a/11, 11a/12, 23b/19,

17b/05, 18b/03, 10a/18, 18b/03, 12a/24,

18b/10

→ ber-dār eyle-, buresb-i nām-dār,

gir-dār, hañber-dār, hañber-dār it-, hañber-

dār ol-, kañfa-dār, kañfa-dār ol-, nām-dār,

niķāb-dār, rüstem-i nām-dār, yār u vefā-

dār ite-bil-, niķāb-dār-ı süvār

daral- Daralmak, sıkışmak 25a/12

darb (A.) i. Vurma, vuruş 3b/11,

17b/08, 17b/12, 17b/13, 22b/21, 16b/02,

17b/09, 17b/12, 10a/12, 5a/21, 17a/16

darb-ı dest El vuruşu 7a/18,

10a/24, 21b/05, 7a/20

darb-ı gürz Gürz darbesiyle,

vuruşu 5a/19, 8b/15, 17b/06,

18a/25, 17b/11

darb-ı gürz ur- Gürz ile

vurmak 17b/10

darb-ı şedīd Kuvvetli, şiddetli

vuruş 23b/09

darb-ı şedīd ur- Şiddetli

vurmak 25a/22

- darb ur-** Vurmak, darbe vurmak
10a/12, 17b/14, 17b/21, 22a/10,
25a/14
- darıl-** Darılmak 2b/02, 8b/02, 9b/21,
21a/15
- darlıĝ** i. Darlık, sıkıntı 13b/03
- dārū** (F.) i. Uyuşturucu ilaç 11a/02,
15a/14, 15b/20, 16a/03, 16a/23, 16b/01,
19a/12, 16a/15, 19a/16, 15b/15, 16a/24
- dārū vir-** Uyuşturucu ilaç
vermek 19a/25
- dārūla-** Uyuşturucu ilaç vermek,
uyuşturmak 11b/06, 15a/06, 15a/16,
16a/21, 15a/08, 15a/12, 15b/13, 19a/07,
19a/14
- dārūh** sf. İlaçlı, uyuşturuculu 15b/10
- dāsītān** (A.) i. Destan, hikāye 7a/02,
9a/03, 11a/12, 13b/08, 13b/10, 14a/16,
15a/04, 19b/01, 19b/09, 20a/03, 14b/03
- dāsītān ol-** Destan olmak 4a/05
→ rüstem-i dāsītān
- da'vā** (A.) i. Dava, iddia 24a/09
- da'vā-yı 'aşk** Aşk davası 5b/08
- da'vet** (A.) i. Çağrı, davet 9a/15,
12a/02, 12a/05, 15a/07, 15a/10, 19a/01,
19a/03, 22b/01
- da'vet eyle-** Çağırarak, davet
etmek 1b/06, 1b/06, 1b/06,
1b/07, 2b/11, 23b/12, 23b/25
- dayı** Dayı 3a/08, 3a/22
- de** bağ. de/da bağlacı 2b/07, 3b/09,
4a/04, 4b/15, 7a/01, 9b/21, 11a/17,
12b/06, 14b/13, 14b/14, 15a/01, 16a/20,
- 16b/11, 22a/16, 22a/24, 22b/22, 23a/05,
23a/05
- def'** (A.) i. Ortadan kaldırma, giderme
- def'-i humār eyle-** Sarhoşluğu
gidermek 17a/09
- def' it-** Kovmak, gidermek
16a/24
- def' ol-** Gitmek, kovulmak
13b/06, 19a/16
- def'a** (A.) i. Kez, kere, defa 4a/21,
13a/13
- deg-** Değmek, temas etmek 18a/03,
18a/03
- degirmen** i. Değirmen 2a/08, 2b/23,
2b/24, 3a/02, 3a/11, 3a/13, 3b/01,
3b/05, 3b/15, 9b/01
- degnek** i. Değnek
- degnek ur-** Vurmak,
değneklemek 4a/18, 4a/20
- degül** bağ. Değil 1b/03, 1b/05, 3b/17,
3b/24, 4a/22, 5a/14, 6a/08, 6a/10, 6b/01,
8a/24, 19a/01, 19b/14, 19b/22, 20b/17,
21b/05,
- dehşet** (A.) i. Korku, dehşet
- dehşet eyle-** Korkutmak, etrafa
korku saçmak 24b/04
- dek** e. Kadar, deĝin 9b/06, 10b/24,
19b/15, 19b/21
- dellāl** (A.) Tellal, çağırıcı, nadi 2b/19,
6a/05
- delü** i. Deli 3a/13, 3a/14, 3a/18, 3a/20,
3a/22, 9b/16, 10a/14

dem (F.) i. Nefes 4b/14, 7a/14, 10b/18, 22a/21

→ ejderhā-yı āteş-dem

demet i. Demet

demet it- Demetlemek, demet haline getirmek 5a/15

demin zf. Az önce 7b/11

demindek e. Az önceye kadar 4a/22

dep- Tepmek, kovmak 2a/22

depe i. Tepe 24b/01

depre 25a/15

der (F.) ...de, içinde anlamları veren ön ek

der-‘aḳab Peşinden, arkasından 12a/20

der-āmed Gelir; ön 12b/01

der-bend (F.) i. Boğaz, dar geçit 4b/23, 4b/24

derd (F.) i. Dert, gam, keder 4a/04, 4a/05, 15b/23

derd-mend Dert sahibi 19b/11, 19b/22

der-ḥāl (F.) zf. Hemen, şimdi, o anda 20b/23

deri i. Deri 2a/11

dermān (F.) i. İlaç, çare, derman

dermān eyle- Çare bulmak 23b/17

dermān ol- Çare olmak, faydalı olmak 15b/23

derūn (F.) i. İç, içeri 1b/08, 2a/03, 9a/03, 15a/04

deryā (F.) i. Deniz 5b/10, 13a/04, 19b/08, 23b/19

deryā-yı muḥīṭ Büyük deniz, her yeri kaplayan deniz 2b/02

dest (F.) i. El 3a/01, 7a/14, 7a/18, 7a/20, 9b/20, 10a/24, 11a/15, 21b/05, 24b/18, 10b/19, 12b/13, 11b/22

dest-i šāḥib-ḳirānī Hakimin, padişahın eli 18b/01

***dest-res** El erme, kuvvet, zenginlik 13a/17

→ ḳarb-ı dest, Gürşās-b-ı āhen-dest, keff-i dest, Ṭaymūs-ı Pülād-dest, zer-dest

deste (F.) i. Demet, tutam 3a/11, 10a/10, 10b/03, 10b/04, 10b/04, 22b/22

deste-ḳūb (F.) i. Değnek, sopa 22b/22

destūr (F.) i. İzin, mücade, ruhsat 24b/11

destūr al- İzin almak, 6b/14

destūr ol- İzin verilmek 7a/08

deve i. Deve 16b/22

devlet (A.) i. Devlet 3b/03, 4a/08, 6a/07, 6b/25, 7b/09, 8a/16, 8b/21, 8b/25, 9b/07, 11b/15, 12a/09, 14b/18, 15a/09, 19b/11, 19b/14, 19b/20, 20a/03, 16a/01, 23b/17

→ ā’yān-ı devlet

devletlü Devlet sahibi 9a/13, 14a/25, 24b/15

devr (A.) i. Dönme, dolaşma

devr it- Dönmek 17b/15, 17b/25

devr itdür- Döndürmek 12b/12

devrān (A.) i. Dünya, zaman
→ āyīne-i devrān 12a/17
deyyūs (A.) i. Karısının namusuzluğuna
göz yuman kimse 7a/13, 7a/13
dıraht (F.) i. Ağaç 3b/11, 3b/14, 5b/05,
6a/01, 7b/20, 9b/22, 9b/23, 9b/24,
9b/24, 10b/15, 11a/07, 16b/25, 17a/06,
18b/15, 20a/14, 21a/01, 22b/15, 8b/05,
12b/23, 15b/15, 9b/22, 9b/25, 10a/01,
10b/14, 15a/24, 15a/25, 20a/11, 10b/15,
10b/16, 9b/23
dıraht-ı muntehā Uzun ağaç
9b/21, 10b/13, 15a/24, 19a/06
dırāz (F.) i. Uzun 10b/16, 20b/02,
25a/01
dırāz-be-dırāz Boydan boya
20b/01, 23b/09
→ gergerrasb-ı dıraz-kadem
di- Demek, söylemek 1b/06, 1b/07,
1b/09, 16a/21, 16a/23, 18b/03, 18b/06,
18b/09, 25a/11, 25a/14, 25a/19
diyü-vir- Söyleyivermek,
deyivermek 11a/13, 16a/10,
20a/03
dibelik zf. Büsbütün, tamamıyla 14a/04
dīde (F.) i. Göz
dīde-i nigāh eyle- Bakmak
5b/07
dīdebān (F.) i. Gözcü 4b/20
dik- Dikmek 8a/01, 12a/20, 12a/21,
18a/03
dikḳat (A.) i. Dikkat, ince eleme, ince
arama

dikḳate gel- İnce elemek, dikkat
etmek 4b/19
dikḳat it- Dikkat etmek 12a/22
dil (I) Dil, tat alma organı 6b/22, 9b/03,
19b/02, 24b/02
dil (F.) i. Gönül 5b/02, 5b/09, 15a/14
dil-nüvāzlık Gönül okşayanlık
18b/17
dil-teng ol- Kederli, sıkıntılı
olmak 24b/14
→ ārām-ı dil, rüy-ı dil, cān-ı dil
dil-ārā (F.) i. Gönül alan 5b/01
dil-āver (F.) i. Yiğit, yürekli 1b/07,
3a/10, 16a/12, 16b/02, 16b/03, 16b/06,
16b/16,
dil-āver-i ‘ālem Dünyanın
yiğidi 4a/05, 9a/25, 10b/23,
12a/04, 16a/21, 17a/19, 19a/02,
22b/03, 24a/18
dil-āver-i yegāne Eşsiz yiğit
16a/03
→ evren-i heyet dil-āver, seyyāh-ı
‘ālem dil-āver
dile- İstemek, dilemek 4a/13, 4a/14,
5b/13, 6b/08, 14b/23, 6b/08, 9a/18,
21b/19, 22a/24, 15a/12, 19b/19, 22a/11,
25a/10, 14b/01, 16b/05, 21b/06, 22a/23,
14b/23
→ özür dile-
din (A.) i. Din 5b/20, 6b/24, 11a/24,
11b/03, 13a/18, 14a/08
dinle- Dinlemek, kulak vermek 9b/09,
16b/18, 18a/15

dinlen- İstirahat etmek, dinlenmek
11a/12

dir i. Ses taklidi kelime

dir dir ditre- Tir tir titreme, çok
titreme 5b/21

dir- Dermek, toplamak 25a/08

diri i. Diri, ölmemiş

diri tut- Hayatta tutmak,
ölmemesini sağlamak 5a/06

dirig (F.) i. Esirgeme, uzak tutma 6b/23

dirlik i. Hayat, sağlık, huzur 13b/02

dirseg i. Dirsek 12b/09, 25a/16

diş i. Diş 9b/18, 9b/19

ditre- Titremek 5b/21

→ dir dir ditre-

div (F.) i. Dev 2b/13, 2b/14, 2b/15,
2b/18, 9b/05

divān (A.) i. Büyük meclis 1b/04,
1b/08, 1b/11, 3b/12, 6b/14, 7a/08,
13b/24, 21a/10, 23a/12, 23a/03

divān eyle- Meclis toplamak
23b/12

divān-ı ‘Anber Şāh Anber
Şah'ın meclisi 24b/03, 24b/05

→ erbāb-ı divān

dīvāne (F.) i. Deli, budala, alık 9a/14
9a/22, 9a/24, 9a/25, 9a/25, 9b/03,
10b/08, 10b/11, 10b/14, 9a/15, 9b/04

dīvāne ol- Delirmek, akli
gitmek 3a/01

dīvār (F.) i. Duvar 12a/14, 12b/09,
15a/21, 19b/23

divşür- Toplamak 2b/19, 17a/05

diyār (A.) i. Memleket, ülke 2a/02,
2b/22, 14b/03, 20b/17

diz i. Diz 11b/11, 12a/04, 12b/11,
16b/21, 16b/22, 16b/23, 18a/05

dizil- Dizilmek 12a/24

doğrı i. Doğru, gerçek 3a/23, 3b/01,
3b/05, 17a/10, 18a/23, 19b/03

doğur- Doğurmak 8a/24

doğun- Dokunmak, değmek 2a/13,
17b/06

doğundur- Dokundurmak, değdirmek
1b/13

dol- Dolmak 3a/03, 8b/24

→ gözleri dol-

dolan- Bir şeyin etrafından dolaşmak
3b/14

dolaş- Dolaşmak 2a/07, 10b/07

doldır- Doldurmak 10b/20

donat- Donatmak, süslemek 2b/21

dost (F.) i. Dost, sevilen kimse 1b/08,
4a/11, 4a/16, 19a/25

doyur- Doyurmak 17a/07

dög- Döğmek, vurmak 7b/01, 21a/21,
25a/21

dögül- Döğülmek, vurulmak 14a/22

dögün- Bir şeye çok üzülme,
dögünmek 3a/19

dögüş- Dögüşmek 21b/21

dön- Dönmek, geri gelmek 2b/08,
2b/15, 15b/11, 15b/25, 17a/18, 24a/13,
24a/18, 24a/19, 24b/01

→ taş-ı pür-ḥūna dön- 3b/04

döndür- Döndürmek 8b/04, 10a/20, 12b/18

dört sf. Dört 5a/07, 10a/01, 12b/16, 20b/22

dūā' (A.) i. Allah'a yalvarma, niyaz

dūā' eyle- Dua etmek, yalvarmak 2b/17, 5b/25

dūā'cı i. Dua eden, yalvaran 22b/13

dūhter (F.) i. Kız çocuğu, kerime 4a/10, 15b/22

dur- Durmak 2b/05, 3b/21, 3b/22, 3b/24, 4a/01, 6a/06, 7b/25, 8b/01, 8b/08, 12a/16, 7b/03, 24b/24

→ melül dur-, seyre dur-, temāşāya dur-

duvāl (F.) i. Kemer, kayış 8b/04, 10a/04, 12b/12, 14b/20, 16b/14, 16b/15, 17b/25,

duy- Duymak 4b/04, 13a/20

duyıl- Duyulmak, işitilmek 20a/12

düğün i. Düğün 1b/17, 19a/02

düğün it- Düğün yapmak 2a/01, 22b/04, 24a/03

dün zf. Dün, önceki gün 17a/09, 17a/12, 20b/04

dünyā (A.) i. Dünya, içinde yaşadığımız alem 5b/24, 13b/01, 18a/10, 20a/13, 18a/10, 12b/17

dürlü sf. Türlü, çeşitli 15a/25

düş i. Rüya 3a/14, 14a/24

düş- Düşmek 2a/03, 2a/07, 2a/17, 2a/18, 6b/08, 11a/19, 20a/03, 21b/17, 23b/08, 24a/12, 6b/08

→ eline ayağına düş-, gama düş-, havfe düş-, öñine düş-

düşmān (F.) i. Düşman 1b/09, 7b/22, 19a/25, 19a/25

düşmānına düşmān ol- 1b/08

düşnām (F.) i. Sövmek, hakaret etme

düşnām eyle- Sövmek, sövüp saymak 2b/12

düşnām it- Sövmek, sövüp saymak 8b/14, 25a/18

düşür- Düşürmek 15a/08, 19b/10

düz- 1. Düzmek, sıraya koymak: Ol tarafından Filyün Şāh dağı seksen bñ [8a] seksen bñ er-ile süvār olup iki leşker, birbirine muqābil olup 'alem sancağların diküp şaflar düzüp alaylar bağlayup² iki tarafından nazar-ber-meydān eylediler.8a/01

2. Yapmak: Tamām keyflerin düzüp karımların doyurup bir miqdār dağı hāba vardılar.17a/07

8a/01, 17a/07

→ şaflar düz-

düzen i. Düzen, intizam, düzgünlük 1b/04

→ çeke düzen vir-

düzil- Hazırlanmak 24b/24

E

Ebreş (A.) i. Alaca benekli at 2a/05, 2a/22, 11b/18, 12a/08, 12a/13, 12b/22, 14a/20, 15b/12, 8b/04, 12b/21, 15a/16, 17b/24

Ebreş-i gül-endām-ı bahrī

Denize ait, gül gibi Ebreş 8a/18, 12b/14

Ebreş-i gül-endām Gül gibi, gül endamlı Ebreş 5a/09, 11a/05, 17a/10, 18a/23, 22a/06, 22b/18, 15b/10, 17b/08,

ecel (A.) i. Ömrün sonu, ölüm 2a/22, 4a/08

ecnebī (A.) i. Yabancı 18a/11

eczā (A.) i. İlaçlarda kullanılan maddeler 23b/14

edeb (A.) i. İyi terbiye, usluluk 4a/24, 24a/19

efendi Efendi, işveren, bey 6b/05, 12b/15, 15b/16, 15b/19, 16a/01, 16a/06, 16a/21, 16a/22, 16a/22

efrūhte (F.) i. Yanmış, tutuşmuş 12a/20
→ şem-i efruchte

eger (F.) bağ. Eğer, şayet 1b/03, 2a/15, 14a/07, 15a/22, 25a/10

egerçi (F.) zf. Her ne kadar, olsa da, ise de 14b/10

eglen- Eğlenmek 2a/03, 2b/22, 14a/12, 22b/09, 23a/06

ehl (A.) i. Karı kocadan her biri 22a/19

ehl-i ‘ıyāl Aile 13a/19

ejderhā (F.) i. Ejderha, korkunç ve hayali bir hayvan 3b/23, 8a/21, 15b/24

ejderhā-yı āteş-dem Ateş

nefesli ejderha 7a/14

→ rahş-ı ejderhā

ekber (A.) sf. Çok büyük 7b/22

→ ‘adüvv-i ekber

ekseri (A.) zf. Genellikle, çoğu zaman 14b/11

eksük i. Eksik 7a/14

el (I) i. El 2a/25, 2b/04, 2b/06, 4b/09, 10a/04, 11b/21, 12b/09, 17a/22, 13a/18, 13b/14, 18a/24, 25a/09

el aç- İstemek, dilenmek 25a/14

el çek- Vazgeçmek, bırakmak 14a/06

el ele vir- Birlikte hareket etmek 5b/05

elden çıkar- Bırakmak, satmak 6b/03

ele al- Ele almak 10a/10

elin öp- Üstünlüğünü kabul etmek, el öpmek 9a/02

elinden al- Elinden almak 6b/05, 6b/17, 7a/18, 25a/12, 25a/14

elinden geleni dirig eyle-

Elinden gelen her şeyi yapmak 6b/23

eline ayağına düş- Birine muhtaç duruma gelmek 18a/18

- eline vir-** Eline vermek, teslim etmek 6b/13, 6b/15, 7a/09
- el şun-** El uzatmak 2b/09
- el (II)** (A.) Arapça harf-i tarif, tanımlık
- el-amān** Aman dileme, aman, 19b/14, 20a/09
- el-ḥamdülillāh** Allah'a hamdotsun, Allah'a şükür 18a/21
- el-ķışşa** Netice olarak 8b/03, 22b/23
- el-uhdetü** Uhdesinde, sorumluluğunda 17b/22
- elbetde** (A.) zf. Kati olarak, mutlaka 1b/09, 7a/07, 7a/19, 12a/23, 16a/13, 23b/22, 24a/16
- elçi** i. Elçi 24a/22
- elem** (A.) i. Acı, keder, dert 13b/18, 16a/06, 17a/01, 18a/19, 19b/17
- elem çek-** Keder, sıkıntı çekmek 8b/25, 20b/13, 20b/17, 22b/14, 24a/13
- elli** sf. Elli 7a/24, 7a/25, 7b/06, 7b/14, 9b/02, 21b/03, 24b/20
- elma** i. Elma 14a/22
- emān** (A.) i. Eminlik, korkusuzluk 13b/20
- emān vir-** Emniyette olmasını sağlamak 10a/17
- emīn** (A.) i. Emniyet sahibi, korkusuz, kendisine güvenilen 2a/02
- emīn ol-** Emniyette olduğuna inanmak 6b/02
- emr** (A.) i. Emir, buyruk; iş 1b/16, 13b/20
- emr eyle-** Emir vermek 1b/17, 4a/13, 16a/23, 16b/06, 20a/06, 21a/14, 21a/14, 23b/13
- emr it-** Emretmek, emir vermek 21a/17
- 'ākıbet-ül emr
- emrūd** (F.) i. Armut 14a/22
- en** zf. Üstünlük bildiren kelime 11b/10
- endāhte** (F.) i. Atılmış, bir tarafa bırakılmış
- endāhte eyle-** Atmak, fırlatmak 5a/07, 11b/22
- endām** (F.) i. Vücut, beden 5a/09, 8a/18, 11a/05, 11a/06, 12b/14, 15b/11, 17a/10, 18a/23, 22a/06, 22b/18, 17b/08, 22a/11, 25a/07
- ebreş-i gül-endām
- endāz** (F.) i. Atıcı
- endāz ol-** Atıcı olmak 11b/07
- endāzlık** Atıcılık 13b/25, 14a/04
- neft-endazlık, neft-endāzlık eyle-
- engel** i. Engel, mania 19b/10
- engüşt** (F.) i. Parmak 10b/21
- enver** (A.) sf. Daha parlak 7b/24
- enver sipihr** Çok parlak gökyüzü
- er** i. Yiğit, kahraman, asker 7b/25, 8a/01, 8a/03, 8b/06, 11b/11, 12a/04, 24b/25, 24b/23, 25a/05
- erbāb** (A.) i. Sahipler, malikler; ehil, layık, muktedir

erbāb-ı dīvān Meclistekiler
13b/24, 21b/21

erġanūn (F.) i. Org, bir mūzik āleti
14a/22

erid- Eritmek 23b/15

erkān (A.) i. Yol, yöntem, usul 6b/15

erkān-ı salṭanat Sultanlık
usulleri 4a/08

erkek i. Erkek 15b/01, 15b/02

es-selām (A.) Selamlar, hayırlı dualar
olsun 11b/01

esbāb (A.) i. Vasıtalar 1b/15

esīr (A.) i. Tutsak, esir 16a/09, 16a/13

esīr it- Esir, tutsak etmek 24b/13

esīr ü giriftār eyle- Esir, tutsak
etmek 13b/01

eski sf. Eski 25a/06

esnā (A.) i. Aralık, vakit, sıra 5b/07

esnā-yı ṣoḥbet Sohbet sırasında
11b/02, 19a/02

esrār (A.) i. Sırlar 11a/13

estaġfirullah (A.) "Allah'tan maġfiret
dilerim" 3b/19, 6b/25

eşyā (A.) i. Nesnelere, mevcut olan
şeyler 9b/06, 12b/03, 12b/14, 12b/21,
12b/22

et'ime (A.) i. Yemekler, aşlar

et'ime-i nefise Nefis yemekler
14a/23

etmek Ekmek 9b/02

eṭrāf (A.) Yanlar, uçlar 5b/22, 9b/16,
10b/02, 17a/24, 22b/04, 22b/05, 14b/11,
15a/20, 21a/19, 23a/06, 23a/07

eṭrāf-ı şükūfe-zār Çiçek
bahçesinin etrafı 14a/19

ev i. Ev 12a/24

evc-gāh (A.) i. Tepe, zirve 7b/24

evlād (A.) i. Çocuklar 2a/17, 3b/18

evren i. Alem, kainat 16a/25

evvel (A.) sf. Önce, ilk, birinci 9a/23,
12a/23, 17b/23, 17b/25, 20a/18, 18a/03,
18a/05, 18b/02

→ zūr-ı evvel

evvelā (A.) sf. Birinci olarak, ilk önce
5b/10

evvelde i. Önceden, ilk olarak 6b/25

evvelki sf. Önceki 1b/08, 1b/13, 6b/24,
18b/13

eya ünl. Ey, hey 8a/02, 15b/16

eyit- Söylemek, demek 1b/10, 2a/13,
2b/01, 2b/02, 2b/06, 20a/13, 21a/06,
21b/07, 22a/03

eyle- 1. Yapmak, eylemek: ⁵Ol nev-
cūvān bir kerre āh idüp felek āyī nesin
siyāh eyledi.4a/05
1b/03, 2b/21, 3a/08, 3b/01, 4a/09,
→ aferin eyle-, afv eyle-, ahkam
eyle-, aḳd-ü nikāh eyle-, alarġa eyle-,
alūde eyle-, āmāde eyle-, ārāste vü
pīrāste eyle-, arz eyle-, arzu eyle-, aşk
eyle-, avare eyle-, āzād eyle-, azar eyle-,
azimet eyle-, azm-i 'anber ābād eyle-,
azm-i cāh-ı babil eyle-, azm-i meydān
eyle-, azm-i rah eyle-, azm-i şikār eyle-,
baḡş eyle-, baş vezir eyle-, başına teng
eyle-, bend eyle-, bende eyle-, ber-dār
eyle-, ber-hevā eyle-, ber-murād eyle-,

berrān eyle-, beyān eyle-, bezm-i sohbet eyle-, bī'at eyle-, bila cūra nuş eyle-, binā eyle-, cem' eyle-, ceng eyle-, cevab eyle-, cvelan eyle-, cūlus eyle-, cümle eyle-, cürm eyle-, cüst-i cū eyle-, çare eyle-, çeng-i azim eyle-, çeng eyle-, da'vet eyle-, def-i humar eyle-, dehşet eyle-, dermān eyle-, dīde-i nigāh eyle-, divān eyle-, duā' eyle-, duā'lar eyle-, dūšnām eyle-, elinden geleni dirīg eyle-, emr eyle-, endāhte eyle-, esir-ü giriftār eyle-, faş eyle-, fedā eyle-, ferāgat eyle-, ferāmūş eyle-, fermān eyle-, feryād eyle-, feth eyle-, fikr eyle-, firār eyle-, ğaddarlık eyle-, galebe eyle-, ğaltān eyle-, gavga eyle-, geşt ü güzar eyle-, giriftār eyle-, giryān eyle-, gufte eyle-, gūş eyle-, güluv eyle-, güzer eyle-, hab-ı rahat-ı eyle-, haber eyle-, habs eyle-, hak eyle-, halas eyle-, hamle eyle-, harab eyle-, hareket eyle-, hasıl eyle-, hatā eyle-, havāle eyle-, haz eyle-, hāzır eyle-, helāk eyle-, heybet eyle-, hicab eyle-, himmet eyle-, hizmet eyle-, hūrd eyle-, hūrd u hām eyle-, hücūm eyle-, hükm eyle-, ianet eyle-, icra eyle-, ifade eyle-, ihsān eyle-, ihtiyār eyle-, ikdam eyle-, iki pare eyle-, iktizā eyle-, imdad eyle-, imtizac eyle-, 'inād eyle-, inkar eyle-, inşā eyle-, irsal eyle-, iş eyle-, işāret eyle-, işret-ü sayd-u şikār eyle-, 'işret eyle-, işret ü sohbet eyle-, i'timād eyle-, kabul eyle-, kanaat eyle-, kar eyle-, qarār eyle-, kasd eyle-, katl eyle-,

kebab eyle-, kırāat eyle-, kısıum ābād eyle-, kıyas eyle-, kin eyle-, köprü eyle-, kul eyle-, kül eyle-, küstahlık eyle-, lutf eyle-, lütf-ü kerem eyle-, maşuķa eyle-, mecnūn eyle-, medh eyle-, men' eyle-, merhaba eyle-, merhamet eyle-, meydān eyle-, -meyl eyle-, mezād eyle-, muhabbet eyle-, muhālefet eyle-, murād eyle-, mübārek eyle-, mübāşeret eyle-, müheyya eyle-, müsaade eyle-, müşāhede eyle-, müşāvere eyle-, naqd u kadd eyle-, naql eyle-, nasīb eyle-, nasihat eyle-, nazār eyle-, ne eyle-, nefit endazlık eyle-, nigāh eyle-, nihade eyle-, nikāh eyle-, niyāz eyle-, -nuş eyle-, oturak eyle-, padişah eyle-, pāre eyle-, penāh eyle-, perākende eyle-, perişān eyle-, pertāb eyle-, peydā eyle-, pus eyle-, raġbet eyle-, redd eyle-, reng eyle-, riayet eyle-, ricā eyle-, sayd ü şikar eyle-, secde-i şükr eyle-, sefer eyle-, selām eyle-, ser asker eyle-, ser-fürü eyle-, serkeşlik eyle-, seyr-i temāşā eyle-, seyr ü temāşā eyle-, sine-saf eyle-, sipāriş eyle-, siyāh eyle-, sohbet-i has eyle-, sohbet eyle-, su'al eyle-, sükut eyle-, şehadet eyle-, şehin-şāh eyle-, şikayet eyle-, şikār eyle-, şikest eyle-, şua eyle-, taaccüb eyle-, taħammül eyle-, tahrik eyle-, taḫsīn ü aferin eyle-, taḫsīn eyle-, takrīn eyle-, takrir eyle-, taksim eyle-, taleb eyle-, ta'līm eyle-, tamām eyle-, tarmar eyle-, tasarruf eyle-, tayin eyle-, tazarru' u niyaz eyle-,

tażarru' eyle-, tazim eyle-, tebdil eyle-,
tedarük eyle-, teklif eyle-, temâşâ eyle-,
temenna eyle-, tenavül eyle-, tenbîh
eyle-, teneffüs eyle-, teng eyle-, terbiyye
eyle-, tesir eyle-, teslim eyle-, tevfiz
eyle-, tir-i pinhân eyle-, un eyle-, 'uryân
eyle-, vad eyle-, va'de eyle-, var eyle-,
vasiyyet eyle-, vaz eyle-, yâr u refik
eyle-, yebâb eyle-, yemîn eyle-,
yemînler eyle-, yezdân perest eyle-, zabt
eyle-, zaḥm-dâr eyle-, zan eyle-, zarılık
eyle-, zayi eyle-, zevk-ı şohbet eyle-,
zevk eyle-, zevk u safa eyle-, zeyn eyle-
, ziyâfet eyle-, zür eyle-, zühür eyle-
eyü i. ve sf. İyi 1b/07, 12a/10, 18a/14,
19b/10, 22b/21
ezel (A.) i. Başlangıcı olmayan zaman,
öncesizlik 12a/05
ez (F.) sf. Diger, öte
ez-in-cânib Diger taraıdan, öte
tarıdan 7a/03, 7b/01, 14a/01,
15a/18, 15b/21, 20a/21, 23a/04

F

fā'ide (A.) i. Fayda, yarar 2a/12

faḳaṭ (A.) e. Ancak, lâkin, ama 12b/08

fām (F.) i. Renk 12a/16, 14a/24

→ bāde-i yāḳūt-fām, bāde-i gül-fām

fāriğ (A.) i. Vazgeçmiş, çekilmiş

fāriğ ol- Vazgeçmek, çekilmek
13b/17

fārislik i. Ata binicilik, atlı 17b/05

fāş (F.) i. Duyulma, açığa vurma, dile
getirme 11a/13

fāş eyle- Meydana çıkarmak,
duyurmak

fazalāt (A.) i. Necasetler, pislikler
9b/15

fedā (A.) i. Gözden çıkarma, uğruna
verme

fedā eyle- Uğruna vermek 4b/18

fedāyī (A.) i. Canını esirgemeyen
4b/05, 13b/09

fehm (A.) i. Anlama, anlayış

fehm it- Anlamak 20a/01

felāḥ (A.) i. Kurtuluş 14a/05

→ seng-i felāḥ

felāket (A.) i. Musibet, bela 5a/15

felek (A.) i. Gökyüzü, sema 4a/05,
4b/14,

7b/23, 9b/17, 11b/08, 13b/19, 17b/24

felek-i heftüm Yedinci kat gök
12a/10

→ rād-ı felek

fenn (A.) i. Hüner, marifet 14b/04,
15b/06, 20a/22

fenā (A.) Yokluk, yok olma 9a/04,
10b/09

fenāya vir- Yok etmek 5a/03,
14a/01

ferāğat (A.) i. Vazgeçme, elçekme

ferāğat eyle- Vazgeçmek 3b/06,
9b/08

ferāğat it- Vazgeçmek 4a/18

ferāḥ (A.) i. Gönül açıklığı, sevinç
14a/17, 14b/03

→ bāğ-ı ferāḥ-fezā, Ferīdün-ı ferāḥ-
nişād

ferāmūş (F.) i. Unutma, hatırdan çıkma

ferāmūş eyle- Unutmak 5b/03

ferd (A.) i. Şahıs, kişi 17a/03

fermān (F.) i. Emir, buyruk 13b/10,
14b/21

fermān eyle- Emir vermek,
buyurmak 4a/15, 7a/24, 19a/01

→ bende-i fermān-ber

feryād (F.) i. Bağırma, çağırma;
sızlanma, şikâyet 2a/23, 10a/07, 10b/09

feryād eyle- Bağırma, feryat
etmek 2a/24, 3b/14, 8b/10,
10a/05, 15b/18

feryād fiğān it- Bağırma,
feryat etmek 24b/06

feryād it- Bağırma, feryat
etmek 12b/18, 16a/21, 22b/10

fesād (A.) i. Bozukluk 13a/12, 13a/18

fesād it- Bozmak, karışıklık
çıkarmak 13a/16

feth (A.) i. Alma, feth 20a/02, 20a/04

feth eyle- Almak, feth etmek
21b/08, 22b/05

feth it- Almak, feth etmek
19b/21

fezā (F.) i. Artıran, çoğaltan 14a/17

→ bāğ-ı ferāḥ-fezā

fırla- Fırlamak, birden yerinden çıkmak

5a/22, 24b/01

fırlat- Fırlatmak, atmak 11b/23

fiğān (F.) i. Izdırap ile bağırıp inleme

24b/06

→ feryād fiğān it-

fıkr (A.) i. Fikir, düşünce 25a/09

fıkr eyle- Düşünmek 5a/05,
19a/24, 21b/10

fıkr it- Düşünmek 21a/03,
21b/07

fi (A.) Harf-i cer

fi'l-ḥāl Hemen, derhal 19b/13

fil (A.) i. Fil 15b/10, 15b/12, 16a/15

fi'l (A.) i. İş, amel 3a/20, 3a/21, 15b/15

fi'l-i ḳabīh Kötü iş, amel 3a/20,
3b/08

filān (A.) Herhangi bir şahıs 4a/24,

7b/04

firār (A.) i. Kaçma, kaçış

firār eyle- Kaçmak 7b/06,
12a/01, 22a/07

firār it- Kaçmak 6b/02, 7a/03,

7a/04, 9a/08, 12b/11, 13a/08,
13a/15, 19b/13, 22b/06

firāz (F.) i. ve sf. Yüksek, yukarı 2a/14,

7b/08, 7b/10, 8a/19, 17a/18

→ kūh-ı bālā firāz, ser-firāz

firūzān (F.) i. ve sf. Kutlu, ferah 12a/20

→ şem'-i firūzān

fitne (A.) i. Ayartma, azdırma; ara

bozma 13a/17, 19b/13

fitrāk (F.) i. Atın terkisi 7b/20

fursat (A.) i. Uygun zaman, elverişli

durum 15a/04, 15a/08, 15a/14, 19a/13,
19a/25

fursat bul- Uygun zaman

bulmak 8a/08, 15a/16, 22a/19

G

ġaddārhlġ i. Zalimlik

ġaddārhlġ eyle- Zalimlik etmek,
zulmetmek 4b/14

ġāfil (A.) i. Gaflette bulunan, dalgın,
ihtiyatsız 4b/09, 4b/12

ġāfil ol- Dalgın, ihtiyatsız olmak
4b/10, 12a/10

ġāfil  ur- Dalgın, ihtiyatsız
olmak 21a/15

ġāh (F.) e. Zaman ve yer bildiren edat
2b/22, 5b/06, 8b/13, 8b/13, 9a/04,
9a/20, 10a/02, 11b/07, 12a/19, 14a/17,
14b/12, 19b/23, 20a/15, 22b/24, 22b/24,
24b/10, 18b/21, 18b/22

ġāh ġāh Zaman zaman 1b/01,
3a/24, 22b/06

→ bar-ġāh, ‘işret-ġāh, nā-ġāh,
vehm-ġāh

ġalebe (A.) i. Galip gelme,  st nl k
4b/06, 13a/24

ġalebe eyle- Yenmek 14b/09,
16a/20, 18a/13, 18a/13, 18a/14,
18a/21

ġalebe g ster- Yenmek 17a/09

ġalebe it- Yenmek 18a/11

ġālib (A.) i. Galebe eden, galip, yenen
13a/24, 16b/11, 18a/10

ġālib gel- Yenmek,  st nl k
saġlamak 8a/23

ġālibā (A.) zf. G r n şe g re, belki
14b/24, 22b/10

ġālīz (A.) i. Kaba, nezaket dışı 11a/14

ġaltān (F.) i. Yerde yuvarlanan

ġaltān eyle- Yerde yuvarlamak 5b/15

ġaltān ol- Yuvarlamak 7b/19,
19b/12

ġam (A.) i. Dert, keder 11a/11

ġama d ş- Kederlenmek,
gamlanmak 24a/12

gamgam (A.) i. Savaş sırasında
 ıkarılan ses

3b/13, 5a/11, 8b/18, 9b/25, 10a/08,
10a/22, 20a/14, 23b/13

→ t g-ı gamgam

ġanāyim (A.) i. Ganimetler 9a/09

ġār (A.) i.  ok vefalı, sadık 7b/16

→ yār-ı ġār 10a/08

ġarb (A.) i. Garp, g neşin battıġı yer
11a/14

ġāret (A.) i.  apul, yaġma

ġāret it- Yaġmalamak 13a/04,
13a/19

ġarīb (A.) i. Garip, tuhaf 9b/12, 12a/15,
16a/25

ġarībe (A.) i. Tuhaf, şaşılacak şey

→ destān-ı ġarībe 14b/03

ġarġ (A.) i. Suya batma, boġulma

ġarġ ol- Boġulmak 3b/23

ġāv (F.) i.  k z, sıġır 5a/19, 5a/21,
5a/22, 9b/18, 9b/19, 10a/11, 10b/11,
17b/06, 17b/10, 22b/18, 22b/21, 22b/22,
22b/24, 23b/08, 23b/13, 22b/25, 23b/04,
25a/19, 25a/21

→ g rz-i gāv-ser

ġavġā (F.) i. Kavga, döġüşme 19a/19, 19b/02

ġavġā eyle- Kavga etmek

17a/03

ġavġā ol- Kavga etmek 2a/16

ġāyet (A.) sf. Son derece, çok fazla 13b/18, 14b/04, 16a/02, 25a/12

ġayīb (A. aslı " ġa'yīb ") i. Kayıp, yitik

ġayīb ol- Kaybolmak 19b/13

ġayr (A.) i. Ayrı, başka 20b/03

ġayret (A.) i. Çalışma, çabalama 16b/21, 17b/03

ġayret it- Çabalamak 4b/04

ġayrı (A.) i. Bundan sonra, artık 1b/02, 3b/12, 5a/25, 5b/21, 10a/20, 10b/25, 11a/12, 11a/16, 13b/04, 13b/08

ġayz (A.) i. Hiddet, öfke, kızma

ġayz it- Kızmak, öfkelenmek 18b/24

ġazā (A.) i. Savaş

ġazā koyıl- Savaşmak 9a/09

ġazāb (A.) i. Hiddet, öfke 21a/13

ġazāba gel- Hiddetlenmek, öfkelenmek 1b/05, 3a/06, 3a/22, 3b/04, 4a/13, 6a/21, 7a/23, 9a/22, 19b/19, 20a/23, 17a/10

ġazāba getir- Kızdırmak, öfkelenmek 6a/13

→ pür-ġazāb

ġazūb (A.) i. Hiddetli, öfkeli 20a/22

geç- 1. Geçmek: Şimdi buradan geçerler imiş.4b/17

2. Vazgeçmek, bırakmak: "Ser-ver senūñ gibi bir yegāne-i 'āleme rāst

geldüğümūñ şükranesi ²⁴bu nā-bekāruñ kanından geçdüm" diyüp Ferah-zād'uñ bendin alıverdi.22a/24

3. (Oturmak için) ilerlemek: Ol piyāde geçüp ol tahtda ²²karār eyledi.12a/21 3a/18, 4b/17, 6b/22 10a/23, 12a/21, 14b/12, 15b/05, 15b/25, 17a/25, 21a/08, 22a/24, 20a/03, 20a/01, 21b/23

→ başına şovuk geç-

geçin- Öyleymiş gibi görünmek 15b/03, 21a/12, 22a/18, 23b/21

→ hoş geçin-, mā'il geçin-

geçür- 1.Geçirmek: Bir hāl ile fırsat bulup Rüstem'i dārūdan geçüremediler. 15a/14

2. Takmak: Ceddimiz Kāhramān-ı Kātil seyāhatden gelüp kendi eliyle ālāt-ı şāhib-kırānı ¹³teslīm idüp kendi posına geçürmüş.18a/13, 3a/18

gel- 1. Gelmek: Rüstem, "Gelūñ iy çobānlar 'inād eylemeyūñ bir koyun ¹³virūñ vallā şimdi ġazāba getirürseñüz yigirmisin alup boġazlaram, bir aqça dahı virmem." didi.6a/12

2. Karşılaşmak: Yolda birbirlerine rāst geldiler.3b/02

3. Yaklaşmak: Yakın gelince Rüstem Gülrūh'a "Var yā Gülrūh sen ⁶ilerüye görelüm ne vaz' eyler belki ferāgat eylemişdür olur." didi.3b/05

1b/13, 2a/09, 2a/21, 3a/13, 3a/25, 24b/22, 25a/23

→ aġzına gel-, 'aql-ı başına gel-, 'azaba gel-, boş gel-, çıka gel-, dikkat

gel-, ğālib gel-, ğāzaba gel-, ḥaber gel-,
ḥaḳḳından gel-, ḥışma gel-, ḥoş gel-,
lerzeye gel-, öñine gel-, rāst gel-, şafā
gel-, vesvese gel-

gemi i. Gemi 13a/05

gene zf. Yine 4a/06

gerçek i. Gerçek, doğru 5b/08, 16b/02

gerçi (F.) e. Her ne kadar, ise de 15a/01,
22b/21, 24b/15

gerdān (F.) i. Gerdan, boyun 8a/19,
12b/17, 13a/03, 14a/24, 21a/16, 22a/10
→ na'ra-yı gerdān

gerdeg i. Evliliğin ilk gecesi 20a/18,
20a/19

gerek i. Lazım, gerekli 1b/10, 2a/24,
4b/22, 6a/05, 7b/15, 8b/10, 9a/01,
20a/20, 23b/22, 14b/06

gerin- Gerinmek 16b/19

germ (F.) i. Sıcak 10b/01

germā germ ol- Isınmak,
kızışmak 14b/02

germ ol- Isınmak 8a/15

germiyyet (F.) i. Hararet, sıcaklık

germiyyet-i bāde İçki harareti
14b/02

geşt (F.) i. Gezme, seyretme, dolaşma

geşt-i güzār eyle- Dolaşmak
4a/04, 15a/03

geşt-i güzār it- Dolaşmak 3a/25

getür- 1. Getirmek: Tehemten Şāh'ın
dahı 'askeri gelüp Rüstem,

²⁵Tehemten'i getirüp tahta cülüs eyledi
ve Cābūr'uñ kıızı Sīm-ten Bānū gelüp
yir öpdi.21b/25

2. Meydana getirmek: Rüstem'i bend ile
meydāna getürdi.21b/16

2b/08, 4b/02, 4b/03, 5a/17, 6a/13,
22a/01, 24a/06, 6a/05, 6a/13, 5a/15

→ 'aqlın başına getür-, ğāzaba
getür-, ḥaber getür-, huzura getür-, ser-
bāze getür-, serā-perdesine getür-, ṭāḳat
getür-

gey- Giymek 1b/15, 11a/25, 22b/13

geydür- Giydirmek 2a/19, 4a/23

geyin- Giyinmek 11b/10

geyür- Giydirmek 9a/20

gez- Gezmek, dolaşmak 4a/02, 4b/16,
22a/22, 19a/06

gezdür- Gezdirmek 18a/07

gezin- Gezinmek, dolaşmak 5b/06

ġilāf (A.) i. Kın, kılıf 13b/23

ġirīv (F.) i. Bağırma, feryad

ġirīv ḳop- Bağırma olmak, feryad
çıkma 25a/18, 25a/24

ġiş (A. ġişş) i. Hile, karışıklık

ġiş ol- Karışıklık olmak, şaşırıp
kalmak 1b/11, 21b/19

gibi e. Benzetme edatı 1b/08, 1b/15,

2a/02, 2b/10, 2b/11, 2b/13, 4b/02,
5a/20, 5b/02, 5b/21, 6a/21, 6a/25, 6a/25,
6b/03, 6b/24, 7a/13, 7b/19

gice i. Gece 2a/01, 2b/21, 7b/22, 9a/19,
9a/19, 11a/19, 11b/25, 13a/15, 13b/02,
18b/20, 20a/11, 20a/12, 20a/18, 21a/06,
23a/05, 24b/08, 24b/22, 22b/24

gider- Gidermek 9a/03

gin i. Geniş, ferah 12b/20

- gine** e. Yine 4a/20
- girdār** (F.) i. Meşguliyet, iş 5a/10
- gir-** Girmek 2a/21, 2a/22, 2b/18, 3a/17, 9b/14, 10a/09, 11b/12, 11b/13
- girān** (F.) i. Ağır 11a/02, 17b/13
→ bend-i girān, gürz-i girān
- girdār** (F.) i. Adet, tarz 8b/20
→ na'ra-yı şā'ika-girdār
- girift** (F.) i. Dolaşık, karışık
girift ol- Dolaşmak, karışmak 5a/07
- giriftār** (F.) i. Tutulmuş, yakalanmış
giriftār eyle- Yakalamak, esir etmek 13b/19
giriftār ol- Yakalanmak, esir olmak 13b/01
→ esir-ü giriftār eyle- 13b/01
- giriş-** Girişmek 10b/05
- girü** i. Geri, arka 2a/04, 9b/10, 12a/11, 12b/20, 13b/02, 14a/14
- giryān** (F.) i. Ağlayıcı, ağlayan 4b/23, 7a/06
giryān eyle- Ağlamak 5a/11, 5b/14
giryān it- Ağlamak 3b/13
→ nālān giryān, nālān giryān ol-
- girye** (F.) i. Gözyaşı 15b/18, 15b/22
→ nālān-ı girye-künān
- gisū** (F.) Saç örgüsü, kâhkül 5b/19
→ bürde-i gisū-mekkāre
- gītī** (F.) i. Dünya
gītī-nümā Dünyayı gösteren 14a/23
- git-** Gitmek 1b/02, 1b/08, 2a/05, 2a/06, 19a/02, 22a/05, 22b/02, 24b/21
gidecek ol- Gitmeye niyetlenmek
→ 'aklı başından git- 5b/15, 'aklı git- 9b/14, 12b/13, çekilüp git- 3b/18
- giyāh** (F.) i. Bitki, ot 6a/02, 12a/09, 12a/13, 12b/22
- gizlen-** Gizlenmek 9b/17
- gizlü** sf. Gizli, saklı 18a/18
- göç** i. Bir yerden bir yere gitme, yer değiştirme 22a/05, 24b/07
göç it- Yer değiştirmek, göç etmek 7b/01, 24b/08
- göç-** Bir yerden bir yere gitmek, göçmek 15b/07
- gögüs** i. Göğüs, sine 2b/11, 6b/07, 18a/06, 21b/01
- gök** i. Gökyüzü, sema 5a/16, 5a/20
- göl** i. Göl 19b/08
- gömül-** Gömülmek, batmak 10a/12, 18a/04
- gönder-** Göndermek, iletmek 1b/03, 2a/17, 24a/02, 25a/05, 4b/09, 18b/25
→ haber gönder-, mal gönder-, nāme gönder-
- göñül** i. Gönül, yürek, kalp 5b/19, 9a/14, 20b/12, 20b/14, 22b/13
→ cānı göñülde
- gör-** 1.Görmek: Gördiler bu bāğuñ orta yirinde bir qaşr-ı 'ālī vaz' olunmuş.14a/19
2.Hazırlanmak: Rüstem "İmdi tedārük görilsün" diyüp kırk bīñ 'asker hāzır

idüp Sührâb ve Selîm Dâna ve Hürrem Şâh ve Nevrüze Bânü girüden ¹⁵ ‘asker ile yab yab izüm izleyüp geliñ" diyüp Şürek ‘Ayyâr’ı rikâbına alup bir cânibe revâne oldı.14a/14
1b/05, 2a/09, 2a/16, 2a/23, 2b/05, 4a/01, 5a/02, 5a/05, 5a/20, 5a/24, 5b/02, 6a/07, 6b/01, 6b/12, 7b/11
→ ite-gör-, vire-gör-
göre e. Göre 2a/04, 7b/21, 10b/24, 11a/01, 11a/07, 15a/12
göril- Görülmek 9a/25, 14a/14
görin- Görünmek, ortaya çıkmak 2a/14, 3a/14, 9a/04, 9b/14, 11b/03, 12a/14, 15a/20, 22b/08, 11a/21, 11a/20
görüŝ- Görüşmek 6b/16, 7a/16, 12a/04, 15a/10, 17b/16, 20a/15, 21b/25
göster- Göstermek, belli etmek 4a/23, 8a/07, 8a/07, 9b/19, 10a/03, 11a/18, 11b/13, 13b/07, 13b/24, 17a/09, 17a/25, 17b/03, 18b/20, 23a/12, 25a/10
→ galebe göster-, hareket göster-, iltifât göster-, ‘izzet göster-
göt i. (kaba) Kaba et 6a/21
götür- Götürmek 2b/15, 2b/19, 3a/02, 23a/02, 10a/08, 22b/03, 23a/11
gövde i. Gövde, beden 22b/09
göz i. Göz 2a/05, 2a/19, 3a/14, 3b/04, 4a/22, 4b/22, 10a/16, 10b/23, 14b/16,
göz aç- Dikkat etmek 2b/11, 8b/20
gözleri dol- Gözleri dolmak, ağlayacak duruma gelmek 8b/24

gözleri karar- Bayılacak gibi olmak 24b/01
gözet- Gözetmek, kollamak, korumak 3b/24, 5a/14, 9b/07, 15a/04, 15b/14
gü (F.) i. Söyleyen, diyen 10a/24, 11a/17
→ güft-ü gü
gülam (A.) i. Köle, esir 4b/15, 4b/18, 4b/20, 4b/25, 9b/06, 9b/10, 17b/16
gülv (A. gülvv) i. Kargaşa, karışıklık
gülv eyle- Ayaklanmak, karışıklık çıkarmak 13b/25
gün/ güne (F.) i. Türlü 9b/11, 21a/14, 24a/24
gün-â-gün Türlü türlü, çeŝit çeŝit 14a/23
güş (F.) i. Kulak
güş eyle- Dinlemek, duymak 8a/17
güş-ı cân Can kulağı 10b/09
güş-ı hüş Akıl kulağı, anlayış kulağı 10b/08
güşe (F.) i. Köŝe
güşe-i çeşm Göz ucu 5b/07
güş-mâl (F.) i. Kulak bükme, yola getirme
güş-mâl vir- Kulak bükmek, azarlamak 20b/18
güyâ (F.) zf. Sanki, diyelim ki 3a/22, 5a/20, 8b/19, 14a/03
güc i. Güç, kuvvet 4b/22, 16a/01
gücerat 11b/04
gücün- Zorlanmak 7b/15
güç i. Güçlük, zorluk 15b/19

- güft** (F.) i. Söz, lakırdı
güft ü gū Dedikodu 10a/24, 11a/17
- güfte** (F.) i. Söyleniş, söylenmiş
güfte eyle- Söze dökmek, söylemek 17b/14
- gügerçin** i. Güvercin 20a/04
- gül** (F.) i. Gül 5a/09, 8a/18, 11a/05, 11a/06, 12a/16, 12b/14, 15b/11, 17a/10, 18a/23, 22a/06, 22a/11, 22b/18
→ bāde-i gül-fām, ebreş-i gül-endām
- gül-** Gülmek 1b/10, 9a/13, 10b/25, 13b/06, 16a/03, 21b/18
- güldür-** Güldürmek 8b/02
- güldürredek** i. Aniden, sesli bir şekilde birden bire 20a/14
- gül-fām** (F.) Gül renkli 10a/25, 14b/01
→ bāde-i gül-fām
- gümürden-** Homurdanmak 9b/17
- gümüş** i. Gümüş 20a/11
- gün** i. Gün 1b/17, 2a/03, 2a/08, 2b/22, 5b/25, 7b/09, 11a/07, 11a/20, 15a/03
- günāh** (F.) i. Günah 5b/04, 6b/24, 25a/05
- gündüz** i. Gündüz 13a/15
- gürbüz** (F.) i. Gürbüz, kahraman 8a/21, 24b/19
- gürbüz-ten** (F.) i. Genç, iri vücutlu
→ Erdeşir-i gürbüz-ten 4a/15
- güreş-** Güreşmek 16b/05, 16b/17, 16b/19, 16b/23
- gürle-** Gürlemek 5a/20
- gürüh** (F.) i. Cemaat, topluluk
- gürüh gürüh kaç-** Grup grup kaçmak 10b/05
- gürüldi** i. Gürültü 9a/05, 9b/12, 11b/07, 18a/23, 18b/10
- gürz** (F.) i. Büyük topuz, gürz 3a/09, 25a/20, 5a/21, 9a/14, 25a/22
- gürz-i gāv-ser** Öküz başlı gürz 5a/19, 5a/21, 5a/22, 9b/18, 10b/11, 22b/22, 23b/04, 22b/24, 23b/08, 23b/13, 17b/06, 17b/10, 22b/18, 22b/21, 22b/25, 25a/19, 25a/21, 10a/11
- gürz-i girān** Ağır gürz 17b/13
- gürz-i küh-peyker** Dağ gibi gürz 22b/16
- gürz-i Muğaylān** Muğaylan gürzü 25a/20
- gürz ur-** Gürzle vurmak 22b/22
→ darb-ı gürz, darb-ı gürz ur-
- güşād** (F.) i. Açma, açılış
güşād it- Açmak 5a/06
- güzār/ güzer** (F.) i. Geçme, geçiş 3a/25, 4a/04, 15a/03
- güzer eyle-** Geçmek 23a/08
- güzer it-** Geçmek 11b/08
→ geşt-i güzār eyle-, nīze güzār 14b/04
- güzel** sf. Güzel 18b/13, 21b/09
- güzerān** (F.) i. Geçme
güzerān ol- Geçici olmak, gidici olmak 5a/17, 4b/25

H

hāb (F.) i. Uyku 14b/10, 14b/11,
14b/12, 14b/13, 14b/18, 17a/07

hāb-ı rāḥat Rahat uykusu,
dinlendirici uyku 14b/23

hāb-ı rāḥat eyle- Dinlendirici
uyku uyumak 12a/11

ḥaber (A.) i. Havadis, bilgi, haber
1b/02, 1b/03, 7b/14, 23b/21, 23b/24,
24a/11, 6a/05, 11a/01, 24a/12, 7a/23,
7a/05

ḥaber al- Haber almak, bilgi
edinmek 2a/22, 2b/23, 6a/21,
7b/10, 11a/23, 16a/14, 20a/22,
20b/23, 22b/10, 22b/15, 23a/06

ḥaber-dar Haberli, bilgili
11a/11

ḥaber-dar it- Haber vermek,
bilgi vermek 11a/12

ḥaber-dar ol- Haberli olmak
4b/10, 17b/05, 18b/21, 19a/15,
19a/25, 19b/15, 24b/07

ḥaber eyle- Haber göndermek
4b/20, 6a/06, 14b/07, 18b/05,
20a/06, 21a/02, 21a/09, 21b/14,
21b/14

ḥaber it- Haber göndermek
4b/02, 6a/10

ḥaber ol- Haberli olmak 23b/04

ḥaber vir- Haber vermek 1b/16,
3a/10, 4b/07, 7a/17, 7b/05,
15a/15, 18b/22, 20a/02, 20b/24,
24a/15

Ḥabeşī (A.) i. Habeş'e ait, mensup,
Habeşli 5a/17, 7a/03, 7b/16, 7b/17,
8a/04, 8a/05, 8b/07, 9a/06

→ Cumhūr-ı Ḥabeşī

ḥabs (A.) i. Hapis, hapisane 14a/09

ḥabs eyle- Hapsetmek,
hapishaneye koymak 10b/22,
11a/02, 11b/06, 13a/03

ḥabs it- Hapsetmek,
hapishaneye koymak 10b/25,
10b/25, 19a/07

ḥāc (F.) i. Haç, istavroz 13a/03

ḥācet (A.) i. İstek, dilek 7a/14

ḥacīl (A.) i. Utanmış

ḥacīl ol- Utanmak 16b/13

ḥadd (A.) i. Sınır 5b/10, 14a/07, 24a/22

ḥadd-i yaş Yaş sınırı 3a/16

ḥadeng (F.) i. Kayın ağacından yapılan
ok 21a/24, 23b/13

→ zaḥm-ı ḥadeng

hafta (F.) i. Hafta 9b/02, 11a/03

ḥāh (F.) "ister, isteyen" anlamında ek

ḥāh-nā-ḥāh İster istemez
5a/08, 16b/21

ḥāin (A.) i. Hıyanet eden, nankörlük
eden 4b/09

ḥāk (F.) i. Toprak

ḥāk eyle- Toprağa yıkmak
6b/20, 13b/18

ḥak-i pāy Ayak toprağı 11a/05,
11a/11

ḥaḳ (A.) i. Allah; doğruluk, hak 5b/20, 6b/25, 14a/08

ḥaḳḳından gel- Yenmek, başa çıkmak 6a/19, 7a/21, 9b/09, 20b/22, 24a/02, 25a/24

ḥāl (A.) i. Durum, vaziyet 3b/04, 4a/21, 5a/09, 5a/25, 5b/15, 6a/15, 7a/17, 8b/23, 11a/12

ḥāl-i şerif Şerefli hal, kutsal hal 11a/11

→ fī'l-ḥāl, pir-i ḥuceste-ḥāl

ḥalāş (A.) i. Kurtulma, kurtuluş 13b/02

ḥalāş bul- Kurtulmak 2b/04, 7a/03

ḥalāş eyle- Kurtarmak 3b/04, 10b/12, 11b/20, 11b/21, 13a/20, 15b/16,

ḥalāş it- Kurtarmak 2a/25, 4a/17, 5a/08, 9b/04, 19a/25

ḥalāş ol- Kurtulmak 1b/10, 3a/13, 13b/01, 25a/09

ḥalef (A.) i. Birinin yerine geçen kimse 3b/05, 3a/17, 3b/08, 3b/10, 24a/22

→ nā-ḥalef

ḥālīḳ (A.) i. Yaratan, Allah 17b/19

ḥāliyā (A.) i. Şimdiki halde, şimdiki zamanda 11a/14, 11b/07, 13a/02, 13b/14, 15a/02, 18a/13, 18b/04

ḥalk (A.) i. İnsanlar, ahali 2a/09, 2a/10, 10b/05, 13a/16, 18a/18, 13b/25, 22b/17, 13a/17, 18b/17

ḥalka (A.) i. Çember, halka

ḥalka it- Halka, çember haline getirmek 5a/06

ḥallāc (A.) i. Pamuk, yatak, yorgan atan kimse 17b/11

ḥalt (A.) i. Karışmak

ḥalt it- Karıştırmak 25a/10

ḥalvet (A.) i. Yalnız kalma, tenhaya çekilme

ḥalvet-i şahīḥa Tam, gerçek yalnızlık 2a/01

ḥalvet it- Tenhaya çekilmek 18b/08

ḥām (F.) sf. Bükülmüş, eğri 5a/23, 8a/13, 8b/15, 11b/24, 21b/20, 23b/03, 25a/11, 25a/14, 25a/17

→ ḥurd u ḥām ol-, ḥurd u ḥām eyle-, ḥurd u ḥām it-, ḥurd u ḥām ol-

ḥāmīle (A.) i. Gebe 15a/25

ḥaml (A.) i. Yük

ḥaml ol- Yüklenmek 9b/06

ḥamle (A.) i. Saldırma, hücum 4b/22, 5a/16, 5a/17, 8a/11, 8a/12, 8b/15

ḥamle eyle- Saldırmak, hücum etmek 2b/08, 6a/23, 8b/02, 8b/14, 10a/15, 11b/17, 17a/14, 18b/11, 21a/24

ḥammām (A.) i. Hamam, banyo 2b/16, 9b/19

ḥāmūş (F.) i. Susmuş, sessiz

ḥāmūş ol- Suskun, sessiz olmak 6b/21

ḥān (A.) (F.) i. Hükümdar, hakan 2a/22

→ saray-ı Mihrāc Hān

ḥançer (A.) i. Hançer, ucu sivri, iki yanı keskin bıçak 2b/12, 5a/16, 6b/04, 18a/09, 22a/11, 22a/12, 24a/24

- hançer çek-** Bıçak, hançer çekmek 20b/25
- hançer ur-** Hançer vurmak 1b/14, 18b/19
- hançer i ser-tîz** Keskin hançer 13b/23
- dal hançer ol-
- handân** (A.) i. Gülen, güldürücü 11a/19, 20a/08
- şād-ı handân, şād-ı handân ol-
- handek** (A.) i. Hendek 21a/17, 21a/19, 21b/22
- hâne** (F.) i. Ev 5a/23, 8a/13, 25a/23
- şāhib-i hâne 12a/18
- hār** (F.) i. Diken
- hār u hāşāk** Çer çöp, süprüntü 9b/14, 17a/24
- hārā** (F.) i. Katı, sert taş; mermer
- seng-i hārā 9a/06
- harāb** (A.) i. Harap, yıkık 9a/23
- harāb eyle-** Yıkmak, harap eylemek 19a/09
- harāb it-** Yıkmak, harap eylemek 20b/17, 24b/13
- harāc** (A.) i. Müslüman olmayanlardan alınan vergi 3a/05, 16a/12
- harāc al-** Vergi almak 3a/04
- harāc iste-** Vergi istemek 3a/05
- harāc vir-** Vergi vermek 15b/22
- harām** (A.) i. Dince yasaklanmış şey 13b/02
- harām-zāde** Gayrı resmi çocuk 21a/04, 21a/13, 22a/15, 22a/18
- harāmī** (A.) i. Hırsız, haydut, yolkesen 3b/22, 3b/24
- harb** (A.) i. Savaş, harp 7b/25, 22b/24
- ālāt-ı harb
- hareket** (A.) i. Davranış, hareket 3a/15, 15a/06, 16b/12, 17a/24
- hareket eyle-** Hareket etmek 6b/11, 7b/21, 15a/13
- hareket göster-** Hareket etmek 25a/10
- hareket itdir-** Hareket ettirmek 16b/10
- hareem** (A.) i. Mahrem, herkesin girmesine müsaade edilmeyen kutsal yer 1b/16, 3b/21
- hāric** (A.) i. Dış, dışarı 14a/11
- harīf** (A.) i. Herif, adi ve bayağı adam 2a/12, 2a/22, 4b/04, 7b/18
- hāş** (A.) i. Mahsus, özel 5b/06
- sohbet-i hāş eyle-
- hāşıl** (A.) i. Meydana gelen, sonuç, hasıl 2a/08, 3a/18, 6a/25, 7b/22, 9b/24, 14a/24, 14b/11, 17b/09, 17b/12, 18a/19, 23a/10
- hāşıl eyle-** Elde etmek 17b/18
- hāşıl-ı kelām** Sözü'nün kıyası, özü 14a/03, 18b/20, 20b/07, 21a/20, 24b/22
- hāşıl it-** Elde etmek 3a/20
- hāşıl ol-** Kazanmak, elde etmek 2b/25
- haşīn** (A.) i. Sağlam, kuvvetli 2a/09
- hūsn-i haşīn

ḥaşm (A.) i. Düşman 7a/13, 8a/18,
8b/05, 11b/19, 14b/04, 16b/08, 22a/22

ḥasret (A.) i. Özleyiş 5b/06

ḥāşāk (F.) i. Çöp, süprüntü 9b/14,
17a/24

→ ḥār u ḥāşāk

ḥaṭā (A.) i. Yanlış, yanlışlık 7a/01,
17a/15, 18a/14, 21a/12, 25a/12

ḥaṭā eyle- Hata yapmak, yanlış
yapmak 3a/20

ḥaṭır (A.) i. Gönül; hafıza, zihin 3a/11,
4a/01, 7b/17, 8b/25, 9a/03, 12a/25,
13b/06, 24a/13

ḥaṭırı hoş ol- Mutlu olmak,
gönlü hoş olmak 10b/25

hātif (A.) i. Gaipten gelen ses 11b/18

→ berg-i hātif

ḥātūn (A.) i. Kadın 2b/17

ḥavāle (A.) i. Atma, fırlatma

ḥavāle eyle- Atmak, fırlatmak
3b/11, 3b/13, 9b/22, 10a/10,
10b/14, 12b/17,

ḥavf (A.) i. Korku 1b/12, 20b/17,
22a/13, 24b/05, 24b/14

ḥavfe düş- Korkmak, korkuya
kapılmak 22b/15

ḥavf it- Korkmak 5b/21

ḥavl (A.) i. Güç, kuvvet, tâkat 5a/20,
5a/21

→ cān ḥavlī

hay (F.) ün. Eyvah, hay, hey 8b/20,
10a/08, 10b/06, 13b/24, 15b/21, 19a/19,
19a/23, 19b/10, 19b/12, 21b/12, 24a/23,
25a/13

ḥayāt (A.) i. Dirilik, canlılık 22b/03

ḥayf (A.) i. Yazık 16a/04

ḥayır (A.) i. Hayır, yok 3b/24, 6a/04,
6a/07, 9a/16, 16a/21, 16b/06, 16b/19

ḥaykır- Bağırarak, feryat etmek 1b/11,
5a/18, 5b/15, 8a/07, 9a/07, 9b/12,
9b/17, 10b/12, 12b/12, 14b/19

ḥaykırış Haykırış 1b/11, 12b/11

hayli (F.) zf. Epeyce, çokça; oldukça
9b/20, 9b/21, 24b/19, 25a/20

ḥayme (A.) i. Çadır 7b/03, 10b/19,
15b/04, 15b/24, 18b/05, 18b/08

→ sūtün-ı ḥayme

ḥayr (A.) i. İyi, faydalı 5b/18, 21b/05

ḥayrān (A.) i. Şaşmış, şaşma kalmış

ḥayrān-ı ser-gerdān ol-

Şaşkınlıktan başı dönmek
18b/03

ḥayrān ol- Şaşmak, şaşırıp
kalmak 9a/07, 12b/24, 13a/22,
19b/08, 23a/13

ḥayret (A.) i. Şaşma, şaşırma 5a/16

ḥayvān (A.) i. Canlılık, dirilik; bütün
canlılar 2a/16

ḥayz (A.) i. Aybaşı 20a/04

ḥaz (A.hazz) i. Hoşa gidecek taraf, zevk
16b/10

ḥaz eyle- Hoşuna gitmek, zevk
almak 1b/16, 10a/15, 24a/03,
18b/16, 21a/06

ḥaz it- Hoşuna gitmek, zevk
almak 22a/06

ḥazān (F.) i. Sonbahar, güz

→ berg-i ḥazān 5b/21, 24b/04

hāzır (A.) i. Hazır, mevcut 7a/22,
7b/03, 14b/07, 24a/17
hāzır eyle- Hazırlamak 9a/20,
24b/18
hāzır it- Hazırlamak 14a/14
hāzır ol- Hazır olmak 24b/08,
24b/09, 24b/10, 24b/13

heftüm (F.) sf. Yedinci
→ felek-i heftüm 12a/10

helāk (A.) Ölme, ölüm, yok olma
24b/13
helāk eyle- Öldürmek, yok
etmek 3a/22, 3b/09, 3b/09,
4a/14, 6a/17, 6b/25, 7b/18,
8a/09, 8a/11, 8a/15, 8a/23,
8b/10, 8b/10, 9a/12, 10a/18,
11b/14, 11b/14, 11b/17, 11b/18,
14a/07, 18b/19, 21b/03, 21b/17,
23b/15, 23b/18, 25a/02, 25a/04
helāk it- Öldürmek, yok etmek
2b/03, 4b/22, 6a/20, 7a/17,
13a/18, 14a/08, 16a/04, 19a/10,
25a/05, 25a/19
helāk ol- Yok olmak,
mahvolmak 1b/13, 2a/15, 4b/25,
5a/11, 7b/17

hele e. Nihayet, sonunda 2a/10, 3b/19,
14a/18, 16a/06, 16a/12, 16a/16, 25a/08

hem e. Hem, hem de 1b/08, 6a/04,
6a/05, 7a/13, 7a/13, 13a/08, 15a/17,
15a/18, 19a/02, 19a/02, 21b/04
hem-reng ol- Aynı renkte olmak
8b/18

hemān (F.) zf. Hemen, derhal 1b/09,
5b/13, 6a/11, 6a/18, 7b/23, 7b/24

hemşire (F.) i. Kız kardeş 17a/20,
18b/04, 18b/22, 18b/23, 19a/07, 19a/08,
19a/11, 19a/19, 21b/03

hem-vār (F.) i. Düz yer, uygun yer
24a/24
→ vaż'-ı nā-hem-vār

hengāme (F.) i. Kavga, gürültü 10b/05

hep zf. Tamamıyla 13a/17

her (F.) sf. Her, her bir 1b/06, 2a/04,
4b/25, 5b/13, 5b/17, 6a/25, 7a/10

herçi-bād-ābād (F.) zf. Ne olursa
olsun, ister istemez 4b/18, 17a/04

herkes (F.) zm. Herkes 1b/12, 2a/16,
20a/19, 22b/15, 24b/04

hevā (A.) i. Heves, istek 22b/23
→ ber-hevā eyle-

heves (A.) i. Arzu, istek
heves it- İstemek 13a/07

hey ün. Hey 2a/12, 2b/01, 2b/07, 3b/05,
8a/06, 12b/08, 13b/04

heybet (A.) i. Gösteriş, heybet 2a/11,
5b/21, 16a/05, 16a/15, 21a/23, 22a/12,
22b/15
heybet eyle- Gösteriş yapmak,
heybetli olmak 8a/22

heybetlü sf. Gösterişli 15b/25

hey'et (A.) i. Şekil, suret; görünüş
2b/13, 16a/25
→ evren-i hey'et dilāver

heykel (A.) i. Heykel 9a/12
→ 'acībū'l-heykel

hınzır (A.) i. Domuz 2b/05
hırlu sf. Doğru, uslu, iyi 14b/14
hırsız i. Hırsız, uğru 12b/05
hışm (F.) i. Kızgınlık, öfke 7b/16
 hışma gel- Kızmak, öfkelenmek
 24a/20
 hışm-gin Kızgın, öfkeli 25a/07
hiyānet (A.) i. Hayınlık; itimadı, güveni
 kötüye kullanmak
 hiyānet it- Hainlik etmek 6b/05
hızlı sf. Hızlı, süratli 3b/17
hicāb (A.) i. Utanma, sıkılma
 hicāb eyle- Utanmak, sıkılmak
 1b/15
hiç (F.) sf. Yok denecek kadar az olan,
değersiz 3b/08, 5b/18, 18a/20, 25a/09
hikāyet (A.) i. Anlatma; masal
 hikāyet-i ‘acibe’ Şaşkınlık
 verici hikaye, masal 14b/03
hikmet (A.) i. Hakimlik; sır 3b/18
 hikmet-i hudā Allah'ın hikmeti,
 sırrı 2a/07, 3b/01, 14b/06
hil’at (A.) i. Süslü elbise, kaftan 9a/20
hile (A.) i. Oyun, aldatma 15b/13,
15b/20, 16a/02, 16b/02, 21b/12
himmet (A.) i. Manevi yardım, iyilik,
himmet
 himmet eyle- İyilik etmek,
 yardım etmek 9b/08
hisāb (A.) i. Hesap, sayma 12a/14,
20a/11
hişşe (A.) i. Hisse, pay 5b/20, 12b/06,
18b/14

hiṭāb (A.) i. Söz, hitap, seslenme
 hiṭāb it- Seslenmek, hitap etmek
 16a/18
hizmet (A.) i. Hizmet, iş 7b/17, 7b/18,
13a/25, 13b/05, 19a/10, 21a/12, 22a/03
 hizmet eyle- Hizmet etmek
 2b/17, 13a/23, 13a/24, 13b/03
 hizmet it- Hizmet etmek 23a/13
hod (F.) zm. Kendi 5b/15
hor (F.) i. Yiyen, yiyici 23b/25, 24a/01,
25a/18, 25a/20, 25a/22
→ Muğanlān-ı Merdüm-hor
horla- i. Horuldamak, uyurken boğaz
ve burundan hırıltılı sesler çıkarmak
10a/06
hoş (F.) sf. Güzel, hoş, iyi 10b/25,
12a/07, 16b/18, 16b/24, 22a/04
 hoş geçin- İyi geçinmek 21a/12
 hoş gel- Hoş gelmek 16a/12,
 23a/13
 hoş imdi İyi öyleyse 10b/25
 hoş tut- Hoş tutmak, memnun
 etmek 7b/17, 13b/06, 24a/13
→ hatırım hoş ol-
huceste (F.) i. Uğurlu, hayırlı, kutlu
11b/03
→ pir-i huceste-hāl
hūd (F.) i. İbik 14a/22
hudā (F.) i. Allah 9b/05, 14b/06, 24a/13
 hudā-perest Allah'a tapan
 13a/05, 13b/17
→ hikmet-i hūdā
hükser (F.) i. Domuz başlı 2b/07
→ ‘ifrīt-i hük-ser

hulāşa (A.) i. Özet, öz

hulāşa -i kelām Sözüün özü
7b/06, 11b/14, 25a/04

humār (A.) i. Sarhoşluk, sersemlik
17a/09

→ def-i humār eyle-

hūn (F.) i. Kan 9b/16, 10b/02

→ taş-ı pür-hūn

hūnrizlig i. Kan dökücülük 8b/01

hurd (F.) i. Kırılmış, parçalanmış,
ehemmiyetsiz

hurd eyle- Kırmak, parçalamak
25a/23

hurd ol- Kırılmak, parçalanmak
9a/06, 10b/15

hurd u hām Parça parça, kırık
dökük 8b/15, 21b/20

hurd u hām eyle- Parçalamak
8a/13

hurd u hām it- Parçalamak
23b/03, 25a/14

hurd u hām ol- Parçalanmak
5a/23, 11b/24, 25a/11, 25a/17

husnak (?) 9b/12

huşūs (A.) i. Konu, yol, şekil 12a/23,
16a/12, 21a/08

hūş (F.) i. Akıl, fikir, şuur 8b/09

gūş-i hūş Akıl kulağı 10b/08

→ bi-huş ol-

hūy (F.) i. Tabiat, huy, mizaç 8b/20,
10b/06, 19a/23

→ hāy hūy

huysizlig i. Huysuzluk 24b/03

huzūr (A.) i. Ön, kat, nezd

huzūra getir- Önüne, nezdine
getirmek 24a/09

hücūm (A.) i. Saldırış, saldırma

hücūm eyle- Saldırmak 4b/04,
8b/16, 11b/25, 12b/07, 12b/16,
13b/25, 19b/12, 21b/21

hücūm it- Saldırmak 4a/13,
21a/23

hūdā (F.) i. Allah 2a/07, 3b/01

→ hikmet-i Hūdā

hükemā (A.) i. Hakimler,
bilgeler, alimler 1b/13, 11a/03

hükūm (A.) i. Hüküm, emir 13a/24,
20b/16, 21a/08

hükūm eyle- Hüküm vermek
23b/18, 23b/20

hükūm it- Hüküm vermek, emir
vermek 20b/10

hūner (F.) i. Marifet, ustalık 20b/21

hūsn (A.) i. Güzel, iyi; güzellik, iyilik
hūsn-i cemāl Yüz
güzelliği 1b/09, 18b/03

hūsn-i haşīm Kuvvetli güzellik
2a/09

hūsn-i rızā Gönül rızası 7a/19,
9a/01

hūsnā (F.) sf. Güzellik sahibi, en güzel
2a/23, 23b/20

I

ılğar i. At sürüsü 24a/07

ıraq i. Uzak 2a/08, 9b/11, 10b/25,
15b/14

‘ırk (A.) i. Kök, asıl 24a/20

ırmağ i. Irmak 2b/10

ısır- Isırmak 5a/05

ıslāh (A.) i. İyileştirme, düzeltme

ıslāh ol- Düzelmek, iyileşmek

13a/18

ıslāh-pezir Tamiri ve

düzeltilmesi kabil olan 3b/12

‘ıyāl (A.) i. Geçindirmek zorunda
olunanlar, eş 13a/19

→ ehl-i ‘ıyāl

İ

i- İdi, imiş, ise, iken gibi fiil şekillerinde kullanılan yardımcı fiil 1b/01, 2a/23, 3a/04, 3a/11, 4a/10, 4a/14, 4a/25, 4b/20

i'ānet (A.) i. Yardım

i'ānet eyle- Yardım etmek
23b/23

ibādet (A.) i. Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma 11a/17, 13a/21, 17a/08, 17b/19

ibn, ibni (A.) i. Oğul

ibn-i Gürşasb āhen-dest Demir
elli Gürşasb'in oğlu 11a/15

ibn-i Zāl-i zamān Zamanın
Zal'inin oğlu 11a/19, 13a/07,
18a/19

ibni Kāhramān Kişi ismi,
Kahraman'ın oğlu 11a/15

ibni Nerimān Neriman'ın oğlu
11a/15

ibni Sām Sam'ın oğlu 11a/15

ibni Zāl Zal'in oğlu 11a/15,
13b/04

'ibret (A.) i. Kötü bir hadiseden alınan
ders

'ibret al- Ders çıkarmak, ders almak
7a/12

icābet (A.) i. Kabul etme 15a/10

icābet it- Kabul etmek 9a/16,
19a/02, 19a/03, 22b/01

icmāl (A.) i. Kısaltma, özetleme 4a/06

icrā (A.) i. Yapma, yerine getirme
4a/09, 24a/15

icrā eyle- Yerine getirmek,
yapmak 18a/08

icrā it- Yerine getirmek,
yapmak 6b/15

iç i. İç 2a/18, 2a/24, 3b/25, 5b/01,
6a/15, 7a/24, 9b/15, 11b/09, 13a/05,
14a/11

iç- İçmek 12a/25, 14b/23, 15a/03,
16a/07, 17b/18, 17b/19, 18b/16, 18b/21

içeri / içerü i. İçeri, içeriye 4b/13,
6b/14, 9a/22, 10a/08, 12a/13, 12a/14

içre zf. ve e. İçinde, arasında 2a/16,
23a/14

içün e. İçin, sebebiyle 1b/06, 3a/03,
4b/16, 17a/03, 18a/20, 20b/24, 7a/15

idin- Edinmek 5b/24, 9b/01, 9b/03

ifāde (A.) i. Anlatma, anlatış

ifāde eyle- Anlatmak 15a/08

'ifrit (A.) i. Şeytan, cin 2a/14, 2a/19,
2a/20, 2a/25, 2b/01, 2b/03, 2b/04

***'ifrit-zad** İfritten doğmuş, ifrit
çocuğu 24a/04

iğvā (A.) i. Azdırma, baştan çıkarma
11b/06, 13a/02, 13b/16

ihmāl (A.) i. Ehemmiyet vermeme,
önemsememe

ihmāl it- Önemsememek,
ehemmiyet vermemek 9a/22

ihrāk (A.) i. Yakma 15a/22

ihsān (A.) i. İyilik etme; bağışlama

ihsān eyle- Bağışlamak 9a/17,
14a/25

- ihsān it-** Bağışlamak 11a/10,
19b/22
- ihtimāl** (A.) i. Mümkün olma,
olabilirlik 14b/07
- ihtiyār** (A.) i. Seçme hakkı, irade
ihtiyār eyle- Seçmek, istemek
19a/10
- iḳdām** (A.) i. Gayretle çalışma
iḳdām eyle- Gayret etmek
23b/14
- iki** sf. İki 4a/18, 5b/06, 5b/13, 6a/03,
10b/03, 10b/15, 10b/19, 12b/13
- ikinci** sf. İkinci 18a/03, 18a/06, 23a/07,
25a/21
- ikrām** (A.) i. Ağırhama, hürmet, saygı
22b/03
- iḳtidār** (A.) i. Güç yetme, yapabilme
17b/18
- iḳtizā** (A.) i. İhtiyaç, gerekme
iḳtizā eyle- Gerekmek 1b/02,
17a/03
- ‘ilāc** (A.) i. İlaç, çare 10b/10, 23b/14
‘ilāc it- İlaç yapmak, vermek
11a/03
- ile** bağ. İle 1b/01, 1b/03, 1b/03, 1b/04,
1b/07, 1b/09, 1b/16, 2a/01, 2a/21
- ilerü** i. İleri 3b/06, 3b/08, 4b/19, 5a/23,
20b/14, 21a/13, 21a/15, 22b/02, 24b/09,
24b/21
- ilet-** Götürmek, yerine ulaştırmak 2a/19,
2a/21, 4a/24, 13b/11, 15a/17, 15b/09
- iliş-** Takılmak, dokunmak 10a/03
- illā** (A.) e. Ancak, fakat, sadece 13a/09,
18b/25
- iltifāt** (A.) i. İtibar etme, gönül alma
18b/18
- iltifāt göster-** İtibar göstermek
4a/23
- īmān** (A.) i. İnanma, inanç 2b/11,
23b/12
- imdād** (A.) i. Yardım 22a/19
imdād eyle- Yardım
etmek 12a/02
- imdād it-** Yardım etmek 8b/14
- imdi** bağ. Artık, şimdi, öyleyse 1b/07,
5b/23, 6a/05, 6a/08, 6a/14, 7a/12,
- imtiḥān** (A.) i. Deneme, sınama,
imtihan 17a/13
- imtiḥān ol-** Denenmek,
sınanmak 16a/20, 16b/14,
16b/17, 16b/18, 16b/24
- imtizāc** (A.) i. Uygunluk, uyuşma
imtizāc eyle- Birbirine uymak,
karışmak 4a/11
- in-** İnme 2b/10, 5a/20, 6a/01, 9a/09,
9b/25, 10a/01, 12a/08, 12a/13, 22b/23
- ‘inād** (A.) i. Ayak direme, karşı gelme
6b/20, 13b/18
- ‘inād eyle-** Ayak diremek, karşı
gelmek 6a/12
- inan-** İnanmak 13b/07, 18a/20, 18a/21
- inandır-** İnandırmak 15a/08, 15a/12
- incit-** Üzmek, gücendirmek 10a/20,
14b/21, 20b/17
- indir-** İndirmek 5a/21, 12b/23, 15b/15
- inek** i. İnek 19b/08
- inkār** (A.) i. Red, inkâr 16a/14

- inkār eyle-** Reddetmek, inkâr etmek 19a/17
- inle-** İnlemek 10a/09
→ zār zār iñle-
- inşāf** (A.) i. Adalet değil, hak değil 4a/22
- insān** (A.) i. İnsan 2a/16
- inşā** (A.) i. Yapma, meydana getirme, vücuda getirme
inşā eyle- Meydana getirmek, yapmak 6b/12
inşā it- Meydana getirmek, yapmak 6b/11, 23b/24
inşā itdir- Meydana getirtmek, yaptırmak 20b/03
- inşā'allāh** (A.) Allah izin verirse, Allah dilerse 9b/09, 18a/22, 20a/20, 21b/09
- intikām** (A.) i. Öç, intikam 8a/08, 21b/11, 25a/06
intikām al- Öç almak 7a/11
- ir-** Ermek, yetişmek 2a/22, 3b/15, 5a/12, 5a/18, 5a/24, 5b/25, 6b/04, 6b/14, 7a/08, 10a/15, 11a/24, 11b/18
→ cüst ir- 23b/10, Kısun-ābāda ir- 7a/08
- irem** (A.) i. Cennete benzetilerek yapılan bahçenin adı 14a/21
→ bağ-ı irem
- irgür-** Eriştirmek 2a/02
→ murādına irgür-
- iriş-** Erişmek, ulaşmak 5a/19, 8b/04, 8b/07, 8b/11, 11b/05, 12a/13, 17a/22, 17b/01, 17b/06, 17b/10, 17b/13
- irişdür-** Eriştirmek, ulaştırmak 12a/25, 14b/23, 22a/21
- irsāl** (A.) i. Gönderme, yollama
irsāl eyle- Göndermek, yollamak 23b/24, 24a/17
- irte** i. Hemen sonra gelen zaman (gün, hafta, ay) 23a/04
- irtesi** sf. Bir sonraki 11a/20, 12a/13, 20a/12, 22a/06, 23a/05, 24b/08, 24b/22
- ise** e. Edat 2a/15, 2b/19, 2b/20, 3a/03, 5b/10, 6a/05, 6a/12, 7a/10, 7a/21, 7a/22, 8b/15, 10b/07, 10b/15, 10b/22, 11a/03, 12a/17, 12b/14, 13a/02, 14a/11, 17b/03, 19a/23, 20b/22, 21b/08, 23b/09
- ism** (A.) i. Ad, isim 11a/23
- iste** İşte 9b/22, 13b/06
- iste-** İstemek, dilemek, talep etmek 1b/04, 2a/15, 2a/17, 3a/05, 3a/10, 4b/01, 4b/06, 4b/17, 6a/02, 6a/18, 6b/20
→ haraç iste-
- istiḥmām** (A.) i. Yıkanma, hamama girme 9a/19
- istikbāl** (A.) i. Birini karşılama 18b/22
istikbāl it- Karşılama, karşılamaya çıkmak 15a/13
- istimālet** (A.) i. Teselli etme, avutma
istimālet vir- Teselli etmek 5a/24
- 'iṣyān** (A.) i. Emre boyun eğmeme, ayaklanma 3a/21
- iş** i. İş, amel 1b/02, 3a/18, 3b/10, 3b/16, 8b/24, 9b/07, 15b/13, 19a/20, 20a/09
iş eyle- İş yapmak 7a/12, 14a/11

işāret (A.) i. İşaret, gösterme; iz, nişan

işāret eyle- İşaret etmek 6b/11,
8b/05, 10a/24, 10b/20, 11b/02,
12a/01

işit- İşitmek, duymak 1b/02, 1b/06,
1b/09, 2b/07, 3a/05, 3b/04, 3b/17,
6a/08, 6a/21, 6b/21, 7a/12, 8a/24, 8b/23

işle- Yapmak 19b/17

‘işret (A.) i. Zevk ü sefa, içki meclisi
7b/21, 9a/20, 17a/01, 17a/06, 20a/10,
23b/16, 15a/14, 17a/02, 14a/12

‘işret eyle- Yiyip içmek 2b/23,
6b/10, 14b/06, 15a/09, 20b/05,
22a/18

‘işret-gāh İçki meclisi, yiyip
içip eğlenilen yer 14a/17

‘işret it- Yiyip içip eğlenmek
3a/24, 17a/03, 20b/21, 24a/10

‘işret ü şohbet eyle- Eğlenmek
ve sohbet etmek 18b/15, 10b/08

→ ayş ü işret

işte e. İşaret edatı, işte 1b/04, 1b/06,
2a/21, 8a/16, 8b/05, 9a/22, 9b/03, 9b/19

it- Yapmak, etmek, işlemek 1b/07,
2a/01, 2a/09, 2b/12, 2b/21, 2b/23,
3a/03, 21a/01, 21a/05, 21a/05, 21a/11

→ aferin it-, ‘afv it-, āh it-, ‘aḳd it-,
alem it-, allāḳ bullāḳ it-, amel it-, ārām
it-, ‘arz it-, arzu it-, asayış it-, ayān u
beyān it-, benāh it-, bend it-, bende it-,
ber-dehān it-, ber-tāb it-, ber-dār it-, bre
bre it-, cem’ it-, cevelān it-, cüdā it-,
cülūs it-, cüret it-, çatır kütür it-, çeng it-
, da’vet it-, def’ it-, demet demet it-,

devr it-, dikkāt it-, duşnām it-, düğün it-
emr it-, esīr it-, fehmi it-, ferāḡat it-
feryād fiḡān it-, feryād it-, fesād it-, feth
it-, fikr it-, firār it-, galebe it-, garet it-
ḡaret itdür-, ḡayret it-, ḡayz it-, ḡeşt-i
ḡüzār it-, ḡiryān it-, ḡizir it-, ḡöç it-
ḡüşād it-, ḡüzer it-, ḡaber -dār it-, ḡaber
it-, habs it-, ḡalāş it-, ḡalkā ḡalkā it-
ḡalvet it-, ḡaps it-, ḡarab it-, ḡasıl it-
ḡazır it-, ḡazz it-, ḡelāk it-, ḡeves it-
ḡıyanet it-, ḡitab it-, ḡizmet it-, ḡof it-
ḡürd u ḡām it-, ḡücüm it-, ḡükm it-
‘itāb it-, icabet it-, icrā it-, ihmāl it-
ihsan it-, ilac it-, inşā it-, istikbal it-
işret it-, itimād it-, izzet it-, kabul it-
kaḡl it-, kebāb it-, kıyas it-, küşād it-, lā-
ya’ḡil it-, lebriz it-, luḡf it-, mahrem it-
medh it-, men it-, -merhamet it-
muamelat it-, muamele it-, muhalefet it-
, muhasara it-, muḡāvemēt it-, mürür it-
müşāvere it-, mütalaa it-, nakl it-, nasb
it-, nazar it-, nefrin it-, nesne it-, niçe it-
niḡāh it-, niyāz it-, nüzül it-, oturaḡ it-
perestiş it-, perişān it-, pertāb it-, pervāz
it-, peydā it-, pinhān it-, rahm it-, ref it-
riayet it-, ricā it-, safā it-, şayd-ü şikār
it-, şayd it-, selām it-, ser-ḡaplan it-
serkeşlik it-, seyr it-, siyāh itdür-, şohbet
it-, sual it-, süvār it-, şikār it-, taaccüb it-
, taksim it-, tansif it-, tayin it-, tebessüm
it-, teccessüs it-, tecribe it-, tedarük it-
teḡşīr it-, teklīf it-, temaşa it-, temenna
it-, terbiye it-, teslīm it-, teşrīf it-
teveccüh it-, tezallüm it-, tulu it-, uryan

it-, vaz it-, vida it-, yemîn it-, zabt it-,

zayi it-, zor it-, zuhur it-

‘itâb (A.) i. Azar, paylama

‘itâb it- Azarlamak, paylamak

21a/13

itdür- Yaptırmak 2b/20, 6b/02, 6b/02,

12b/12, 15a/19, 16b/10, 20a/17

→ **‘ağd itdür-**, **bend itdür-**, **binâ**

itdür-, **devr itdür-**, **hareket itdür-**, **helâk**

itdür-, **inşâ itdür-**, **nidâ itdür-**

i’timâd (A.) i. Güvenme

i’timâd eyle- Güvenmek 5b/18

i’timâd it- Güvenmek 13b/08

ittifâk (A.) i. Birleşme, uyuşma 21a/21

iy ün. Ey 1b/05, 2a/13, 3a/10, 3a/25,

3b/22, 9b/04, 10a/04, 10a/17, 10a/18,

10b/12, 10b/23, 11a/04, 11b/02

iyü sf. İyi 6a/19, 6b/01

iz i. İşaret, iz 14a/15

izin (A.) i. İzin 11a/13, 13b/13

izin vir- İzin vermek 24b/11

izle- İzlemek, takip etmek 14a/15

‘izzet (A.) i. Hürmek, saygı, ikram

22b/03

‘izzet göster- Saygı, hürmet

göstermek 4a/23

‘izzet it- İkrâm etmek 12a/03

izzi (?) 8a/13

K

ķabāhat (A.) i. Uygunuz iş, kabahat 3a/21, 5b/19, 16a/18, 19a/19, 19b/14, 19b/15, 19b/16, 19b/18

ķabāhat vir- Kabahat işlemek, suç işlemek 5b/22

→ cürm-i ķabāhat

ķabīh (A.) sf. Ćirkin, yakışksız 3a/20, 3b/08

→ fi'l-i ķabīh

ķābil (A.) i. Olan, olabilir 9b/04, 11b/25, 19b/03

ķabūl (A.) i. Benimseme, razı olma 13a/15

ķabūl eyle- Kabul etmek 13a/14

ķabūl it- Kabul etmek 3b/12, 21a/12

ķaç i. Soru sıfatı 3b/07

ķaç- Kaçmak 3a/06, 3a/23, 3b/14, 4b/13, 6a/17, 6a/21, 6b/03, 10a/14, 10a/16, 10b/05, 17a/05, 22b/12

→ gürūh gürūh ķaç-

ķaçan zf. Ne zaman 2a/04, 6a/10, 11a/06

ķaçur- Kaçmak 5a/22, 17b/07, 25a/23

→ baş ķaçur-

ķadar (A.) e. Kadar, yaklaşık 2b/18, 3a/22, 7a/15, 9b/14, 9b/23, 9b/24, 12a/14

ķad (A. ķadd) i. Boy 2b/05, 8a/13, 10b/24, 11a/01, 11b/09, 17b/11, 20b/08, 23b/25

ķadd çek- Boy uzunluğu olmak 24a/04

ķadd-i ķamet Boy uzunluğu 8a/02

→ naķd u ķadd eyle-

ķadeh (A.) i. Kadeh 16a/06, 16a/07

ķadem (A.) i. Ayak 2b/17, 6b/08, 13b/05, 15a/09, 20a/15, 21a/01

→ Gergerrasb-ı dirāz-ķadem 25a/01

ķādir (A.) i. Gücü yeten, yapabilen 5b/18, 9b/05, 14b/05, 21b/08, 24a/13

ķādir ol- Yapabilmek, gücü yetmek 4a/09, 10b/16, 13b/20, 20b/05

ķafā (A.) Baş, kafa 3b/14, 5a/14, 5b/14, 9b/10, 10a/15, 10a/20, 10b/19, 12b/13, 14a/02, 18b/05, 19b/11, 22a/07, 22a/08, 22a/09, 23b/05

***ķafā-dār** Kafa dengi, arkadaş 5a/14

ķafā-dār ol- Kafa dengi olmak, arkadaş olmak 5a/15

ķağıd (F.) i. Kağıt 2a/03, 2a/04, 2b/23, 2b/24, 4b/01, 4a/24, , 4b/03, 11a/06

ķāh (F.) zf. Arasına, kimi, bazen 2a/07

ķahķaha (A.) i. Kahkaha 1b/09

ķahpe (A.) i. Namussuz 12b/19

ķā'il (A.) i. Razı olmuş, boyun eğmiş

ķā'il ol- Razı olmak 19a/13

ķal- 1. Kalmak

2. Geride bırakılmak: Ol arada Rüstem ģayr-nāme inşā itdirüp⁴ mühürledi ve her birin bir dünde [---] virüp girüde kalan şāhlara gönderdi.20b/03

3.Yaşamak, hayatını sürdürmek:
Şehzâdeyi şimdi helâk olup ben
qaldum.7b/17
1b/12, 3b/14, 6a/17, 6b/23, 7a/22,
7b/18, 8b/17, 9a/06, 9a/08, 12b/08,
12b/12, 13a/17, 18b/03, 20b/04, 16b/13,
21b/19, 13b/20, 24b/05, 24b/14, 22b/11,
24b/17, 10b/07, 11a/12, 24b/24, 6b/05,
14a/13, 15a/25
→ altında qal-, asıla qal-,
bildüğinden qal-, muztarr qal-, yanına
qal-
qal'a (A.) i. Kale. 2a/09, 2a/16, 3a/03,
21b/13, 22a/05, 23b/03, 23b/03, 15b/02,
9a/23
qal'a -i 'Anber-âbâd Anber-
abad Kalesi 22b/01, 23a/11
qal'a-i Cabilsâ Cabilsa Kalesi
20a/23
qal'a-i metin Sağlam, kuvvetli
kale 20b/09, 20b/15
qalb (A.) i. Kalp 4b/01
qaldır- Kaldırmak 1b/16, 4a/15, 5b/02,
9b/16, 10a/09, 12a/25, 15a/04, 16b/12,
16b/13, 16b/15, 16b/16, 18a/05, 18a/06,
18a/07, 19a/09, 19a/14, 21a/25, 23a/01,
23a/07, 23a/09, 23a/11, 24b/19
qaldıra-bil- Kaldırabilmek
16b/11
→ zindâna qaldır-, baş qaldır-
qalem (A.) i. Kalem 19b/02
qalib (A.) i. Kalıp 2b/01

qalk- Kalkmak 1b/04, 1b/14, 3a/16,
5b/13, 14b/22, 17a/04, 19a/01, 20a/13
qallâş (A.) sf. Kalleş, hilebaz 15a/12
qaltabân (F.) i. Pezevenk, namussuz
5b/24, 6a/14, 10b/12
qâmet (A.) Boy, bos
→ qad-i qâmet 8a/02
qan Kan 1b/13, 1b/14, 2b/10, 6a/21,
6a/22, 22a/24, 20a/04, 13b/21, 21b/01
qanın al- Öldürmek 7a/07,
8b/14
qanâ'at (A.) i. Kısmete razı olma,
kanma
qanâ'at eyle- Kısmete razı
olmak 22b/07
qanda zf. Nerede, nereye 2a/05, 3b/07,
18a/17, 18a/24, 4a/02, 12b/16
qandan zf. Nereden 4a/02, 6a/11,
8a/25, 11b/21, 16a/14
qangi sf. Hangi 7b/11
qanı sf. Hani 16a/08
qantura i. Palto gibi giyecek 11b/10
qap- Kapmak 5a/12, 6a/16, 6a/24,
6b/04, 10a/05, 10a/13, 10b/04, 11b/19
qapa- Kapamak, örtmek 22a/10
qapan- Kapanmak 2b/13, 8b/03,
17b/02, 19b/20
qaplan Kaplan 3a/03, 15b/05, 16a/11,
16b/13, 20b/08
→ ser-qaplan it-
qapu i. Kapı 3a/08, 3a/09, 4b/13, 6b/02,
21b/13, 23b/03, 23b/03, 24a/14
kâr (F.) i. İş 3a/07, 17a/22

kār eyle- İş yapmak, fayda etmek 23b/13
→ āhīr-i kār
qara sf. ve i. Kara 3a/19, 5a/20, 8b/13, 8b/17, 13b/21, 16b/20, 18b/18, 24a/20
qara ol- Kara renk almak, kararmak 16b/09
→ yüzler qarası
qarar- Kararmak, gözleri kararmak 24b/01
→ gözleri qarar-
qarār (A.) i. Karar
qarār eyle- Oturmak 7a/07, 7b/09, 10a/23, 12a/09, 12a/22, 15b/25, 16b/25, 23a/03
→ ārām u qarār
qarıl- Karışmak 8b/17
qarın Karın 6a/03, 9b/13, 10a/06, 17a/02, 17a/07
qarındaş i. Kardeş 6b/16, 8a/08, 8a/11, 15a/23, 21a/07, 24a/01, 25a/18, 25a/19
qarış i. Bir karışlık mesafe 8a/03
qarşu i. Ön taraf, karşı 2a/13, 2a/14, 4a/18, 6a/24, 7b/12, 9b/12, 11a/22, 16a/12
qarşula- Karşılama 22b/03, 24a/06
qasđ i. Niyet 16a/22
qasđ eyle- Kasdetmek, niyet etmek 14b/16, 14b/16, 14b/19
qāsıd (A.) i. Elçi, haberci 4b/07, 4b/07, 6b/13, 6b/22, 6b/23, 7a/08, 7a/15, , 7a/22 7a/23, 24b/11, 24b/12, 24b/17

qasr (A.) i. Köşk 12a/13, 12a/20, 12b/13, 12b/14, 14a/20, 14b/10, 14b/13, 22b/09, 22b/14
qasr-ı‘ālī Yüce, büyük köşk 14a/19, 14a/21
qasıq i. Kaşık 3a/11, 3a/12
qat i. Kat 5a/20, 8b/17, 8b/17, 11b/10
qat i. Ön, nezd 7a/11
qat- Katmak 3a/07, 16a/03, 17b/04, 19b/07
→ önine qat-
qatı sf. Çok, pek çok 12a/06, 14a/18, 15b/25
qatıl- Katılmak 8b/17
qātıl (A.) i. Katleden, öldüren 15b/03, 17b/07, 18a/12
→ qahraman-ı qātıl
qatıl (A.) i. Öldürme
qatıl eyle- Öldürmek 8b/01, 8b/22, 12b/19, 13a/10, 13a/12, 13a/19, 14a/11, 19a/20
qatıl it- Öldürmek 3b/10, 4a/13, 7a/04
qatran (A.) i. Katran 2a/11, 8a/20, 12b/06
qatre (A.) i. Damla 5b/10, 5b/11
qattāl (A.) i. Çok katleden, çok öldürücü
qattāl vü bī-dīn Çok öldürücü ve dinsiz 11b/05
qav i. Çabuk tutuşan süngerimsi madde 15a/21, 19b/24

ķavl (A.) i. Sz 1b/01, 3a/23, 7b/02,
20b/20

ķavra- Kavramak, skca yakalayp
tutmak 18a/09

ķay- Kaymak 17b/07, 25a/23

ķaya i. Kaya 12b/10

ķays (F.) Kayısı 14a/22

ķaz- Kazmak 10b/24, 11a/01

→ ch ķaz-

ķazan- Kazanmak 7a/13

ķazl- Kazlmak 10b/24

ķebb (A.) i. Kebap

ķebb eyle- Kebap yapmak
9b/15

ķebb it- Kebap yapmak, kebab
gibi yapmak 5b/23

ķebter (F.) i. Gvercin 20a/04,
20a/05, 20a/06, 20a/07

ķeder (A.) i. znt 13b/06

ķeff (A.) i. El ayas, avu

ķeff-i dest Avu 11b/22

ķelm (A.) i. Sz 7b/06, 11b/14,
12a/21, 14a/03, 18b/20, 20b/07, 21a/20,
24b/22, 25a/04

→ Hl-ı ķelm, netce-i ķelm,
Hla-i ķelm

ķelek i. Olgunlamamı, ham kavun
13b/19

ķelimt (A.) Szler 6b/22

ķelle (F.) i. Ba, kafa 2b/15, 2b/16,
4b/18, 5a/22, 5b/14, 6a/16, 7b/19,
8b/15, 12a/25, 19b/12, 21a/16, 25a/23

ķelle-ber-ķelle Kafa kafaya
17b/23

ķelle-i bi-devlet Uğursuz,
kadersiz kafa 19b/11

ķelle-i b-pk Pis, kirli kafa
2b/12

ķeml (A.) Byklk, olgunluk 9b/09

ķemn (F.) i. Yay 17b/11

ķemend (F.) i. Kement 5a/06, 5a/08,
5a/12, 10b/18, 12b/13

ķemend at- Kement atmak
5a/07

ķemer (F.) i. Kemer 6b/04, 10a/21,
12b/10, 18b/01, 18b/11, 20b/24

ķenr (A.) i. Kenar, kıy 11b/19,
12a/24, 14b/01, 14b/13, 17a/01, 23b/08

ķenr-ı cy-br Irmak kenar
17a/02

ķendi / ķend zm. Kendi 1b/15, 2a/08,
2b/03, 2b/09, 3b/23, 5b/12, 6b/01,
12b/04, 13a/14, 13a/21, 14a/20

ķerem (A.) i. Cmertlik, ltuf 4a/17,
10a/25, 11a/10, 12a/25, 16a/07

ķerem ol- Ltuf olmak 25a/04
→ ltf- ķerem eyle-

ķerm (A.) i. Kerem sahibi, cmert
9b/05

ķerķedn (F.) i. Gergedan 19b/04

ķerre (A.) i. Kere, defa 1b/14, 4a/05,
8a/15, 9b/12, 10b/02, 13b/23, 14b/19

ķes- Kesmek 2a/15, 2b/14, 5a/12,
5b/20, 22a/11, 19a/07, 13b/02, 24a/20

→ ‘aķlı ķes-

ķesin i. Kati, mutlak, kesin 21b/18

ķestne (F.) i. Kestane 14a/23

- kestir-** Kestirmek 8a/21
→ önin kestir-
- keşân** (F.) i. Çeken, çekerek
keşân-ber-keşân Çeke çeke götürerek 7a/11
- keşide** (F.) i. Çekilmiş, çekiliş
keşide kıl- Çekmek, üzerine çizgi çekmek 17b/24
- ketf** (A.) i. Kürek kemiği, omuz 11a/18, 13b/07, 18a/20, 18b/20
- keyân** (F.) i. Büyük hükümdarlar, şahlar 12a/11
- keyf** (A.) i. Sağlık, afiyet, keyf 10b/02, 11a/09, 12a/25, 14b/02, 14b/23, 16a/06, 17a/07, 18b/20, 24a/13
- kez** i. Kere, defa 23a/06, 25a/15
- ķible** (A.) i. Namaza başlarken yönelinen taraf, Mekke tarafı 11a/22
- ķıcıkla-** Kıcıklamak 25a/15
- ķıçırdat-** Gıcırdatmak 9b/18
- ķıl-** Yapmak, etmek 15a/09, 17a/24, 17b/24
→ keşide kıl-, sūhte kıl-
- ķılıc** Kılıç 3b/13, 4b/12, 5a/05, 5a/25, 19b/13, 25a/16
ķılıc altına al- Askere almak 12b/07
ķılıc ķo- Kılıçla saldırmak, kılıç vurmak 3a/07, 5a/16
ķılıc ur- Kılıç vurmak, kılıçla vurmak 21b/21, 21b/23
- ķılıçla-** Kılıçla vurmak 14a/09
- ķır-** Kırmak 3a/08, 5a/15, 6a/14, 8b/23, 9a/04, 9b/19, 10b/03, 10b/06, 21b/12, 21b/08
→ bendin ķır-
- ķırāat** (A.) i. Okuma
ķırāat eyle- Okumak 6b/15, 7a/09, 24a/15, 24b/11
- ķırān** (A.) i. Yakınlık 3b/03, 6a/07, 6b/13, 6b/16, 6b/25, 7b/09, 8a/16, 9a/13, 9b/07, 10b/17, 11b/15, 12a/09, 14a/25, 14b/18, 15a/09, 19b/14, 19b/20, 24b/15, 13a/25, 19b/08, 14b/09, 11a/04, 11b/25
→ ālāt-ı şāhib-ķırān, muşt-ı şāhib-ķırān, Rüstem-i şāhib-ķırān, şāhib-ķırān, şāhib-ķırān-ı alem, şāhib-ķırān-ı cihan, şāhib-ķırān-ı zaman, sille-i şāhib-ķırān
- ķırānī** (F.) i. Yakınlık 13b/11, 18b/01, 20b/01
→ sille-i şāhib-ķırānī, dest-i şāhib-ķırānī, nāme-i şāhib-ķırānī
- ķırıl-** Kırılmak 7a/04
- ķırķ** sf. Kırk 1b/17, 2a/01, 2b/21, 5a/16, 12a/25, 12b/04, 12b/07, 12b/15, 13a/14, 13a/15, 14a/04, 17b/25
- ķurlağan** i. Et yaran, dolama 12b/18
- ķışsa** (A.) i. Fıkra, hikaye; vaka, macera 4b/04, 12a/15, 16b/04, 17b/13, 19a/15
- ķış** Kış 8a/24, 8b/13, 11b/20, 12b/08
- ķıtmīr** (A.) sf. İnce 12b/24
→ naķīr ü ķıtmīr
- ķıy-** Kıymak 14b/21, 16a/22, 20b/25
- ķıyāfet** (A.) i. Dış görünüş; elbise 12b/06

kıyām (A.) i. Kalkma, ayağa kalkma

kıyām it- Kalkmak, ayağa
kalkmak 21a/11

kıyāmet (A.) i. Kıyamet, gürültü patırtı,
büyük sıkıntı 14a/02, 19a/22

kıyās (A.) i. Karşılaştırma, kıyas 2a/08

kıyās eyle- Karşılaştırmak
1b/10, 3b/21, 19b/13

kıyās it- Kıyas etmek,
karşılaştırmak 25a/22

kıyās ol- Karşılaştırılmak, kıyas
edilmek 9b/08

kıyās olun- Karşılaştırılmak,
kıyas edilmek 14a/03, 17a/14

kıy- Acımayıp öldürmek 6b/07

kız i. Kız 2a/14, 2a/15, 2a/17, 2a/21,
2a/22, 7a/13, 8b/20, 15a/23, 15b/01,
15b/06

kızılca i. Kızıl renkli 10a/03

kızılca kıyāmet Ateş renkli
kıyamet, ateşli kıyamet 14a/02

ki e. Ki 1b/01, 1b/07, 1b/10, 1b/13,
2a/05, 3b/10, 3b/22, 5b/01, 5b/09,
5b/09, 24a/16, 24a/16, 24b/11, 25a/11

kibr (A.) i. Kibir, büyüklük taslama
15a/04, 25a/11

kim bağ. Ki 1b/11, 1b/15, 2a/23, 2b/01,
2b/05, 2b/05, 2b/07, 2b/09, 2b/25,
24b/18, 25a/06, 25a/16

kim zm. Soru zamiri 1b/04, 2a/10,
2b/20, 5b/21, 6a/05, 7a/04, 7a/10, 7a/21,

kimesne zm. Kimse 9a/12, 18a/11

kimse i. Kişi, fert, kimse 2a/12, 3b/21,
4a/21, 4b/22, 6b/07, 9a/21, 9b/14,
11a/13, 11a/22, 12a/05, 13a/02

kin (F.) i. Gizli düşmanlık, garaz 25a/11

kin eyle- Gizli düşmanlık etmek
15a/04

kīrāt (A.) i. Gürzlerle ilgili bir birim,
ölçü 25a/21

kise (F.) i. Kese, küçük torba 23b/14

kişi i. Kişi 13a/24

ko- Koymak, bırakmak 2a/16, 2a/24,
3a/01, 3a/18, 4a/21, 4b/13, 4b/14, 5a/13,
5a/16, 5b/06, 6b/08, 6b/23

koça i. İhtiyar, yaşlı 3a/05, 3b/15,
3b/16, 3b/17, 8b/18, 13a/17

koça- Yaşlanmak, ihtiyarlamak 11a/16

koçu i. Süslü, kapalı araba 2a/19, 2a/20

kol i. Kol 7b/13, 8b/04, 16a/21, 17a/24,
17b/02, 18a/06, 18b/02, 18b/11, 21b/20,
23b/11, 25a/17

koltuğ i. Kol, koltuk 17b/03, 23b/02,
23b/07, 25a/15

kon- Konmak, konaklamak 7b/05,
7b/10, 7b/14, 7b/20, 15b/07, 15b/15,
19a/21, 20a/07, 21a/18, 22a/05, 22a/06,
24a/07, 24b/21, 24b/22

konak Bir konaklık yer, mesafe 15a/20,
24a/17, 24b/09, 24b/21

kondur- Yerleştirmek 15a/13, 23a/11,
24a/06

kop- Gövdeden ayrılmak, kopmak
1b/12, 7b/13, 10b/05, 11b/05, 11b/07,
14a/02, 15a/21, 19a/22, 20a/08, 25a/16,
25a/18, 25a/18, 25a/24

→ gıriv **qop-**, kızılca kıyametdür
qop-
qopar- Kopardmak, birbirinden ayırmak
3b/11, 5a/04, 8b/07, 8b/12, 9b/01,
9b/22, 9b/23, 9b/24, 10b/14, 18b/05,
22a/07, 22b/20, 25a/09, 25a/18
→ at **qopar-**, cartadaq **qopar-**
qorq- Korkmak 2a/12, 3a/18, 3b/13,
4b/14, 9b/13, 10a/02, 10a/20, 10b/23,
15a/06, 25a/05
qorqu i. Korku 13a/10, 19b/20, 21a/16
qoş- Koşmak 4a/25, 4b/02
qov- Kovmak 4b/07
qoy- Koymak, bırakmak 2a/19, 2b/17,
3a/07, 4a/08, 6b/17, 6b/24, 8a/06,
10a/06, 12b/03, 17a/21, 20a/19, 20b/08,
21a/01, 22a/04
→ alı **qoy-**, baş **qoy-**, kılıç **qoy-**,
zindana **qoy-**
qoyıl- Koyulmak, başlamak 9a/09,
21b/23
→ gaza **qoyıl-**
qoyun i. Koyun 6a/01, 6a/02, 6a/04,
6a/04, 6a/09, 6a/12, 6a/12, 6a/15, 6a/17,
6a/18, 6a/19, 6a/20, 6a/22, 9b/02, 9b/15,
9b/16, 15b/04
köprü i. Köprü 21b/23
köprü eyle- Köprü yapmak
21b/22
köpür- Köpürmek, kızıp hiddetlenmek
3b/10, 5a/05
kös i. Büyük davul 7b/01, 17a/10
qubbe (A.) i. Kubbe 2b/16, 9b/19

qucaq i. Kucak 18b/07
qucaqla- Kucaklamak 15a/24, 15a/25
qucuş- Kucaklaşmak 5b/05
qudret (A.) i. Güç, kuvvet 7a/15,
16a/14
qudur- Kudurmak 3b/17
küh (F.) i. Dağ 3a/08, 3b/20, 3b/22,
4b/15, 7b/08, 8a/19, 9a/04, 9a/14,
16b/25, 18a/23, 22b/16
küh-ı bālā-firāz Dik ve yüksek
dağ 2a/14
küh-ı dāmen Dağ eteği 4a/07,
11a/21
küh-ı Demāvend Demavend
dağı 9b/01
küh-ı Elbūrz Elburz dağı 9a/14
küh-ı qaf Kaf dağı 21a/13
→ gürz-i küh-peyker, dāmen-i küh
kūhistān (F.) i. Dağlık 21a/20
qul (A.) i. Kul, köle 6b/06, 5b/03,
11a/04, 13b/05, 18b/17, 20b/25, 25a/03
qul eyle- Kul, köle yapmak
20a/23, 20a/25, 22a/22
qulaq i. Kulak 8b/18, 19b/03, 23b/15
kulle (A.) i. Tepe, doruk 15a/20
qur- Kurmak, meydana getirmek 6b/10,
7b/03, 9a/20, 17a/02, 17a/03
→ meclis **qur-**
qur'a (A.) i. Ad çekme, kura 2a/17,
2a/18
quraq i. Kurak 22a/08
qurbān (A.) i. Feda olma
qurbān ol- Feda olmak 9a/17

ķurdur- Kurdurmak 18b/08
ķurıl- Kurulmak 12a/15, 14a/21, 15b/17
ķurşūn (A.) i. Kurşun 23b/15
ķurtıl- Kurtulmak 10a/17, 12b/19
ķuru- Kurumak 3a/14
ķuvvet (A.) i. Güç, kuvvet 9b/21, 10b/21, 16a/16, 17b/05, 19b/21, 21a/12, 25a/20
 ķuvvet-i bāzū Kol kuvveti 14b/04
ķūy (F.) i. Köy, mahalle, sokak 7a/13
→ ĥaşm ķūy
ķuyu i. Kuyu 3a/09
ķuzı i. Kuzu 9b/02
ķübrā (A.) zf. Daha büyük olan 15a/18, 15a/23, 15b/02
→ iskender-i ķübrā
ķüçük sf. Küçük 4a/08, 4a/25, 13a/06, 20b/16, 21a/07
ķüdüret (A.) i. Kederler, tasalar, kaygılar 9a/03
ķükre- Kükremek 3a/07, 3b/09
ķül i. Kül, yanan şeylerden arta kalan toz 19b/21
 ķül eyle- Yakıp toz haline getirmek 15a/22, 19b/24
 ķül ol- Yanıp toz haline gelmek 19b/25
ķünān (F.) i. Yapan, eden 15b/18
→ nalān-ı girye-ķünān
ķüre (A.) i. Yuvarlak top, dünya 22b/25
 ķüre-i āyīne-i devrān Dönen yuvarlak ayna, dünya 12a/17

ķüstāhlık (F.) i. Küstahlık, saygısızlık 14a/08, 15a/01
 ķüstāhlık eyle- Küstahlık, saygısızlık etmek 25a/10
ķüster (F.) i. Yayan, döşeyen 14b/11
ķüşād (F.) i. Açma, açılma 12b/07
 ķüşād it- Açmak 24b/23
ķüşāde (F.) i. Açılı, açılmış 14a/21
ķüşte (F.) i. Öldürülmüş 1b/16, 21a/17, 21a/19, 24b/05, 24b/06
ķüştgir (F.) i. Güreşçi 17a/14
ķüştgirlik i. Güreşçilik 17a/13, 17a/14
ķütür i. (yan.) Kütürtü sesi
 ķütür ķütür Tazeliğinden dolayı ķütür sesi çıkararak 10b/03, 10b/15, 16b/07, 21b/12, 23a/15
→ çatır ķütür it-
ķütürdi i. Kütürtü sesi 10b/06, 12a/18, 24b/10

L

- labırdak** i. Su tası 10a/03
- lā-būd** (A.) Lazım, gerekli 14a/18
- lağım** (A.) i. Düşman siperlerine doğru yer altından açılan dar yol 19a/15
- la'ın** (A.) i. Kovulmuş, istenilmeyen, lanetlenmiş 1b/05, 1b/09, 1b/12, 2b/09, 2b/10, 2b/11
- laķab** (A.) i. Takma ad, şöhret 4a/03, 4a/07, 19b/06
- lākin** (A.) bağ. Ama, fakat 2a/09, 3a/01, 4a/01, 11a/13, 19a/01, 20b/16, 20b/17, 22a/17
- lāla** (F.) i. Dadı; saray haremağası 4a/25, 4b/08, 4b/09, 4b/14, 6a/01, 7a/18
- la'ne** (A. "la'net") i. Allah'ın mağfiretinden mahrumluk; beddua, ilenç 11b/05, 13a/02
→ racim-i aleyhi'l-lane, aleyhi'l-lane
- laṭif** (A.) sf. Hoş, güzel 14a/17
- layık** (A.) i. Yakışan, yaraşan 4a/22, 12a/02
- lā-ya'ķil** (A.) i. Akıl ermez, anlaşılmaz
lā-ya'ķil it- Anlaşılmaz, akıl ermez yapmak 15a/17
lā-ya'ķil ol- Anlaşılmaz olmak 8b/03, 12b/13
- lāzım** (A.) i. Gerekli, lüzumlu 1b/09, 9a/17, 10b/24, 20b/18
- leb-rīz** (F.) i. Taşııcı, ağızına kadar dolmuş
- leb-rīz it-** Çok doldurmak 10a/25
- lenger** (F.) i. Gemiyi sabitlemek için atılan zincir ve çapa 17b/08, 17b/11, 18a/05, 18a/06
- lerzān** (F.) i. Titrek, titreyen
lerzān ol- Titremek 24b/04
- lerze** (F.) i. Titreme, titreyiş
lerzeye gel- Titremeye başlamak 5a/10
- leş** (F.) i. Kokmuş hayvan ölüsü 9a/04
- leşker** (F.) i. Asker 5a/14, 5a/15, 5a/25, 6a/22, 6a/24, 6a/25, 7a/02, 8a/01, 8a/20, 8b/16, 8b/19, 10a/22, 10b/05
- levāzım** (A.) i. Gerekli şeyler 1b/17
- levend-āne** (F.) i. Leventcesine, süratle, hızla 19b/05
- libace** (F.) i. Elbise 9a/20
- libās** (A.) i. Elbise 2a/19, 2a/21, 2b/19, 4a/23, 11a/25, 14b/16
- licām** (A.) i. Hayvanın ağızına vurulan gem 12a/08, 17b/24
- lu'b** (A.) i. Oyun, eğlence 11b/13
- luṭf** (A.) i. Hoşluk, güzellik; iyilik
luṭf eyle- İyilik etmek 16a/07, 22b/01
luṭf it- İyilik etmek 4a/17, 10b/24, 11a/04
luṭf ü kerem eyle- İyilik ve cömertlik etmek 11a/10

M

ma'an (A.) zf. Birlikte, beraber 19a/05

ma'beyn (A.) i. İki şeyin arası, ara
4a/11

ma'būd (A.) i. Tapınılan, Allah 20a/12,
20a/13

mācerā (A.) i. Macera, iş 11b/16

mağāra (A.) i. Mağara 2b/08, 2b/18,
2b/19, 9a/25, 9b/12, 9b/13, 10a/04,
10a/05, 10a/08, 10a/13, 11a/21, 12b/22,
13a/20

mağlūb (A.) i. Mağlup, yenilmiş 22a/14

māhaffe (A.) i. Hayvanların sırtına
konulan ve içine iki kişi oturabilen
kapalı vasıta, mahfe 5a/24, 5b/01,
5b/02, 5b/04

maḥal (A. maḥall) i. Yer, konum 5a/07,
7b/05, 10a/15, 10b/10, 14a/07, 17a/15,
19a/21, 19b/04, 21a/22, 23b/05

maḥalle (A.) i. Mahalle, semt 9b/06,
14b/08, 19b/15

maḥalli (A.) i. Bir yere mahsus, yerli
21b/10

maḥbūs (A.) i. Hapsolünmüş, bir yere
kapatılmış 11b/07

maḥfi (A.) zf. Gizli, saklı 14b/06

māhir (A.) i. Maharetli, hünerli 14b/04,
15b/06, 20a/22

māhiyet (A.) i. Bir şeyin aslı, esası, iç
yüzü 7b/03

maḥlūḳ (A.) i. Yaratılmış, yaratık
20b/15

maḥlūḳāt (A.) i. Yaratılmış şeyler,
canlılar 22b/05

mahmūz (A. "mihmāz") i. Mahmuz
5a/09

maḥrem (A.) Gizli olan, herkese
söylenmeyen

maḥrem-i rāz Kendisine sır
verilmiş kimse 11a/11

maḥrem it- Gizlemek,
söylememek 11a/13

māh-tāb (F.) i. Ay ışığı, mehtap 22b/09

ma'hūd (A.) i. Bilinen, sözleşilen; adı
geçen 3a/14, 10a/10

→ mevzī-i ma'hūd

maḥz (A.) i. Halis, katkısız, sade

maḥz ol- Sade, katkısız olmak
24a/25

maḥzūn (A.) i. Hüzünlü, kaygılı
18b/16, 19b/25

→ melūl maḥzūn, melūl maḥzūn ol-

mā'il (A.) i. Hevesli, istekli

mā'il geçin- Hevesli görünmek
15b/03, 22a/18

maḥdūr (A.) i. Güç, kuvvet; elden
gelen

maḥdūr-ı beşer İnsanın
yapabileceği, elinden gelen
9b/08

maḥşad (A.) i. Kasdolunan, istenilen
şey 20a/01

māl (A.) i. Varlık, servet 4b/06, 6a/10,
12b/02, 13a/04, 13a/19

māl-a-māl (F.) i. Çok dolu, dopdolu
14a/23, 21a/20

mālik (A.) i. Sahip 11b/09, 15b/04,
16a/16, 24b/16, 25a/20

ma'lūm (A.) i. Bilinen, belirli 19b/01

ma'lūm ol- Bilinmek 16b/04

ma'nā (A.) i. Mana, anlam 4b/22

mānend (F.) i. Benzer, eş 5a/02

mani' (A.) i. Engel olan, alıkoyan;
engel 6a/08, 14b/23, 18a/13, 22a/02

manḳāle sf. Sözü dinlenir, akıllı 16a/02

marmara Marmara 14a/01

ma'sūḳ (A.) i. Sevilen, sevilmiş erkek
4b/06, 4b/09, 6a/23, 21b/04, 22b/08,
22b/12

ma'sūḳ-ı dilārā Gönül alan
sevgili 5b/01

ma'sūḳa (A.) Sevilen, sevilmiş kadın
9a/19, 18b/07, 22b/09, 23a/15, 23b/22,
24a/17

ma'sūḳa eyle- Kendine sevgili
olarak seçmek 18b/24

mātem (A.) i. Hüzün, yas 2a/09, 2a/21,
2a/23

ma'zūr (A.) i. Özürlü, özürü olan
14b/22

ma'zūr ol- Hoş görülmek
18a/08

mecāl (A.) i. Güç, kuvvet, takat 24b/05

meclis (A.) i. Oturulan, toplanılan yer
6b/10, 10b/08, 12a/15, 12a/24, 14a/22,
14a/23, 14a/24, 14b/01, 14b/06, 14b/13,
17a/04, 17a/05, 18b/08, 19a/17

meclis-i kerem Cömertlik,
kerem meclisi 10a/25

meclis ḳur- Toplantı
düzenlemek 9a/20, 17a/01,
17a/03

→ mutribān-ı meclis

mecnūn (A.) i. Deli, divane

mecnūn eyle- Delirtmek, deli
divane yapmak 1b/07

mecrūḥ (A.) i. Yaralanmış 5b/01

→ sīne-i mecrūḥ

meded (A.) i. Yardım, imdad 8b/10,
10a/04, 22a/21

medh (A.) i. Övgü

medh eyle- Övmek 8a/16,
21a/13

medh it- Övmek 13b/21

mefhūm (A.) i. Anlaşılmış; sözden
çıkarılan mana 2a/04, 11a/06, 13b/15,
24a/16

mefhūm-ı nāme Mektubun
anlamı 13b/15, 20b/05

meger (F.) bağ. Meğer, oysa ki, halbuki
1b/01, 1b/05, 3a/03, 3a/11, 3b/06,
4b/02, 4b/13, 4b/19, 7b/09, 10a/16

mehīb (A.) i. Heybetli, azametli 2a/12,
9a/05, 16a/08

mekān (A.) i. Yer, mahal 12a/22,
12b/21, 2a/20, 22b/06, 22b/12

meḳkāre (A.) sf. Düzenbaz, hileci
5b/15, 5b/19, 19a/19, 19b/10, 21b/03

meḳkāre-i rūzigar Aldatıcı
rūzgār 19b/12

mekülāt (A.) i. Yiyecekler 9b/10

melek (A.) i. Melek 19b/07

me'lüfe (A.) i. Alışılmış, huy edilmiş
12b/01

→ 'ādet-i me'lüfe

melül (A.) i. Bıkmış, bezmiş; mahzun

melül dur- Mahzun durmak
4a/01

melül-i mahzūn Bezgin ve
mahzun 18b/16

melül mahzūn ol- Bezgin ve
mahzun olmak 19b/25

melül ol- Bezgin olmak 8b/23,
24a/12, 24a/13

mel'ūn (A.) i. Lanetlenmiş 1b/01,

1b/11, 2b/06, 3a/15, 3a/18, 3b/17,
3b/19, 21a/15, 21b/17, 24b/02

me'mūr (A.) i. Görevli, memur 8a/25,
21b/10

men' (A.) i. Yasaklama, engelleme,
önleme

men' eyle- Yasaklamak,
önlemek 3b/11, 3b/16, 5a/19,
9b/20, 9b/21, 10a/11, 10b/15,
10b/16, 17b/13, 17b/13, 17b/15,
17b/21, 18b/01, 22b/21, 25a/20
men' it- Yasaklamak, önlemek
2b/09, 8a/12, 8b/15, 17a/15,
17a/16, 17b/21, 18b/11, 23b/08,
23b/09

-mend (F.) ...-li, ...-li eki 19b/11,
19b/22

→ derd-mend

menşūr (A.) i. Dağılmış, yayılmış
22b/04

→ şaded-i menşūr ol-

menzil (A.) i. Yollardaki konak yeri
7b/05, 11a/19, 22a/06

merd (F.) Adam, yiğit 5b/18, 6b/15,
25a/18

→ muğaylān-ı merd-ḥor, nā-merd

merdān (F.) i. Mertler, insanlar, yiğitler
8a/09

merdüm (F.) i. İnsan, adam; gözbebeği
23b/25, 24a/01, 25a/20, 25a/22

→ muğaylān-ı merdüm-ḥor

merhabā (A.) ün. Selamlaşma sözü;
hoş geldiniz 21b/13

merhabā eyle- Selamlaşmak
17a/18

merḥamet (A.) Şefkat gösterme, acıma
5b/24

→ bī-merḥamet

merḥamet eyle- Acımak, şefkat
göstermek 4b/19, 16a/05

merḥamet it- Acımak, şefkat
göstermek 15b/23

merhem (A.) i. İlaç, çare, derman 5b/02

merḥūm (A.) i. Ölmüş, ölü 12a/23

merkez (A.) i. Orta nokta, merkez
24b/23

mertebe (A.) i. Miktar, derece 5b/11,
9b/09, 24b/04

meselā (A.) i. Misal olarak; söz gelişi
18a/11, 20b/06

mesken (A.) i. Oturulacak yer, oturulan
ev 13a/15

- mesken ʔut-** Oturulacak yer olarak belirlemek 9a/14
- mesrūren** (A.) zf. Mutlu olarak, sevinerek 2a/02
- mest** (F.) i. Sarhoş 10b/07, 19a/06
- mest ol-** Sarhoş olmak 10b/01, 14b/02, 14b/09
- mestūr** (A.) i. Örtülü, gizli 13b/15
- meşğul** (A.) Bir işle uğraşan, meşgul 11a/17, 13a/21
- meşğul ol-** Bir işle uğraşmak 9a/20, 11b/02
- meşrūbāt** (A.) i. İçilecek şeyler 9b/10
- metānet** (A.) i. Sağlık 17b/05
- metīn** (A.) i. Sağlam 2a/09, 7a/25, 7b/14, 15a/19, 20b/09, 20b/15
- kal'a-i metīn
- mevzī'** (A.) i. Yer, mekan
- mevzī'-i ma'hūd**
- Kararlaştırılmış yer 3a/14
- mey** (F.) i. Şarap 5a/05
- meydān** (A.) i. Geniş, düz yer, alan 2b/10, 7b/23, 8a/02, 8a/03, 8a/04, 8a/04, 21b/16, 24b/23, 24b/24, 24b/25
- 'azm-i meydān eyle-, ser-i meydān
- meyl** (A.) i. Yönelme, teveccüh 9a/05, 15b/08, 16a/25
- meyl eyle-** Yönelmek 17a/24, 17b/08
- me'yūs** (A.) i. Ümitsiz, ümidi kesilmiş
- me'yūs ol-** Ümitsiz olmak 12a/06
- mezād** (A.) i. Artırma ile yapılan satış 4a/11
- mezār** (A.) i. Kabir, mezar 22b/20
- mezāristān** (A.) i. Mezarlık, ölülerin gömüldüğü yer 22b/19
- mezbere** (A.) i. Süprütülük, çöplük 1b/16
- mı / mi** Soru eki 1b/06, 2a/06, 3a/18, 3b/08, 4a/18, 5a/01, 5b/08, 6a/07, 9a/13, 12b/06, 14a/13, 16b/05
- mızrāk** (A.) i. Mızrak, kargı 6a/24
- miğfer** (A.) i. Savaşta başa giyilen demir başlık, miğfer 10a/02
- mīh** (F.) i. Mıh, çivi 8b/04
- miḡdār** (A.) i. Ölçü, parça, kısım 2a/03, 4b/08, 4b/10, 4b/11, 8b/02, 10a/01, 12a/25, 14b/09, 17a/07, 25a/21
- mināre** (A. "menare") i. Minare 9a/05, 16a/25
- minder** (A.) i. Minder, yastık 10b/10
- mirrīh** (A.) i. Merih, mars 5a/16, 11b/10, 12a/10, 21a/23
- mişāl** (A.) Eş, benzer 6b/04, 8a/18, 8b/11, 8b/17, 10b/11, 14b/19, 17b/14, 20b/10, 24a/25
- peleng mişāl
- misk** (A.) i. Güzel koku 5b/03
- miskin** (A.) i. Aciz, beceriksiz 10a/04
- misl** (A.) i. Eş, benzer 16a/03
- mīşe** (F. "bīşe") i. Meşe 9b/11, 9b/17, 10a/02
- mīşe-zār** Meşelik 18a/16

miyān (A.) i. Orta; ara, aralık 3b/13,
5a/06, 5a/11, 5b/14, 6b/04, 17a/11,
17b/11, 18a/09, 23a/01

mosmor i. Her yanı mor, koyu mor
mosmor ol- Her yanı mor olmak
6a/21

mu'allak (A.) i. Asılmış, asılı
mu'allak at- Asılacak şey
atmak 23a/07

mu'amelāt (A.) i. İşlemler, işler 5b/07
mu'amele (A.) i. Tavır, davranış 11b/01
mu'amele it- İyi davranmak
6a/02

muānaka (A.) Kucaklaşma 18a/08
→ şart-ı muānaka

mu'azzam (A.) i. Kocaman, ulu 17a/08
→ ufq-ı mu'azzam

mufaşşal (A.) i. Tafsilli, açıklamalı
6b/12

muḥabbet (A. "maḥabbet") Sevgi
5b/11, 9a/03, 9b/09, 19a/11
muḥabbet eyle- Sevmek, sevgi
göstermek 4a/01

→ raḥm-ı muḥabbet

muḥāl (A.) i. İmkansız, mümkün
olmayan 21b/09

muhālefet (A.) Muhaliflik, aykırılık;
düşmanlık 16a/14

muhālefet eyle- Aykırı
davranmak, aykırılık yapmak
9a/01, 20b/19

muhālefet it- Aykırı
davranmak, aykırılık yapmak
6b/19, 13b/18, 24a/09

muhāsara (A.) i. Kuşatma, çevirme
muhāsara it- Kuşatmak 21a/21

muḥavver (A.) i. Bozulmuş 9b/12
muḥīṭ (A.) i. İhata eden, kuşatan 2b/02
→ deryā-yı muḥīṭ

muḥkem (A.) i. Tahkim edilmiş,
sağlam, kuvvetli 10a/21, 10b/19,
23a/02, 23b/11

muḥtāc (A.) i. İhtiyacı olan 5a/06,
11b/16, 21b/05
muḥtāc ol- İhtiyacı olmak 3b/16

muḥābele (A.) i. Karşılık, mücadele
7b/06

muḥābil (A.) i. Bir şeyin karşısında
bulunan 7b/10, 7b/14, 7b/20, 15b/01

muḥābil ol- Karşılıkmak,
karşısına çıkmak 7a/14, 7b/08,
8a/01, 8a/04, 8a/09, 8b/08,
11b/09, 11b/12, 17a/12, 22b/19,
24b/24

muḥaddem (A.) i. Önde giden 4b/19,
13b/13, 14b/06, 19a/21, 22a/17, 24b/19

muḥaddem-i ceys Askerin
önünde giden 20b/09

muḥaddemā (A.) zf. Eskiden, önceden
13a/01

muḥāvemmet (A.) i. Karşı koyma,
dayanma

muḥāvemmet it- Karşı koymak
9b/05

muḥayyed (A.) i. Kayıtlı, bağlanmış
23b/18

muḳayyed ol- Önemsemek, dikkat etmek 6a/03, 7b/21, 8b/08, 10b/08, 15a/14, 18b/08, 18b/24

muntazır (A.) Bekleyen, yol gözleyen 12a/04

muntazır ol- Yolunu gözlemek, gelmesini beklemek 12a/18

murād (A.) i. Dilek, istek, maksat, meram 2a/02, 2b/22, 6b/03, 6b/12, 7a/20, 7a/21, 12a/17, 13a/24, 15a/18, 19a/03, 19a/13, 19a/25, 21b/04, 21b/13, 22a/01, 22a/17, 22b/04, 22b/07

murād al- İsteğine ulaşmak, isteğini yerine getirmek 9a/19, 20a/19

murād eyle- İstemek, dilemek 2b/06, 3a/07, 5a/13, 5b/14, 5b/20, 6b/02, 8b/09, 10b/23, 11a/03, 11b/17, 12a/10, 13a/11, 13a/15, 13a/19, 13b/22, 14a/13, 18a/09, 19a/19, 20b/14, 24a/09

murādına ırgür- İsteğine eriştirmek, ulaştırmak 2a/02

murād vir- İstek vermek 20a/19

→ ber-murād, ber-murād eyle-, ber-murād ol-, nā-murād 21b/01

murdār (A.) i. Kirli, pis 2b/12

→ cesed-i murdār

murġ (F.) i. Kuş

murġ-zar Kuşluk, kuşların çokça bulunduğu yer 15b/15, 24a/07

muşt (F.) i. Yumruk, tokat 6a/16, 21b/18

muşt-ı ḳahramāne Kahramana yaraşır yumruk 10b/11

muşt-ı şahip-ḳıranı Padişah, kahraman yumruğu 10b/17

muşt muşt Yumruk yumruğa 18a/02

muşt ur- Yumruk vurmak 22a/12, 25a/16

muḫī' (A.) i. İtaat eden, boyun eğen 20a/10

muḫribān (A.) i. Çalgı çalanlar, çalgıcılar

muḫribān-ı meclis Eğlence topluluğunun çalgıcıları 10b/08

muttaşıl (A.) i. Aralıksız, devamlı 6b/10

muvāfık (A.) Uygun, yerinde 5b/04

muẓtarr (A.) i. Çaresiz kalmış, zorunda kalmış

muẓtarr kal- Çaresiz kalmak 11a/12

mübārek (A.) i. Bereketli, feyizli, uğurlu, kutlu 11b/15, 12b/25

mübārek eyle- Bereketli, kutlu yapmak 9a/02

→ pir-i mübārek

mübāriz (A.) i. Savaşçı 11b/11, 11b/12, 11b/13

mübāşeret (A.) Bir işe başlama, girişme

mübāşeret eyle- Bir işe başlamak 8a/14, 25a/01

mücellā (A.) i. Parlak, cilalı 20b/10

mücevher (A.) i. Cevher ile süslenmiş, elmaslı 15b/24

müddet (A.) i. Süre, zaman

müddet-i ‘ömr Hayat boyu, yaşam süresince 17a/03, 17b/12

müferrah (A.) i. Ferahlık veren 22a/05

müfid (A.) i. Faydalı 13a/14

müheybā (A.) i. Hazır 12a/16

müheybā eyle- Hazır etmek, hazırlamak 14b/07

mühr (A.) i. Mühür, damga 4b/01

mühürle- Mühürlemek, damgalamak 20b/04

mühürlü i. Mühürlü, damgalanmış 2a/04, 4a/23, 11a/06

mükellef (A.) i. Mükemmel bir şekilde hazırlanmış 15b/24

mümkün (A.) i. Olabilir, mümkün 10a/24, 19b/21, 19b/22, 23b/14

mümtaz (A.) i. Seçkin 12b/16, 13b/08, 13b/10

→ şurek-i mümtāz

münādī (A.) i. Nida eden, tellal 24b/07

münkād (A.) i. Boyun eğen

münkād ol- Boyun eğmek 20a/10

müntehā (A.) i. Nihayet bulmuş, son derece; son uç 2b/08, 9b/21, 10a/09, 10b/13, 15a/24, 19a/06

→ dıraht-ı müntehā, seng-i müntehā

mürür (A.) i. Geçme, geçip gitme

mürür it- Geçmek 4a/11, 7b/23

mürüvvet (A.) i. İnsaniyet, mertlik;

cömertlik, iyilikseverlik 4a/22, 5b/24, 22a/25

→ bī-mürüvvet

müsā’ade (A.) i. İzin

müsā’ade eyle- İzin vermek 13a/25

müsāfir (A.) i. Misafir, konuk 13a/04

müslimān (A.) i. Müslüman 13b/16

müstahkem (A.) i. İstihkam edilmiş, sağlamlaştırılmış 21a/20

müşābehet (A.) i. Benzeyiş, benzeme 3b/25

müşāhede (A.) i. Gözlem, bir şeyi gözle görme

müşāhede eyle- Gözlemlemek 9b/21, 11b/01, 16b/02, 18b/03

müşāvere (A.) i. Danışma

müşāvere eyle- Danışmak 15a/07

müşāvere it- Danışmak 11a/08, 15a/14

müşerref (A.) i. Şereflendirilmiş, şerefli

müşerref ol- Şereflenmek, şereflendirilmek 15a/10

mütālaa (A.) i. Düşünce

mütālaa it- Düşünmek 6b/12

müteallik (A.) i. İlgili 2b/18, 18a/15

mütelāşī (A.) i. Acele eden, aceleci

mütelāşī ol- Aceleci olmak, acele etmek 9a/22

müterakķibe (A.) i. Bekleyen, gözleyen, uman 14a/25

→ ni’met-i ğayr-ı müterakķibe

N

nā (F.) e. Önüne geldiği sözcüklere olumsuzluk anlamı veren takı

nā-bedīd ol- Görünmez olmak
9a/07, 20a/08

nā-bekār İşe yaramaz, hayırsız
2b/07, 4a/13, 4a/18, 4b/09,
6a/14, 6a/14, 25a/24, 20b/22,
21a/14, 21b/18, 22a/24

nā-çār Çaresiz 4b/13, 10a/20

nā-gāh Ansızın, birdenbire
9a/04, 9a/20, 10a/02, 11b/07,
12a/19, 14b/12,

nā-ḥalef Soyuna çekmeyen,
hayırsız evlat 3b/05, 3b/08,
3b/10, 24a/22

nā-ḥalet Durumsuz 3a/17

nā-hem-vār Uygunsuz 24a/24

nā-merd Mert olmayan, alçak
6b/15

nā-murād İsteğine
kavuşamamış olan 2a/02, 21b/01

→ ḥā-nā-ḥāh

nağamāt (A.) i. Nağmeler, güzel sesler
10b/09

nağāre (A.) i. Davul, kös
→ kös-i nağāre 17a/10

nağd (A.) i. Değer, kıymet
nağd u ḳad eyle- Değerli etmek
20b/08

nāḳıṣ (A.) i. Eksik olan, eksikli
nāḳıṣ'ül-aḳl Akli eksik 5b/18

naḳīr (A.) i. Pek küçük, önemsiz şey
12b/24

naḳīr ü ḳıtmīr En küçük ayrıntısına
kadar, iğneden ipliğe varıncaya kadar
her şeyi.

naḳl (A.) i. Başkasına ait bir sözü veya
bir olayı anlatma, aktarma 14b/03,
23b/16

naḳl eyle- Anlatmak, aktarmak
6a/08, 7b/19, 11a/18, 12b/25,
13a/01

naḳl it- Haber vermek,
anlatmak, aktarmak 4a/06,
24a/14

naḳl ü beyān Anlatmak ve izah
etmek 20a/21

nālān (F.) i. İnleyen, inleyici

nālān giryān İnleyen ağlayan
4b/23

nālān giryān ol- 7a/06

nālān-ı giryē kūnān 15b/18

nām (F.) i. Ad, isim 4a/10, 4a/25,
8a/04, 11b/04, 11b/05, 23b/22, 25a/01

nām u niṣān İz ve işaret 6b/20, 13b/18

***nām-dār** Ünlü, şöhretli 10a/18,
16b/17

nāme (F) i. Mektup, ferman 6b/11,
7a/13, 13b/10, 13b/14, 23b/24, 24a/16,
24a/09, 24b/07, 24a/08

nāme gönder- Ferman göndermek
4b/06, 4b/09, 7a/07, 7a/19, 7b/24,
23b/22, 24a/02

- nāmesin vir-** Ferman vermek
7a/09
- nāme yaz-** Ferman yazmak
7a/06, 24a/08
- nāme-i şāhib-ķırānī** Sahip
ķıranın fermanı 13b/11
→ ğayr-nāme, mufaşsal-nāme,
mefhūm-ı nāme
- nām-zād** (F.) sf. Nişanlı, sözlü, yavuklu
22a/17, 20b/12, 21b/03
- nām-zādli** i. Nişanlı, sözlü, yavuklu
4b/16, 23b/21
- nār** (F.) i. Ateş 14a/22, 8b/19
- na'ra** (A.) i. Haykırış, bağıрма 21a/23,
14a/04, 19b/04
- na'ra-yı gerdān** Dönen nara
8a/19
- na'ra-yı ra'd-i 'arsā** Yer gök
narası 5a/09
- na'ra-yı şā'ika-girdār** Yıldırım
narası 8b/20
- na'ralar ur-** Haykırmak 21b/23
- na'ra ur-** Haykırmak 2b/06,
5b/16, 8a/03, 8b/06, 14a/03,
14b/18, 16b/24
- naşb** (A.) i. Tayin, atama.
naşb it- Tayin etmek, atamak
4b/08, 20b/19
- naşıl** sf. Ne biçimde, ne türlü, ne gibi:
Rayhān Şāh, Rüstem'i¹³ görünce "Bre
ķara yüzlü, kış aşşāmı çehrelī nā-bekār,
sen naşıl ādemsin ki ğāh o ķarafdan vü
ğāh o bir ķarafdan olup iki¹⁴ cānibe daķı
imdād idersin. 8b/12
- 3a/18, 3a/21, 3b/10, 5a/03, 8b/13,
9a/13, 11b/03, 15b/11, 20b/15, 20b/15
- naşīb** (A.) i. 1. Pay, hisse 18b/14,
22a/24
2. Allah'ın kısmet ettiği şey
naşīb eyle- Görevlendirmek
7a/01
- naşīhat** (A.) i. Öğüt, nasihat 3b/12
naşīhat eyle- Öğüt vermek
3a/22, 23b/12
- nażar** (A.) i. Bakma, bakış, göz atma
16b/05, 24b/24
- nażar-ber-meydān eyle-**
Meydana bakmak, meydana
dikkat kesilmek 8a/02
- nażar eyle-** Bakmak 9a/05,
16a/05, 18b/02
- nażar it-** Bakmak 22b/14
- nāzenīn** (F.) i. Narin, ince yapılı 3a/25,
5b/09, 5b/12
→ nigār-ı nāzenīn
- nāzūk** (F.) sf. Güzel, zarif, narin
14a/17, 14a/18
- ne** 1. zm. Hangi şey: Ne dırsın, benümle
bile gider misin? 22a/02
2. zf. Niye, niçin: 21a/15 1b/06, 2b/04,
2b/19, 3a/10, 3b/06, 3b/16, 3b/18, 4a/02
- ne bul-** "Ne bulmak" anlamında
3a/03
- ne di-** "Ne demek" anlamında
4b/20
- ne dur-** "Ne dururusun?"
anlamında 3b/22

n'eyle- "Ne yaparsın? ne edersin?" anlamında 2b/03, 3a/16, 4b/22, 5b/04 **ne ol-** Ne olur, ne çıkar, nedir?

anlamında 1b/15, 2a/10, 2b/07, 4a/17

neccār (A.) i. Marangoz

→ tırāşe-i neccār

nedür Nedir 4a/04, 9a/24, 9a/25, 2a/10, 5b/19, 6a/07, 11b/15, 12b/01, 12b/05

nefāyis (A.) i. Nefis, güzel, hoş şeyler 12a/16

nefer (A.) i. 1. Asker: Ol bāğda olan nev-cüvānuñ kafāsında bir bānū⁹ oturup ağlar ve bir cānibde olan cüvānuñ kafāsında bīñ nefer 'asker var.22a/08

2. Kişi: Gördi, yol üzerinde sekiz²¹ nefer kimse at üzerinde nīzelerine tayanup dururlar.3b/20

3b/21, 4b/21, 11b/08, 12a/25, 22a/09, 22a/12, 24a/14, 24b/05

nefes (A.) i. Soluk

→ dem-i nefes

nefis (A.) i. Çok beğenilen, nefis

→ eṭ'ime-i nefis

nefret (A.) i. Ürküntü, ürkme 8a/20

nefrīn (A.) i. Lanetleme, ilenç

nefrīn it- Lanet etmek 7b/16

neft (A.) i. Neft yağı

***neft-endāzlık** Yağ atan14a/04

***neft-endāzlık eyle-** Yağ atmak 13b/25

nereye Nereye 10b/12, 18a/24

nerm (F.) i. Yumuşak 12a/25

nesl (A.) i. Soy, kuşak 14b/25, 14b/03, 15a/23, 15b/03

nesl-i Qahramān Kahraman'ın soyu 18a/11

nesne i. Eşya, herhangi bir şey 12b/03

nesne it- Eşya etmek 15a/06

netīce (A.) i. Sonuç, son 15a/06

netīce-i kelām Hasılı, netice olarak, sözün özü. 12a/21

nev (F.) i. Yeni

nev-cüvān Genç, delikanlı

3b/25, 4a/01, 4a/01, 4a/02,

4a/05, 11b/09, 15b/06, 20a/24,

22a/08, 22a/10, 22a/14, 22a/12

→ Sührāb-ı nev-cüvān

nevāle (A.) i. Yiyecek içecek şey, ihtiyaç maddesi 7b/20, 9b/14, 14b/01

nevbet (A.) i. Sıra 17a/15, 17b/09, 25a/21

nevḥa (A.) i. Ağlama, sızlama 14b/09

nevezān 21a/23

ney i. Ne 18a/23

nişf (A.) sf. Yarı, yarım 12b/04, 24b/03

nice/niçe zf. 1. Çok: Ol yirden qalqup üçü niçe gün gitdiler.5b/25

2. Nasıl? Rüstem ta'accüb idüp ol pīrde niçe mu'āmeleler müşāhede eyledi.11b/01

2a/02, 2a/06, 2a/06, 2a/07, 2b/01, 5a/10, 9a/06, 9a/14, 10b/06, 11b/01, 11b/08

niçe it- Nasıl etmek 15a/17, 21a/02

nice ol- Nasıl olmak 8b/23

niçün zf. Niçin, neden 1b/06, 1b/11, 2a/11, 3b/15, 9a/22, 21a/24, 25a/03, 25a/05, 25a/08

nidā (A.) i. Seslenmek, çağırarak

nidā itdür- Çağırarak 2b/20, 24b/07, 24b/10

niğāh (F.) i. Bakma, bakış 11b/07

niğāh eyle- Bakmak 9b/16

→ **dīde-i niğāh eyle-** 5b/07

niğār (F.) i. Resim 4b/18, 18b/14,

22a/13, 22a/18, 22b/04,

niğār-ı nāzenin Sevgili güzel 5b/02

nigūn (F.) i. Tersine dönmüş, baş aşağı

→ **ser-nigūn ol-** 10b/17, 20b/02,

23b/09

nihāde (F.) sf. Konmuş, konulmuş, koymuş

nihāde eyle- Konulmak 11a/09

nihān (F.) i. Sır, gizli, saklı 4b/08

nihān ol- Gizlenmek 9b/11

nihāyet (A.) i. Sonuç, son 7a/14, 18b/19, 11a/20

niķāb (A.) i. Yüz örtüsü, peçe 18b/01,

18b/02, 18b/12

***niķāb-dār** 15b/17, 15b/18, 15b/19,

15b/21, 18a/24, 18b/03, 18b/03, 18b/10

nikāh (A.) i. Nikah

nikāh eyle- Nikah yapmak

9a/18

nikāh it- Nikah etmek 20a/16,

22a/01

nikāh itdür- Nikah ettirmek,

nikahlamak 1b/17

→ **‘aķd ü nikāh, ‘aķd ü nikāh eyle-**

ni’met (A.) i. Yiyecek, içecek, azık

ni’met-i ğayr-ı müterākķibe

14a/25

niş

5b/20

nişāt (A.) i. Neşe, şenlik

nişāt-engīz Şenlik koparan

→ **bāde-i gül-fām-ı nişāt-engīz**

nişān (F.) i. İz, belirti 14a/21

***nişāne** (F.) i. İz, işaret, alamet 5a/01

→ **nām u nişān**

nişīn (F.) i. “Oturarak, oturmuş” gibi

manalara gelip başka kelimelerle

birleşir.

→ **Hümām-ı Şahrā-nişīn, Kaytās-ı**

Şahrā-nişīn, ser-kaplanı Hümām-ı

Şahrā-nişīn

nişle- Ne yapmak 18a/10

niyāz (A.) i. Yalvarma, dua 8b/25,

20b/25

niyāz eyle- Dua edip, yalvarmak

4a/17, 9a/01, 11a/12, 18a/18,

22b/01

niyāz it- Dua edip, yalvarmak

11a/09

niyyet (A.) i. Amaç, gaye, düşünce

niyyet eyle- Niyetlenmek 5b/22,

9a/15

nīze (F.) i. Mızrak, süngü 8a/06,

14b/04, 17a/15, 17a/22, 17b/01, 17b/04,

17b/25 **nīze-dār** Süngülü, mızraklı

8a/05

nīze-güzār Ni14b/04

nīze-i bār-keş Düşmanın

başının kesilip, takıldığı mızrak

6a/24, 17b/01, 17b/03

nīze ur- Mızrakla vurmak 8a/05,

25a/11

→ yalman-ı nīze

nöbet (A.) i. Sıra, nöbet 2a/20

nūr (A.) i. Aydınlık, ışık, parıltı 8a/18,

17a/08

nūş (F.) i. İcki

nūş eyle- İçmek 14b/01, 16a/06

→ bilā-cür'a nūş eyle-

nuṭṭ (A.) i. Söz, konuşma, konuşma

kabiliyeti 18b/13, 22a/13, 24b/05

nükte (A.) i. İnce anlamlı söz, nükte

→ rāvī-i nükte pervāz

nümā (F.) sf. Gösteren, bildiren

→ gītī-nümā

nümāyān (F.) i. Görünen, aşikar olan.

3b/24

nümāyān ol- Belirme, görünme

24b/21

nüvāzlıḳ (F. nevāz) i. Gönül alma,

okşama

→ dil-nüvāzlıḳ

nüzül (A.) i. Konaklama

nüzül it- Konaklamak 21a/01

O

o Teklik üçüncü şahıs zamiri 6a/19, 8b/13, 8b/13, 23b/20, 18a/19

oba i. Bir kabilenin oturduğu yer 13a/15

oğlan 1. Erkek çocuk

2. Genç erkek

2a/14, 3a/16, 3a/17, 3a/21, 3b/05, 3b/08, 3b/10, 3b/16, 4a/18, 13a/10, 13a/06

oğul i. Erkek evlat 5b/24, 6a/02, 6a/07, 6a/23, 6b/10, 7a/20, 7b/22, 9a/11, 23b/18, 6b/16, 7b/12, 8a/09, 11a/16, 11b/05, 21b/04, 23b/20, 24b/16, 12a/23, 11b/16, 4a/09, 4a/09, 5a/01, 7a/07, 7a/10, 22b/03

→ baba oğul ol-

oğşa- Okşamak 17a/25

oğı- Okumak 13b/15, 4b/01, 4b/03, 24a/03

ol 1. Teklik üçüncü şahıs zamiri: **Hāşılı**, Rüstem hāba vardı, Şürek dağı yalunuz etrāfi temāşā iderek ¹² gözlerin hāb alup ol dağı kendinden geçdi. 14b/11

2. İşaret sıfatı: **Hāşılı** bu bir meclisdür kim Cemşid Şāh ol meclisi düşünde bile görmemişdür. 14a/24

1b/01, 1b/03, 1b/03, 1b/08, 1b/10, 19a/20, 19a/20, 19b/23, 25a/11

ol- 1. İsim soylu birçok kelime ile birlikte yardımcı fiil olarak kullanılır

2. “Ne” zamiri ile birlikte kullanıldığında bilgi sormak veya belirtmek amacıyla kullanılır: Rüstem,

nola diyüp Sührāb ile Nevrūze ¹²

Bānū’yı Selīm pīrūn yanında çodı, kendi Şürek ‘Ayyār gitdüğü tarafa revāne oldı 12a/11

3. Bir durumdan başka bir duruma geçmek: Rüstem bu hāle melūl maḥzūn oldı 19b/25

4. (Bir fiilin) gerçekleşmesinin yakın olması: Seyāḥate gidecek oldum 1b/2

5. Meydana gelmek, vuku bulmak: Hemān bir gürüldi oldı 9b/12

6. Vasfını kazanmak: Eğer şāḥibi var ise, gelür diyüp ol tekkenüñ abdāllarından oldı 12a/17

7. Mevcut, bulunma: Āzer Kūşāsb’uñ ²⁰Şemse Bānū’dan Kāhir adlu bir oğlu olup Şürek ‘Ayyār’uñ Tāye kızından Çālāk adlu bir oğlu olsa gerekdür 20a/20

8. Zaman bildiren bir isimle kullanıldığında vaktin geldiğini bildirir: Aḥşām olunca bağıdılar, ⁵ gelmedi 23a/4

→ ‘āciz ol-, āfāku’ṭ-ṭāk ol-, ‘ālemüñde ol-, ‘āşık ol-, ‘aşk ol-, āteş ol-, āteş-tāb ol-, ayırd ol-, āyine tenler ol-, ‘azīm sür ol -, baba oğul ol-, bāiş ol-, bellü ol-, bend ol-, bende ol-, bendesi ol-, ber-ā-ber ol-, ber-urād ol-, bī-hüş ol-, bi’n-nār ol-, bir ol-, birlik ol-, boğaz boğaza ol-, cem’ ol-, cūdā ol-, dāḥil ol-, dal ḥançer ol-, dal ol-, dāstān ol-, def’ ol-, dermān ol-, destür ol-, dīl-teng ol-

,divāne ol-,düş ol-,düşmān ol-,emīn ol-
,niġāh-endāz ol-,fariġ ol-,ġāfil ol-
,ġaltan ol-,ġarīb ol-,ġarķ ol-,ġavġaol-
,ġāyib ol-,germā germ ol-,germ ol- ġış
ol-, ,gidecek ol-,girift ol-,giriftār ol-
,gizirān ol-,görinmez ol-,güzerān ol-
,haber dār ol-,haber ol-,hacīl ol-,halāş
ol-, ,helāk ol-,haml ol-,hāmūş ol- ,hāşıl
ol-,haţırın hoş ol-,hayrān-ı ser-gerdān
ol-,hayrān ol-, ,hāzır ol-, ,helāk ol-,hem
reng ol-,hurd u hām ol-,hurd ol-,ıslāh
ol-,imtiġān ol-,kādır ol-, ,kafa-dār ol-
,kā'il ol-,kara ol-,kerem ol-,kīyās ol-
,kıymak ol-,kul ol-, ,kurbān ol-,kül ol-
,lā-ya'kil ol-,lerzān ol-,maġz ol-,ma'lūm
ol-,ma'zūr ol-,melūl maġzūn ol-,melūl
ol-,mest ol-, ,meşġūl ol-,me'yūs ol-
,mosmor ol-,muġtaç ol-,muķabil ol-
,muķayyed ol-,muntaızır ol-,münķād ol-
,müşerref ol-,mütelāsī ol-,nā- bedīdol-
,nālān giryān ol-,ne ol- ,nevzān ol-,nice
ol-, nihān ol-,nümayān ol-,oturaķ ol-
,pāre pāre ol-,perişān ol-,perrān ol-
,peşīmān ol-,peydā ol-,peydah ol-
,peyveste ol-,pinhān ol-,piyāde ol-,pür
silāh ol-,rām ol-, ,revāne ol-,şabāġ ol-
,sād ol-,şaded-i menşūr -ol-,sebeb ol-
,ser niġūn ol-,serāsime ol-,sürūr ol-
,süvār ol-,şād u ġandān ol-,şād ol-
,tamām ol-,ta'yīn ol-,tedārik ol-
,tedārükinde ol-,telef ol-,terk ol-,teslīm
ol-, ,vāķıf ol-,yek reng ol-,yigit ol-,zāhir
ol-,zāyi' ol- zebūn ol-,zevāl ol-,zīr-ü
zeber ol-

24a/16, 24a/18, 1b/11, 15a/23, 16b/07,
20a/24, 21b/19, 24b/03, 13b/05, 4b/04,
4b/03, 14a/16, 15b/01, 15b/01, 13b/02,
olın- Yapılmak, edilmek 15b/03,
17a/14, 14a/18, 14a/19, 20a/04, 20a/21,
14a/03

→ kıyās olın-, vaz' olın-, zıkr olın-
peydā olın-

omuz i. Omuz 22b/22

on sf. On 3a/11, 4b/07

on altı On altı 11b/10

on bīn On bin 4b/10, 15a/22,

19a/21, 19a/22, 19b/25

on biş On beş 5a/07

on deste On deste 3a/11

on iki On iki 15a/19, 15a/20

on iki bīn On iki bin 15b/04,

15b/07, 15b/10, 15b/13, 24b/19, 24b/20

on yıllık On yıllık3a/12

onuncı Onuncu 17b/10

→ biş on, biş on ġün, yüz on

ora i. O yer, ora 25a/09, 11b/06

oradan zm. İşaret zamiri Oradan 3b/05,
3b/15, 4b/05, 7a/18, 18a/22

orman i. Ağaçlarla örtülü geniş alan;
orman 18a/19

orta 1.i. Ara, orta yer: Ortasında bir
bāġ-ı ferāġ-fezā ve bāġın öñinde bir laţif
çeşme, çeşmenüñ ardı bir nāzik çemen-
zār şoffa bir 'işret-gāhdur kim bir şeye
¹⁸ beñzemez.

2.sf. Bütün uçlardan, kenarlardan
başlangıç ve bitisten esit uzaklıkta

bulunan yer: Ve şehrin tā ortasında bir dıraht-ı müntehā bitmiş idi.

14a/19, 19a/06, 12a/20, 12b/01, 14a/17, 15a/24

otur- 1. Bir yere çökmek, oturmak Ol şuffede bu kimse oturur 11a/22

2. Durmak, kalmak: Rüstem "Aña da cevāb virilür, bildüğinden ¹⁷kalmasun" diyüp gelen kâşıda "Var söyle, yirinde otursun, soñra kendi bilür" diyüp cevāb virdi. 24b/16

3. (Bir toplulukta, mecliste) yer almak: 'Aklımızda yok iken bunu bize Yezdān-i pāk ihsān eyledi" diyüp [14b] meclis kenārına oturup istedikleri nevāleden tenāvül eylediler ve diledükleri sūrāhīlerden bāde-i gül-fām nüş eylediler. 14a/25

14b/01, 14b/23, 16a/07, 17a/01, 17a/02, 18b/08, 18b/16, 19a/06, 20a/10, 23b/15, 24a/10, 11a/22, 15b/17

oturağ i. Durma, konaklama, mola; ordunun konaklaması

oturağ eyle- Konaklamak

22a/06, 23a/04

oturağ it- Konaklamak 24a/07

oturağ ol- Konaklamak 23a/05

oturt- Oturtmak 9a/10, 10b/01

otuz sf. Otuz

otuz tokuz Otuz dokuz 17b/23

→ iki yüz otuz

oynat- Hareket ettirmek,

oynatmak 15a/17

oyun- i. Oyun 4a/16, 4a/19, 4a/20, 4b/21

Ö

öd i. mec. Cesaret 25a/07

öğret- Öğretmek 13a/12

öl- Ölmek, ölüm 1b/12, 6b/06, 20b/25, 18a/14, 13a/10

öldür- Öldürmek 3a/02, 3a/06, 6a/20, 7a/10, 8a/15, 25a/04, 13b/09, 25a/03, 20b/19, 8b/22

‘ömr (A.) i. Ömür, yaşam 19b/23

→ müddet-i ‘ömr

öñ i. 1. Huzur, kat, nezd: Rüstem amān virüp şehirlü gelüp Rüstem öñinde serfürü eylediler. 21b/24

2. Civar, yöre: Āzer Küşāsb’uñ haymesi öñine geldi.

3. (Bir şeyin ya da bir kimsenin) ilerisi: Nā-gāh Rüstem’uñ öñinden bir āhū bertāb idüp bir tarafa firār eyledi. 22a/07 2a/09, 4a/16, 5a/02, 5a/23, 5a/24, 7b/08, 11b/17, 11b/19, 17a/16, 17b/24, 20b/24

öñin al- Önünü kesmek, engel olmak 8a/14, 8b/07, 8b/07, 8b/12, 25a/01, 25a/02, 25a/07, 25a/18, 25a/25

öñin kestir- Önünü kesmek, önüne geçerek engel olmak 8a/21

öñine düş- Yol göstermek için birisinin önünden gitmek, rehberlik yapmak 6a/22

öñine gel- Bir şeyin, bir yerin ya da kimsenin yakınına varmak 1b/04

öñine kat- Önüne alıp

arkasından gitmek, kovalamak 3a/07

öñlerine düş- Önünden gitmek 6b/08

öp- Öpmek 9a/02, 21b/25, 22a/25

→ elin öp-

öpdür- Öpdürmek 19a/04

öpüş- Öpüşmek 9a/11

öte 1. i. Öbür taraf, ileri: Bir gün aşup öte yüzi şahranuñ nihayetinde bir qal’a görünür ²¹bunlar şahranuñ bir tarafından qal’a-ya teveccüh revāne oldılar. 11a/20 2. sf. İleri, öte: Öteden Hābeş ²⁴askeri derbend ağzına gelince Sührāb Tenhā-rū bir kerre kendüsin Hābeş ‘askerine urdı. 4b/23

11a/20, 4b/23, 17b/01, 20b/23

ötürü e. Ötürü, dolayı, sebebiyle 17a/05, 6a/05

öyke i. Öfke, hiddet, hısım 17b/05, 17a/09

öykele- Öfkelenmek 11b/23

öyle zf. Öyle o şekilde 1b/11, 2b/03, 2b/09, 2b/25, 3b/15, 3b/18, 3b/19, 3b/19, 5a/10, 5a/19, 5a/21, 5a/22, 5a/25, 5b/16, 8a/12, 8a/19, 8a/19, 8b/03, 9a/04, 10b/11, 10b/12

‘özür/‘özr (A.) i. Özür, mazeret 16b/19

‘özürler dile- Özür dilemek, bağışlanmayı istemek 6b/08, 14b/23

P

pādiṣā (F) i. Padişah, hükümdar 24a/01

pādiṣāh (F) i. Padişah, hükümdar 3b/20, 4a/09, 11b/04, 14a/07, 14b/04, 24a/21, 12a/06, 14b/05, 17a/19, 23b/21

pādiṣāhāne Padişaha yakışır biçimde 3b/25, 14b/16

pādiṣāh eyle- Padişahlığa getirmek 11a/04, 14a/10

→ ādāb-ı pādiṣāhī

pāk (F.) sf. Güzelce, temiz bir şekilde 2a/19, 2b/12, 4a/23, 5b/20

→ kelle-i bī-pāk

pākīze (F.) sf. Temiz, lekesiz

pākīze-aḥter (F.) sf. mec. Bahtı açık 15b/22

palānça i. Bir halatla makaralardan oluşturulan, ağır cisimleri kaldırmaya, sağa sola döndürmeye yarayan donanım 12a/12

par par i. (yan.) Parıl parıl 22b/10

pāre (F.) i. Parça, adet 24b/05, 24b/06

pāre ol- Parçalanmak 9b/23, 9b/23

→ āteş-pāre, iki pāre eyle-

parmağ i. Parmak 10a/01, 18a/03

patırdu i. Herhnagi bir biçimde çıkarılan veya ayakları yere kuvvetle basarak yürüme sonucu çıkan gürültü 14b/15

pāy (F.) i. Ayak 10b/06, 11a/09, 11a/19, 18a/04

pāy-ı taḥt pehlüvānı Saray

pehlivanı 4a/14, 7b/02,

pāy-ı taḥt Tahtın olduğu yer, yönetim merkezi 7a/05, 24a/04, 24a/05

→ ḥak -i pāy

peder (F.) i. Baba 15b/24, 20a/22, 20b/02,

pehlüvān (F. pehlevān) i. Savaşçı; yiğit, kahraman 1b/09, 2b/01, 3b/24, 5a/13, 8a/10, 12a/03, 13a/24, 13b/04, 16b/04, 16b/18, 10b/01, 10b/20, 11a/17, 12a/06

pehlüvān-ı ‘ālem Bütün dünyanın kahramanı 10a/04, 19b/16

pehlüvān-ı siyāh Siyah pehlivan 4a/03

pehlüvān-ı zamān Zamanın pehlivanı 21b/01

→ pāy-ı taḥt pehlüvānı

pek zf. Çok 7b/16, 21b/09

peleng (F.) i. Kaplan 8a/18, 14b/19, 24a/25, 10a/16

peleng-zinde 10b/10

peleng-pūş 9a/21, 9b/02, 9b/06, 9b/10, 10a/16

penāh (F.) i. Sığınma, sığınacak yer

penāh eyle- Sığınmak 4b/15

penbe i. Pamuk 8b/17

pençe (F.) i. Pençe

pençe-i āfitāb Güneşin pençesi 18b/12

perākende (F.) sf. Dağınık 10b/10

perākende eyle- Perişan,
paramparça etmek 23b/19

perçîn (F.) i. Perçin 5a/06

perde (F.) i. Örtü 18a/22

→ serā-perde

perest (F.) i. Tapan.

→ āteş-perest, hūdā-perest, pūt-
perest, yezdān-perest eyle-

perestiş (F.) i. Tapınış; şiddetli sevgi,
gönül akışı

perestiş it- Tapınmak 15a/25

perestlik (F.) i. Tapan

→ pūt-perest, yaradan-perestlik

perīşān (F.) sf. Dağınık, karışık,

düzensiz

perīşān eyle- Dağıtmak, perişan
etmek 23b/05

perīşān it- Dağıtmak, perişan
etmek 4b/12, 6a/25, 6b/18, 7a/19

perīşān ol- Dağılmak 5a/25,
7a/02, 7a/04, 9a/08, 10b/10,
19a/17

per-nūr

→ evc-gāh-ı ‘ālī per-nūr 7b/24

perrān (F.) sf. Uçan, uçucu

perrān ol- Uçmak 13b/24

pertāb (F.) i. Atılma, sıçrama 14b/17

pertāb eyle- Atmak 13b/23

pertāb it- Bir şeyin üzerine
atlamak 10b/11, 11b/12, 11b/18

pervāz (F.) i. Uçma, uçuş

pervāz it- Uçmak 7b/24

→ ‘Ankā-yı zengī-yi Bülend-pervāz
16a/02, 4a/03, 15a/02, 11a/16, 19b/09,
13b/16, 13b/15, 6b/16, rāvī-i nükte-
pervāz 14b/03

perverdigār (F. perverd-gār) i.

Besleyici, rızık verici; Allah 18b/17

peşīmān (F.) sf. Pişman

peşīmān ol- Pişman olmak
19a/20

pey (F.) i. Art, arka

pey-ender-pey (F.) zf. Arka
arkaya 21b/23

peydā (F.) i. Meydanda, ortada

peydā eyle- Ortaya çıkmak
5a/08,
9b/15, 24a/04

peydā it- Ortaya koymak 2a/17,
4b/08, 7b/02, 19a/19

peydā ol- Ortaya çıkmak 2a/14,
5a/13, 10b/06, 12a/18, 15a/21,
15a/21, 19b/24

peydā olun- Ortaya çıkarılmak
12b/03

peydāh 21a/22

peyker (F.) i. Görünüş

→ gürz-i kūh-peyker 22b/16

-peymā (F.) sf. Ölçen, ölçücü

manalarıyla birleşik kelimeler yapar

→ şecā‘at-peymā 3b/24

peyvend (F.) i. İlgi, bağ 16b/07

peyveste (F.) sf. Ulaşmış, vasıl olmuş

- peyveste ol-** Ulaşmak, erişmek
25a/24
- pezîr** (F.) sf. “Kabul eden, edici, alan; Kabul edilebilir” manalarıyla Arapça ve Farsça kelimelere eklenerek birleşik kelimeler yapar
→ ıslâh-pezîr 3b/12
- pinhân** (F.) sf. Gizli 12b/04
pinhân it- Gizlemek, saklamak
14a/20
pinhân ol- Gizlenmek,
saklanmak 12a/19
→ tîr-i pinhân eyle-
- pîr** (F.) sf. Yaşlı, ihtiyar 11a/25, 11b/01, 11b/03, 11b/15, 11b/15, 12a/09, 12a/19, 13b/12, 12a/08, 12b/22
pîr-i hüceste-ḥâl Uğurlu ihtiyar
11b/02
pîr-i mübârek Kutlu, mübarek
ihtiyar 12b/25
pîr-i sebze-püş Yeşil giyen
ihtiyar 11a/24
pîr-i selîm-i sebze-püş 11b/04
- pîrâhen** (F.) i. Gömlek 3a/14, 3a/17
pirâste (F.) sf. Donatılmış, süslü
→ ârâste vü pîrâste eyle-
- pire** i. Pire 12b/21
pîş-keş (F.) i. Armağan, hediye
pîş-keş vir- Hediye vermek
15a/18
pişür- Pişirmek 5b/23, 22b/16
piyâde (F.) i. Yaya 11b/12, 11b/13, 11b/14, 11b/15, 12a/19, 12a/21, 12a/21, 12a/21, 18a/16, 18b/06, 21a/25, 12a/22, 11b/08, 11b/09, 12a/01, 11b/09, 11b/12
piyâde eyle- Yaya olmak 8b/09
piyâde ol- Yaya olmak 14a/20, 22b/20
piyâle (F.) Kadeh 10a/24
pos 18a/13
pōst (F.) i. Post, deri 3a/03, 3a/02, 1b/15
pūlād (F.) i. Çelik 9b/01, 15b/24
Pūlād-ı Şaf-şiken Çelik saf
yarıcı 24a/05
→ Tāymūs-ı Pūlād-dest, çîn-i pūlād
pulla- Pullarla süslemek 2a/19
pūs (F.) i. Çarpmak
pūs eyle- Çarpmak 15b/25, 17a/23, 17b/02
-pūş (F.) sf. “Örten, giyen” anlamlarıyla birleşik kelimeler yapar
→ peleng-pūş, pîr-i sebze-pūş, selîm-i sebze-pūş, siyâh-pūş
pūşide (F.) i. Örtü 5b/02
pūt (F.) i. Put 13a/03
pūt-perest Puta tapan 11b/06, 12b/02, 13a/02, 13a/04, 13a/09, 13a/10, 13a/12, 13b/16, 14a/11, 14a/05
pūt-perestlik Puta tapma durumu 13b/17
pür (F.) i. Dolu
pür-ğazab Çok kızgın, hırslı
21a/13
pür-silâh ol- Silahlanmak
19a/15
pür-zemîn Dolu zemin 2a/13

→ as-1 pür-hün

püşt (F.) i. Sırt, arka

püşt-pā Tekme 23b/10

R

ra'd (A.) i. Gök gürültüsü

ra'd-ı felek Feleğin gürültüsü

9b/17

→ na'ra-i ra'd-i 'arsā

rağbet (A.) i. İstekle karşılama

rağbet eyle- Karşılama 18b/18

rāh (F.) i. Yol

rāh-ı cada 2a/06

→ 'azm-i rāh eyle-, kūh-ı rāh

rāhat (A.) i. Rahatlık, huzur 16a/06,

13b/01

→ hāb-ı rāhat, hāb-ı rāhat eyle-

rāhibe (A.) i. Manastırda yaşayan kadın

20a/14

rahm (A.) i. Acıma, esirgeme,

merhamet

rahm-ı muhabbet Sevgiyle

acıma 9b/09

rahm it- Acımak, merhamet

etmek 4a/21

rahş (A.) i. At 3b/14, 3a/23, 21b/22,
4b/23, 15a/15, 11b/17, 17a/17, 17b/11,

5a/09, 6b/13, 16a/10, 24b/06, 5a/08,

8b/09, 17a/15, 21a/24, 2b/10, 18a/01,

18a/01, 6a/02, 7a/02, 14b/08, 18a/22,

5a/12

rahş-ı ejderhā Ejderha gibi

at3b/23, 8a/21

rahş sür- At sürmek 5a/19

raşş (F.) i. Dans etme 9b/14

rām (A.) i. Boyun eğen, itaat eden

rām ol- Boyun eğmek, itaat

etmek 18b/19, 18b/25

rāst (F.) i. 1. Doğru, düzgün, uygun

16b/08

2. Karşılaşmak

rāst gel- Karşılaşmak 3b/02,

5a/17, 8b/15, 9a/11, 21b/07,

22a/22, 22a/23, 22b/13, 25a/23

rāst söyle- Doğru söylemek

2a/13

raṭb (A.) i. Taze, yeşil meyve

raṭb ü yābis kelimāt Yanlış

doğru ağza gelen kelimeler

6b/22

rāvī (A.) i. Rivayet eden, anlatan

1b/01, 2b/25, 3a/23, 7a/03, 7b/01,

9a/08, 14a/01, 17b/22, 20b/09, 20b/20,

22b/04, 23a/04, 23a/14, 23b/16, 15a/18

rāvī-i nükte Nükteli anlatıcı

14b/02

rāz (F.) i. Sır, gizlenen şey

→ maḥrem-i rāz 11a/11

red (A. redd) i. Geri döndürme, geri

çevirme

redd eyle- Geri döndürmek, geri

çevirmek 22a/03, 11a/04

redd it- Geri döndürmek, geri

çevirmek 4b/07

ref (A.) i. Ortadan kaldırma

ref it- Ortadan

kaldırmak 18b/02, 18b/12

refîk (A.) i. Arkadaş, yoldaş 6a/04

→ yār u refîk eyle-

rencide (F.) sf. İncinmiş, gücenmiş
15a/09

reng (F.) i. Hile, oyun

reng eyle- Hile yapmak 12a/10

→ hem-reng ol-, yek-reng ol-

revāne (F.) i. Giden, yürüyen

revāne ol- Gitmek, yola çıkmak
4b/08, 6b/14, 9b/13, 11a/07,
11a/20, 11a/21, 12a/02, 12a/12,
13b/12, 13b/12, 14a/15, 16a/15,
20b/20, 24b/08

rizā (A.) i. İzin, müsaade 6b/19, 3a/22

rizā vir- İzin vermek, müsaade
etmek 3b/16, 9a/18, 15a/13,
19a/11

→ hüsn-i rizā 7a/19, 9a/01

ri'āyet (A.) i. Ağırlama, iyi karşılama,
hürmet gösterme

ri'āyet eyle- Ağırlamak, ikram
etmek 12a/02

ri'āyet it- Saygı göstermek
13a/23

ricā (A.) i. İstek, dilek

ricā eyle- İstemek, dilemek
4a/20, 4a/23, 13a/11, 14a/09,
19b/19, 20b/02

ricā it- İstemek, dilemek 4a/17

rikāb (A.) i. Üzengi 3b/03, 14a/15,
20b/20, 12b/20, 16b/25, 17a/11

rind (F.) sf. Kalender, aldirışsız

rind-i 'ayyār Kalender
dolandırıcı 23a/08

rivāyet (A.) i. Anlatma

rivāyet it- Anlatmak 2b/25

ruḥṣat (A.) i. İzin

ruḥṣat vir- İzin vermek 6b/03,
18a/05, 18a/06

rūṣinā (F. rūṣenā) i. Aydınlık 7b/24

rūy (F.) i. Yüz

rūy-ı dil Yumuşak yüz 15a/14

rūy-ı siyāh Siyah yüz 11b/20,
21a/20

rūy-ı siyāh zengī Yüzü siyah
Zengi 8a/20, 20a/25

rūyīn (F.) sf. Tunç renkli, kırmızı

→ Ğül-ı Rūyīn, Ğül-ı Rūyīn-ten

rūzigār (F.) i. 1. Rüzgar: Rūzigār
yüzinden niḳābın ref' idüp açıldı.
18b/02, 18b/12, 14b/10

2. Zaman, devir: Rüstem bu ḥāli görince
hay mekkāre-i rūzigār Enver Bānū'nuñ
üzerine hücum eyleyince ¹³Enver Bānū
firār idüp ḡāyib oldı. 19b/12

→ mekkāre-i ruzigar

S

sā'at (A.) i. Zaman, vakit 4a/01, 9b/24, 20a/05, 20a/07, 25a/21

şa'b (A.) sf. Güç, zor 10b/24

şabā (A.) i. Gün dogusundan esen hafif rüzgâr, sabâ

→ āfitāb-ı şabā-bahş

şabāḥ (A.) i. Sabah 7b/23, 9a/19, 17a/07, 18b/21, 22b/16

şabāḥ ol- Sabah olmak 17b/19

sābıḳ/sābıka (A.) i. Daha önce geçmiş olan şey, geçici 11a/03, 22b/05

şābūn (A.) i. Sabun

→ misk-ī şābūn

şaç Saç 24b/13, 3b/14

şaçın şakahn yol- Feryat figan etmek 7a/06

şaç- Saçmak 1b/14

şaçıl- Saçılmak 11b/24, 17a/23

şadā (A.) i. Ses 9b/12, 10a/24, 14a/05

→ 'aleyke 'avnu'llah şadāı

şadā vir- Ses vermek 5a/10

şaded (A.) i. 1. Fikir, niyet, teşebbüs Ol etrāfda bu şaded-i menşūr oldı.22b/04

2. Konu, mevzu: Bunlar bu şadedi nakl iderken Būrāsb kırk nefer pehlüvān ile bār-gāh kapusına gelüp kendin 'arz eyledi. 24a/14

şaded-i menşūr Yayılmış fikirler

şadıḳ (A.) sf. Sadakatli, içten bağlı olan 5b/08

→ 'aşıḳ-ı şadıḳ

şaf (A.) i. Sıra, saf 11b/10, 24b/24

şaflar düz- Sıralanmak, dizmek 8a/01

şaf tut- Sıraya girmek 23b/06, 17a/10

şaf çek- Sıralanmak, dizilmek 11b/08

→ pulād-ı şaf-şiken, sīne-şāf eyle-

şafā (A.) i. Ferahlık, kedersizlik, huzur 9b/14

şafā gel- Hoş gelmek, safalar getirmek 11b/01, 16a/12

şafā it- Eğlenmek 10b/09, 12a/23

→ zerrīn-i şafā-bahş, zevḳ u şafā eyle

şafālan- Eğlenmek 1b/01, 12a/17, 5b/23

şağ i. Solun karşıtı sağ 2b/16, 2b/17, 8a/03, 12b/18, 12b/19, 2a/07, 11b/10, 18a/07

sāğar (F.) i. Kadeh 12a/16, 14a/23

şāḥib (A.) i. Malik, sahip 12a/17, 14a/18, 12a/15

***şāḥib-i ḥāne** Hanelerin sahibi 12a/18

***şāḥib-ḳırān** 1. Yigit, kahraman 2. Hükümdar: 3b/03, 6a/07, 6b/16, 6b/25, 8a/16, 9a/13, 9b/07, 11b/15, 12a/09, 14a/25, 14b/18, 15a/09, 19b/14, 19b/20, 20a/25, 16a/13, 19b/25, 20a/01

***şāhib-ķırān-ı** ‘**ālem** Dünyanın sahip kıranı 13a/07, 18a/25, 20a/01, 18a/13, 11b/25, 22a/21, 20a/19, 11a/04, 13b/15, 13b/14

***şāhib-ķırān-ı zamān** ‘**Anķā-yı Zengī** Zamanın sahipkıranı 19b/16

***şāhib-ķırānlık** Yiğitlik 11a/16

→ **ālāt-ı şāhib-ķırān**, **dest-i şāhib-ķırānī**, **muşt-ı şāhip-ķıranı**, **nāme-i şāhib-ķırānī**, **Rüstem-i şāhib-ķırān**, **sille-i şāhib-ķırānī**, ‘**ünvān-ı şāhib-ķırāne**

şāhīha (A.) sf. Gerçek, doğru

→ **hālvēt-i şāhīha ol-**

şāhrā (A.) i. Çöl, kır 9a/04, 5b/05, 15b/11, 2a/06, 11a/20, 11a/21, 15b/03, 14a/16, 15a/15, 15a/16, 16a/23

→ **Hümām-ı Şāhrā-nişīn**, **Ķaytās-ı Şāhrā-nişīn**, **ser-ķaplanı Hümām-ı Şāhrā-nişīn**

şā’iķa (A.) i. Yıldırım 8b/20

→ **na’re-i şā’iķa-girdār**

sā’ir (A.) i. Diğer, başka 5b/11, 9b/08, 22b/24, 24b/20, 25a/22, 24a/10

şāķal i. Sakal 7a/06

→ **saçın sakalın yol-**

şāķın- Korumak, saklamak, esirgemek 5a/04, 5a/14, 6b/24, 9a/01, 12a/10, 12b/05, 14a/08, 18a/17

sāķī (A.) i. İçki sunan, dağıtan 10b/20, 10a/24, 10b/20

sāķin (A.) i. Azalan, dinen, sakinleşen 10a/04, 13a/21

şal- Serbest bırakmak, göndermek 8a/16, 12a/09, 12a/13, 17b/05, 6a/02, 18a/02, 6b/04, 7a/12, 11b/06, 12b/22, 4b/22

şalı-vir- Serbest bırakmak, salmak 12b/16, 14b/22, 15b/12, 16b/05, 16b/23, 18a/04, 20a/06, 20b/03, 23b/16, 1b/03

→ **ateşe şal-**, **başın şal-**

şalābet (A.) i. Kuvvet, sağlamlık 16a/05

→ **heybet-i şalābet**

şalla- Sallamak 12b/12

salţanat (A.) i. Sultanlık, şahlık 4a/09, 4a/24

→ **umūr-ı salţanat**, **erkān-ı salţanat**

şan- Zannetmek 25a/16

şan’āt Hünere, marifet 21b/05, 21b/11

şancaķ i. Sancak 24b/23, 8a/01

şandalī/şandaliyye Oturulacak yer, sandalye 23a/12, 15b/25

şāni’(A.) i. Yapan kimse, fail 19b/06

şapan i. Sapan 11b/21

şar- Sarmak 5b/02

şar-a ko- Sarmak 10b/19, 12b/23, 15b/15

sarāy (F.) i. Saray 6b/09, 19a/05, 21a/10, 15a/13, 18a/22

Sarāy-ı Filyūn Şāh Filyūn Şah’ın sarayı 9a/16

Sarāy-ı Mihrāc Hān Mihrāc Hān’ın sarayı 2a/22

Sarāy-ı Ŧābūr Tabur sarayı 21b/15

şarıl- Kucaklaşmak, sarılmak 3b/03, 3b/08, 21a/25, 9b/21, 10b/13, 16a/07, 16b/20, 18a/05

sataş- Sataşmak 3a/09

şav- Uzaklaştırmak, berteraf etmek 17b/09, 17b/12

şavaşmak Savaşmak işi 6b/01

şayd (A.) i. Avlanma, av 14b/08

şayd it- Yakalamak 3a/03

şayd u şikār eyle- Avlamak 5b/22

şayd u şikār it- Avlamak 7b/07

→ işret-ü şayd-u şikār eyle-

sāye (F.) i. Gölge 5b/05, 7b/20, 11a/07, 16b/25, 6a/01, 17a/06, 18b/15, 21a/01, 22b/15

sāz (F.) i. Bir çalgı, saz

→ üstād-ı sühān sāz

sebeb (A.) i. Sebep 19b/13

sebeb ol- Sebep olmak 13a/18, 22b/03, 22b/18

sebū (F.) i. Testi, şarap kabı 17b/16, 17b/17

sebze-pūş (F.) sf. Yeşil örtülü, yeşil elbiseli (sebz-puş) 11a/24, 11b/05, 12b/24, 13a/22

→ Pīr-i sebze-pūş, Selīm-i sebze-pūş

secde (A.) i. Namazda alını, el ayaklarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamaktan ibaret ibadet vaziyeti

secde-yi şükr eyle- 2b/14

sefer (A.) i. Yolculuk

sefer eyle- Bir yerin üzerine savaşmak için gitmek 23b/23

segirt- Koşmak 10b/06, 10a/07, 10b/12, 10b/13, 15a/16, 22b/11

seher (A.) zf. Seher vakti, sabahın erken saati 1b/07

se'ī (?) 11b/04

sekiz sf. Sekiz 3b/20, 3b/22, 8b/17, 9b/02

kırk sekiz Kırk sekiz 15a/20

→ yedi sekiz, yüz yigirmi sekiz

seksen sf. Seksen

seksen bīn Seksen bin 7b/02, 7b/25, 8a/01, 20b/07, 24b/19

seksen üç Seksen üç 8a/02, 8a/03

selām (A.) i. Selam

selām eyle- Selam göndermek 7a/16

selām it- Selam göndermek 17b/17

selām vir- Selam vermek 11a/25

selāmū'n-ḥakīm Allah'ın selamı 11a/17

semat (?) 9b/04

semiz i. Eti, yağı çok olan 6a/15

semt (A.) i. Taraf, yön 9b/19, 3b/01

sen zm. Tekil ikinci şahıs zamiri, sen 2a/13, 2a/25, 2b/02, 2b/03, 2b/07, 3b/05

sende zm. Tekil ikinci şahıs zamirinin bulunma hali 6a/11, 8a/08

senden zm. Tekil ikinci şahıs zamirinin ayrılma hali 6a/05, 7a/12, 8b/14, 14a/13, 21b/11, 22a/03, 25a/06

sene (A.) i. Yıl, sene 3a/04, 4a/16

seng (F.) i. Taş, kaya 10a/06, 11b/22,
10a/06

seng-i felâh Sapan taşı 14a/05

seng-i hārā Katı serttaş, mermer
9a/06

seng-i mūntehā

Kaldırılmayacak derecede

büyük taş 10a/09

seni zm. Tekil ikinci şahıs zamirinin
belirtme hali 1b/06, 3b/07, 3b/09, 3b/10,
4b/14, 5b/10, 5b/12, 6a/06, 6b/03,
6b/25,

senūñ zm. Tekil ikinci şahıs zamirinin
ilgi hali 3a/21, 5b/19, 5b/19, 6a/14,
7a/10, 24a/22, 25a/05

sepu (?) 17a/06

ser (F.) i. Baş, kafa

***ser-ā-pā** Baştan başa 14b/11

***serā-perde** (F.) i. Çadır, otağ
18a/22, 18b/07, 21a/06, 23b/11

***ser-‘asker eyle-** Komutan
etmek 20b/09, 24a/05, 24b/19

***ser-bāzī** Cesurluk, yiğitlik
12a/25

***ser-dār** Kumandan 9a/22,
9a/24, 12b/16

***ser-firāz** sf. Benzerlerinden
üstün olan, kahraman 17a/18

ser-fürū eyle- Baş eğmek
21b/24, 15a/01

***ser-gerdān** zf. Şaşkın
17a/21, 18b/03

***ser-güzešt** Baştan geçen şey,
macera, serüven 13a/22, 4a/06

***ser-meydān** i. Meydan başı
17b/04, 17b/01

***ser-ķaplan** Baş savaşı 16b/13

ser-ķaplan it- Baş savaşı
yapmak 20b/08, 15b/05, 16a/11

***ser-keš** Dikbaşı, inatçı 12a/06,
10a/19

***ser-kešlik** Dik başlılık,
inatçılık 13b/04

ser-kešlik eyle- İnat etmek
13b/05

ser-kešlik it- İnat etmek 13b/04

***ser-nigūn ol-** Baş aşağı, yere
düşmüş 10b/17, 20b/02, 23b/09

***ser-tūz** Ucu, baş tarafı sivri
olan, keskin 13b/23

***ser-ver** Yiğit, kahraman
21a/08, 22a/23, 15a/01

ser-ver-i ‘ālem Dünyanın en
yiğit kişisi, büyük kahraman
16a/07, 20b/25, 1b/03, 18a/17

serāsime (F.) sf. Sersem

serāsime ol- Sersemlemek
5b/16

serheng (F.) i. Çavuş, yasakçı 13b/22,
10b/04

sev- Sevmek 4b/01, 5b/09, 5b/09,
5b/09, 5b/10, 5b/11, 5b/11, 7b/16

sevdā (F.) i. Heves, istek 4a/18

seviš- Sevişmek 20b/13

seyāhat (A.) i. Yolculuk, gezi 14a/12, 20b/03, 20b/14, 18a/12, 1b/02, 17b/09
→ ārzū-yı seyāhat

seyirci Bir olayı gören, izleyen kimse, izleyici 23a/02

seyl (A.) i. Sel 14a/05

seyr (A.) i. Temaşa, bakış

seyre tur- Görülecek şeyleri

görmeye gitmek 8b/08

seyr ü temāşā eyle- İzlemek ve

seyretmek 4a/04, 20a/11

seyr it- Seyretmek 5b/07

seyyāh (A.) i. Yolcu, gezgin

seyyāh-ı ‘ālem Dünya gezgini
4a/03

şıçra- Birden bire bulunduğu yerden ayağa kalkmak, fırlamak 4b/02, 8a/18, 22b/11, 9b/19, 10a/10, 12b/10, 21a/16
→ cān başına şıçra-, cān başuma

şıçra-

sıdı (?) 5b/16

şığır i. Sığır 15b/05

şıķ- Sıkıca kavramak, sıkmak 11b/22

şıķıl- Sıkıntıya kapılmak 2a/03, 2a/03, 23a/14

→ canı şıķıl-

sınurdaş i. Sınırdaş, sınır komşusu
24a/01

şırık i. Değnekten uzun kalınca ağaç
20a/07

sırr (A.) i. Gizli tutulan şey, sır 11a/08, 18a/15, 11a/13/ **sır** (A.) i. Gizli tutulan kimseye söylenmeyen şey 17b/17

şirt i. Sırt 16b/16, 18a/08, 8a/07, 11b/13, 13b/24

silāh (A.) i. Silah 9b/05, 22b/13

→ pür silāh ol-

silāhlan- Silahlanmak 19a/20

silk- Silkelemek, silkmek 16b/21, 16b/22

silkin- Silkinmek 23a/15

sille (F.) i. Tokat

sille-yi şāhib-ķırānī

Sahipkıranlara has sert tokat
20b/01, 24a/25

sīmā (F.) i. Yüz, çehre 5a/01, 3b/25

Sīmurġ (F.) i. Simurg, anka kuşu
13b/19

Sīmurġ-ı ‘anķā Anka kusu,
Simurg 11b/10

sindān (F.) i. Örs

sindān-ı āhen-gerān

Demircinin örsü 17b/14

sīne (F.) i. Göğüs, bağır 8b/15, 6b/04, 10b/18, 1b/14, 2b/11, 8a/06, 10a/09, 10b/17, 11b/12, 13b/23, 17a/24

sīne-çāk Yüreği yaralı 10b/11

sīne-i mecrūh Yaralanmış yürek
5b/01

sīne-şāf Sarılıp kucaklaşmak
19a/04

→ siper-i sīne

sinek i. Sinek 13b/19, 19b/08

sipāh (F.) i. Ordu 24b/19

sipāriş (F.) i. Ismarlama

sipāriş eyle- 2a/04, 11a/02

siper (F.) i. Kalkan 3b/11, 8a/06,
17b/02, 17b/08, 17b/11, 18b/01, 17a/24,
17a/23, 9b/20, 14b/10, 17b/07, 5a/18

siper-i Gürşāsb Gürşāsb'ın
kalkanı 22b/21, 17a/23

siper-i sīne Göğüsün kalkanı
17b/02

→ āyīne-i siper

siperi 14b/11

sirke (F.) i. Sirke 16a/24

siyāh (F.) i.1. Zenci

2. Kara, siyah: "Bre komañ şol siyāh
kaṭrān ṭulumī kıyāfet-i ⁷ zengī'i" diyince
kırk nefer 'ayyār teber çeküp

Rüstem'ün üzerine hücum

eylediler.12b/06

2a/11, 6a/16, 11b/20, 12b/06, 13b/01,
13b/03, 17b/17, 18a/20, 18b/17, 5a/13

siyāh eyle- 4a/05

siyāh it- 11a/15

siyāh pūş 2a/09, 2a/11

→ pehlüvān ı siyāh, rüy-ı siyāh,
rüy-ı siyāh zengī, , şīr-i siyāh, şīr-i
siyāhān

siyāhan (F.) i. Zenciler 21b/13, 22a/14,
22a/21

→ şīr-i siyāhān

siz zm. Çoğul ikinci şahıs zamiri, siz
4b/03, 7b/11, 14b/24, 15a/01, 19a/12,
19a/12, 20b/20, 22a/13, 22a/19, 19a/01,
12a/04,

sizde zm. Çoğul ikinci şahıs zamirinin
bulunma hali, sizde 16a/13

size zm. Çoğul ikinci şahıszamirinin
yönelme hali, size 6a/10, 6a/12, 12a/04,
22a/22

sizi zm. Çoğul ikinci şahıs zamirinin
belirtme hali,sizi 9b/04, 11a/12, 13a/09,
14b/23

sizün zm. Çoğul ikinci şahıs zamirinin
ilgi hali 12a/05, 12b/19, 14b/24, 11a/23,
19a/13

şofra (A.) i. Sofra 17b/16, 17b/22,
17b/17

şoḥbet (A.) i. Konuşma, görüşme,
sohbet 18b/09, 5b/05, 11b/02, 14b/02,
18b/08, 21a/02, 22b/06

şoḥbet eyle- Sohbet etmek,
söyleşmek 21a/06, 21a/11,
23b/01

şoḥbet-i hāş eyle- Sohbetin
hasını etmek 5b/06

şoḥbet it- Sohbet etmek,
söyleşmek 14b/09, 21a/05,
22b/06

→ eşnā-yı şoḥbet, işret-ü
şoḥbet, şeref-i şoḥbet, bezm-i
şoḥbet, bezm-i şoḥbet eyle-

şoḥ- Sokmak, yerleştirmek 18b/02

şol i. ve sf. Sağın karşıtı, sol 24a/05,
2a/07, 8a/03, 11b/10, 18a/07

şoñra zf. 1. e. Sonra: Tamām kırk gün
olınca ol gice evvel Rüstem'i gerdege
kodılar, şoñra Āzer Küşāsb'ı, anuñ
ardınca Şürek'i kodılar, şoñra kırk bñ
¹⁹eri gerdege koyup herkes bānūlar ile
murād alup murād virdiler.20a/18

2. zf. Bundan sonra, daha sonra:

Bundan sonra 'işrete başladılar.20b/03

3. Gelecekte, ileride; akibet, nihayet:

"Var söyle, yirinde otursun, sonra kendi bilür" diyüp cevāb virdi.24b/17

1b/17, 2b/01, 2b/07, 2b/20, 5b/12,

5b/22, 6b/24, 8a/05, 8a/11, 9a/19,

10b/22

şoñradan zf. Sonradan 2b/14

sopa i. Sopa 6a/15

şor- Sormak, sual etmek 16b/03, 19b/03

şovuķ i. Soguk 6b/22

→ başına sovk geç-

şovuķluk Soğukluk 19b/10

şoy- 1. (Elbisesini) çıkarmak, soymak:

Rüstem bunları birer birer kılıç altına alup şoydı. 12b/07

2.Çalmak: Gördi üzerinde bu kadar altun ü cevāhir ü gümüş vardır kim hisāba gelmez, ol gice gelüp bütün şoyup aldı.20a/11

12b/07, 20a/11, 20a/12

sög- Hakaret etmek, kötü söz söylemek 22b/17

söyle- 1.Demek, söylemek, anlatmak:

Gülrüh Bānū āhır 'āciz olup

²¹birāderlerine söyledi.3a/20

2.Konuşmak: "Nāzeninüm bunca sözdür ki söylersin, severüm ki cān-ı dilden sever misin, ¹⁰dimek ne dimek.5b/09

→ rast söyle-

2a/13, 1b/06, 2a/13, 10a/17, 16a/09, 16b/03, 24a/19, 24b/17, 3a/21, 20a/02, 24a/21, 24a/23

söyleş- Karşılıklı konuşmak 11b/25, 12a/01, 8a/17, 8a/14, 25a/01

söylet- Söyletmek 11a/09

söz i. 1. Kelām, söz; konuşma: Yāfeş Şāh bu sözden elem çeküp gāyet gāzaba geldi, ¹⁹" "Anķā-yı Zengī didügin kimdür?" didi.13b/18

2. Konuşulacak husus, iş, mesele:

Hāşılı söz çok; bir gün Rüstem-i nām-dār yine ⁹bir ķal'a-yı metīn ve bir hūsn-i haşīn önine çıķa-geldi.2a/08

2a/08, 13a/14, 13a/14, 24a/21, 13b/18, 18a/15, 21a/08

şu i. Su 6a/25, 21a/19, 2a/15, 2a/15, 10a/03

su'āl (A.) i. Soru

su'āl eyle- Soru sormak 2a/10, 7b/11, 9a/03, 12b/23, 13a/06, 14b/24, 16b/04, 18b/03, 18b/08, 18b/13, 20a/24, 20b/14, 21b/01, 22a/13

su'āl it- Soru sormak 2b/23

şübħ (A.) i. Sabah 7b/23

→ tāvūs-ı şübħ

şuç i. Kabahat, hata, günah 5b/04

şuffe (A.) i. Geniş bir alan, sofa 11a/22, 12a/09, 14a/17, 11a/22, 11a/23, 11a/24, 13a/20

şuhte (F.) i. Yanık, yanmış

şuhte kııl- Yakmak 17a/24

sulţān (A.) i. Hükümdar, padişah

10a/18, 18b/04, 5a/13, 9a/21, 10b/09, 11a/10, 14b/22, 15a/01, 16a/19, 21a/06, 22a/03

- sultān-ı habeş** Habeş sultanı
9a/10
- şun-** Vermek, arz etmek, sunmak
10a/25, 10b/20, 13b/14, 17a/23, 24a/15,
2b/09, 2b/09
→ el şun-
- sūr** (F.) i. Ziyafet, şenlik 20a/15, 20a/17
sūr it- Şenlik etmek 9a/18
→ ‘azīm sūr ol-
- şūret** (A.) i. Biçim, şekil 3b/25, 9a/05,
12a/18, 12b/02, 11a/17, 9a/13, 1b/13
- şuş-** Susmak 24a/22
- şusuzlık** Susuzluk 2a/15
- sūz** (F.) sf. Sonuna geldiği kelimelere
“yakan, yakıcı” anlamı katarak
birleşik sıfatlar yapar. 20b/06, 20b/08,
23a/10
→ Cabbār-ı Cihān-sūz, cihān-sūz
- sūzān** (F.) sf. Yakan, yakıcı
āteş-i sūzān Yakıcı ateş 6b/01,
8b/19
- sūhān** (F.) i. Söz, lakırdı 14b/02
→ üstād-ı sūhān sāz
- sūkūt** (A.) i. Susma
sūkūt eyle- Susmak 16b/04
- sūn-** Sünmek 16b/20
- sūr-** 1. (At vb.) Sürmek, yönetmek:
Hemān Rüstem-i nām-dār bir na’ra urup
Ebreş-i Gül-endām’ı ¹²sürdi.22a/11
2. Kovalamak: Rüstem kılcık urup
dögüşe dögüşe dīvānda olan halkı taşra
sürdi.21b/21
8a/07, 21b/21, 22a/12, 22b/25, 24b/25,
5a/09, 20a/04, 3b/21, 4b/23, 5a/09,
- 17a/16, 17a/17, 25a/01, 25a/07, 25a/25,
8a/03, 8a/04, 8a/07, 25a/01, 25a/25,
5a/19
→ at sūr-, raşş sūr-
- sūrāhī** (A.) i. Sūrāhi, su şişesi 17b/22,
14a/23, 12a/16, 14b/01
- sūr’at** (A.) i. Çabukluk, hız 19b/15
- sūri-** Sürümek 24b/14
- sūriş-** İlerlemek 16b/20
- sürme** i. Sürme, göze çekilen toz pudra
9b/02, 12a/11
- sūrūr** (F.) i. Mutluluk, sevinç
sūrūr ol- Mutlu olmak 21b/05
- sūri** i. Sürü 6a/15, 6a/19
- sütün** (F.) i. Direk, sütun 23a/03,
20b/03
sütün-ı hayme Çadırın sütunu
10b/19
- süvār** (F.) i. Ata binen, süvari 4b/15,
12a/02, 18a/22, 18a/24, 22a/08
süvār it- Bindirmek 2b/21
süvār ol- Ata binmek 2a/05,
6a/22, 6a/23, 6b/13, 7b/25,
8a/01, 8a/18, 10a/22, 15b/14,
16a/10, 16b/24, 17a/10, 17a/11,
21a/23
→ niķāb-dar-ı süvār, şeh-süvār,
yek-süvār
- süvāri** (F.) i. Atlı, atlı asker 3b/22
- süzül-** Havadan yere doğru inmek
8a/19, 8a/21

Ş

şād (F.) sf. Sevinçli

şād u ḥandān Sevinçli mutlu
20a/08

şād u ḥandān ol- Sevinmek,
memnun olmak 11a/19

şād ol- Sevinmek 2b/14, 2b/25,
12a/23, 18b/20, 21a/04, 21b/12,
22a/23, 18b/07

şād-mānlık i. Sevinçlilik 20a/17

şāh (F.) i. Hükümdar, padişah, şah
4b/21, 6a/17, 9a/20, 9a/22, 9a/24,
21a/15, 21b/03, 21b/04, 22b/09, 22b/14,
23b/25, 24a/11, 2a/16, 7b/14, 1b/08,
3a/04, 11b/03, 14b/25, 24b/06, 20b/11,
20b/12, 20b/13, 21b/02

şāh ḥabeş 6b/17, 7a/03, 7a/05,
7a/09, 7a/13, 7a/16, 8b/15, 8b/22

şāh-ı server 22b/01

şāh şeddād 15a/11

***şeh-en-şāh** Şahlar şahı

***şeh-en-şāh eyle-** Şahlar şahı
yapmak 20b/07

***şeh-süvār** Ata iyi binen
21a/23, 21b/02, 21b/04

→ ‘Anter şāh Filyūn şāh Sührāb-ı
Tenhārū şāh, şeh-en-şāh eyle-, Rayhān
şāh, sarāy-ı Filyūn Şāh, Dīvān-ı ‘Anber
Şāh, Behmen Şāh-ı Āyīne-ten,
Tehemten Şāh-ı Āyīne-ten

şāhāne (F.) i. Şaha yakışacak biçimde
14a/22

şāhin (F.) i. Yırtıcı bir kuş 6b/04

şahş (A.) i. Şahıs, kimse 2a/11, 2a/13,
7b/11, 9a/07, 9a/13, 15a/21, 9a/13,
9a/07

şarāb (A.) i. İçki, şarap 7b/20, 9b/02,
10b/01, 16a/07, 18b/15, 12a/17, 17b/18,
16a/03

şark (A.) i. Batı 11a/14

şart (A.) i. Gerek, bir anlaşmada yer
alan hükümlerden her biri

şart mu’ānağa Şart-ı Namıka
18a/08

şaş- Şaşmak 3b/04, 5b/16, 19a/22,
8b/21, 11b/25, 12b/12, 14b/17

şatır (A.) sf. Neşeli, keyifli 13a/06

şāyed (F.) bağ. Eğer, şayet 9b/05

şecā’at (A.) i. Yiğitlik, cesaret 21a/25,
10b/21, 16b/17

şecā’at-peymā Yiğitlik ölçen
3b/23

→ āvāze-i şecā’at

şedīd (A.) sf. Şiddetli 23b/09, 25a/22

→ ḍarb-ı şedīd, ḍarb -ı şedid ur-

şeftālī i. Şeftali 14a/22

şehādet (A.) i. Tanıklık

şehādet eyle- Tanıklık etmek
13b/07

şehirlü (F.) i. Şehirli 2a/15, 21b/24,
21b/24

şehr (F.) Kent, şehir 17a/19, 20b/15,
13a/12, 13a/14, 13a/16, 14a/05, 14b/08,
19a/06, 2a/15, 14a/11, 15a/24, 22b/17

şehriyār (F.) i. Padişah, hükümdar
22a/15
şehzāde (F.) i. Padişah çocuğu 3b/25,
5b/17, 16a/13, 21a/03, 22b/10, 16a/18,
7a/05, 7a/10
 cumhūr şehzāde 7a/17
 şehzāde habeş 7a/17
→ ‘anter şehzāde
şekl (A.) i. Hal, durum 9a/07
şekk (A.) i. Şüphesiz, zan, tereddüt
23b/17
şem‘ (A.) i. Mum
 şem‘-efrūhte Mumunu yakmış
 12a/20
 şem‘-i fūrūzān Parlayan mum
 12a/20
şem’a (A.) i. Mumlu fitil, muma
batırılmış fitil 12a/21
şenlik i. Şen olma durumu, şetaret
20a/17
 şenlik eyle- Eğlenmek, şenlik
 yapmak 2a/01
şeref (A.) i. İtibar, şeref
 şeref-i şohbet Sohbetin şerefi
 15a/10
şerīf (A.) i. Soylu, şerefli 11a/11
→ hāl-i şerīf
şerr (A.) i. Kötülük, fenalık 5b/18
şevk (A.) i. Neşe, sevinç, haz 14a/04,
5a/24
şey i. Nesne, şey 2b/03, 14a/17
şeytān (A.) i. Şeytan 13a/02
 şeytāna uy- Şeytana uymak
 6b/25

şeytān-ı ‘aleyhi’l-la’ne Şeytanın
laneti üzerinde olsun 13b/16
şiddet (A.) i. Sertlik, şiddet 8a/20
şikār (F.) i. Av, avlanma 21a/24,
21b/07, 21b/14, 22b/15, 11b/21, 2b/22,
3a/02, 3a/02, 23a/04, 23a/05, 22a/06,
14a/12, 5b/22, 7b/07
 şikāra çık- Ava çıkmak 3a/24,
 3a/24, 3b/07
 şikār it- Avlanmak 14b/08
→ ‘azm-i şikār eyle-, işret ü şayd u
şikār eyle-, şayd-ü şikār eyle-, şayd-ü
şikār it-
şikāyet (A.) i. Yakınma, şikayet 13a/16,
13a/17
 şikāyet eyle- Yakınmak 3a/06,
 13a/13, 13a/13, 20a/12
şikāyetci i. Yakınan, şikayet eden
20b/17
şikem (F.) i. Karın 17b/08
-şiken (F.) Sonuna geldiği kelimelere
“kırın” anlamı katarak Farsça birleşik
sıfatlar yapar 24a/05
→ pūlād-ı şaf-şiken
şikest (F.) i. Yenilgi, mağlubiyet,
bozgun
 şikest eyle- Yenmek, bozguna
 uğratmak 16b/07, 19b/01
şikeste (F.) sf. Kırık, kırılmış
 şikeste vü beste Kırık dökük
 18a/08
şimdi zf. 1. Şu anda: Şimdi buradan
geçerler imiş.4b/17

2. Bundan sonra: Şimdi ay başı
geldükde kūr'ayı atarlar her kimün
kızına kūr'a düşerse ol kızın yüzün
¹⁹gözin telleyüp pullayup pāk libāslar
geydürürler ve bir қоçuya қоyup yanına
ādemlar ta'yīn olunup tağda 'ifrīte
iletürler.2a/18

3. Az önce, biraz önce, demin: Şimdi
öyle dārūlī, alup giderler, қанда
götürürler bilmem.15b/20
1b/02, 1b/10, 2a/18, 2b/04, 4b/17,
23b/21, 24a/21, 25a/09, 19b/21

şimden girü Bundan sonra,
bundan böyle 12a/11, 13b/02

şimden soñra Bundan sonra,
bundan böyle 13b/01

şimdiki zf. Bu anki, bu zamandaki
20b/09

şīr (A.) i. Arslan 8b/03

şīr-i siyāh Siyah arslan 2a/13,
4a/06, 6b/06, 14b/24, 21b/02

şīr-i siyāhān Siyah arslan
14b/21, 21b/13, 22a/14, 22a/21

şīr ü peleng Aslan ve panter
3a/02, 3a/03

şīrāne zf. Arslan gibi, arslanca 8a/05

şīrīn (F.) sf. Tatlı 15a/18

şişe (F.) i. Şişe 9b/15

şol sf. Şu 2a/13, 2a/14, 3a/25, 8a/04,
11a/23, 12a/24, 12b/06, 13b/22, 14a/18

şöyle zf. Şöyle 6a/08, 6a/18, 10b/01,
10b/03, 12a/14, 12a/15, 15a/11, 16b/12

şu sf. İşaret sıfatı 3b/03, 4a/13, 11b/23,
16a/24, 16b/06, 19b/22, 4b/17, 6a/03,
12a/02, 11a/09

şu'ā' (A.) i. Parlaklık, ışıık

şu'ā' eyle- Parıldamak 17a/08

şuradan Şuradan 6a/13

şübhe (A.) i. Kuşku, şüphe 15b/12

şükr (A.) i. Şükür 2b/14

→ secde-yi şükr eyle-

şükrāne (A.) i. Şükran alameti, iyilik
bilme nişanesi 22a/23

şüküfe (F.) i. Çiçek 14a/19

→ eṭrāfi şüküfe-zār

T

tā (F.) e. ...e kadar,e değin 2b/05, 4b/08, 5b/25, 9b/13, 11a/03, 11a/13, 11a/24, 12b/22, 13b/23, 15a/24, 20b/04, 25a/06

ta'accüb (A.) i.Şaşkınlık, şaşırma 5b/03
taaccüb eyle- Şaşırmaq, hayrete düşmek 22b/23, 23a/08

ta'accüb it- Şaşırmaq 2a/09, 18a/25, 11b/01, 12a/15

ta'ām (A.) i. Yemek 10b/01, 18b/15, 12a/16, 17a/05, 17b/18, 17b/19, 17b/22

tā'at (A.) i. Allâh'ın emirlerini yerine getirme, ibadet 13a/21

tāb (F.) i. Parıltı, parlamacı 20a/25, 8b/19

→ āteş-tāb ol-, tīg-ı āteş-tāb

tabağ (A.) i. Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap 12a/16, 14a/23

taban i. Ayak altı, taban 10a/13, 23a/06, 23a/09

tabanca (F.) mec. Tokat 19a/01

tabançala- Avuçlamak 17a/25

tābi' (A.) sf. İtaat eden, boyun eğen 2a/25, 24b/15

ta'bīr (A.) i. Rüya yorma, yorumlama 19b/02

tāc/ tāç (A.) i. Taç 9a/20, 12a/10, 16a/19

tafşıl (A.) i. Açıklamak , etraflıca bildirmek 20a/20, 11b/16

tağ i. Dağ 5a/20, 6a/14, 16b/20, 2b/05, 11b/07, 13a/15

taḥammül (A.) i. Dayanma, katlanma
taḥammül eyle- Dayanmak 9a/14

taḥassür (A.) i. Hasret çekme 7b/18

taḥkīk (A.) i. Doğru olup olmadığını araştırma 1b/02

taḥmīnen (A.) zf. Yaklaşık olarak 15a/24

taḥrīk (A.) i. Kışkırtma

taḥrīk eyle- Kışkırtmak 4a/12

taḥrīr (A.) i. Yazma, yazılma 19b/03

taḥşıl (A.) i. İlim öğrenme 12b/03, 12b/01

taḥsīn (A.) i. Güzel bulup takdir etme, beğenip alkışlama 13a/22, 16b/07

taḥsīn eyle- Beğenmek, takdir etmek 2b/16, 10a/21, 12b/23, 13b/03, 16a/15, 17b/05, 17b/12, 18b/07, 19b/09, 22a/25, 23a/02, 23a/13

taḥsīn ü āferīn eyle- Takdir etmek 10b/22

taḥt (F.) i. 1.Hükümdarların oturduğu büyük koltuk: Cābūr-ı Ḥarām-zāde kızdan bu cevābı işidince şād olup ḳal'a ḳapuların bend itdürdi ve taḥtına ⁵cülüs idüp oturdı ve Şemīle Bānū ile zevḳa başladı. 21a/04

2. Hükümdarlık, saltanatlık makamı: Filyūn Şāh, Sührāb'a babası taḥtın teklīf eyledi.9a/16

4a/14, 7b/02, 4a/12, 9a/17, 12a/15,
7a/05, 6b/17, 7a/20

→ pāy-ı taht pehlüvānı pāy-ı taht

taḫ i. Tahta ve benzeri bir şeye
vurulduğunda çıkan tok ve sert ses
17b/06

ṭāḫat (A.) i. Kuvvet, direnç, güç 9a/08,
21a/13

ṭāḫat getir- Kuvvet getirmek
5a/17

ṭakın- Takınmak 11b/10

taḫrīb (A.) i. Yaklaşma, yakınlık
12b/24

taḫrīn (A.) i. Yaklaştırma, beraber
bulundurma

taḫrīn eyle- Yaklaştırmak 7b/15

taḫrīr (A.) i. Anlatma

taḫrīr eyle- Anlatmak 12b/24

taḫsīm (A.) i. Parçalara bölme,
bölüştürme

taḫsīm eyle- Bölmek, pay etmek
12b/04

taḫsīm it- Bölmek, pay etmek
12b/03

taḫviyet (A.) i. Kuvvetlendirme,
sağlamlaştırma

taḫviyet-i beden (Beslenip)
güçlenme 17b/18

ṭaleb (A.) i. İsteme, dileme

ṭaleb eyle- İstemek 4a/12,
7b/22, 8a/03, 8b/06, 11b/11,
24b/25

ṭalebinde ol- İstekte bulunmak
7a/14

ta'līm (A.) i. Öğrenme, alıştırma 20a/05

ta'līm eyle- Öğrenmek 4a/24

ṭama'a i. Doymazlık, açgözlülük
19b/23

tamām (A.) i. 1. Son, nihayet 11a/09,
19b/23

2. zf. Bütünüyle, büsbütün: Ol mahalle
geldiler kim Rüstem⁹ ile Şürek 'Ayyār
tamām mest olup şöhet iderek Rüstem-
i şāhib-ḳırāna bir miḳdār nevḫa galebe
eyledi. 14b/08

3. Tam olarak, eksiksiz, tam: Tamām
keyflerin düzüp ḳarınların doyurup bir
miḳdār daḫı ḫāba vardılar. 17a/07
12a/25, 14b/09, 15a/08, 17a/07, 19a/06,
20a/18

tamām eyle- Tamamlamak
6b/21

tamām ol- Tamamlamak 20a/09

ṭamar i. Damar 24b/01

ṭamar-be-ṭamar Damar damar
üstüne 17b/04

ṭa'n (A.) i. Vurma

ṭa'n nīze Nize vuruşu 17a/15

ṭanbūr (A.) i. Tambur 14a/22

Tañrı i. Tanrı 7a/01

tansīf (A.) i. Yarı yarıya bölme

tansīf it- Bölmek 12b/03

tap- Tapmak 11b/03, 11a/24

ṭaraf i. 1. Yan, yön: Nā-gāh Rüstem'ün
öñinden bir āhū bertāb idüp bir ṭarafa
firār eyledi. 22a/07 2. Yer, yöre:
Selīm-ābād ṭarafından 'Anber-ābād
ṭarafına yürüdi. 22b/08

2b/23, 6a/12, 6a/24, 9a/07, 10a/06,
22b/08, 24b/25, 16b/19

taraf taraf Kısım kısım 5a/17,
14a/23

→ ber-taraf

tarafeyl i. Kılıf 5a/19

tarāka (A.) i. Gürültü 1b/12, 15a/21,
20a/07

tarāka-i tūmṭurāk Gösterişli
sözler 17b/07

taraklık i. Tarama aletinin konulduğu
yer 18a/03

tarīk (A.) i. Yol, yöntem 15a/04, 3a/13,
12b/25, 21b/06, 21b/09, 19a/12

tār-mār Darmadağın, karmakarışık

tār-mār eyle- Darmadağın,
karmakarışık etmek 19b/14

tarz (A.) i. Usul, yol 10b/21, 11a/25

tās (F.) i. Tabak, çanak 22b/23

tās-ı pūr-ḥūn Kan çanağı 9b/16,
10b/02

tās-ı pūr-ḥūna dön- Kan
çanağına dönmek 3b/04

taşarruf (A.) i. Kullanma

taşarruf eyle- Kullanmak 3a/19

taşdīk (A.) i. Doğrulama, şahadet 4a/06

taşlak i. Henüz gereği gibi işlenmemiş,
kaba, 10b/23

taş i. Taş 9a/12, 11b/17, 11b/17, 11b/23,
11b/23, 11b/24, 9b/20, 9b/20, 11b/24,
9b/21, 11b/22, 9b/01, 10a/09, 22b/20

taşra i. Dışarı 2a/15, 5b/04, 7b/03,
9a/24, 10a/13, 10b/04, 12b/07, 12b/14,

15b/01, 16a/10, 16b/24, 21b/21, 23b/02,
23b/04, 23b/05, 24b/06, 21b/22, 21a/09

tatlu sf. Tatlı 14b/02

tavr (A.) i. Eda, hal, davranış 11a/25

tāvus (A.) i. Tavus kuşu 7b/23

tāvus-ı şubḥ Tavus sabahı

ṭaya- Dayamak 12b/17

ṭayan- Dayanmak 3b/21

ta'yīn (A.) i. Belli bir işe, vazifeye
yerleştirme

ta'yīn eyle- Görevlendirmek,
atamak 3a/06

ta'yīn it- Görevlendirmek,
atamak 13a/12

ta'yīn ol- Görevlendirmek,
atamak 2a/19

taẓarru' (A.) i. Yalvarma ve niyaz etme

taẓarru' eyle- Yalvarmak, niyaz
etmek 4a/21, 11a/12

tāze (F.) sf. Yeni 11b/09, 20a/24

tāzele- Yenilemek 15b/16

ta'zīm (A.) i. Saygı gösterme

ta'zīm eyle- Saygı göstermek
12a/21, 16a/13, 21a/11

tebdīl (A.) i. Değiştirme 12b/02

tebdīl eyle- Değiştirmek 9a/03

teber (F.) i. Balta 12a/14, 12b/09,
14a/05, 23b/13, 12b/09

teber çek- 12b/07

→ hançer-ü tig-i teber

teberrüken (A.) zf. Uğurlu
sayma 16b/17

tebessüm (A.) i. Gülümseme

tebessüm it- Gülümsemek
16b/03, 20a/13

tecävüz (A.) i. İleri geçme, haddi aşma
25a/10

tecessüs (A.) i. Yoklama, araştırma
tecessüs it- Yoklamak,
araştırmak 4b/19

tecribe (A.) i. Sınama, tecrübe 21b/13
tecribe it- Sınamak 19b/22,
21b/10

tedārik / tedārük (A.) i. Hazırlık,
tedbir 9a/24, 14a/14, 7b/05, 11a/05,
20b/05, 24b/08, 24b/10, 22a/02, 22a/04,
19a/02,
tedārük eyle- Hazırlık yapmak
9a/23
tedārük ol- Hazırlık yapmak
7a/07
tedārük it- Hazırlık yapmak
18b/15
tedārükünde ol- Hazırlığını
yapmak 7a/08

tedbīr (A.) i. Çare, tedbir, hazırlık
15a/08

teftiṣ (A.) i. Arama, araştırma; teftiṣ
8a/25

te'hīr (A.) i. Geciktirme, geriye
bırakma 4b/02
→ bilā-te'hīr

tek i. Yalnız, tek başına 4a/03, 20a/03
tek ü tenhā Yalnız, yalnız
başına 15a/02

tekiyye (?) 12a/12

tekke (A.) i. Tarikattan olanların
barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları
yer, dergah 12a/17

teklīf (A.) i. Teklif, öneri
teklīf eyle- Teklif etmek 9a/16
teklīf it- Teklif etmek 17a/22

tekrār (A.) zf. Yeniden 2b/18, 6b/10,
7b/24, 21b/13, 23b/10

telef (A.) i. Yok etme
telef ol- Yok olmak 16a/04

telezzüz (A.) i. Lezzet, tat alma 3a/20

telle- Tellemek 2a/19

temāṣā (A.) i. Bakma, seyretme
7a/12, 9a/11, 23b/06, 22a/09, 4a/04,
20a/11
temāṣā eyle- Seyretmek 5b/15,
5b/24, 6a/24, 12a/19, 14a/18
temāṣā it- Seyretmek 14b/11,
19a/02, 19b/09, 22b/17
temāṣāya dur-/temāṣāya ṭur-
5a/01, 9b/11
→ seyr ü temāṣā eyle-

temennā (A.) i. El başa götürülerek
verilen selam
temennā eyle- Selamlamak
14b/22, 23a/09
temennā it- Selam vermek
16a/08, 16a/22

ten (F.) i. Beden, vücut 20b/22, 20b/11,
20b/12, 20b/13, 22b/05, 22b/15, 22b/20
→ āyīne ten, behmen ṣāh-ı āyīne
ten, gül-ı rüyīn ten, gül-ı rüyīn ten,
tehemten ṣāh-ı āyīne ten, gül-ı rüyīn ten,

āyīne ten, āyīne tenler ol-, gül-ı rüyān

ten

tenāvül (A.) i. Yeme, içme

tenāvül eyle- Yemek içmek

14b/01

tenbīh (A.) i. Uyarmak, ikaz

tenbīh eyle- Uyarmak, ikaz

etmek 4b/03, 6a/10, 6b/24,

11a/06, 13a/13

teneffüs (A.) i. Soluklanma, ara verme

teneffüs eyle- Soluklanmak,

dinlenmek 18a/04

teng (F.) sf. Dar, küçük 7a/11, 24b/14

teng eyle- Dar etmek 17b/23

→ başına teng eyle-, dil teng ol-

tenhā (F.) i. Kimsesiz, ıssız, boş yer

4a/03, 4b/03, 4b/16, 11a/08, 12b/02,

13a/12, 15a/03, 18b/24, 4a/07, 4a/11,

15a/07, 18a/15

tennūre (A.) i. Mevlevi dervişlerinin

sema ayini sırasında giydikleri geniş

eteklik 10a/01

terbiye (A.) i. Eğitim, görgü, edep

13a/18

terbiye it- Eğitmek, terbiye

etmek 11a/03

terbiye eyle- Eğitmek, terbiye

etmek 13a/11

tercümān (A.) i. Tercüman 9a/21,

9b/03, 9b/06, 9b/10, 9b/12, 9b/13,

10a/16, 10a/17, 10a/18, 10a/20

terk (A.) i. Bırakma, terk etme

terk ol- Terk etmek 3a/15

tesellī (A.) i. Avutma 18a/20

tesellī vir- Avutmak 8b/25,

24a/14

te'sīr (A.) i. Etki, tesir

te'sīr eyle- Etki etmek 22b/25

teslīm (A.) i. Verme, teslim

teslīm eyle- Vermek, teslim

etmek 4a/10, 5a/23, 6b/19,

7a/20, 10a/18, 16b/14, 16b/15,

18a/02, 19a/14, 20a/09, 22a/17,

5b/13

teslīm it- Teslim etmek 4a/24,

6b/19, 18a/13, 18b/10, 24b/12

telsīm ol- Teslim olmak 4a/14,

5b/12, 5b/13, 10a/17, 10a/20,

10a/21

teşrīf (A.) i. Şerefendirme

teşrīf buyur- Şerefendirmek

12a/04

teşrīf it- Bir yere gelmek ya da

gitmek 15a/09

tevāzu' (A.) i. Alçak gönüllülük

gösterme 5a/14

teveccüh (A.) i. Yönelme 11a/21

teveccüh it- Yönelmek, 11a/22

→ kala-i teveccüh

tevfiz (?)

tevfiz eyle- 14a/10

tezallüm (?)

tezallüm it- 13a/16

tılsım (A.) i. Tılsım, sihir 20a/05,

20a/08, 17a/20, 15a/20, 20a/04

tınāb (A.) i. Kazığa bağlanan çadır ipi
10b/06

tırāşe (?)

tırāşe-i neccāre 8b/18

tırnaķ i. Tırnak 18a/03

tīġ (F.) i. Kılıç 5b/16, 7b/18, 9b/25,
9b/25, 10a/15, 7a/03, 3b/15, 5a/18,
21a/16

tīġ-ı āteş-tāb Parlayan kılıç
8b/19

tīġ -ı ġamġam Kılıç vuruşundan
çıkan ses 10a/08, 20a/13, 23b/13, 8b/18,
9b/25, 10a/22, 3b/13, 5a/11

→ ġançer ü tīġ ü teber

tīġ-zen (F.) i. Kılıç kullanan, silahşör
15b/06, 20a/21, 20a/24, 20a/25, 20b/01

→ hūm-ı tīġ-zen

tīr (F.) i. Ok

tīr-i pinhān eyle- Oku gizlemek
11a/10

tīz (F.) zf. Çabuk, derhal, hemen 7a/06,
9a/23, 9a/23, 9b/14, 16a/24, 18b/05,
18b/22, 19a/20, 21b/17, 22b/02, 22b/13,
23b/04, 23b/24, 24a/03

tiziye zf. Çabucak, tezce, derhāl 23b/03

ţob i. Bir spor dalında kullanılan
yuvarlak nesne 21a/17

ţoġrı e. ...-e doġru 8b/05, 9a/07,
10a/04, 12a/08, 12b/09, 12b/21, 18a/16,
19b/22, 19b/23, 20a/23, 21a/09, 22a/05,
22b/02, 25a/14

toķa i. Kemer, kayış vb.'nin iki ucunu
birbirine bağlamaya, bunları istenilen

genişlikte tutmaya yarayan, türlü
biçimlerde tutturmalık 17b/03

ţoķın- Dokunmak, değmek 5a/22

ţoķuz Dokuz 17b/23

→ otuz tokuz

ţol- Dolmak 8a/19

ţolu sf. İçi boş olmayan, dolmuş 12a/16

ţop i. Bir spor dalında kullanılan
yuvarlak nesne 4a/16, 4a/19, 7b/19,
19b/11

ţopuķ i. Ayaġın yuvarlakça olan alt
bölümü, topuk 18a/04

ţoy- Doymak 9b/13

toz i. Toz 24b/21

tozar- Toz durumuna girmek,
tozlaşmak 9b/02

tövbe (A.) i. İşlediġi bir suç veya
günahtan pişman olup bir daha
yapmamaya karar vermek 3b/20, 3b/10

ţulū' (A.) i. Doġma, doġuş

ţulū' it- Doġmak 17a/08

ţulum (A.) i. Hayvanın bütün
derisinden çıkarılmış kap 9b/02, 12b/06,
2a/11, 8a/20

ţumţurāķ (F.) i. Gösteriş, debdebe
17b/07

→ ţaraķa-i ţumţurāķı

ţur- 1. Haraketsiz kalmak, durmak:
Rüstem na'ra urup Ğül-ı Rüyīn-ten'üñ
öñin aldı, Āzer Küşāsb daġı pehlūvānlar
ile gelüp şaf tutup temāşāya
ţurdılar.23b/06

2. Oturmak: Dīvāne'nüñ tennüresin
kesüp uyluġına dört parmaķ miķdārı bir

zaḥm; Dīvāne yareyi ² görünce kırküp
çağırarak bağırarak Sührāb Şāh'ın
turduğu mişeye doğru gidüp nā-gāh
Sührāb'ün miğferi delünün ³ gözine
ilişdi.10a/01

3. Beklemek: Tāpūr'ün kıızı didükleri
Şemīle Bānū mel'üne darılıp dönüp
Çāpūr'a "İy şāh, ne gāfil
turursın?21a/15

tura tura Bekleye bekleye
23a/14, 23a/15, 5a/01, 8a/11,
17b/15, 22a/09, 23b/06,10a/02,
23a/14, 5a/24, 2a/04, 4b/25,
5a/03, 22a/09, 10b/03, 21a/15

→ çenge tur-, gāfil tur-, temāşāya
dur-

turra (A.) i. Tokmak 24b/23

türunc i. Turunç 14a/22

tut- 1. Kavramak, tutmak: Āzer
Küşāsb daḥı Rüstem'i ³ duvālinden tutup
zūr-ı evvelde taraqlığa degdi.18a/02

2. Yakalamak, ele geçirmek: "Amum
Cābūr'a haber eyleñ, 'Ankā-yı Zengīyi
şikārda tutup getürdüm" didükde varup
haber eylediler.21b/14

3. Edinmek: Ol zamān Göl-ı Rüyīn-ten
dirler ⁶bir gül firār idüp gelüp ol
vādilerde mekān tutmuş idi.22b/05

→ şaf tut-, mekān tut-, hoş tut-, diri
tut-

5a/04, 7b/17, 13b/22, 15a/21, 4a/15,
9a/14, 9b/04, 10b/08, 12b/15, 24a/13,
25a/21

tütiyā (A.) i. Görme kuvvetini artıran
toz, sürme 13b/05

tutuş- Bir işe başlamak 18a/01

→ düvāl tutuş-

tüh ün. "Yazıklar olsun" anlamında
kullanılan ünlem 14a/07, 19a/08

tükeli zf. Hep, hepsi, bütün, herkes
2a/06

türbe (A.) i. Genellikle unlu bir kimse
için yaptırılan ve içinde o kimsenin
mezarı bulunan yapı. 16a/17

türk Türk, Türk halkından olan 11b/15,
11b/16, 11b/17, 11b/19

tüvānā (F.) i. Güçlü, kuvvetli 3a/01

tüy i. Tüy 11b/10

U

u (A.) bağ. Ve bağlacı 9a/18, 9a/20, 9a/23, 13b/18, 14b/07, 14b/08, 15a/09, 20a/10, 23b/13

uç i. Uç taraf, uç 10a/22, 12b/13

uçur- Uçurmak 20a/05

uçuş- Uçuşmak

uçuşup kuçuş- Kucaklaşmak
5b/05

ufk (A.) i. Ufuk

ufk-ı mu'azzam Geniş ufuk
17a/08

uğra- 1. Başına gelmek: Şimdi ⁶ başını keseyüm mi?" diyince Kifâl neye uğraduğın bildi "Amān iy şir-i siyāh beni öldürme āzād eyle ölince kuluñ olayum ⁷ ve kal'a yine Sührāb'uñ olsun." diyüp ağladı.6b/06

2. Çarpmak, vurmak: Yalman-ı nīze āyīne-i siperden güzer idüp Erdevān'ın sīnesine uğradı.8a/06

12b/19, 24b/02

uğur i. Ön, yan, yol 15a/22, 19b/10

uğursuz sf. Meymenetsiz 22b/12

ulu sf. Büyük 15b/05

'ulūfe (A.) i. Sipahilere, askerlere verilen maaş 13a/11

'ulūm (A.) i. İlimler 13a/12

umūr (A.) i. İşler

umūr-ı salṭanatı Saltanat işi
14a/10

un i. Un

un eyle- Çok küçük parçalar haline getirmek, parçalamak
11b/22

unut- Unutmak 9a/21, 9b/02

ur- 1.Vurmak, çarpmak: Ammā Dīvāne mağārasına gelüp Sührāb'ı yire urup bend eyledi ve arkası ⁶ üzere yaturup karnına bir 'azīm sengīn seng koyup Sührāb-ı bī-çāre inlemege başladı.10a/05

2. Bağırarak, haykırmak: Bu hali görünce 'aklı başından gidüp bir kerre haykırup "N'eylersin iy mekkāre ¹⁶zālīme çek elüñ." diyüp öyle bir na'ra urdı kim Nevrūze Bānū şıdı(şıdkı) Rüstemden serāsime olup şaşdı ve elinden tīg ¹⁷zemīne düşdü.5b/15

3. Bir yöne doğru yola koyulmak: Kūh-i Demūvend'e ursa ²İşfehānī sürme gibi tozardı.9b/01

4. Saldırmak: Ol maḥalde Eremyān ²²Bānū irişüp ve na'ra urup kendin kendin on bīñ 'askere urdı.19a/22

5.Kesmek: Uruñ şol nā-bekāruñ kesin basın(başın)" ¹⁹didükde cellādlar gelüp dilediler kim boynın uralar.21b/18

6. Yüklenmek, sırtına almak: Ol ¹⁵kırk nefer 'ayyārlar gördiler efendīleri Şürek 'Ayyār'ı zengī tutup bend eylemiş ve arkasına 'azīm yük urmuş alup gitse gerek.12b/14

21b/19, 2b/02, 5b/12, 3a/18, 3a/22,
3b/15, 3b/17, 4b/24, 5a/18, 5a/20,
5a/25, 25a/11, 25a/13, 25a/19
→ ‘askere ur-, boynın ur-, boynını
ur-, bünyād ur-, çarḥ ur-, darb-ı gürz ur-
, darb-ı şedīd ur-, darb ur-, degnek ur-
gürz ur-, ḥançer ur-, kılıç ur-, mızrak ur-
, muşt ur-, na’ra ur-, na’ralar ur-, nīze
ur-, nīzeyeye ur-, şikār ur-, tīg ur-, yire ur-
, zānūsına ur-, zencīre ur-

urıl- Vurulmak 24b/23

uruş- Vuruşmak, dövüşmek 22b/24

‘uryān (A.) i. Çıplak

‘**uryān eyle-**Kınından çıkarmak
9b/25, 13b/23

‘**uryān it-** Kınından çıkarmak
8b/18, 18a/09, 22a/11, 25a/15

uşşak i. Küçük çocuk 5b/11

utan- Utanmak 18a/19

uy- Uymak 5b/17, 13a/08, 6b/25,
13a/02

şeytana uy- Doğru yoldan
ayrılmak 7a/01

uyan- Uyanmak 14b/10, 1b/15, 3a/15,
14b/16, 1b/15

uyar- Uyarmak 14b/23

uyuş- Vücutun bir yerinde duygu ve
hareketin azalması; uyuşmak 25a/16

uyku i. Uyku 1b/15

uyluḳ Kalçadan dize kadar olan bacak
kısımları 10a/01

uyu- Uyumak 22b/16, 17b/19, 3a/15,
21b/16, 21b/07, 10a/23, 14b/15, 14b/10

uyuş- Vücutun bir yerinde duygu ve
hareketin azalması; uyuşmak 25a/22

uzat- İleri doğru uzatmak 14a/24,
21b/22, 23b/01

uzun sf. Uzun 4a/05, 11b/10

Ü

ü bk. U 10b/01, 13a/22, 14b/02, 14b/03,
15a/04, 16b/07, 16b/07, 17b/05, 18b/18
üç sf. Üç 7a/01, 20a/04, 22a/19, 24a/11,
24a/17, 24b/07, 24b/22, 24b/23, 25a/21,
22a/16, 22a/16, 3a/22, 9b/24

→ seksen üç 8a/02, 8a/03

üçüncü Üçüncü 4a/21, 18a/03, 18a/07,
23a/07, 24b/21

ülke i. Memleket 7a/07

→ habeş ülkesine

‘ünvān (A.) i. İsim, lakap

‘ünvān-ı şāhib-ķırāne

Hükümdarlık ünvanı 6b/13

ürk- Korkmak 22b/05

ürküt- Korkutmak 20a/07

üslüb (A.) i. Tarz 11a/02

üst i. Üst, üzeri 11a/21

üstād (F.) i. Usta, mahir kimse 7b/06,
20a/21

üstād-ı dānā Bilgin, alim kimse

15b/21

üstād-ı sühān sāz Usta söz

yapan 14b/02

üstün sf. Benzerlerine göre daha yüksek
bir düzeyde olan, onları geride bırakan

→ el elden üstündür 18a/10

üşen- Üşenmek 11a/16

üşür- Üşüşdürmek, toplatmak 23b/13

üzere/ üzre Üzerine, üzerinde 4b/08,
4b/11, 5b/09, 7b/05, 10a/06, 12a/17

üzeri i. Üst, üzeri 7a/14, 4b/11, 3a/16,
14b/18, 20b/18, 3b/20, 3b/21, 5a/12,
17a/04, 18a/06, 18b/02, 18b/12, 19b/12,
20a/05, 20a/07, 20b/07, 21b/11, 21b/16

üzerine yüri- Hücüm etmek,

saldırmak 7b/01, 10b/13, 5a/18

V

- va'd** (A.) i. Güzel söz, vaat
va'd eyle- Vaat etmek 24a/02
- va'de** (A.) i. Süre, vade
va'de eyle- Süre tanımak 6a/11
- vādī** (A.) İki dağ arasında kalan arazi, vadi 19a/23, 21a/18, 2a/06, 22b/06, 2a/07
- vāfir** (A.) sf. Çok, birçok 4b/06, 9a/12, 12a/12, 12a/14, 12b/03, 13a/05, 15b/15, 18b/17, 20b/07, 21a/13
- vāh** (F.) ün. Acıma, yakınma anlamı katan ünlem 9a/21
- vāhid** (A.) i. Tek, yalnız 18a/25
→ ān-ı vāhid
- vākı'a** (A.) i. Başa gelen, vuku bulan iş 1b/16
- vākıf** (A.) sf. Bir şeyi elde eden, bir şeyden haberdar olan
vākıf ol- Durumdan haberdar olmak 4a/04, 4b/03, 11a/18, 13a/12, 20b/05
- vaķit** (A. vaķıt) i. Vakit, zaman 4b/17, 22a/20, 24a/17, 24b/13, 20a/20
- vālide** (A.) i. Ana 3a/16, 2a/24, 3a/13, 3a/19, 3a/15, 3b/08
- vallā** (A.) e. "Allāh için, Allāh hakkı için" anlamında yemin 6a/06, 6a/13, 7a/11, 7a/21
- var** sf. Yokun zıttı; var 13b/05
20b/11, 2a/04, 4a/07, 4b/11, 6a/04, 9a/25, 10b/24, 11a/08, 12a/14, 14b/25, 17a/19,
- 15a/15, 15b/17, 18a/15, 18a/21, 18b/03, 19b/22, 22a/09
- var eyle-** Meydana getirmek 18b/17
- var-** 1. Gitmek: Geliñ sizüñle şol şuffede oturup azizin yanına varalum, görelüm kimdür ve bu ķal'anuñ ismi ve padişāhın haber alalum. 11a/23
2. Ulaşmak: ķal'anuñ öñine varup şaff çekdiler. 11b/08
3b/05, 6a/02, 6a/05, 7a/16, 7b/18, 13b/10, 16a/09, 19a/01, 21a/20, 22a/24, 5a/23, 8a/13, 8b/15, 10b/12, 10b/17, 15a/19, 18a/04, 22b/02, 23b/03, 25a/23, 18a/22, 9b/13, 12a/05, 12a/07, 4a/17, 24a/11, 24b/01, 24b/13, 24b/18, 7a/11, 4a/22
→ vehme var-
- vaşf** (A.) i. Nitelik, vasıf
vaşf eyle- Tanımlamak 24b/16
- vaşiyet** (A.) i. Vasiyet
vaşiyet eyle- Vasiyet etmek 4a/08
- vāveylā** (A.) i. Çığlık, feryat 2a/23
- vāy** ün. Eyvah 3a/19
- vaż'** (A.) i. Durum, vaziyet 24a/24
vaż' eyle- Koymak, yerleştirmek 3b/06, 12a/20
vaż' it- Koymak, yerleştirmek 9b/11
vaż' olun- Koyulmak, yerleştirilmek 14a/19

ve bk. U 1b/10, 1b/14, 1b/17, 2a/05, 2a/05, 2a/07, 2a/09, 2a/10, 2a/10, 2a/14, 2a/15, 2a/16, 2a/18, 2a/19, 2a/22, 2b/14, 2b/15, 24b/15, 24b/16, 25a/13, 25a/17, 25a/18

vech (A.) i. Sebep, vesile 5b/13, 13a/16, 19b/21

vefā (A.) i. Sözünde durma, doğruluk, vefa

vefā-dār ite-bil- Vefalı edebilmek 12a/24

vehm (A.) i. Şüphe, tereddüt, kuruntu 5b/06

vehm al- Korkuya kapılmak 16a/05, 24b/04

vehme var- Korkuya kapılmak 10a/23

vekāleten (A.) zf. Vekil olarak, başkasının adına 4a/09

vekil (A.) i. Birinin, işini görmesi için yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse 4b/08, 20b/19

vesāir (A.) sf. Ve başkaları ve bunun gibiler ve benzerleri 2a/05

vesvese (A.) i. Şüphe, kuruntu
vesvese gel- Şüphelenmek 4b/01

veyāhūd (F.) bağ. Ya da, veya 18a/13, 18a/18, 19a/07

vezir (A.) i. Vezir 6b/15, 6b/15, 9a/23, 9b/06, 14a/10, 11b/04, 13a/03, 9a/23, 20b/08

vezir-āne Vezirlere yakışacak şekilde 11a/25

vezir-zāde Vezir oğlu 4a/25

→ baş vezir eyle-

vidā' (A.) i. Ayrılma, ayrılış 13b/12, 17a/01

vidā' it- Vedalaşmak 2a/05, 11a/06,

vilāyet (A.) i. Şehir, bölge 10b/23, 11a/01, 7a/10

vir- 1. Vermek, teslim etmek: Destür olup divān⁹ Kısun saha girdi ve Şāh Hābeş'in nāmesin viridi. 7a/08

2. Evlendirmek: Şimdi Feraḥ-zād, Berzgerd'e ḥaber²² gönderdi ki

"Ma'şūkañ Gülsün Bānū'yı pederi 'Anber Şāh, 'Ankā-yı Zengī nām bir zengīye virse gerekdür. 23b/21

3. Yardımcı fiil olarak fiile eklenerek hız ve tamamlama bildirir: Bize kıyma" diyüp zārılık eylediler. ²² Rüstem bunları daḥı şalı-virdi. 14b/21

7a/17, 7a/20, 7b/10, 9a/18, 9b/20, 10a/11, 10b/15, 11b/06, 15a/18, 15b/12, 16a/22, 25a/24, 6a/12, 6b/03, 14a/21, 15b/22, 19b/21

→ ber-ā-ber vir-, alı-vir-, amān vir-, arka vir-, cān vir-, cevāb vir-, cūlus vir-, çeke düzen vir, dāru vir-, diyü-vir-, el ele vir-, eline vir-, emān vir-, fenāya vir-, gidi-vir-, gūş-māl vir-, ḥaber vir-, ḥaberi vir-, ḥaberini vir-, harac-vir-, iğvā vir-, istimālet vir-, izin vir-, kabahat vir-, eline vir-, murād vir-, nāmesin vir-, pişkeş vir-, rızā vir-, ruḥşat vir-, şadā vir-, şalı-vir-, selām

vir-, tesellī vir-, yemīn vir-, yūriyü-vir-,
zahmet vir-

viril- Verilmek 24a/13, 24b/16

→ cevap viril-

vukıyye

23b/15

vuķū' (A.) i. Olma, meydana gelme

12b/24

vuşūl (A.) i. Ulaşma, gelme 13b/17,

24b/12

vuşūl bul- Ulaşmak 2b/24

vü bk. u 8b/02, 8b/13, 10b/10, 11b/09,
11b/10, 13a/15, 13a/18, 13b/05, 15a/12,
18b/16, 19b/02

vücūd (A.) i. Vücut 21b/18, 17b/14,

19b/20

Y

ya (A.) ün. Ey 1b/11, 2a/25, 2b/02, 3b/05, 3b/16, 4b/18, 5a/03, 5a/04, 6b/03, 7a/10, 18a/22, 19a/01, 19a/08, 20b/15, 21b/05

yab (F.) sf. Yavaş

yab yab Yavaş yavaş 12b/04, 14a/15, 20b/20

yaban (F.) i. Yabancı, başkası 11b/23, 14b/07, 7a/14

yabancı i. Yabancı, tanıdık olmayan 18a/21

yābis (A.) sf. Kuru 6b/22

→ ratb ü yābis kelimāt

yād i. Yabancı 14b/13, 14b/18

yādigār (F. yād-gār) i. Bir kimseyi, olayı hatırlatan nesne ya da kişi 12a/15

yağ i. Yağ 16a/24

yāhūd (F.) bağ. Veya, ya da, yahut 1b/03, 4b/18

yağ- Yakmak 3a/10, 6a/25, 14a/01, 15a/22, 19b/24, 22b/16

yağa i. Giysilerin boyuna gelen kısmı, yaka

yağa yağaya Boyun boyuna 18a/02

yağın 1. is. sf. (Yer ve zaman olarak) yakın: Buraya yakın²⁵ bir ƙal'a vardır, şāhına Seddād Şāh dirler. 14b/24

2. zf. Yakınca, yakın: Yakın gelince Rüstem Gülrūḥ'a "Var yā Gülrūḥ sen⁶ ilerüye görelüm ne vaz' eyler belki ferāgat eylemişdür olur." didi. 3b/05,

9b/13, 19a/21, 20b/09, 3a/03, 9a/25, 17a/19, 13a/04, 5b/25, 10b/12, 2b/23

yağın gel- Yaklaşmak 7b/04

yağūt (A.) i. Yakut, değerli süs taşı 14a/24

bāde-i yağūt-fām Yakut renkli şarap

yalan Yalan 16a/21, 16b/09, 16b/10

yalbırdağ 10a/19

yalman Kılıç, hançer vb. nesnelere ucu, ağzı 8a/06, 11b/13, 13b/24

yalman göster- Kılıç göstermek 8a/07

yalman-ı nize Kılıcın ucu 17a/23, 17b/02

yaluñuz i. ve sf. Tek başına 23a/04, 4a/02, 14b/11, 17a/02, 22a/06

yaluñuzca i. Tek başına 20b/19

yalvar- Yalvarmak 4a/20, 4a/16

yaman zf. Kötü, fena 8b/24

yan 1. Birlikte, beraber olma

Elbetde ol yanuñda olan 'Anƙā-yı Zengī'ñüñ başın kesüp andan oğlum

¹⁷Ferah-zād'uñ ma'sūƙası ile bu cānibe gönderesin. 24a/16

2. Yan taraf Mihrāc Ḥān yanına götürdi. 02b/15

12a/02, 11a/21, 2a/19, 2b/15, 3b/22, 6a/08, 6a/09, 7b/19, 9a/10, 9b/13, 4b/02, 4b/04, 21b/17, 19b/21

yanına kal- Cezasız kalmamak 6b/05

yan- Tutuşmak, yanmak 22b/10,
25a/07, 19b/25
yana i. Taraf, cihet 9a/03, 21a/05,
23b/24, 24b/21
yanaş- Yanaşmak 6a/11
yandur- Yakmak, tutuşturmak 8b/19
ya'nī (A.) bağ. Yani 5b/08, 9b/08,
13b/05, 13b/24, 15a/20, 18b/06, 19a/15,
19b/06, 19b/08, 20a/04
yap- Yapmak, inşa etmek, kurmak
13a/20
yapış- Tutmak, yapışmak 16b/10,
10a/22, 16b/11, 16b/15
yār (F.) i. Sevgili, dost
 yār-ı ġār (mec.) Çok vefalı
 arkadaş 10a/08
 yār-ı refik eyle- Arkadaş etmek
 13a/14
 yār-ı vefā-dār ite-bil- Vefalı
 dost edebilmek 12a/24
 yār-ı muvafıķum Başarı
 kazandıran arkadaş 5b/04
yar- Yarmak, kesmek 1b/14
yaradan i. Allah
 yaradan-perestlik Allah'a
 tapmak 13a/10
yaramaz sf. Kötü, fena 3b/12, 16a/22
yarat- Yaratmak 8a/23
yāre (F.) i. Yara 10a/01
yarıl- Yarılmak, açılmak 15a/21,
19b/23
yarın Yarın 7b/15, 16b/19, 16b/23,
17b/16, 17b/18, 18a/22, 24b/07

yaşdūġ i. Yastık 14b/11, 4a/08
yaş i. Yaş, göz yaşı 3a/16, 4a/22
→ hadd-i yaş
yat- Yatmak, uyumak 19a/16, 14b/17,
4a/16, 3a/14, 10a/06, 14b/13, 17b/19,
22b/16, 19a/24, 21a/19, 14a/16
yatur- Yatırmak , uzandırmak 14a/22,
23b/02, 11b/06, 6a/15, 10a/06
yaz- Yazmak, hazırlamak Tiz bir nāme
yazup Filyūn Şāha ⁷ gönderdi ve “
‘Asker tedārik olsun. 7a/06
6b/16, 4b/02, 24b/11, 2a/03, 2b/23,
6b/22, 7a/06, 13b/10, 24a/08, 25a/08
→ gele-yaz-, name yaz-
yazıl- Yazılmak 6b/12, 7a/10
yazuk ün. Acıma, üzüntü 8a/24
yebāb (F.) i. Yıkık, harabe
 yebāb eyle- Harabe etmek 9a/23
yed- Çekmek, sürmek 10a/22
yidek i. Yedekte götürülen at 10b/19,
15b/11
yegāne (F.) sf. Biricik, tek 17a/18,
19b/15, 23b/05, 15b/04, 15b/07, 15b/21,
15b/24, 16a/04, 16b/19, 17a/17
 yegāne-i ‘āleme Dünyada bir
 tane 22a/23
→ Āzer Küşāsb-i Yegāne, dilāver-
i yegāne
yek (F.) Tek 4b/23, 8b/04
 yek-a-yek Teke tek 17b/13,
17b/21
 yek reng ol- Bir renk olmak
8b/18

yek-süvār Yalnız atlı 3b/23,
5a/03
yemîn (A.) i. Ant, yemin 18b/19
yemîn eyle- Yemin etmek
3b/20, 5b/21, 11a/14
yemîn it- Yemin etmek 11a/13
yemîn vir- Yemin etmek 19a/18
yeşil sf. Yeşil renkte 11a/25
yet- Kafi gelmek, yetmek 7a/15
yetiş- Yetişmek 10a/05
yevm (A.) i. Gün 13b/01
→ bad-el yevm
yezdān (F.) i. Allah
yezdān-perest (F.) i. Allah'a
tapan 14a/12, 14a/25
yığ- Yiğmek 9a/09
yık- Devirmek, düşürmek 21a/22,
21b/22, 22a/19, 10b/07, 8a/16, 10b/21,
22a/09, 23b/04, 24b/13
→ başına yık-
yıkıl- Devrilmek, düşmek 22a/14,
20a/14, 20b/02, 23b/10, 24b/01
yıl i. Yıl, sene 10b/24, 3a/11, 6b/16
yılan i. Yılan 16a/17
yıldırım i. Yıldırım 6b/03
yıllık i. Yapımından ve doğumundan
başlayarak üzerinden bir yıl geçmiş olan
3a/12
→ on yıllık
yırt- Parçalamak 14a/08, 24a/23,
24b/09, 25a/06, 25a/08
→ iki yırt-

yi- 1. Yemek Kırk gün 'azîm sūr olup
yidiler içdiler, şenlikler ve şādmānlıklar
¹⁸eylediler.20a/17
2. Darbe almak Āzer Kūşāsb,
Rüstem'den bir nīze yidi kim tamar-be-
tamar ⁵haber-dār olup başın
şaldı.17b/04
3b/11, 9b/16, 17b/04, 17b/08, 17b/12,
22b/16, 22b/21, 12a/25, 15a/03, 17b/19,
18b/21, 20a/17, 18b/16, 17b/12, 17b/09,
22a/05, 18b/16, 17b/18
yidi sf. Yedi
4b/15, 4b/18, 4b/20, 4b/21, 4b/22,
11b/10, 18a/07, 18a/07, 18a/07, 18a/07
yidi sekiz 15a/24
yigirmi sf. Yirmi 4b/11, 6a/17, 6a/20,
9b/02, 6a/13, 24a/04
yigirmi altı Yirmi altı11b/09
yigirmi dört bñ Yirmi dört bin
20b/22
→ yüz yigirmi sekiz
yigit i. Yiğit, kahraman 8b/18, 4b/05
yigit ol- Yiğit olmak 3a/01,
4a/10
yine zf. Yeniden, bir daha 1b/02, 1b/07,
1b/08, 2a/03, 2a/07, 2a/08, 3a/05, 3a/24,
4a/19, 4a/19, 4a/19, 4a/20, 4a/20, 4a/21,
21a/11, 22b/13, 24a/19
yir i. 1. Mekân, mahal, yer: Andan
Rüstem emri ile cāzūnuñ küştesin
kaldırup bir mezbere yire
bırakdılar.01b/16

2. Taraf, cihet, yer: Ol maħalde on beş yirden kemend atup cümlesi Sührāb’a eyledi.5a/07

10a/14, 15b/15, 21b/25, 4a/11, 4a/25, 4b/12, 5b/17, 9b/10, 10b/25, 10b/25, 1b/15, 8b/01, 13b/13, 14a/10, 20b/18, 22a/04, 25a/12, 23b/19, 14b/22, 17a/08, 4b/08

yire ur- Yere vurmak 10a/05

yir yir Yer yer 9a/09

yoğ i. Var olmayan, yok

12a/08, 16b/10, 3a/11

yoħsa Yoksa 8a/17, 8a/23, 8a/25,

9a/13, 9a/23, 10a/18, 10a/23, 12b/17,

12b/19, 14a/08, 14a/13, 16b/02, 18a/20,

yoğ i. 1. Var olmayan, yok: Sencān Şāh

"Bre şol zengī nā-bekārına cevāb virüp ħağğından ²⁵gelür bir pehlüvān yoğ mıdır?"25a/24

1b/06, 3b/10, 6a/12, 7a/20, 8a/03, 8b/01, 12b/06, 13b/17, 15b/12, 19a/24, 21a/08, 23b/17, 16a/14, 14a/25

2. ünl. Hayır: Tāpūr "Yoğ, ser-ver elbetde benüm birāderümdür.21a/08

yol- Yolmak 7a/06

→ saçın sakalın yol-

yol i. 1. Yol

2. mec. Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem Şunda geldükleri vaķit ¹⁸herçi-bād-abād kendüm yidi ħulām ile ħabeş ‘askerine urup “Yā nigārumı aluram yāħūd kelleyi bu yolda fedā eylerem.” didi.4a/17

3. Defa, kere: "Ĥayır, hemān ħüreşelüm, ‘özr bahāne ber-ĥarafdur" diyince Āzer Küşāsb-ı Yegāne bir yol gerindi ²⁰ve sündi. 16b/19

11a/07, 11a/20, 16a/15, 20b/18, 3b/02, 4b/03, 4b/04, 4b/18, 13a/23, 6b/18, 7a/17, 9a/17, 23a/12, 16b/09, 17b/03, 19a/15, 19a/20, 15a/20, 3b/20, 4b/11, 10b/12, 15a/21, 17a/25, 17b/03

yolla- Göndermek 19b/17

yollı yollı sf. mec. Herhangi bir nitelikte, biçimde 23a/12

yorıl- Yorulmak 10a/14

yönelt- Yönelmek 2b/19

yukaru i. Üst, yukarı 14a/21, 14b/13

yut- Ağızda bulunan bir şeyi yutağā geçirmek, yemek. 13b/21

yuvarla- Yuvarlamak 9a/06, 9a/12

yük i. Yük 12b/15

yüklet- Yükletmek 15b/12, 12b/14, 15b/10, 16a/15, 17a/06, 24b/06

yüksek sf. Yüksek 10a/14

yürek i. Kalp, yürek 24b/01

yüri- 1. Yürüme, gitmek Bu arada

Sührāb-ı Tenhā-rū ilerü yürüyüp Nevrūze Bānū’nuñ ²⁴māħaffesi öñine geldi, gördi ‘Anter Şāh maħaffe öñinde ĥurmuş ‘askere istimālet virdi.5a/23

2. kaba. Kovmak, def etmek Çobanlar, “Bre yürü şuradan ¹⁴nā-bekār zengī şimdi senüñ başuñ gözüñ kıraram.” didiler.6a/13

3b/05, 5a/18, 5a/23, 7b/01, 9b/18, 10b/13, 10a/10, 20a/08, 12b/09, 14b/15,

17a/04, 13b/22, 14a/04, 24a/24, 21a/20,
5a/18, 7b/01, 10b/13

yürüyü-ver- Yürüyüvermek

1b/12, 12a/05, 12a/07, 19a/20

→ üzerine yürü-

yürit- Yaymak, yayılmak 19b/19

yüz (I) sf. Yüz (sayı) 2b/05, 4a/18,

9b/02, 9b/02, 10b/07, 12a/16, 19b/24

yüz bñ Yüz bin 15a/22, 19b/25,

20b/06, 20b/06, 23b/25, 24a/04,

24a/05, 24a/11, 24b/07, 24b/22,

24b/23

yüz elli bñ Yüz elli bin 7a/24,

7a/25, 7b/06, 7b/14, 7b/25

yüz on Yüz on 23b/25

yüz yigirmi sekiz Yüz

yirmi sekiz 24a/04

→ iki yüz otuz

yüz (II) i. 1. Surat Şimdi yüzümüz kara olur, her zamān ¹⁰yalan söylemek hazzı yoğunmuş" diyüp çäre nedür birer birer gelüp Rüstem-i dāsītāna yapışdılar.

16b/09, 3a/19, 6b/01, 16a/02, 6a/21,

2a/18, 18b/02, 2a/12, 2b/13, 18b/12

2. Taraf Bir gün aşup öte yüzi şahranuñ nihayetinde bir ƙal'a görünür ²¹bunlar şahranuñ bir tarafından ƙal'a-ya teveccüh revāne oldılar. 11a/20

3. zf. Bu yüzden, bu sebepten ,sebepten, cihet "İy pehlüvān eger şāhib-ƙırān-ı 'ālem benüm cürmümden geçüp 'afv iderse, ƙal'anuñ ²fetħi ne yüzden olduğın 'ayān u beyān ideyüm" diyüp haber vi(r)di. 7b/21, 20a/02

yüzdür- Yüzdürmek 3a/02, 8a/13

yüzden zf. Sebepten 3b/03

yüzlü 8b/13, 13b/21, 18b/18, 24a/20

Z

zabıt (A.) Hükümü altında bulundurma

zabıt eyle- Ele geçirmek, hükümü

altına almak 4b/05, 13a/05,

14a/09, 17a/25, 17b/04, 20a/09

zabıt it- Ele geçirmek, hükümü

altına almak 9a/10, 11b/22

zād (F.) sf. Doğma, doğmuş anlamına

gelerek birleşik kelimeler yapar

nām-zād 21b/03

zāde (F.) Evlat, oğul 22a/15, 22a/16

22a/18, 22a/19

vezīr-zāde, beg-zādelerden, haram-zāde,

‘ammī-zādelerüz

zāhir (A.) sf. Görünen, belli, meydanda

2a/16, 5b/01, 7a/15, 8b/24

zāhir ol- Ortaya çıkmak, görünmek

9a/05, 12b/05, 21a/23

zāhiren (A.) zf. Görünüşte, zahiri

olarak 15a/20

zaḥm (A.) Yara 10a/01

zaḥm-ı hadeng Ok yarası

21a/24

zaḥm-dār (A.) i. Yaralı

zaḥm-dār eyle- Yaralamak

4b/12, 8a/10, 8a/11, 8b/09,

21a/22

zaḥmet (Ar.) i. Sıkıntı, eziyet 9b/20,

18b/18

zaḥmet vir- Sıkıntı vermek

19b/21

zāif (A.) sf. Zayıf, güçsüz

zālim (A.) sf. Zalim, zulmeden 3b/03,
5b/16

zamān (A.) i. Vakit, zaman 2a/07,

2b/22, 3b/20, 4a/11, 5a/10, 6b/21,

7a/15, 7a/24, 10a/11, 11a/19, 13a/18,

13a/21, 16b/09, 16b/20, 22b/05, 23b/16,

6b/14, 11b/06

→ az zaman, İbn-i Zāl-i zamān,

pehlüvān-ı zamān, şāhib-ķırān-ı zamān,

zemīn-i zamān

zan (A.) i. Zan, sanı, tahmin

zan eyle- Sanmak 6b/01, 6b/05

zānū (A.) i. Diz 10b/03, 16b/22,

zānū be zānū Diz dize 23b/01

zānūsına ur- Dizine çökmek

25a/13

zār (F.) i. Ağlayan, inleyen

zār zār ağla- Zar zar ağlamak

3a/04

zār zār inle- Ağlayıp inlemek

10a/09

-zār (F.) sf. İsimlere eklenerek yer ismi

bildirir 14a/19, 15b/15, 18a/16, 24a/07

→ etrāf-ı şükūfe-zār, mīşe-zār,

murğ-zār

zarār (A.) i. Zıyan, eksiklik, kayıp

19a/08, 14b/21, 2a/12

zārı (F.) i. Ağlama, feryat

zārı zārı ağla- Ağlamak,

inlemek 4b/19

zārīlḳ (A.) i. Ağlayıp inleme, feryat

zārīḥ eyle- Feryat etmek,
ağlamak 14b/21
zarūrī (A.) sf. İster istemez 17b/05
zaten (A.) zf. Aslında, asıl olarak,
esasen 8a/12, 8a/14, 8a/20, 7b/02
zāyi' (A.) sf. Boşa giden, ziyan olmuş
zāyi' eyle- Boşa gitmek 19b/11
zāyi' it- Boşa gitmek 19a/09
zāyi' ol- Boşa gitmek 10a/19
zebān (F.) i. Dil, lisan 15a/18
zeber (F.) sf. Üst 10b/18, 14a/03
→ zīr ü zeber ol-
zebūn (F.) sf. Aciz 22a/19
zebūn ol- Perişan olmak 3b/13,
22a/10, 22a/19
zecr (A.) i. Zorlama 5b/07
zehre (A.) i. mec. Yiğitlik, cesaret
5a/10
zemīn (F.) i. Yer, zemin 2a/13, 3a/23,
3a/23, 2b/25, 8b/17, 2b/24, 13a/08,
16b/22, 16b/23, 2b/13, 5b/14, 5b/17,
6b/04, 10a/12, 10b/17, 12b/10, 12b/13,
14b/20, 16b/15, 16b/16, 16b/21, 16b/22,
17b/08, 18a/01, 18a/08, 19b/12, 21a/17,
23a/02, 23b/09, 25a/10, 10b/24, 13a/06
zemīn-i zamān Yer ve zaman
uygunluğu 5a/10
→ ber-zemīn, pūr-zemīn
zencīr (F.) is. Zincir 18b/01, 10a/21,
10a/22, 9b/01
zencīre ur- Zincirle bağlamak,
zincire vurmak 4a/15

zengī (F.) i. Kara yüzlü, zenci 1b/01,
1b/01, 1b/02, 1b/03, 3b/23, 6a/16,
6a/18, 21b/18, 22b/07, 23b/25, 24a/23,
25a/03, 25a/24, 24a/01, 24b/25, 25a/02,
25a/08, 19b/08, 13b/16, 13b/15, 17a/05,
18b/06, 18b/08, 18b/25, 19a/17, 20b/21,
22a/21, 23a/05, 23b/22, 25a/04
→ alem-i 'Anḳā-yı Zengī bülend-
pervāz, 'Anḳā-yı Zengī, 'Anḳā-yı Zengī
nām, nā-bekār zengī, rüy-ı siyāh zengī,
Zamīrān-ı Zengī, 'Anḳā-yı Zengī-yi
bülend-pervāz, şāhib-ḳırān-ı zaman
'Anḳā-yı Zengī
zer (F.) i. Altın
zer-desti ile 7a/14
zerre (A.) sf. Çok ufak parça 16b/10
zerrīn (F.) sf. Altından yapılmış, altın
14a/23
zerrīn-i şafā-baḥş 10a/25
zevāl (A.) is. Sona erme, yok olma
zevāl ol- Sona ermemek, yok
olmamak 24a/22
zevḳ (A.) i. Eğlence, keyif 15a/09,
21a/05, 21a/07, 5b/07
zevḳ eyle- Eğlenmek,
keyiflenmek 22a/01
zevḳ u şöḥbet eyle- Yiyip içip
sohbet etmek 15a/03
zevḳ u şafa eyle Zevk ve sefa
etmek 21a/04
zevle- Çift öküzünün boyunduruktan
çıkması için boyunduruğa geçirilen
ağaç, zelve 12b/11

- zeyn** (A.) i. Süs, bezek
zeyn eyle- Süslemek 15a/25
- zırh** (F.) i. Savaş elbisesi, zırh 17b/03
- ziyāfet** (A.) i. Ziyafet, şölen
ziyāfet eyle- Ziyafet vermek,
yedirip içirmek 22b/04, 23a/13
- zıkr** (A.) i. Anma, zikir
zıkr olun- Anılma 15b/03
zıkr Allāh Allah'ı anma 11a/22
- zindān** (F.) i. Yeraltı hapisanesi 4a/16,
4a/19, 4a/21, 11b/06, 4a/16
zindāna kaldır- Hapishaneye
kaldırmak 4a/15
zindāna koy- Hapishaneye
koymak 6b/17
- zinde** (F.) i. Diri, canlı. 15a/12
→ peleng-i zinde 10b/10, 10b/11
- zır** (F.) sf. Alt, aşağı
zır-i dest El altında 3a/01
zır-i baġal Koltuk altı 17a/25
zır ü zeber ol- Alt üst olmak
10b/18, 14a/03
zır-i baġala al- Koltuk altına
almak 14b/10
- zırā** (F.) e. Çünkü, zira, şundan dolayı
5b/18, 7b/21, 9b/08, 9b/13, 12a/10,
14b/07, 15b/06, 16a/10, 16b/17, 19a/10,
19b/19, 21b/08, 24b/04, 25a/20
- ziyāde** (A.) i. Fazla, çok 2a/23, 4a/21,
5b/10, 10b/07, 10b/23, 10b/23, 11b/05,
23b/20, 24a/04, 24b/16, 25a/06
- ziyāfet** (A.) i. Ziyafet, şölen
- ziyāfet eyle-** Ziyafet vermek,
yedirip içirmek 23a/22b/04, /13,
24a/06
- zuhūr** (A.) i. Görünme, ortaya çıkma,
meydana gelme 15a/02
zuhūr eyle- Ortaya çıkmak,
meydana 7a/16, 7b/04, 8a/25,
11b/21, 13a/24, 18b/11
zuhūr it- Ortaya çıkmak,
meydana gelmek 9a/12
- zulmet** (A.) i. Karanlık 8a/24
- zūr** (F.) i. Kuvvet, güç 3a/19, 12a/07,
16b/15, 10b/10, 16b/14, 16b/23, 18a/03,
18a/03, 18a/06, 18a/07, 21a/12, 23a/02
zūr eyle- Gücünü bir tarafa
yöneltmek 5a/08, 16b/06,
16b/12, 16b/16, 23a/01, 24b/03
zūr-ı melūn 3a/18
zūr-ı bāzū Bilek gücü 16b/02,
24b/16
zūr-ı evvelde Önceki darp
18a/03, 18a/05, 18b/02
zūr it- Gücünü vermek,
yüklenmek 10b/03, 16b/22,
18a/03, 19a/18, 21b/12, 21b/19,
23a/15
- zü-l-figān** (A.) is. Hançer ismi
→ **hançer-i zü-l-figān** 6b/05

**KİŞİ VE YER ADLARI
DİZİNİ**

Āder (Āzer) 17b/15

‘**Āmir dil-āver** 8a/10

‘**Anber-ābād** 22b/08, 22b/08, 23a/07, 24b/08, 24b/21

‘**Anber hādīm** 1b/04

‘**Anber Şāh** 22b/02, 23a/03, 23a/08, 23a/12, 23a/12, 23a/13, 23b/22, 23b/24, 24a/02, 24a/10, 24a/12, 24a/12, 24a/13, 24b/09, 24b/09, 24b/12, 24b/14, 24b/15, 24b/15, 24b/25, 22b/02, 24b/09, 24a/16, 24b/12, 23b/20, 24b/14

‘**Anḳā-yı zengī** 7a/13, 7a/16, 7b/03, 8a/22, 8b/22, 8b/24, 8b/25, 10a/23, 13b/19, 16a/19, 17a/05, 18b/06,

‘**Anter/‘Anter şāh/‘Anter şehzāde** 4b/16, 7a/05, 7a/10, 6b/18, 5a/02, 5a/04, 5a/24, 7a/06, 14b/05, 14b/14, 14b/14, 14b/17, 16b/25, 22a/16, 5a/24, 5a/25, 7a/04, 7b/12, 22a/15, 14b/08, 14b/12

‘**Anter-ābād** 22a/15

‘**Antered/ ‘Antered Şāh** 15b/12, 15b/15,

16a/10, 17a/04, 17a/05, 19a/21, 16a/10, 16b/01, 16b/08, 17a/02, 19b/14, 14b/25, 15b/03, 15b/08, 19a/05, 19b/05, 19b/18, 19a/11, 19a/14, 14b/20, 19a/04, 15a/16, 15b/20, 16a/02, 19a/18

Āzer/ Āzer-i Küşāsb/ Āzer-i Küşāsb-ı Yegāne 16b/18, 17b/13, 17b/15, 17b/15, 17b/21, 17b/22, 17b/25, 18a/09, 18a/10, 18a/11, 18a/15, 18a/19, 18a/21, 18a/22, 18b/07, 18b/23, 20b/15, 17b/08, 16b/25, 17a/01, 17b/14, 17b/25, 17b/25,

18b/05, 18b/10, 18a/06, 18a/07, 18a/19, 20a/22, 16b/22, 17a/09, 20b/19, 15b/25, 16a/05, 16a/08, 16a/09, 16a/17, 16a/17, 16a/20, 16a/23, 16b/01, 16b/03, 16b/04,

16b/06, 16b/07, 16b/07, 16b/13, 16b/16, 16b/21, 16b/23, 17a/11, 17a/18, 17a/19, 17a/22, 17a/25, 17b/02, 17b/03, 17b/04, 17b/10, 17b/16, 17b/17, 17b/20, 17b/20, 17b/22, 17b/24, 18a/01, 18a/02, 18a/04, 18a/05, 18a/20, 18a/22, 18b/06, 18b/21, 18b/25, 19a/03, 19a/10, 19a/10, 19b/17, 19b/19, 19b/20, 19b/24, 20a/02, 20b/02, 20b/15, 22a/21, 23b/06, 23b/11, 15b/08, 15b/23, 17b/01, 17b/10, 18a/02, 18b/24, 19b/16, 20a/01, 20a/16, 20b/14, 16b/22, 19a/12, 19b/15, 20a/18, 20b/08, 20b/18, 16a/05, 16a/07, 16a/08, 16a/11, 16a/16, 17a/17, 17b/02, 17b/11, 18a/04, 18a/09, 18b/04, 18b/05, 18b/21, 18b/22, 19a/15, 20a/19, 20a/24, 20a/21, 15b/04, 15b/07, 16a/04, 16b/19, 15b/24, 15b/21, 17a/17, 15b/22, 23a/10, 23b/05

Babil 19a/12, 19a/14, 19a/07, 19a/18, 19a/21

Bānū/Bānū-yı cihān/Bānū-yı nevrūze/Bānū-yı şebistān 1b/16, 3a/18, 8b/21, 8b/25, 15a/24, 18b/13, 19a/22, 19b/16, 19b/20, 22a/08, 22a/13, 22b/09, 2b/25, 18b/05, 2a/23, 14a/02, 19a/01, 20a/19, 15a/18, 15a/18, 3b/09, 5b/03, 1b/17, 3a/17, 17a/21, 19b/08, 19b/09, 8b/12, 2b/24, 16a/01, 22a/13, 22b/17, 5b/03, 9a/18, 12a/12, 22a/04, 22b/07, 7a/04, 18b/16, 18b/14, 5b/19, 18b/25

Behmen Şāh 20b/11, 20b/12, 20b/13, 23b/21

Berzgerd Şāh 23b/24, 23b/21

Berzgerzir 23b/19

Bezderd 23b/20

Bīrūz 22b/02, 22b/07, 22b/08, 22b/10, 22a/20, 22a/25, 22b/03, 22b/11, 22b/13

Bīhrūz Bānū 22b/06

Bīhrūz Şāh 22a/14, 22a/16, 22a/22, 22a/23, 22a/25, 22b/08, 23a/08, 23b/16, 24a/10, 22b/04, 23b/01, 23b/07, 23b/01

Bihzād 22a/25

Bīrūz Bānū 22b/09, 22a/14, 23b/01, 23b/02, 23b/07, 24a/03

Būrasb/ Būrasb nām-dār 23b/19, 24a/08, 23b/19, 24a/08, 24a/09, 24a/10, 24a/14,
24a/15, 24a/20, 24a/23, 25a/10, 24a/19, 24b/03, 24b/09, 24b/04, 24a/24, 24a/25,
24a/25, 24b/05, 24b/06, 25a/06

Cabbār/ Cabbār-ı Cihān-sūz 20b/06, 20b/08, 24b/10

Cabbār Şāh 23a/10

Cābilsā/ ḳal'a-i Cābilsā 15a/19, 15b/07, 15b/10, 16a/13, 17a/20, 18b/04, 20b/04,
20b/21, 20b/23, 15a/17, 15b/09, 19a/01, 19a/02, 19a/03, 19a/05, 19b/19, 20a/23,
19a/09
Cābilsā sulṭāmı 18b/13

Cābir Şāh 1b/04, 1b/08, 1b/17, 2a/04, 2a/05, 20b/10

Cābur Şāh 21a/02, 21a/10, 21a/16, 21b/03, 21b/14, 21b/16, 21b/17, 21b/17, 21b/18,
21a/02, 21a/03, 21a/16, 21b/14, 21a/04, 21b/06, 21b/20, 20b/11, 20b/12, 21b/25,
20b/16, 21b/02, 21a/13, 20b/12

Cemşīd Şāh 14a/24

Cumhūr şehzāde 7a/17

Çābilḳā 15b/02

Çāpūr Şāh 21a/09, 21a/10, 21a/15

Elburz/ kūh-ı Elburz 9a/14

Elceb Kemāndār 25a/25

Enver Bānū 15a/24, 17a/20, 18b/16, 18b/18, 18b/20, 18b/23, 19a/04, 19a/08, 19a/10, 19a/17, 19a/18, 19a/20, 19b/06, 19b/13, 19b/15, 19b/18, 19b/25, 20a/03, 20a/19, 18b/04, 19a/05, 19a/16, 19b/09, 19b/12, 20a/05, 19b/13, 15b/09, 18b/16, 18b/19, 19a/07, 18b/14, 18b/15, 18b/23, 19a/13, 19b/19, 20a/17, 18b/21

Erdeşir 3a/08, 4a/14, 7b/02, 8a/12, 8a/14, 8a/15, 8a/20, 8a/21, 8a/24, 8b/02, 8b/03, 8b/04, 8b/06, 23b/21, 24b/16, 24b/20

Erdevān Hābeşī 8a/02, 8a/04, 8a/05, 8a/06, 8a/07

Eremyān Bānū 15b/07, 15b/25, 15b/22, 16a/01, 19a/15, 19a/21, 19b/05, 19b/07, 19b/04, 19b/05, 19b/11, 19b/12

Feraḥ-zād-ı Hārām-zāde 22a/15, 22a/18, 22a/19, 22a/24, 22a/25, 23b/16, 23b/21, 24a/11, 23b/16, 24a/17, 24b/17

Ferāmurz 11a/16, 17b/09

Ferīdūn-ı feraḥ-nişād 14b/03

Ferīdūn Şāh/ Nesl-i Ferīdūn Şāh 1b/14, 14b/25

Ferūmāye 3b/19

Filyūn Şāh 4a/07, 4a/09, 4a/12, 4a/13, 4b/07, 4b/10, 4b/14, 6b/11, 6b/14, 6b/15, 6b/21, 7a/09, 7a/10, 7a/12, 7a/24, 7a/25, 7b/02, 7b/05, 7b/10, 7b/25, 8a/03, 8b/06, 8b/09, 8b/16, 8b/21, 8b/23, 9a/01, 9a/02, 9a/09, 9a/15, 9a/17, 9a/18, 9a/19, 9a/23, 9a/25, 9b/04, 10b/22, 10b/25, 20b/06, 7a/06, 7a/08, 9a/21, 9a/22, 9a/24, 9b/03, 11a/06, 8b/09, 8b/10, 8b/11, 9a/10, 7b/13, 8b/07, 11a/04, 4a/10, 6b/23, 7b/01, 7b/04, 7b/06, 10b/23, 8b/07, 8b/20, 9a/02, 9a/21, 7b/15, 8a/17

Sarāy-ı Filyūn Şāh 9a/16

Gergerrāsb/ Gergerrāsb-ı Dīrāz-ḳadem 24b/25, 25a/01

Gerşasb/ Gerşasb-ı āhen-dest 9b/20, 11a/15, 17a/23, 22b/21, 17b/14

Gilān 13a/06, 13a/08

Ġül/ Ġül-ı rūyin-ten 22b/06, 22b/10, 22b/22, 22b/24, 23a/01, 23b/05, 23b/07, 23b/12,
22b/24, 22b/25, 23b/08, 23b/12, 22b/21, 22b/09, 22b/14, 22b/17, 23a/01, 23a/03,
23a/08, 23b/06, 22b/10, 22b/25, 23b/15, 22b/22, 22b/05, 22b/15, 22b/20, 22b/23,
23a/12, 23a/14, 23b/03, 23b/09, 22b/19, 23b/06, 23b/08

Gülgün süvār 14b/06

Gülnār Bānū 1b/16, 2a/01, 23b/21

Gülrūḥ Bānū 2a/07, 2b/24, 3a/15, 3a/17, 3a/19, 3a/20, 3a/23, 3a/25, 3b/01, 3b/02,
3b/05, 3b/06, 3b/07

Gülsün Bānū 23b/22

Gül-sütün Bānū 23b/20, 24b/12, 24b/13, 24b/18

Ḥabeş/ Ḥabeş Şāh 4b/16, 4b/18, 4b/23, 4b/24, 5a/14, 5a/16, 7a/02, 7a/17, 7b/04,
7b/11, 7b/20, 8a/02, 8a/25, 8b/01, 8b/19, 8b/22, 7b/25, 5a/15, 5a/25, 7a/04, 7b/04,
8b/16, 9a/08, 9a/12, 9a/10, 7a/05, 7a/13, 7b/11, 7b/13, 9a/04, 7a/16, 8b/22, 7a/09,
8b/15, 7a/07
7b/12, 7b/12

Ḥaḫrān (Maḫrān) Şāh 3a/04, 3a/05, 3a/06, 3a/10, 3a/12, 3a/13

Herdem Şāh 24a/01, 24a/03, 24a/06, 24a/11

Hilvān 8a/09

Hind 15a/02, 17b/09

Hitāl 8a/04, 8a/08, 8a/09

Hüm-ı Tığ-zen 15b/06, 20a/21, 20a/24, 20a/25, 20b/01

Husrev şah 14b/05, 14b/08, 14b/12, 14b/15, 14b/25, 15a/16, 15b/03, 15b/12, 15b/15,
16a/09, 16a/11, 16b/08, 16b/25, 17a/02, 17a/04, 19a/21, 19b/14, 16a/02, 16b/01,
19a/05, 14b/14, 15b/09, 14b/19, 15b/20, 19a/04, 19a/11, 19a/14, 19a/18, 19b/05,
19b/18

Hürşid Şah 13a/08

Hurrem-zāde 13b/21, 13b/22

Hurrem-ābād 11b/04

Hurrem Şah 11b/04, 11b/05, 13a/01, 14a/09, 14a/10, 14a/14

Hümām/ Hümām-ı Şahrā-nişin 16a/08, 16a/09, 16a/11, 16a/12, 16a/13, 16b/15,
17a/12, 17a/13, 17b/17, 17a/12, 17a/15, 16a/11, 16b/15, 17a/15, 16b/13,
17b/16, 17a/14, 16a/09, 15b/05, 16a/15, 16b/14, 17a/12

İrān 11a/16, 13a/07, 13a/25, 18a/12, 22b/12

İskender/ İskender-i Kübrā 15b/02, 15a/18, 15a/23

Işfahānī 9b/02

Ḳādir Şah 20b/06, 23a/10

Küh-ı Ḳāf 21a/13

Ḳāhir 20a/20

Ḳahramān-ı Ḳātil 15b/03, 17b/07, 18a/11, 18a/12

Ḳaḥṭerūn 1b/05, 1b/10, 1b/14, 1b/17, 2a/01, 2a/05

Ḳays 8a/11

Ḳaysunabād 11a/07

Ḳaysun Ḥabeṣī 8a/13

Ḳaysun Ṣāh 4a/07, 4a/08, 8a/14

Ḳaytas/Ḳaytas-ı Ṣaḥrā-niṣīn 15b/05, 16b/15, 17a/16

Kemandār 25a/25

Kerdāsb 25a/02

Kerīmān 3a/01, 3a/05, 3a/06, 3a/07, 3a/08, 3a/09, 3a/12, 3a/13, 3a/16, 3a/21, 3b/06

Ketvāl 4a/24

Keyūmers 11a/18, 18a/21, 18b/20

Ḳısunābād/ Ḳısunābād ḳal'ası 6b/14, 6b/14, 7a/02, 7a/08, 7b/04, 7b/07, 7b/08

Ḳısun Ṣāh 7a/09

Kıfāl 4a/25, 4b/08, 4b/13, 5b/23, 6a/01, 6a/04, 6a/06, 6a/10, 6a/17, 6a/21, 6a/25, 6b/01,
6b/06, 6b/07, 6b/18, 6b/24, 6b/25, 7a/18

Küṣāsb 15b/04, 15b/07, 15b/21, 15b/24, 16a/04, 16b/19, 17a/17, 17b/23, 19b/06

→ Āzer Küṣāsb-ı yegāne

Küṣāsb Bānū 19b/06

Lācüb 9a/13, 9a/25, 9b/08, 9b/25, 10a/17, 10a/18, 10a/19, 10a/20, 10a/21, 10b/22,
10b/24, 11a/01, 11a/01, 11a/01

Māzenderān 22b/05

Mihrāc Şāh/Mihrāc Hān 2a/14, 2a/20, 2a/22, 2a/24, 2a/25, 2b/01, 2b/02, 2b/04, 2b/15,
2b/17, 2b/20

Mora 6a/21

Muġanlān / Muġaylān/ Muġanlān-ı Merdüm-ĥor nām/ Muġaylān-ı Merdüm-ĥor

23b/25, 25a/20, 25a/22

24a/01, 25a/18, 25a/20

→ gürz-i Muġaylān

Mün'im Şah 20b/07, 23a/10

Naĥlistan 3a/04

Nāzende Bānū 2a/23, 3b/08, 2b/16, 2b/20, 2b/22, 2b/22, 3a/24, 3a/24, 3a/25

Nekīr 1b/10

Nevrūze/ Nevrūze Bānū 5b/03, 5b/19, 8b/23, 11a/06, 4a/10, 5a/23, 5b/08, 5b/11,
5b/13, 5b/16, 5b/21, 7a/01, 7b/07, 8b/11, 9a/19, 8b/10, 8b/20, 8b/21, 8b/24, 9a/09,
11a/04, 11a/08, 11a/22, 11a/14, 12b/23, 13b/07, 14a/01, 14a/09, 14a/14, 6b/19, 12a/11,
13b/12, 20a/15, 7a/04

Ferīdün-ı feraĥ-niṣād 14b/03

Pervize ŧehzāde 22a/19

Pīr selim 14a/10

Racīm-i ‘aleyhi’-la’ne 11b/05

Rüstem/ Rüstem-i nām-dār/ Rüstem-i dāsītān/Rüstem-i šāhib-ķirān/ Rüstem ednā

2a/08, 7b/06, 10a/07, 14a/01, 21a/17, 22a/11, 1b/05, 1b/07, 1b/11, 1b/14, 1b/16, 1b/17,
2a/09, 2a/12, 2a/22, 2a/24, 2b/02, 2b/04, 2b/05, 2b/06, 2b/08, 2b/10, 2b/11, 2b/12,
2b/14, 2b/15, 2b/18, 2b/19, 2b/22, 3a/23, 3a/24, 3b/04, 3b/05, 3b/09, 3b/11, 3b/12,
3b/13, 3b/14, 3b/15, 3b/16, 3b/21, 3b/25, 3b/25, 4a/01, 4a/02, 4b/19, 4b/25, 5a/07,
5a/09, 5a/13, 5a/15, 5a/15, 5a/16, 5a/17, 5a/18, 5a/25, 5b/05, 5b/15, 5b/17, 5b/23, 5b/24,
6a/01, 6a/02, 6a/06, 6a/08, 6a/12, 6a/14, 6a/16, 6a/23, 6b/03, 6b/07, 6b/09, 6b/10, 6b/12,
6b/24, 7a/01, 7a/03, 8a/17, 8a/22, 8b/01, 8b/03, 8b/04, 8b/07, 8b/08, 8b/11, 8b/14,
8b/18, 9a/05, 9a/06, 9a/07, 9a/10, 9a/14, 9a/15, 9a/18, 9a/24, 9b/03, 9b/05, 9b/07, 9b/08,
9b/11, 9b/17, 9b/18, 9b/21, 9b/22, 9b/24, 10a/09, 10a/11, 10a/11, 10a/13, 10a/15,
10a/21, 10a/23, 10a/24, 10a/25, 10b/07, 10b/14, 10b/17, 10b/17, 10b/18, 10b/20,
10b/22, 10b/25, 11a/02, 11a/03, 11a/05, 11a/05, 11a/06, 11a/14, 11a/14, 11a/16, 11a/19,
11a/22, 11a/24, 11a/25, 11b/01, 11b/01, 11b/02, 11b/03, 11b/07, 11b/14, 11b/16,
11b/18, 11b/22, 11b/23, 11b/24, 12a/01, 12a/05, 12a/08, 12a/11, 12a/14, 12a/16, 12a/22,
12a/23, 12b/04, 12b/05, 12b/07, 12b/09, 12b/10, 12b/10, 12b/11, 12b/12, 12b/13,
12b/17, 12b/20, 12b/22, 12b/24, 12b/25, 13a/01, 13a/07, 13a/22, 13b/03, 13b/04,
13b/06, 13b/06, 13b/08, 13b/10, 13b/12, 14a/02, 14a/03, 14a/05, 14a/06, 14a/07,
14a/09, 14a/14, 14a/18, 14a/19, 14b/11, 14b/18, 14b/19, 14b/22, 14b/23, 14b/24,
15a/01, 15a/02, 15a/03, 15a/10, 15a/15, 16a/25, 16b/03, 16b/05, 16b/06, 16b/11,
16b/12, 16b/14, 16b/16, 16b/17, 16b/19, 16b/21, 16b/23, 17a/02, 17a/05, 17a/08,
17a/10, 17a/12, 17a/16, 17a/17, 17a/23, 17b/01, 17b/04, 17b/06, 17b/08, 17b/08,
17b/13, 17b/13, 17b/14, 17b/15, 17b/19, 17b/20, 17b/21, 17b/21, 17b/23, 17b/24,
17b/25, 18a/02, 18a/03, 18a/04, 18a/05, 18a/06, 18a/09, 18a/12, 18a/14, 18a/19, 18a/19,
18a/20, 18a/21, 18a/23, 18a/24, 18b/02, 18b/04, 18b/05, 18b/06, 18b/10, 18b/10,
18b/12, 18b/14, 18b/16, 18b/19, 18b/23, 18b/23, 19a/03, 19a/06, 19a/16, 19a/24,
19b/02, 19b/04, 19b/10, 19b/12, 19b/13, 19b/14, 19b/25, 20a/02, 20a/05, 20a/09,
20a/10, 20a/16, 20b/01, 20b/02, 20b/03, 20b/03, 20b/07, 20b/14, 20b/18, 20b/23,
20b/24, 20b/24, 20b/25, 21a/01, 21a/01, 21a/06, 21a/06, 21a/07, 21a/19, 21a/21, 21a/21,
21a/22, 21a/23, 21a/25, 21b/01, 21b/04, 21b/04, 21b/05, 21b/09, 21b/12, 21b/15,
21b/17, 21b/19, 21b/21, 21b/24, 21b/24, 21b/24, 21b/25, 22a/01, 22a/04, 22a/06,
22a/07, 22a/09, 22a/13, 22a/21, 22a/25, 22b/01, 22b/07, 22b/12, 22b/20, 22b/21,

22b/23, 22b/24, 22b/25, 23a/01, 23a/03, 23a/04, 23a/09, 23a/13, 23b/06, 23b/08, 23b/10, 23b/11, 23b/12, 23b/13, 23b/14, 24a/10, 24a/12, 24a/15, 24a/19, 24a/22, 24a/24, 24b/02, 24b/11, 24b/14, 24b/16, 24b/21, 24b/23, 25a/06, 25a/09, 25a/12, 25a/14, 25a/15, 25a/19, 25a/23, 20a/24, 1b/09, 2b/07, 5b/16, 8a/24, 17b/04, 20b/02, 24b/03, 25a/11, 23b/09, 25a/16, 2b/01, 2b/08, 2b/16, 2b/17, 2b/21, 3b/11, 4a/02, 4a/05, 5a/18, 5b/25, 6a/06, 6b/12, 6b/15, 6b/23, 7b/09, 7b/22, 8a/16, 8b/14, 9a/09, 9b/07, 9b/09, 9b/20, 9b/22, 10a/10, 10a/12, 10a/21, 10a/25, 10b/14, 10b/23, 11b/03, 11b/22, 12b/23, 12b/23, 14a/06, 14a/25, 14b/16, 15a/01, 15a/09, 16b/01, 16b/04, 16b/15, 16b/15, 17a/09, 17a/10, 17a/17, 17a/22, 17b/06, 17b/13, 17b/17, 17b/17, 17b/21, 17b/22, 18a/25, 18b/07, 18b/11, 18b/24, 19b/20, 19b/24, 20a/09, 20a/10, 20b/01, 20b/24, 21a/22, 21a/23, 21b/02, 21b/17, 22a/14, 22b/01, 22b/11, 22b/20, 22b/24, 23a/07, 23b/04, 23b/07, 24a/14, 24a/18, 25a/14, 25a/15, 25a/19, 25a/21, 1b/04, 2a/11, 2b/11, 2b/22, 2b/25, 3b/02, 3b/22, 5a/13, 5a/18, 6a/23, 8b/12, 9a/15, 9a/17, 9b/18, 9b/20, 10b/10, 10b/13, 12b/20, 13b/04, 15a/03, 15a/13, 15a/14, 15a/16, 15b/10, 15b/12, 15b/13, 15b/15, 16a/14, 16a/15, 16a/16, 16a/17, 16b/21, 18a/02, 18b/05, 19a/13, 19a/14, 20a/18, 20a/24, 21a/13, 21b/10, 21b/13, 21b/14, 21b/16, 22b/03, 23a/01, 23b/07, 3a/25, 3b/03, 5a/16, 5a/20, 6a/16, 7a/02, 7b/19, 9b/10, 10a/12, 10a/12, 10a/13, 10a/15, 10b/20, 10b/20, 11a/09, 11a/09, 11a/18, 11a/19, 12a/03, 12b/07, 12b/09, 12b/11, 12b/16, 14a/04, 14a/12, 14a/15, 14b/15, 14b/22, 16a/24, 16b/20, 17a/16, 17a/24, 18a/06, 18b/20, 18b/23, 19b/14, 21a/01, 21b/11, 22a/07, 22a/12, 22a/20, 22a/25, 23a/02, 23b/05, 23b/11, 24a/20, 24a/24, 25a/18, 25a/25, 8b/20, 9a/08, 14b/08, 17b/22, 19a/04, 19b/17, 20a/15, 5b/21, 6b/08, 21a/05, 21a/25, 15a/04, 9a/03, 11a/12, 13b/08, 13b/10, 14a/16, 17a/14, 17a/24, 18b/11, 18b/21, 19a/04, 19b/19, 20a/08, 20a/13, 22b/05, 22b/13, 22b/18, 16b/07, 16b/10, 17a/12, 20a/12, 19b/01, 19b/09, 20a/03, 7b/06, 2a/08, 10a/07, 14a/01, 21a/17, 22a/11, 13a/25, 19b/08, 14b/09, 19a/03, 16b/15

Rayhān/Rayhān Şāh 7b/12, 8b/06, 4b/16, 7a/06, 7a/23, 7b/05, 7b/09, 7b/14, 7b/24, 8a/13, 8b/08, 8b/08, 8b/09, 8b/12, 7a/05, 7a/23, 7b/12, 8b/11, 8b/12, 9a/10

Sād/Küh-ı Sād 9a/14

Salāmon dānā 20b/08, 23a/10, 24b/11

Saray-ı Mihrāc Hān 2a/22

Sarāy-ı Tābūr 21b/15

Şarşar/bād-ı Şarşar 8b/11

Seddād şāh 14b/25

Sehlüyi Hābeşī nām 7a/25

Selīm/ Selīm şāh/ Selīm-i sebze-püş/ Selīm-i dānā/ Selīm pīr 11b/14, 11b/15, 12a/08, 12a/09, 12b/21, 12b/22, 12b/25, 13a/01, 13b/07, 20b/08, 22a/16, 22a/17, 12b/24, 13a/22, 14a/14, 20a/15, 14a/11, 12a/12, 11b/04

Selīm-ābād 22b/08

Semek/Semek ‘ayyār 12b/25, 19b/08, 13b/09, 13a/25, 11b/16, 12a/23, 13a/06

Semīn Bānū 20b/11, 20b/12

Semse Bānū 15b/08, 18b/08, 19a/19

Sencān/Sencān şāh 25a/14, 25a/17, 24b/06, 22a/16, 23b/18, 23b/24, 24a/03, 24a/06, 24a/09, 24a/11, 24a/21, 24b/07, 24b/22, 24b/25, 25a/24, 25a/24, 24a/08, 24b/15, 24a/16

Sencāniyye 22a/15, 24b/21, 24a/07, 23b/17

Setlan şefāndār 25a/02

Seyhlü-yi Hābeşī 8a/15

Simten Bānū 21b/25, 21b/25

Sührāb/Sührāb-ı tenhārū/Sührāb-ı nev cüvān/ Sührāb tenhārū şāh/ Sührāb hābeşī 3b/18, 4a/01, 4a/10, 4b/03, 4b/10, 4b/23, 4b/25, 5a/01, 5a/08, 5a/13, 5a/15,

5a/24, 5b/02, 5b/08, 5b/09, 5b/12, 5b/25, 6a/01, 6a/03, 6a/06, 6a/07, 6a/07, 6a/18,
6b/12, 7a/17, 7b/17, 7b/19, 8a/16, 8b/21, 9a/09, 9a/16, 9a/18, 9a/19, 9a/20, 9b/09,
9b/09, 10a/03, 10a/04, 10a/21, 10a/22, 11a/04, 11a/06, 11a/14, 12b/23, 13b/07, 14a/14,
3b/25, 4b/23, 5a/05, 5a/07, 5b/01, 5b/08, 5b/17, 5b/22, 5b/23, 6a/02, 6a/11, 6a/23,
6b/09, 6b/10, 6b/19, 7a/19, 8b/05, 9a/11, 9a/16, 11a/22, 6b/09, 8a/17, 6a/03, 4b/02,
5a/08, 5a/09, 5a/12, 5b/24, 6a/10, 6b/09, 6b/16, 7a/01, 9a/19, 9b/09, 10a/04, 10a/05,
10a/06, 10a/07, 10a/09, 11a/04, 13b/12, 14a/08, 5b/13, 10a/09, 5b/05, 7a/16, 9b/11,
11a/08, 12a/11, 5a/04, 5a/07, 5b/14, 5b/14, 5b/17, 5b/20, 6b/07, 6b/08, 7a/18, 7a/18,
10a/02, 10a/07, 10a/16, 8b/05, 9a/03, 5a/02, 5a/23, 9a/11, 5a/12, 14a/01, 9b/07, 20a/15,
23a/09, 20b/07, 7b/15, 4a/06, 6b/11, 4b/20, 4b/24, 7b/07, 7b/09, 9a/02, 9a/13, 6a/09,
9a/01, 9a/10, 10a/02, 14a/03

Şābūr al'ası 11a/02

Şābūr Şāh 11a/01, 20b/06, 23a/10

Şeddād/ Şeddād Şāh 15a/07, 15a/13, 15a/13, 15a/17, 15b/08, 15b/22, 16a/02, 19a/04,
14b/04, 15b/02, 15a/10

Şemīle Bānū 20b/11, 21a/02, 21a/15, 21b/20, 20b/12, 21a/05, 21a/10

Şemīn Bānū 21b/03

Şemse/ Şemse Bānū 15a/23, 17a/21, 18b/04, 18b/24, 19a/02, 19a/04, 19a/06, 19a/08,
19a/11, 19a/13, 19a/17, 19a/17, 19a/18, 19a/20, 19b/19, 20a/06, 20a/08, 20a/12, 20a/20,
18b/07, 15b/08, 19b/18, 18b/23, 20a/06, 18b/06, 18b/10, 20a/16, 15b/09, 19a/08

Şencan şāh 22a/15

Şīrgīr 3a/08

Şīr-zād 3a/09

Şitāb-nām 22b/02

Şürek/ Şürek mümtāz/ Şürek ‘Ayyār 11b/20, 11b/23, 11b/23, 11b/25, 12a/25, 12b/04, 12b/06, 12b/08, 12b/10, 12b/11, 12b/12, 12b/18, 12b/21, 13b/03, 13b/04, 13b/07, 13b/07, 13b/09, 13b/11, 13b/12, 13b/13, 13b/14, 13b/14, 13b/22, 13b/25, 14a/07, 14a/25, 14b/09, 14b/11, 14b/15, 14b/17, 15a/15, 15b/10, 15b/11, 15b/16, 15b/17, 15b/18, 15b/19, 15b/24, 16a/05, 16a/21, 16a/24, 16b/25, 17a/06, 17a/08, 17a/11, 18b/15, 19a/16, 19b/01, 20a/10, 20a/12, 20b/23, 23a/09, 15a/06, 12b/14, 13a/22, 13b/14, 13b/21, 14a/18, 14b/09, 15b/23, 16a/04, 16a/05, 17a/06, 17b/19, 19b/03, 23a/09, 12b/13, 12b/20, 13a/05, 15a/06, 15b/23, 16a/17, 19a/13, 19a/14, 20a/18, 23a/08, 12b/03, 13b/10, 12b/16, 13b/08, 20b/23, 11b/22, 12b/09, 12b/10, 12b/10, 12b/12, 12b/17, 12b/22, 14b/15, 11b/24, 15a/06, 12a/12, 12b/08, 13a/24, 13b/08, 13b/19, 14a/04, 14a/06, 14a/06, 14b/09, 14b/17, 15a/16, 16a/07, 16a/10, 16a/25, 19a/05, 19b/03, 23a/06, 23b/14, 12a/09, 17a/03, 20a/17, 12a/22, 12b/15, 12b/20, 12b/23, 14a/15, 20b/19, 13a/22, 13b/03, 13b/09, 13b/22, 14a/02, 15b/22, 19a/23, 20a/20, 14a/20

Ṭābūr/Ṭābūr šāh 20b/12, 21a/03, 21a/05, 21a/11, 21a/17, 21a/18, 21b/04, 21a/07, 21a/06, 21b/03, 21a/01, 20b/24, 21a/16, 21a/17, 21a/19, 20b/16, 20b/20, 20b/22, 20b/25, 21a/01, 21a/06, 21a/06, 20b/24, 21b/02

Ṭāhir 20a/19

Ṭāpūr/Ṭāpūr Šāh 20b/10, 21a/08, 21a/15, 21a/11, 21a/13, 20b/13, 20b/23, 21a/09, 20b/10, 20b/23

Ṭāye 1b/05, 1b/06, 20a/17, 20a/20

Ṭāymūs/ Ṭāymūs-ı Pülād-dest 24b/18, 24b/19

Tehemten/Tehemten Šāh 21b/05, 21b/12, 21b/16, 21b/05, 21b/07, 21b/09, 21b/24, 22a/01, 22a/02, 22a/03, 22a/04, 21b/16, 21b/25, 21b/15, 21b/25, 21b/02

Tenhārū/Tenhārū Šāh 20b/07, 20a/15, 23a/10, 7b/07, 5a/02, 5a/23, 9a/11, 5a/12, 14a/09

‘Umrān Ḥabeṣī 7a/25

Urān/Urān Ḥabeṣī 8a/07, 8a/09, 8a/10, 8a/11, 8a/11, 8a/12, 8a/12

Ürdün Ḥabeṣī 7a/25,

Yāfeṣ/Yāfeṣ Ṣāh 11b/05, 13a/02, 13a/03, 11b/16, 12a/02, 12a/07, 13a/09, 13a/11, 13a/14, 13a/16, 13b/11, 13b/13, 13b/14, 13b/15, 13b/18, 13b/19, 13b/20, 12a/06, 13a/13, 13a/16, 13a/11, 11b/19, 11b/20, 13b/23, 14a/06, 13a/21, 13b/16, 11b/17, 13a/20, 14a/09, 13b/10, 14a/06

Yezdigerd/ Yezdigerd ṣāh 24b/12, 24b/15, 24b/17

Zāl/İbn-i Zāl-i zamān 11a/19

Ẓamīrān/ Ẓamīrān zengī 25a/03, 25a/13, 25a/15, 25a/06, 24b/25, 25a/02, 25a/08, 25a/11, 25a/16, 25a/17, 24a/01, 25a/01, 25a/02, 25a/07, 25a/12

BİBLİYOGRAFYA

AHMED VEFİK [PASA], *Lehçe-i Osmânî*, II c, İstanbul 1876

ALGAN, İshak, *Mensur Şehnâme Tercümesi 160a-200b*, İstanbul 2005, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

ALİ EMİRÎ, *Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid*, (Yazma) Fatih Millet Kütüphanesi, Trh. 781/1, s.52

ÂSİM EFENDİ, [MÜTERCİM] AHMED, *Tercüme-i Bürhân-ı Kâtı*, İstanbul 1251 (1835)

ATEŞ, Ahmed, “Şehnâme’nin Yazılış Tarihi ve Firdevsî’nin Sultan Mahmud’a Yazdığı Hicviye Meselesi Hakkında”, *Türk Tarih Kurumu-Belleten*, XVIII/070, Ankara 1954, s. 159-168

AYVERDİ, İlhan, *Misâllî Büyük Türkçe Sözlük*, 1.baskı, İstanbul 2005

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 1986

DOĞAN, D. Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul 1994

EDİSKUN, Haydar, *Yeni Türk Dilbilgisi*, İstanbul 1963, s. 247

ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1992

ERİŞ, Neslihan Balcı, *Mensur Şehnâme Tercümesi 440a-470b*, İstanbul 2006, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

GÖKYAY, Orhan Sâik, “Şehnâme ve Türkçe Tercümeleri”, *Destursuz Bağa Girenler*, İstanbul 1982, s.45-49

GÜLENSOY, Tuncer, *Doğu Anadolu Osmanlıcası, -Etimolojik Sözlük Denemesi-*,

Ankara 1986

KANAR, Mehmet, “Fırdevsî”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c XIII, İstanbul 1996, s.125-127

- 309 -

KARAMANOĞLU, Özgü, *Mensur Şehnâme Tercümesi 200a-230b*, İstanbul 2006, Marmara

Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

KARATAY, Far. E., Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu, c. II, İstanbul 1961

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, “Türkler (Türk Edebiyatı)” İslâm Ansiklopedisi, c. XII/II, İstanbul 1988, s.549

KÜLTÜRAL, Zühal- BEYRELİ, Latif, Şerîfi Şehnâme Çevirisi, Ankara 1999

LUGAL, Necati, (çev. [Ön söz: Kenan AKYÜZ]), Şehnâme, IV c., İstanbul 1967-1968

MEHMED SALÂHÎ, Kâmûs-ı Osmânî, IV c., İstanbul 1313-1329, (1895-1911)

MEYDAN-LAROUSSE Büyük Lûgat ve Ansiklopedi, XII c., İstanbul 1969-1982

MUALLİM NACİ, Lûgat-i Naci, İstanbul 1995

ÖZÖN, Mustafa Nihat, Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük, İstanbul 1979

PAKALIN, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, III c., ikinci basılış, İstanbul 1971

RIZA NUR, Türk Bilig Revüsü / Revue de Turcologie, «*Şeh-nâme, Tûran-İran Cenkleri*» Févriier [Şubat] 1934, c. IV, Mısır 1934

RITTER, H. [ellmut], “Fırdevsî”, İslâm Ansiklopedisi, c. IV, İstanbul 1945, s.643-649

STEINGASS, Far., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Beyrut, 1892

ŞAHİN, Sadettin, *Mensur Sehnâme Tercümesi 01b-40b*, İstanbul 2000, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

ŞAHİN, Semra Demirel, *Mensur Sehnâme Tercümesi 41a-80b*, İstanbul 2001, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

SEMSEDDİN SÂMÎ, Kâmus-ı Türkî, II c., Dersaâdet 1317-1318 [1899-1900]

SÜKÛN, Ziya, Farsça-Türkçe Lûgat, Gencînei Güftâr-Ferhengi Ziyâ, III c., İstanbul 1984

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, Ankara 2005

TOPALOĞLU, Ahmet, Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1989

TOPALOĞLU, Bekir-KARAMAN, Hayreddin, Arapça-Türkçe Yeni Kâmus - El-Kâmusü'l-cedîd, İstanbul 1966

TÜRK DİL KURUMU, [=TÜRK DİLİ TETKİK CEMİYETİ], Osmanlıca'dan Türkçe'ye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi, II c. [c. II: Türkçe'den Osmanlıca'ya İndeks], İstanbul 1934

_____, Türkçe Sözlük, 10.baskı, Ankara 2005

_____, Yeni Tarama Sözlüğü, Ankara 1983

_____, İmlâ Kılavuzu, Ankara 2005

ÖZ GEÇMİŞ

1981 yılında Adana’da memur bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldim. İki kardeşiz.

İlk öğrenimimi Dosteller İlkokulunda, orta okulu 24 Kasım Ortaokulu’nda tamamladım. 1998 senesinde Şehit Temel Cingöz Lisesi’ni bitirdim. 2000 yılında Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü kazandım. 2004 yılında mezun oldum. Halen Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalında öğrenimimi sürdürmekteyim.

2004 yılından beri İstanbul’da çeşitli özel okul ve dershanelerde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Halen Feyziye Mektepleri Erenköy Işık Okulları’nda görevimi sürdürmekteyim.

TIPKI BASIM

در همه ایام سر و سلطان ایام طغیانیان بود که چون از ایامی که پیش از این در عهد اجداد بود باقی مانده است
ایام طغیانیان را بر او باقی مانده است و این را در عهد اجداد بر او باقی مانده است
از جمله قریب و یاری که او را در عهد اجداد بر او باقی مانده است
و این است که ایامی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
ایامی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
بر عهد اجداد بر او باقی مانده است
شاه معشوق قاسمی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
پایه پادشاهی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
لکن است و در عهد اجداد بر او باقی مانده است
ایران و ایران در عهد اجداد بر او باقی مانده است
دردی است که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
قصصی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
شیراز که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
اورومیه که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
حیدرآباد که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
صلوات که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
عزله که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
همان عهد که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
ایامی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
طبرستان که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
ایمان که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
چنانکه ایامی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
بزرگ در عهد اجداد بر او باقی مانده است

و این است که ایامی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
ایامی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
بر عهد اجداد بر او باقی مانده است
شاه معشوق قاسمی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
پایه پادشاهی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
لکن است و در عهد اجداد بر او باقی مانده است
ایران و ایران در عهد اجداد بر او باقی مانده است
دردی است که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
قصصی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
شیراز که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
اورومیه که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
حیدرآباد که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
صلوات که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
عزله که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
همان عهد که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
ایامی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
طبرستان که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
ایمان که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
چنانکه ایامی که در عهد اجداد بر او باقی مانده است
بزرگ در عهد اجداد بر او باقی مانده است

